

Abraham, de aartsvader, in XII boeken

<https://hdl.handle.net/1874/27053>

OP DE TYTELPRENT.

DE Aartsvader ABRAHAM, die, deftig van gelaat,
Op 't *Hoofd* des *Hoeksteens*, als een *Eik* van Mamre, staat,
Wiens *Wapen* diende om Lot uit Elams bandt te slaaken,
Gelyk zyn *Herdersftaf* om voor het vee te waken,
Omhelst getrouwelyk het waare HEILGELOOF:
Haar *Offer* maakt hem voor 't gevele der driften doof;
Als d'ONSTANTVASTIGHEIT, wiens ongebonde *Klederen*
Op wufte zinnen zien, gelyk de *Kloot* en *Vederen*;
De AFGODERY, die 't oog op haaren *Huisgodt* houdt,
En de EIGENLIEFDE, die haar *Schyncieraadt* beschouwt:
Deze alle zien zich van hunn' Overwinnaar teugelen,
Terwyl GEHOORZAAMHEIT zyn voeten, door haar *vleuglen*,
Gewillig maakt, om 't *fuk* der zeden 't ondergaan,
En vaerdigh 't spoor dier Wet, *Gebreidelt*, in te slaan.
Dus ziet hy, van een *Straal* des Hemels, zich bejegenen,
En zyne *Have* en *Vee*, op Hebrons bergen, zegenen.

J. W.

AMSTERDAM, DE AARTSVADER
IN XII JAAREN DOOR
ARNOELD HOOGLIJT.

De Koning-daan
de JANDANER HET.

de
A B R A H A M,

D E

A A R T S V A D E R.

I N X I I B O E K E N,

D O O R

A R N O L D H O O G V L I E T.

D E A G S T E D R U K.

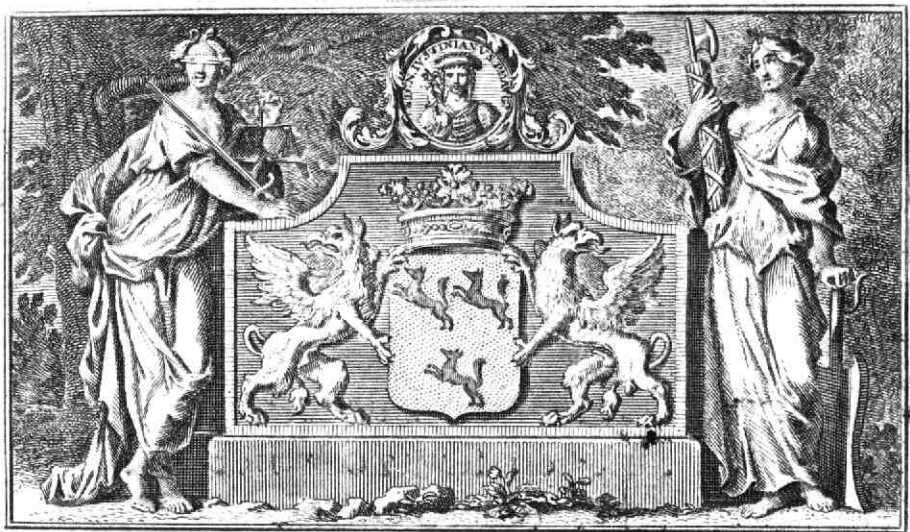
Met Privilegie der Ed: Gr: Mog: Heeren Staten van Hollant en Westvrieslant.

Arnold Hoogvliet
T E R O T T E R D A M,

By JAN DANIEL BEMAN EN ZOON,

M D C C L X V I.

A A N D E N

*WELEDELEN, GESTRENGEN, EN GROOT-
ACHTBAREN HEERE*

MR. JOHAN VANDER HEIM,
RAAD, EN REGEREND BURGEMEESTER
DER STAD SCHIEDAM, HOOGBALLIU
VAN

O P D R A G T.

VAN VLAERDINGE EN VLAERDIN-
GERAMBACHT, HOOGINGELANT VAN
DELFLANT, HOOGHEEMRAAT VAN
SCHIELANT, ENZ. ENZ. ENZ.

Leg nu, doorluchte Burgerheer,
De stat- en lant- en staatzorg neêr;
Laat glorytels, eeretrappen,
De bundelbylen, Heemraatschappen,
De vierfchaar, daar men 't recht bepleit,
Het slagzwaert der Gerechtigheit,
En wat uw' geest bezet met kommer,
Eens rusten in d'olyvelommer,
Waar in de Tuinmaagt, onbepaalt,
Thans nogh den vryen adem haalt:
Ontspan, ô VANDER HEIM, de bogen,
Om, met uw goedertierene oogen,
Myn Bybeldichtnimf aan te zien;
Die u wil eer, en hulde biên,

En

O P D R A G T.

En daarom ('t zy met uw behagen.)
Uw' naam op 't blanke voorhoofd dragen;
Om dus, ô Star des Statentrans,
Een' Straal te leenen van uw' glans,
Die, met een' weêrstuit van myn dichten,
Den laster en den nyt doe zwichten.

Geen fabeldicht van vreemde goôn
Komt zy aan u, ô groote Zoon,
Eens gryzen Burgervaders, bieden;
Geen dolle drift van oorlogslieden,
Die Troje leid' in puin en asch,
Te dreunen op een grove bas,
Blies haar de vlam in hart en ader;
Maar aller vromen Groote Vader,
De Spiegel, waar de deugt in kykt,
De Toetssteen, dien 't geloof bestrykt,
d'Aloude Glori der Hebreuwen,
De roem van meer dan dertigh eeuwen,
Gods Hartvrient, door Gods Geest verlicht,
Is 't voorwerp van myn Bybeldicht.

O P D R A G T.

't Is Abraham, die, op myn bladen,
Met zyn Geloof en Heldendaden,
Zoo veel myn Woordenkunst vermagh
Gezet is in den heldren dagh.

Vergun nu aan myn Poëzyë,
Dat zy aan u dien arbeit wyë;
Die Letterschilderyë hang',
In 't rustvertrek; daar Staatbelang
Noch vlugge waereltzorgen dringen
In uw geloofsbespiegelingen.
Zoo ruste op u, en uwen Stam
De zegen van myn' Abraham!
Zoo moet uw naam den tyt verduuren,
Geéert by Neêrlants Palinuuren,
Zoo lang de Schie haar' adem haal',
En aan de Maas den tol betaal'!

*Te Vlaerdinge den XV
van Herfstmaant 1727.*

ARNOLD HOOGVLIET.

VOORBERECHT.

Ik onderneme den bescheiden Lezer onder de oogentebrengen, het heerlykste voorbeeld van Deugt en Godvrucht, dat in goddelyke of menschelyke schriften gevonden wordt, ABRAHAM DEN AARTSVADER; voorzeker de gezegenste en roemruchtigste Personaadje (men zondere met allen eerbiedt uit den Heilant der waerelt, den Heere Jesus Kristus) die de eeuwen immer zagen. Wie toch, om alleen gewyde voorbeelden op te halen; want Alexanders, noch Cefars mogen hier gewogen worden; wie toch, zegge ik, der goddelyke Geloofsbelden, verkreeg by de heilige Schryvers zooveel roems om zyne onbesmette deugt of godvruchtigen en rechtvaerdigen wandel? de goddelyke Moses, de lydzame Hiöb, de vrome David, noch de wyze Salomon verkregen zoo vele heerlyke lofnamen, en eertytelen: op wien rusten zoo vele heilryke beloften? wiens naam is, volgens eene derzelven, zoo zeer verheerlykt over de geheele aarde? Naam, die by zyn leven niet

**

al-

V O O R B E R E C H T.

alleen zich onder de omgelegene Heidensche Volkeren zooverre heeft uitgezet, dat de Koningen en Vorsten van Palestina hem, (nadat hy door dien beroemden optoght en heerlyke overwinning op den Koning van Elam, hun, als met het bloet dier dwingelanden, den nyt had uit het herte gewischt;) voor een' goddelyken Vorst erkenden, en zyn bontgenootschap van alle zyden zochten; maar na zyn doot, staég grooter, de pennen van heilige en onheilige Geschiedtschryveren heeft werk verschaft, en door zoo vele eeuwen tot op dezen tyt, niet enkel onder de Joden, die Abraham als hunnen vleeschelyken Geslachtvader; en onder alle Kristenvolken, die hem als hunnen geestelyken Geloofsvader erkennen; maar zelfs onder de Mahomethanen, in eene gezegende en eerbiedige gedachtenisse wordt bewaart.

Van mynen grooten Geloofsbelt Abraham gewagen, behalven de oudste en getrouste Historischryver de goddelyke Moses, en alle de heilige Profeten, Evangelischryvers en Apostelen; ook Jesus Syrach; de Joodsche Geschiedtschryver Josefus, dewelke in 't begin van zyn omstandigh verhaal by brengt de loffelyke getuigenissen, aangaanden Abraham, van den Kaldeefchen Historischryver Berosus; van den Griek-
schen

V O O R B E R E C H T.

schen Alexander Polybistor, Hekateüs, en Nikolaus den Damascener, die by zyne getuigenisse voegt, dat de naam van Abraham nogh lang te Damascus is vermaart geweest: waarby men voegen kan den Latynschen Justinus, of liever Trogus Pompejus, dien by verkort heeft, meldende van Abraham, Koning van Damascus: en alhoewel de verwydering der waarheit hier onderschuile; 't mag niemant verwonderen, dat de roem myns Helts dier stede lang hebbe aangekleeft; vermits zyne overwinning op de Armenische Vorsten genoegsaam in haar gezichte is voorgevallen. Nogh breeder vinden we by den Outvader Eusebius de getuigenis van den meergenoemden Griekschcn schryver Polybistor, door dien Outvader geroemt als een' man van een' grooten geest en diepe geleertheit; dees heeft weér in zyne Historie der Joden aangebaalt de getuigenis van Eupolemus, van Artapanus, en van Melo, die een gansch boek tegen de Joden had geschreven: in welke getuigenissen, om elk niet in 't breede uit te schryven, men de waarheit kan bevestiget vinden van Abrahams Geboorte binnen Ur der Kaldeen; zyne Verhuizinge of Optoght op Gods bevel: zyne Wysheit in den Hemelloop: de Gevangenis van Loth,

V O O R B E R E C H T .

en weder Verlossing , met de ontmoeting van Melchisedek , in omstandigheden , genoegzaam overeenkomende met het verhaal van Moses ; zyn Reize naar Egipte , en zyne gevallen aldaar , zyn tweederlei Huwelyk ; de Offerbande van Izaäk , van Godt geboden , doch door eenen Engel belet , die een' bok in de plaats beschikte ; zyne Zonen uit een ander Huwelyk , en de Wechzendinge van dezelve naar Arabiën. breeder te vinden by Eusebius in zyne *Euangelische Voorbereidinge*.

Hoezeer nu deze treffelyke getuigenissen van zoo vele voorname deelen onzer Geschiedenis , hier en daar met fabelachtige vertellingen en omstandigheden bezwalkt zyn ; naar mate dat het licht der Waarheit min of meer , by schemering of weêrstuit , in het duister vernuft dier volken straalde : hoe min dezelve zich gelyk , in de omstandigheden , proef houden op den zuivren toetssteen der heilige bladen , hoe schooner en luisterryker het fyne gout , de waarheit onzer geschiedenis , zyn keurstreek moet vertoonen en doen uitblinken in de oogen van het Ongeloof ; wanneer het de waarheit van Moses Schriften , als door zoovele blinde getuigen bevestigd ziet. Wil iemant echter nogh tegenwryten , vergif zuigen uit dezelfde bloemen , die
ons

V O O R B E R E C H T.

ons zoeten boning verschaffen; wy laten dien met zyne schadu vechten, en sluiten deze aanmerking met de woorden van den goddelyken zoon van Amos, derwelke hy in zyn XLII^{te} Profeetsygezang, met een uitgezette borst, der Godtheit vol, tegen het Ongeloof, met de woorden van Godt zelf uitboezemt:

Zwygt voor my, gy Eilanden, en laat de Volken de kracht vernieuwen: laatze toetreden, laatze dan spreken: laat ons t'famen ten gerichte naderen.

Wie heeft van den opgang dien Rechtvaardigen (*Abraham*) verwekt? heeft hem geroepen, op zynen voet? de Heidenen voor zyn aangezichte gegeven, en gemaakt dat hy over Koningen heerschte? heeft ze zynen zwaerde gegeven als stof, zynen booge als een voortgedreven stoppel?

Dat hy ze najaagde, en trok door met vrede, door een padt 't welk hy met zyne voeten niet gegaan hadde? Wie heeft dit gewrocht, enz.: Ik, de Heere, die de eerste met den laatsten dezelve ben, enz.

Maar schoon deze Geschiedenis met een wolk van beilige en onbeilige getuigen omringt zy; de ondervinding heeft evenwel geleert, dat de oogen der schranderste en naaukeurigste onderzoekers der beilige oor-

V O O R B E R E C H T .

sprongen schemeren in het naspeuren der diepe oudheden en omstandigheden, die de heilige Schryvers verzwygen, en de onheiligen niet dan met een' overvloed van beuzelingen, en gebrek van overéénstemminge vermelden: waarom wy, in 't behandelen dezer stoffe, met de Godtgeleerden, niet zelden met de waarschyndlykheit hebben moeten raatplegen, en voorzichtiglyk gissen: twee vryheden, die niemant met recht (daar de uitleggers der heilige bladen dezelve zich toeëigenen) den Dichter kan weigeren; want dien staat het, naar den aart en eigenschap zyner kunste, met den Teekenaar en Schilder, vry, zyn tafereel, naar de vinding van zyn' geest, met lyst- en loof- en bywerk op te schikken; door aangenaame vergezichten en verschieten ruimte in zyn stuk te schilderen; en zelfs, als by in heilige stoffe de Waarheit in het licht en op den voorgrond houdt, dagh en schadu zoodanig te leggen als de ordening van zyn kunststuk vereischt.

Dit ware den dichtkundigen Lezer aangaande de vryheit der Poëzye genoeg gezegt; maar vermits wy vermoeden, dat de enkle naam van Abraham vele Godvruchtigen, maar Ongeoeffenden, zal trekken om het leven van dien doorluchtigen Geloofsvader te doorbladen, vinde ik niet ongeraden ook eenige strui-

V O O R B E R E C H T.

*struikelsteen*en voor derzelver voeten op te ruimen: of hem met de hant daar voorby te leiden.

't Is klaar, dat onze Geschiedenis niet overal even omstandig door den Goddelyken Moses is geboekt, en hier meer verzwegen, daar meer gemelt wordt. De schaking van Sara aan het Egiptische hof, waarmede wy ons stuk beginnen, en daarom ruimer omstandigheden noodigh hadde, gaf ons echter dezelve schaars aan de hant; maar klare teekenen waar dezelve, schoon ongemelt, breeder zyn voorgevallen. Als de Koning Faraö, na de schaking, Abraham geschenken, en om zyne zuster Saraas wille goet doet, ziet men duidelyk dat'er een tusschentyt en uitstel van 't huwelyk, en de reden waarom die gedwongen echt niet werd voltrokken, ongemelt blyft: vele Onderzoekers der Bybelsche oudheden hebben dit mede gezien, en naar de oorzaak van dit uitstel geraden, men kan'er verscheide gisfingen op vinden by den doorgeleerden W: Goeree, in zyne Mosaïsche Historien; doch alle zonder eenige zekerheit of bewys, waarom ik met gelyk recht meen te mogen stellen, dat de hoogtyt van Isis, by de Egiptenaren zoo plechtigh geviert, is tusschen gekomen, die alle vreugde verboodt, tot de Osgodt Apis zich vertoonde: niet te min
ge-

V O O R B E R E C H T.

geven we den oplettenden Lezer aanleiding genoeg om te zien, dat we de Kerkegebaren van dezen valschen Godsdienst slechts uit eigen vinding als een wolke schilderen by de zon, opdat de stralen van het hemelsch licht van den waren Godsdienst te krachtiger vallen zouden op de beeldtenis van mynen Abraham, om dezelve in dies te schooner dagh te stellen: waarom niemant my eenig ander bewys kan of magh vergen; dan alleen dat de afgodery van Isis en Osiris tot die hooge oudheit kan gebragt werden; waaraan sommige twyffelen, met eenige Uitleggers der Fabelen, die Iö, de dochter van Inachus, Koning van Argos, voor de Egyptische Isis houden: welk bewys voor ons zal worden opgemaakt, door die Schryvers en wydberoemde Oudheitkenners, dewelke in ons elfde boekje bladzyde 264. staan aangeteekent.

Hier voorby tredende, denk ik niet dat myne verbeelding van Gods luisterryken Hemelraat, mede in het zelve 2de boek, eenige tedere Lezers tot een kwaad denkkeelt zal trekken, gelyk zeker Godtgeleerde my zeide te vreezen; als of de persoonlyke verbeelding van ydere Eigenschap van het allervolmaaktst Opperwezen een deelbaar denkkeelt, tegen deszelfs zuivere Eenvouwigheit, den Lezer inboezemen

V O O R B E R E C H T.

men zoude : hier voor meene ik alle mogelyke zorgen gedragen te hebben : tegen 't onverstant kan men zich niet wapenen :

Pro captu lectoris habent sua fata libelli.

Maar : vermits wy menschen , met ons eindigh vernuft , geen zaken , dan door redenkavelinge stukswyze te samengesteld , kunnen begrypen ; heeft het der goe-dertierne Godtheit zelf behaagt , ons zwak verstant te hulpe te komen , en zyn onëindigh onbegrypelyk Wezen , waarin eigentlyk geen t'samenstelling , of onderscheiding plaats heeft , in verscheidene opzichten , als door zoo vele hulpmiddelen , aan onze bespiegeling te vertoonen ; en zelfs deze byzondere beschouwingen in zyn beschreven Woort met lichamelyke denkbeelden , en , als onder de zinnebeelden van menschelyke leden , ja hartstochten voorgesteld : zoo wordt zyn vrymagtige en onveranderlyke Wil onder de beschouwing van eenen vorstelyken Raat , Raatslagen , Gedachten , Voornemens , Besluiten , en Wegen Gods vertoont ; hiervan zyn de bewyzen alom in de heilige bladen , en wel byzonder ('t welk we niet verzuimen moesten) in het Poëtische gedeelte derzelve , gereedt

* * *

en

V O O R B E R E C H T.

en voor de bant; als of de H: Geest zelf hiertoe meer vryheit aan de Dichtkunst vergunde. Van dezelve vryheit heeft zich de Godtgeleerde en uitmuntende Poëet J. Vollenbove in zyn voortreffelyk gedicht, de Kruistriumpf, bedient in de volgende vaerzen, waarin hy de gedachten van den schrandren Kaspar van Baarle, in zyn reedvoeringe over de kribbe van Christus, op het spoor volgt:

Wat heil vol wondren, wat vertooning
Verneemt myn ziel aan dezen staak:
Hier vinde ik Godts verbolge wraak;
En hier genadige verschooning.
Rechtvaardigheid hiel aan om straf;
Genade dong om vry geleide,
Hier tradt Godts Wysheit tusschen beide,
Die ze allebei voldoening gaf.

Zulken Lezer, welken ik my thans verbeelde met de bant deze hoogten overgeleidt te hebben, durve ik nu alleen laten gaan, en goede reize toewenschen, niet twyffelende of hy zal over de mindere dichteryke vrybeden nu vryluchtiger heenstappen; voor al wanneer dezelve zich te binnen brenge, hoe dikwerf
de

V O O R B E R E C H T.

de gewyde kansel, in 't verklaren der heilige Oudheden, zich van diergelyke vrybeden, 't zy als gedachten der Godtgeleerden, 't zy als eigenvindingen, moet bedienen, zoo om zich uit verlegenheit te redden, als om den zwakken toeboorder te gemoet te komen: om niet te melden van zoo vele geestelyke zinspelingen en loutere gisfingen, die daar menigmaal voor gangbare munt doorgaan: ja wy twyffelen niet, of by zal ten einde onzer Letterbane gekomen, door voorzichtige bespiegeling tot dit besluit komen: dat de hemelfche Waarheit zich niet gebelgt kan houden, als de heilige Dichtkunst, uit een' zuivren eerbiedt voor 't licht, dat van haren goddelyken boezem afstraalt, haar komt hulde bieden, een' fierelyken mantel met bloemen geborduurt ombangen, en een kroon van helder gesteente op 't hoofte zetten.

Nogh een woort tot den oordeel- en dichtkundigen Lezer, en daarmede scheiden wy'er af; dien verzoeken we onzen arbeit met zooveel nut en sichtiging, als mogelyk is, te gebruiken, en ten dien einde afteleggen dat knibbelzuchtigh vooroordeel; waardoor men alles, wat nieu is, fluks verwerpt, zoodra men 't niet evenredigh overeenkomstigh bevindt met deze of gene willekeurige wet, door uitbeemschen opgeworpen,

V O O R B E R E C H T.

pen , en onze vrye Kunst als een lastigh juk op den halze gelegd. Ik heb de waarheit niet naar vreemde wetten willen buigen , of naar myn hant stellen , gelijk de Schilder zyn' Leëman ; maar dezelve in haren natuurlyken stant bewaart , en myne Geschiedenis , waarin we byna ten midden invallen , haren eigen loop gelaten. Worden myne gedachten zomwyle laag gevonden , men denke dat myn Helt een Herder is , en dat de toon ook naar den eisch der stoffe ryzen moet en dalen : doch waar 't aan de kracht van mynen geest of kunst hapert , men keere het ten beste , en denke , dat een goede boom zoowel bladen voortbrengt als bloemen en vruchten , waaronder dezelve veilig hangen , als in een lieve lommer , en geurigst ryp worden.

AD
POËTAM INGENIOSISSIMUM
ARNOLDUM
HOOGLIETIUM,
CUM

ABRAHAMI VITAM BELGICO
POËMATE LUCL EXPONERET.

CHaldæa de gente pater migrare jubetur
Tharaides summo, qui regit astra, Deo.
Cœrulei sed enim dixit regnator Olympi:
Heu fuge damnando de grege! noster eris.
O tot natorum genitor dicende, quot inter
Occultum stellæ conspicuumque polum!
Dux ego fidus ero per inhospita tesqua viarum
Ne timeas! merces sum clipeusque tuus.
Foedus amicitiaë, tecum per secula pangam
Omnia, venturis latificanda bonis:

* * 3

Et

Et solido promissa dabo firmanda sigillo:
Sit tua sincero pectore firma fides.
Sic & humana dignatur imagine fari,
Illius & mensis accubuisse juvat.
Et coctum comedens panem pinguemque ferinam
Hospitii veteris jura sacrata colit.
Spemque dedit prolis sterili de matre creandæ,
Millibus e multis quam legit ipse Deus.
Materies certe Jessæo digna Cothurno,
ARNOLDI, nervis jam recinenda tuis.
Aönias quoniam silvas non advena pulsas,
Aut premis hederis Musa decora tua est.
Pectine quam culto fastos referente Latinos
Nafonem Batavo jufferis ore loqui!
Jam sed Idumæa cinget tua tempora fronde,
Stirps ABRAHÆ vero nomine siqua viget.

JOANNES VAN DAM.

OP

OP
A B R A H A M,
DEN AERTSVADER;
DOOR
ARNOLD HOOGVLIET.

6 **H**OOGVLIET, eer van 't Nederduitsch gedicht,
In 't einde tred uw Helt dan in het licht!
Geen helt, die een verliefde koninginne
Stelt trouweloos te leur en hare minne,
Aen Kolchis strant, of in Kartagoos vest:
Geen helt, die, van geweste tot gewest,
Na hy die stat had in hare asch bedolven,
Geslingert door de tuimelende golven,
Ontvlugt een Circe, en haren drank, of voor
Sierenenzang voorzichtig stopt het oor,
Of wreekt zich van een' Polifeem, zyn woeden
Hem latende met zyn gezicht vergoeden.
Maer Abraham, met wien van mont tot mont
De ware Godt zelf trad in een verbont,

Be-

Belovende zoo duer door zyn genade
Te zegenen al de aerde in zynen zade.
Daar hy verlaet door hongersnoot de lucht
Van Kanaän, en naer Egipte vlucht:
Dat strax in rou hem dompelt door het blaken
Van Farao, die zyne vrou laet schaken;
Schoon zulx die Vorst met duizent rampen boet,
Tot hy van haer, hoe noô, weêr afftant doet.
Daer hy zoo fier gord wapens aen de lenden,
En vordert in het velt met zyne benden
Voor broeder Lot wreak van zoo meenig helt,
Als hem met al zyn have in boeien knelt.
Daer hem onaengeraekt die tweede roover,
Abimelech, zyn Sara geeft weêr over,
Na Godt de bron van zyne lantelend
Hem maekte in een' benaeuwden droom bekend:
Waer op de vloek des hemels, dien dit evel
Op Gerars hals gelaên had, als een nevel,
Verdwynt, zoo dra de helt zich voor den Heer
Der Heeren werpt in den gebede neer.
Daer hy, gelyk een rots, die in de baren
Wacht moedig af de hevigste gevaren,

Van

Van aarzelen, noch van bezwyken weet;
Maer, lydzaam, en op Godes last gereedt,
't Afryden laet op 't anker zyner hope,
Wat harde Storm zyn ranke kiel beloope,
En, leggende op de houtmyt neêr gerust,
Zyn' Izaäk, zyn' zoon, zyn harten lust,
Zyn eenig oir, die spruit, uit welken hoofde
Godt eenen reex van Vorsten hem beloofde,
Die hy uit Sare in haren ouden dag,
't Geen zelf natuer verbaesde, ryzen zag,
Het lemmer vat; en hem, nu offerreede,
Die zelve Godt weêrhoudt, en keerd de snede.
Daar Hebron hem 't gebeent van zyne gâ
Beschreien ziet, en hy in Machpela
Van Efron koopt een' akker, die beware
Het overschot van zyne lieve Sare.
Daer hy ontbied Rebekke uit Nahors lant,
Op dat hy schenke aan Izaäk haer' hant.
Daer Ketura zyn tweede bet met streelen
Verwarmt, om zoon op zoon daer uit te telen,
Tot hy valt in het eind der doot te zwak;
Daer hem met zulk een rou zyn Izaäk

* * *

Luikt

Luikt het gezicht, hem gunnende beneven
Zyn Sare een' rust, zoo zoet hem in het leven.

Hoe loflyk quyt zich HOOGVLIETS zwaneschacht:
In eene stof, zoo loffelyk! hoe zacht
Vlocit hier een stroom van hemelhoningraten!
Die nooit verzaên, steeds lusten overlaten.

Het zy hy Godt, daar hy van toorne brand,
Als hy zoo breet de hemelvierschaer-spant,
En met dien ernst zyns Abrams bitter smarte,
Om het verlies van Sare, neemt ter harte,
Afmaelt; terwyl hy, tegen zulk een licht
Onmachtigh op te zien, dekt het gezicht.
Het zy hy aen den Nyl langs Memfis straten:
De afgodery laet hollen uitgelaten,
En Izis feest met den Egiptenaer
Helpt vieren, met dat plechtige gebaer
Anubis met zyn' hentskop ommedragend,
En overluit Ofiris doot beklagend.
Het zy hy den onnooslen jongen naer
Den heuvel voert, en doet hem 't lykaltaer
Opstapelen, terwyl de droeve vader
Dan voelt van schrik 't bloet stollen in zyne ader,

Dan:

Dan grypt weër moet, eer hy, getrooft in Godt,
Die huwlyxvrucht het mes zet op de ftrot.

De Dichtkunst, wie met ongewasfche handen
De onkunde steeds te fchaemtloos aen durft randen,
Ontluikt, gelyk eene uchtentroos, van vreugd'
Op 't zien van dit tafreel, en roept verheugt:

Nu wyke Apol, met al wat daer Poëten
Van droomen, van hun dullen geest bezeten.
In dit muzyk, van toon zoo zuiver, flaet
Geen Klio; maer cen Cherubyn, de maet.
Geen Hengftebron verwekt hier dat geklater;
Maer de Jordaen ruist hier met heiligh water.
Hier ryzen geen twee toppen van Parnas;
Maer Moriaes gebergt, waer, op dat pas,
Godt zelf op waert, en ftuit noch Abrams treffen,
Aen 't einde van dees' steilen weg verheffen
Geen lauwers zich, maer Mamres eikeloof;
Een loof, waer by dier lauren glans is doof;
Een loof, waer wy te recht een' krans van vlechten,
Om zelve dien op HOOGVLIETS hoeft te hechten.

K. BOON VAN ENGELANT.

* * * *

OP

O P
A B R A H A M,
D E N
A E R T S V A D E R;
D O O R
A R N O L D H O O G V L I E T.

HOmerus Helt, hoe groot, en fier,
Moet nu met Maroos Veltheer zwichten:
De Vechtswaen zwyg', schoon Pindus zwier
Speelt in zyne hooge Heldendichten:
Want H O O G V L I E T zingt van grooter Helt,
En Vorst, veel vorstelyke dingen;
Zyn Krygsman wort hier groot in 't velt,
En in geloofsbespiegelingen;
Ja, van der goden Godt, bequaam
Verklaert tot 's werelts erfgenaem..

De

De groote Aartsvader Abraham,
Zich zelf verliezende in Godts gangen;
In 't heiligdom by 't heilig Lam,
Herleeft in duitfche heldenzangen,
Tot vreugt van zyn ontelbaar kroost,
't Welk roemt op den beroemden Vader.
Verheven Dichtwerk, bron van troost,
Gevloeit uit de onuitputbare ader
Der beste Bybelpoëzy,
Hoe freelt ge Siöns Burgery!

ô Out, ô Vorstlyk Priesterdom,
Dat naar uw ftammen plag te wonen,
Daar 't melk en honing vloeide alom,
Om u met heil en gunst te kroonen:
En gy, ô geestlyk Israël,
In 't vleesch niet, maer in 't hart befmeden,
Na dat de Man, Gods Metgezel,
In 't vleesch had, naar Gods raat, geleden;
ô Abrams zaat, zoo teêr bemint,
Vermaak u in dees woordenprint!

Daar HOOGVLIE T op zyn dichttafreel
Doet vader Terahs zoon verschynen,
Daar Godt hem roept, en wordt zyn deel,
En doet zyn' afgodtsdienst verdwynen,
Naar Godts voorzienigheit en raat;
't Geloove kan hem overreden
Dat hy zyn Vaders huis verlaat,
En uit zyn Vaderlant gaat treden
Naar Kanaän, een onderpant
Van beter Stat en Vaderlant.

Men ziet de vreedzaamheit verbeelt
Van Abrams geest, in 't vorstlyk wezen,
Wanneer de nyt haar rolle speelt,
En harderstwist was opgerezen,
Om 't aangevokte wollig vee
In ruimer beemden te doen weiden:
Hoe biedt Gods vrient, vol broedervreë,
Aan Loth de lantkeur aan in 't scheiden!
Bescheidenheit, die harten bindt!
Beleeftheit, die geen weêrga vindt!

Jordaanstroom, gryze lantrivier,
Die met uw' groene klaverboorde,
En kringkelenden loop en zwier
Het weidend oog van Loth bekoorde,
Gy neemt in deze scheiding deel,
En komt uw lantstreek mild besproeien,
Nu 't veltdoorgalment fluitgespeel
Uw golven kemt, en glad doet vloeien;
Terwyl het vee, in 't frisch saizoen,
Te ruimer huppelt in het groen.

Het vryheidervent oorlogslot,
Dat Loth door Godts bestel moest treffen,
Zal Abraham, die strydt met Godt,
Ten heldenhemeltrans verheffen.
Hoe moedig gordt de vroome Helt
Zich aan, tot redding van zyn' Broeder!
Hy slaat den vyant; hout het velt:
Men juigt hem toe, als Loths behoeder,
Terwyl hy, in zyn zegepraal,
Geniet een koninglyk onthaal.

's Mans

's Mans groote onwankelbare hoop,
Die Gods verbontbeloften schraagen,
Heeft hem, beproeft in 's levensloop,
Zyn' troetelzoon Godt op doen dragen;
Schoon d'eerste van 't ontelbaar zaat,
Dat vele volken zouden geven,
Zyn Bontgodt, en zyn toeverlaat
Kon uit de doot dien zoon doen leven:
Men zie dan, by gelykenis,
Hoe Izaäk verreezen is.

Godts tempelberg, hier door vermaart,
Kan van deze offerdaat getuigen:

Die berg, wiens kruin ten hemel vaart,
Heeft 's waerelts Erfgenaem zien buigen

Voor 't proefgebot, een streng bevel,
Volvaerdig door 's Mans wil bedreven.

Wien 't luste, kome, en hoor hoe schel
Myn Dichter hier heeft opgeheven,

Wanneer hy zwierig speelt en weidt
In Abrahams Godtvruchtigheid.

Wat melde en zinge ik in dit liedt
Van 's Helts doorluchtige bedryven,
Die 't stamvolk vrolyk hoort en ziet
Uitbrommen, en naar wensch beschryven;
Terwyl 't verheven dichtbeleit
Houdt Siöns Dochter opgetogen,
Daar de oude kracht en lieflykheit
Speelt door het Godtlyk dichtvermogen,
Waar in zig Jakobs kroost verliest
Dat Abrams wandelweg verkiest.

Maar gy, ô Jakobs oud geslacht!
Alom verftrooide vreemdelingen,
Die Godts Gezalfden hebt veracht
Met naar zyn' blanken hals te dingen,
Misleidt door uwen valschen waan!
Leert, leert hier in de laatste dagen
Uw vaders wegen in te slaan:
Bekeert u naar Godts welbehagen
Tot uwen Koning, Davids zoon,
Kust hem; zweert hulde voor zyn' troon.

* * *

't Gaat

't Gaat wel, de Jonkvrou Israël
Leent mynen Vrient dichtlievende ooren,
Ja wordt uit Godts genadewel
Door zyne poëzy herboren,
Daar Neêrlands zangberg moet op draagt,
Zoo zet Gods heilryk uit zyn palen,
Zoo ver de dichtkunst elk behaagt;
De volken van Godts heilweg dwalen;
Zoo ver de zon en zilvre maan,
Godt lovende ten reie gaan.

Zoo zal dit Dichtwerk naar myn' wensch
Godts kerk zyn' wynstok uit zien breiden
Van zee tot zee, van grens tot grens,
Waar heure ranken zich uitspreiden,
Vol vruchten van Gerechtigheit,
Om Godts genadeleer te pryzen.
ô Sion, hebt ge een' krans gebreidt,
Dien gy myn' Dichter toe wilt wyzen;
Kom zet dien op zyn kruin, kom aan,
Dit Heldenwerk eischt lauwerblaân.

P: SCHIM.

O P

ARNOLD HOOGVLIETS

A B R A H A M,

D E N

A E R T S V A D E R.

GOds Vrient, de Aertsvader Abraham,
De zoon van Terah, uit den stam
Van Sem gesproten, krygt nieu leven,
Door HOOGVLIETS kunstig dichtpensfeel,
Zyn hant, door hooger Hant gedreven,
Maelt 's Mans bedryf in een tafreel,
Met voegelyke verf en streken,
Die door een eeu van eeuwen niet
Verschieten zullen noch verbleken,
Komt, keurige oogen, kykt, en ziet.

* * * 2
* * *

Van

Van Ur, de vuurstat der Chaldeen,
Waar de afgoôn, van metael, en steen,
En hout, en gout, door kunstnaren
Gebootst naer 't leven, worden aen
Gebeên op hooge kerkaltaren:
Waer zilvre starren, blanke Maen,
En goude Zon, godsdienstige eere
Wort toegezwaeit, volgt hy zyn' Man,
En Helt, en Herder, Saraes Heere,
Tot dat hy sterft in Canaän.

Wat zyn 's Mans lotgevallen veel,
Door schrandren HOOGVLIETS fyn penseel,
Verbeeldt naer Mozes kerkhistory!
Dan duikt hy onder kruis en druk:
Dan heft hy zig omhoog met glory,
En eer gekroont, door 't krygsgeluk.
De Godtheit, die hem riep grootdadig
Uit Ur, en leide met haar hant,
Schenkt hem een' echten zoon genadig,
Wiens zaet zal erven 't heilig lant.

Maer,

Maer, help! des Vaders lieven zoon,
Zyn hoop, en troost, en lust, en kroon,
Eischt Godt op een' der hooge bergen
Van Moriä ten offer (Godt,
Die alles geeft, mag alles vergen.)
Gewillig wil hy Godts gebodt
Volbrengen: zie daer gaet hy henen,
Met Izaäk, die 't brandhout draegt.
De bergen, en de heuvels stenen.
Helt Abram toont zich onvertsægt.

Ai my; hy bint zyn' zoon: daer heft
Hy 't zwaert omhoog! neen, Abram, tref
Uw' zoon niet, roept Godts boede, ô wonder!
Hier is een beeldt, en zinneprint,
Waer veel en groot geheim schuilt onder.
Geloovige Abraham ontbint
Zyn' zoon, hy slacht een' ram op 't outer.
Maer zacht: Kerkdichter, pluk ik in
Uw bloempriëel, wat bloemen, stouter
Dan 't voegt, verschoon myn zangheldin.

Gy zult met Abram groot van naem,
ô HOOGVLIET, zweven door de Faem,
Op alle tongen, door alle eeuwen.

Gy leeft, door zwierig bybeldicht,
Als Mozes, d'Hertogh der Hebreeuwen,
Door zyne kerkkronyk. nu zwicht
Het Fabelwerk van de oude Dichters.

Gy volgt, ô HOOGVLIET, 't heilig spoor
Van Gods gewyde Zangbergftichters,
Dus bout men Siöns Tempelkoor.

Uw zangstof, voegelyke styl,
En tael, gevylt met Vondels vyl,
Bekoort en fticht dichtkundige ooren.

De Bruit van Jefus, 't geestlyk zaet
Uit vader Abraham geboren,

Strykt, in het priesterlyk gewaet,
Ten reie op uwe Bybelgalmen.

Men kroon uw schedel, Kerkpoëet,
Met lauwerloof, en frifche palmen.

Behael meer loon, door vlyt en zweet.

JACOB SCHIM.

OP

A B R A H A M,

D E N

A E R T S V A D E R;

D O O R

ARNOLD HOOGVLIET.

DAer ge een- en andermael door zuivren lust bevangen,
De bloemen van uw poëzy
Om myn bespraekte schildery,
Als lyst- en loofwerk, hebt, ô HOOGVLIET, opgehangen;
En uwe vriendschap my, met een ontfronst gelaet,
Met ongeveinsde en gulle blyken
Van blanke trou, te moet komt stryken,
Met eene ontblote borst en spierwit feestgewaet;
Zoude ik die heusheit met geen dankbaerheit betalen;
’k Heb ’t offer myns geklanks al rê;
En breng wat frische noten mê,
Om op de vruchten van myn’ geest uw oor te onthalen,
Nu gy in ’t koel priëel der bybelbloemen weit:
Nu gy helt Abram wilt versieren
Met uwe groene dichtlaurieren,
En in het reeperk van zyn leven u vermeit.

Ik voel een edle drift door al myne adren zweven;
Om uwen Godtgewyden Man,
Gekroont in 't zalig Kanaän,
Een' krans van myn vernuft op dit papier te weven:
Maer wat mag ik bestaen om 's Hemels Bontgenoot
Aen 't glinstrent starredak te heffen;
Den Vrient der Godtheit net te treffen,
Die enkel op Godts stem van zyne vrienden vloot;
Zyn huis en vaderlant gewillig wou verlaten,
En Godt naervolgen; smaet en hoon,
Ter liefde van Gods lieven Zoon,
Wou dragen; 't oude vleesch dorst kruisigen en haten,
Zyn ziel geheiligt had aen d'onbevleete deugt;
Het offervuur op Godts altaren
Uit enklen Godtsdienst wou bewaren;
En in 't gebot van Godt zyn' wellust vont en vreugt?
Wat zing ik van dien Helt, bezielt met vergenoegen,
Die d'eendracht tempels heeft gebout
In zyne borst, waer in hy 't gout
Van Vredelieventheit tot luister toe wou voegen;
Die 't harnas aengefpte om den overwonnen Loth
Uit 's vyants klauwen weêr te halen,
Met eeuwige eer kwam zegepralen;
Den boom der glory van de vorsten heeft geknot;
Die van Melchizedek, den vorst van vrede en leven,
En eeuwige gerechtigheit,
Godts gunst en heil is toegezeit,
Die hy alleen aen hem in volle kracht kon geven;

Die van dien Priester is versterkt met wyn en broot,
En aen dien Priester, zonder dralen,
De tiende wou des buits betalen,
Dewyl hy door zyn hant de zege alleen genoot.
Wat zal ik melden van den Vader aller vromen,
Wiens vast gelove in Kristus rust;
Die zich in Izak bly verlust,
Uit welken stam de spruit van Izai zou komen?
Die Izak zelf, ô vreemt en zeltzaam wonderwerk!
Zyn' levensstaf, den zoon der liefde,
Die 's gryzen Vaders boezem griefde,
De hoop der werelt, d'eer en luister van de kerk,
Op Godts aenbiddelyk bevel gezwint wou slachten;
Tot asch verbranden; en, vol moet,
Zyn wederstrevig vleesch en bloet
Konde overwinnen met godtvruchtige gedachten,
Die met gehoorzaamheit en rein geloof doorzult
Alleen op Godts belofte zagen.
Hoe 't ging, hy had dien dag zien dagen;
Die al de werelt zoude ontheffen van haer schuldt.
Neen, 'k zal van Abraham, met hemelzegeningen
Bedaeut, met hemellicht omstraelt,
Die als een licht der kerke praelt,
Een' krans van lof verdient, in myn gezang niet zingen.
Gy staekt, ô ARNOLD, in die ruime zee van lant.
Gy kroonde met uw heldentonen
Het Eersieraat van 's Hemels zonen,
En hebt hem een kolom van lettereer geplant.

* * * *

Wie

Wie zag de vlugge Maes oit vlugger en gereeder
 Oproyzen van haer waterkruik,
 Uitkemmen hare groene pruik,
 Dan nu, ô HOOGVLIET, om uw' miltbegaeften veder
 Te kuschen, en den galm te drinken met haer oor
 Van uw beschaefde bybelzangen;
 Om uw tafelen op te hangen,
 Vol sprekent beeltwerk, in haer zilver waterkoor;
 Om dus aen ieder, die heur stromen komt bevaren,
 Te zeggen: dit bekoorlyk beelt
 Van Abram, dat elks ogen streelt,
 Heeft HOOGVLIET dus gebootst door 't klinken van zyn snaren?
 ô *Vlaerding!* klein begrip van een veel groter stat,
 Allang verdronken of verstoven,
 Met uw doorluchte Gravenhoven,
 Steek nu uw gryze kruin ten hemel uit het nat
 Der blanke Maze, en styg veel hoger dan uw burea,
 Nu uw begaefde Stêgenoot!
 Door zyn vernuft, uw' naem vergroot,
 En u door zyn gezang omringt met vaste muren
 Van heiligheit en deugt, die steden doen bestaen:
 Op! op! verhef dees heldenzangen!
 Hoe laet gy 't hoofd zo nederhangen?
 De Godtheit neemt geen glimp van diepe zuchten aen:
 Geen laffe fymeltael noch ingetrokken wezen,
 Geen ogen nat van tranedouw,
 Vaek spiegels van geveinst berouw.
 Op! laet men toch de vreugt eens uit uw aenschyn lezen.

't Is bruiloft: Kristus is al met zyn Bruid getrouwt.

Laet uw verniste droefheit varen.

Kom, stryk ten dans op deze snaren,

En volg 't Godtvruchtig spoor dat uw Aertsvader hout.

Wie weet of deze helt met 's hemels burgeryë,

Die blyde aenleggen in zyn' schoot,

Indien hy deze fixe noot

Mag hooren, zieh niet in dit dichtmuzyk verblyë!

Doch schoon die Hemelvriend niets van dees tonen weet,

Geen denkbeeld vormt van d'ydele aerde,

De kerk hout dit gedicht in waerde

En haren Dichter, die in 't perk der dichtkunst zweet,

En zingende in 't gesticht van Sion wil verkeren.

Dat heet, bestraelt met hemelvuur,

De hant te slaen aan Salems muur;

Het onbeschaefde volk te leiden en te leren;

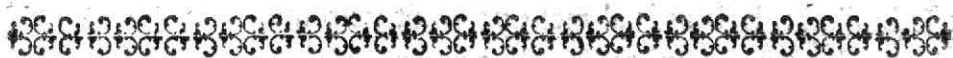
Het wout te temmen, en den hollen Oceaan;

De zilvre maen met kunstig rymen

Aen 't starrendak te doen bezwymen;

En door de kerk der deugt in d'eerkapel te gaen.

HENDRIK SCHIM.

O P
A B R A H A M,
D E N
A E R T S V A D E R.
D O O R
A R N O L D H O O G V L I E T.

WErdt de edle Dichtkunst ooit geroemt en hoog geprezen,
Een eeuwige eer bewezen,
Als van den Hemel zelf geteelt en voortgebragt;
Onsterffelyk geacht,
En in een blaeuw gewaedt, vol starren en robynen,
Die flonkeren en schynen
Van Majesteit en glans, waer uit iets Hemelsch straelt,
Verbeelt en afgemaelt;
Verdient zy lauwerblaên en gouden glorykroonen,
't Is als zy Bybeltoon
Bazuint, en vrolyk zingt, op een verheven wys,
De Godtheit eer en prys;
Als zy de deugden maelt van Gods getrouwe vrienden,
Die Godt met eerbied dienden.
Dan blinkt zy als de zon in heerlykheit en prael,
Dan spreekt zy Englentael.

Des lust het HOOGVLIET haer te leiden langs de paden
Van Gods historybladen,
Waer in der vromen deugdt, met onuitwisbren inkt
Geschreven, eeuwig blinkt;
Waer in Gods heilig volk, Oudvaders en Profeten,
Van 's Hemels geest bezeten,
Te pronk staen voor 't gezicht, als starren klaer van glans;
Daar lust het HOOGVLIET thans,
Op een' nog hooger toon dan Nazoos feestgezangen,
Hoogdravende aen te vangen
Van Gods getrouwen Vriendt, den vromen Abraham,
(Den Vader en den Stam,
Daer het geloovig volk, Gods lieve gunstgenoten,
Voorheen uit zyn gesproten)
Die in 't Chaldeeuwfche landt zyn levensloop begon,
En eer bewees aen zon
En maen, tot hy dien Godt, dien hy voorheen ontēerde,
Met eerbiedt kennen leerde;
Wanneer zyn Hemelstem hem uit Caldeä riep,
En tot zyn' vriendt herschiep;
Waar na hy Kanaän, Egipte, en andre landen
Bewoonde, door de handen
Van zulken Opperheer beschermt, die hem in noodt
Zyn hulp en bystandt boodt,
En zich gewaerdigde om, te Mamre in Hebrons streken,
Gemeen met hem te spreken:
Met hem, die, tot een blyk van zyn gehoorzaamheit,
Gewillig was bereidt,

Hoe zeer in 't hart beroert, hoe droevig van gedachten,
Om zynen zoon te slagten;
En zelf op Morya te plengen 't jeugdig bloedt,
Hadt Godt het niet verhoedt.
ô Wonderbaer geloof, zoo krachtig van vermogen!
Wie staet niet opgetogen,
ô Vader Abraham! door uwe zuivre deugd?
Wat voorbeeldt vindt de Jeugd,
In Izak uwen zoon, om op der oudren wetten
Met diep ontzag te letten,
En hun geboden nooit hartnekkig te weêrstaan,
Maer willig te ondergaen!
En Gy, die Abraham zoo schoon weet af te malen,
Vol schitterende stralen,
ô HOOGVLIET, die dien Helt zoo trots een eerzuil sticht
Door keurig maetgedicht,
Zoo lang zyn vast geloof geroemt wordt en verheven,
Zal uwe glory leven;
En door alle eeuwen heen verbreidt zyn en vergroot.
De Dichtkunst tart den doot.

NATURA ET ARTE.

OP DEN
NIEUWEN DRUK
VAN
A B R A H A M,
DEN AARTSVADER
GEDICHT DOOR
ARNOLD HOOGVLIET!

Zo zien wy weêr d'Aartsvader in 't gemoet,
Gelouterd door den Goddelyken gloed,
Het Hemelsch vuur, dat HOOGVLIETS geest deed blaaken
Om 't Wonderstuk der Dichtkunst op te maaken;
Dat eeuwig blink', gelyk een hemelvlam,
Om 't heilig hoofd van Vader ABRAHAM!

PIETER LANGENDYK.

TOEJUICHING
AAN
ARNOLD HOOGVLIET,
OP DEN
NIEUWEN DRUK
VAN ZYNEN
ABRAHAM,
DEN AARTSVADER;

Met Kunstige PRINTVERBEELDINGEN *opgeſierd*

Door den Heere JAN PUNT.

Geluk, ô Kunstgenoot! geluk
Met de eeuwige Eerkroon, U beſchoren!
Nu, op 't gejuich der Dichterchoren,
Uw Godsheld, Neêrlands Wonderſtuk,
Met nieuwen luister word herboren,

Zo blyft uw Heldenschildery,
Waar zich de Kunsten Tempels fichten,
Gelyk des Agrippyners Dichten,
Het Oogelyn der Poëzy,
De Noordftar om ons voor te lichten.

Dus moet uw Serafynen Veêr,
Zo fiks in Salems englenzalen,
En 't heil der Godsvrucht af te malen,
Ons anderwerf, tot 's Heilands eer,
Op keur van hemelzang onthalen.

S. FEITAMA.

OP DEN
VIERDEN DRUK.
VAN
ABRAHAM,
DEN AERTSVADER,
DOOR
ARNOLD HOOGVLIET.

TOEN HOOGVLIETS schoone Dichtheldin
Zich naer de Onsterfflykheit, het voorwerp van haer minn^t,
Zou spoeijen, voor 't gezicht der sterffelyke volken,
Zag ze een' sneeuwitten Deugdenstoet
Gods Hartvriendt, ABRAHAM, op eene koets van wolken,
Opvoeren, derwaerd heen, omringt van hemelgloedt.

Straks stygt ze, zingende, van de aerd';
Zy volgt den grooten Heldt in zyn' verheven vaert,
Schakeert hem eene kroon van paerlen, diamanten
En eeuwigblinkend zonnegoudt;
Zy tooit zyn wit gewaedt met hemelsche amaranthen
En Paradysgebloemt, welks luister nooit veröud.

Dus, langs een spoor van gloënden glansf',
Als eene nieuwe zon, tot driewerf, in haer' transf',
Met onnavolgbren loop', al haren drukk' ontstegen,
Verhief ze, in 't einde, zich zoo hoog,
Dat wie haer nazien, op heur luisterryke wegen,
Haer, 't zangziek hart ten spyt', verloren uit het oog.

Des kleet ze thans, voor elks gezicht,
Zichzelf, ten vierdemael', in nieuwherboren licht,
Nog schooner dan zy ooit in 't kunstgraeg oog deed dalen.
o Deugt- en Dichtgezinden! staert,
Staert yvrig op haer' glans!... Geen zon schiet reiner stralen!...
Ziet toe, eer ze u ontryst!... 'k Verlies my in heur' vaert!

D. SMITS.

OP DEN NIEUWEN DRUK
VAN
A B R A H A M,
DEN AARTSVADER,
DOOR
ARNOLD HOOGVLIET.

Wie in verheven zang der Dichtkunst scheidt behagen,
Wien Maroos Heldenwerk de ziel verrukken kon,
Zie grooten ABRAM, als aller Helden Zon,
Langs HOOGVLIETS letterbeemd, met nieuwen luister dagen!

Dees Christen Zangheldt, die door woeste rymelvlagen,
Noch breinöntstellend nat uit Aganippaas bron,
Maar door Gods Pinxtervuur de lauwerierkroon won;
Mag zulken eerekrans tot 's Hemels glory dragen.

ô Dichters, die alleen de Fabeldichtkunst eert,
En, te onpas, nog uw Werk met haar gebloemt stoffeert,
Leert hier, langs edler spoor, recht naar de starren streven.

VIRGYL leef', met zyn' Held, verëeuwigt op deze aard;
Maar gy, ô HOOGVLIET! gy, nog hooger kunstloon waard,
Zult, met uw' ABRAM, zelfs in den Hemel leven!

WILLEM VANDER POT.

OP DEN VIERDEN DRUK
VAN
A B R A H A M,
DEN AERTSVADER,
DOOR
ARNOLD HOOGVLIET.

DE Hemelsche Aendrift, die den Dichtgeest maekt aen 't gaen,
Eens willende eene proef vertoonen van haer krachten,
Daelde in 't gelauwert hoofd van HOOGVLIET, spoort gedachten,
Denkbeelden, ziel en zin, met dubben yver, aen:

Zyn Dichtgeest, dus ontvonkt, stygt, boven zon en maen,
t Paleis des Hemels in, op Cherubynenschachten;
Leert Englentoonen; zingt den Vader der geslachten,
Den grooten ABRAHAM, en zyn verheven daên.

De Godsvrucht had zoo dra dit Kunststuk niet ontfangen
Of plaetste 't midden in haer ruime Tempelzael.
Elk bleef aen 't godlyk stuk met dubben aendagt' hangen.

o Dichtvriendt, ARNOLD, die uw werk, ten vierdemael,
Der weerdlt schenkt, uw loon ligt in geen lofgezangen!
Uw Heldt verbeid u met een eeuwig feestönthaal!

NIKOLAES VERSTEEG.

OP DEN VIERDEN DRUK
VAN
A B R A H A M,
DEN AERTSVADER,
DOOR
ARNOLD HOOGVLIET.

TOen Godtvrucht, Tael- en Dicht- en Oudheidkunde, ervaren
In de eêlste heldendaên naeukeurig op te gaëren
Uit Gods geheiligt Boek, en door het kunstpinceel
Met levendige verf te brengen op 't panneel,
Den onvermoeiden geest van HOOGVLIET mild beschonken;
Met stralen van haer licht en zuivre liefdevonken,
Ging zyne Zangheldin straks zwanger, en, een' tyd,
In arbeid van een Vrucht', den Hemel toegewydt;
Eene edle Lettervrucht, die zy gelukkig baerde,
Zoodra zy ABRAM herleven deed op aerde,
In al zyn' wandel', al zyn deugden, al zyn daën,
Zoo heerlyk als hy hier, in zuivre kunstgewaën
Gedoscht, te voorschyn treed. o Kunst- o Deugdgezinden;
Kuscht nu, ten vierdemael', dien wellust van Gods vrienden,
Die u, door HOOGVLIETS pen en schrander kunstbeleid,
Het voetspoor wyst naar 't Hof der eere en eeuwigheit.
Looft, looft de Algoedheit, die dien Held eerst heeft geschapen:
Dankt HOOGVLIET, die dien Man, vele eeuwen reeds ontslapen,
Dat Pronkbeeld van geloof, herschiep, uit louter gunst'
Tot deugd en Wysheit, in dit Pronkstuk van zyn kunst'.

FRANS DE HAES.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET EERSTE BOEK.

I N H O U D T.

*De Aartsvader Abram, door den hongersnoodt gedrukt,
Komt in Egiptisch gras zyn grage kudde weien;*

*Daar Faroos vorsten, door het schoon gelaat verrukt,
Van kuische Sara, 't oor van hunnen Koning vleien,*

*Die dus, in min ontvonkt, haar rooft ter slaaptente uit,
En voert te Memfis in 't paleis by hooffsche vrouwen.*

*Hy roept den Raat by een, en neemt een vast besluit,
Na 't feest van Isis, met de Herderin te trouwen:*

*Terwyl men Abram, die op 's Hemels bystant wacht,
Geschenken doet, en reeds als Faroos Broeder acht.*

Het lustte my weleer, in Nederduitsche dichtén;
Van 't Roomsche godendom, en feest- en jaargeschichten,
Te zingen, op het spoor van Sulmoos Letterhelt;
Maar nu, nu maal ik (daar myn eigen zangaar zwelt
Van eedler driften, door een hemelsch vuur gedreven);
Den grooten Vader van de volken naar het leven;

*'s Dicht-
ters oog-
merk, en
Inleiding.*

Dit is HOOBYLIEP, die in bybeeldicht, naartleven,
Door ABRAHAMS Eindvruchten geest gedreven,
Dien Held, Gods Vriend, door 't Heilgehoof bestraald,
Tot roem der Kerk, vol kunst heeft afgemaakt,
Die Poëzy, verrukt, poogt, met verheven blanke,
Voortedel Beeld haars Zoons de Schilderkunst te danken.

JOAN VERMEULEN.

2 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Ja 't lust my Abram op den tocht naar Kanaän,
 En naar Egipte, en waar die goddelyke Man
 Heen zwerft op 't hoog Bevel, te volgen op myn snaren;
 Zyn' wondren omgang met de Godheit t'openbaren;
 En, in bespiegeling van zyn geloove, hoop
 En zuivre godvrucht, door zyn' ganschen levensloop
 Te zweven, tot hy, door Gods eeuwige genade,
 Den grooten Vredevorst beschouwende in zyn' zade,
 Ten duistren grave daalt, in hoogen ouderdom.

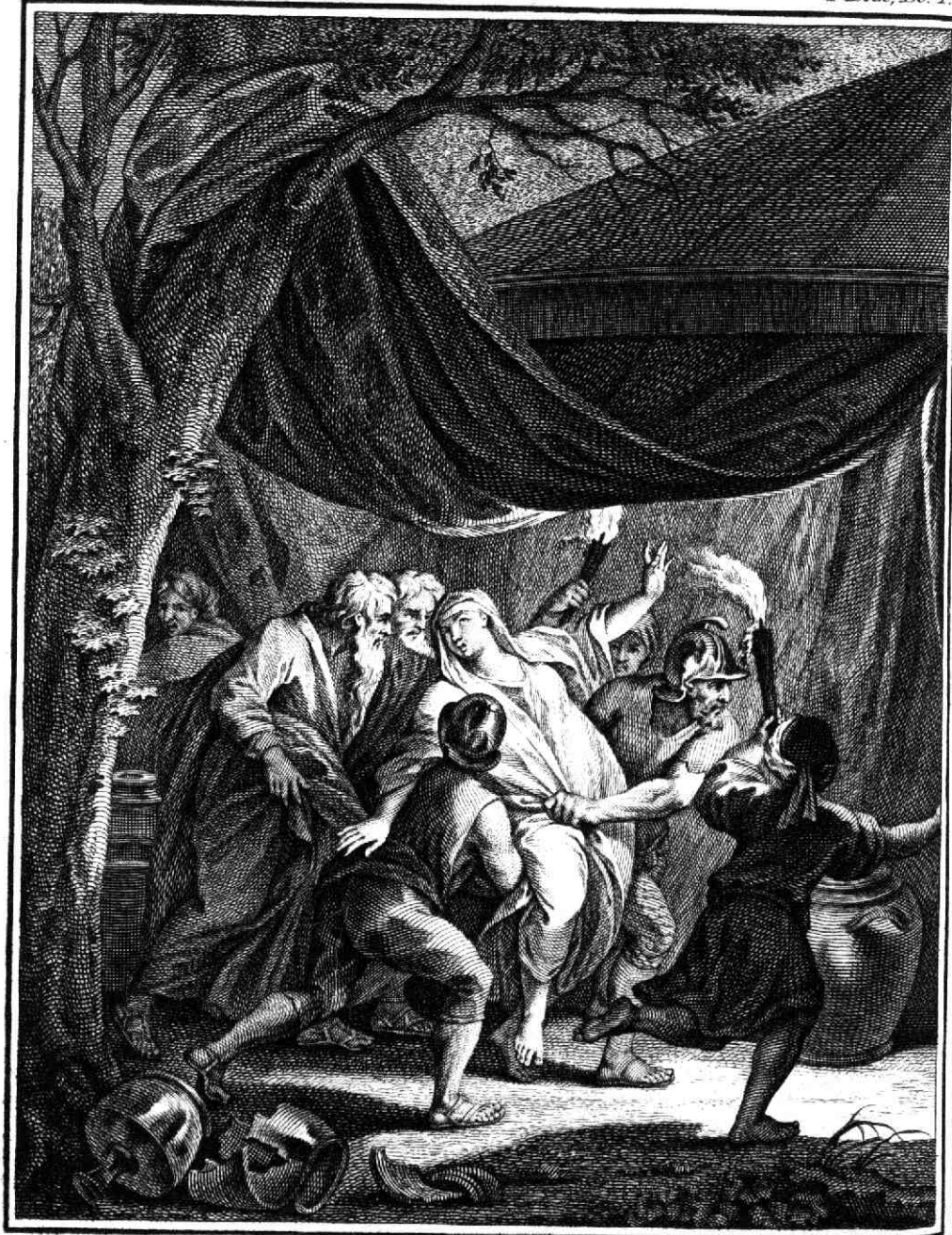
*Aan-
 spraak
 aan de
 Godge-
 leerde
 Schry-
 vers.*

Kom nu, godtvruchte Schaar van heilge Schryvers, kom
 Myn' zwakken geest in dit grootmoedig opzet styven,
 Geleerde Mannen, leert my Bybelwaarheit schryven!
 ô Nyvre Byën, die, van uwe jeugt af aan,
 Door kruitwaranden van de godgewyde blaân
 Hebt omgezworven, om den honig op te zoeken;
 Verschoontme, indien myn geest, omzwervende in de boeken,
 Te gretigh azen mogt op uwe lekkerny,
 Den dierbren voorraat voor myn Bybelpoëzy:
 Indien ik honig puure uit uwe volle raten;
 Verschoontme, ik zal dien weêr voor u ten beste laten:
 En mooglyk zal dat zoet, met nieuwen geur en zwier,
 U dan weêr lokken op het velt van myn papier.

*Hy schuift
 het onge-
 loof ter
 zyde,*

Maar gy, Verdwaalden, gy, ô dartele Verftanden,
 ô Spitse Geesten, die Gods waarheit aan durft randen,
 En spot met heiligh dicht, als waar die stof te laag,
 Die letterspys te laf voor uwe sterke maag;

Wykt,

J. Bunt vromt u felpis, 1743.

SARA DOOR FARAOOS VORSTEN GESCHAAKT.

Wykt, wykt ter zyde, eer gy myn' aanhef mogt verhinderen;
 *k Zing niet voor u: ik zing alleen voor Abrams kinderen.

Ik strooi myn rozen voor het geestelyke Zaat
 Des grooten Vaders, dat, eerbiedigh van gelaat,
 Zyn nederige ziel, als volle korenäiren,
 Buigt voor de waarheit van de goddelyke blaären,
 Terwyl de laster raast, en tiert, van gramschap gloeit;
 En als onvruchtbaar graan op steiler halmen groeit.

ô Hemelsche Monarch! wiens oogen nimmer slapen,
 Die door uwe almagt hebt het groot Heelal geschapen!
 Onëindig Wezen! dat, in 't opperste gewelf,

*Roept de
 Godtheit
 aan om
 bystant,*

't Volmaakste voorwerp van uw min hebt in u zelf,
 En echter 't oog slaat op den mensch, en zyne werken!

ô Vader der genade! ai wil myn' geest versterken,
 Daar ik uw heilbelofte en wondren handel met

Uw' hartvriend Abraham op bybeltoon en zet!

Ai! laat een vonkje van het godtlyk vuur der liefde;
 Dat U, tot 's menschen heil, met mededoogen griede,
 Myn ziel ontvonken met een' zuivren hemelgloet!

Ai! laat een enkle straal verlichten myn gemoet;
 Een straal van wysheit, van de Heilzon afgeschoten;
 Een licht van waarheit, uit uw heiligdom gesproten;
 Een glans van zielvrede, uit uw algenoegzaamheit:

Opdat uw luister worde in myn gedicht verbreidt!

Gelei, ô Heilzon! my op duistre letterpaden!

ô Geest! bestier myn' geest op 't spoor der heilge bladen!

4 ABRAHAM, DE AARTSVADER!

Geef ziel en leven aan de toonen, die ik zing!
 Een heilige omzichtigheit in myn bespiegeling;
 Sieraat en vinding aan d'uitbreiding der gedachten:
 Zoo heeft myn dichtwerk een volkomen eind te wachten.
 Geef zoetheit aan myn' zang, en all' de lieflykheên
 Van Isrels zangren, die voor uwe bondtkist treên;
 Opdat myn vaerzen, als een beek van honig, vloeien.
 't Gaat wel, ik voel myn' geest door altaarkolen gloeien.

*En begint
 zyn werk
 met de be-
 schryving
 van Egip-
 te.*

Egiptelant, een schoon gewest, vermaart alôm
 Door zyne vruchtbaarheid, en hoogen ouderdom
 Van Afgodsdiensten, die zyn blinde volken plegen;
 Is nevens Azia in Afrika gelegen:
 Het wascht zyn voeten in het Middellantsche zout,
 En steekt zyn hoofd omhoog in 't Etiöpisch wout,
 En 't Abisfynsch gebergte, en strekt zich uit, ten westen;
 In Libië, gevreesd door wreede plondernesten:
 Het spiegelt zich in 't oost in 't klippigh Roode meir.
 Een wydberoemde stroom daalt van de hoogte neêr,
 Door duizent aderen en beken opgezwollen;
 Maakt diepe meiren daar hy komt in dalen rollen;
 Of duikt door 't hoog gebergte, en bruist en schuimt en zwelt
 Zyn oevers over, als de Zon het sneeu versmelt,
 En overstroomt, en mest met vruchtbaar slib de gronden,
 Eer hy zyn kruik in zee ontlast door zeven monden.
 In dit gewest, omtrent zoover van Memfis wal,
 Dat men des morgens van de heuveltoppen all'

Zyn

Zyn torenspitsen kon ter naauwernoodt beschouwen;
 In 't lant van Goze, ryk van grazige lantdouwen;
 Kwam Abram, Terahs zoon, die godtverloofde Man,
 Na zooveel sukklens, uit het hongrigh Kanaän,
 Met schoone Sara, zyn beminde, en kudde, en knapen;
 Met Loth, zyns broeders zoon; zyn huisgezin en schapen.
 Hy slaat de tent op, by een frische watervliet,
 Die van een' heuvel in de lage dalen schiet,
 En spreekt, in 't midden van zyn knechten en zyn magen,
 Terwyl hy d'oogen naar den hemel houdt gellagen:
 De Godtheit zy gedankt, die ons, na zooveel leets
 En ommezwerrens, na veel ongemaks en zweets,
 Een vruchtbre lantstreek door haar goetheit wil vergunnen,
 Daar wy de duurte van het lant verduuren kunnen;
 Daar wy bevrydt zyn van den harden hongersnoodt,
 Het vee zyn voedsel vindt, en wy ons daaglyks broot.
 d'Almagtige doe ons hier zonder hinder leven;
 Tot hy de schaarsheit hebbe uit Kanaän verdreven!
 Myn Knechten, slaat terstont de ligte hutten op
 Ten noorden aan den voet van gintsen heuveltop.
 U, Eliëzer, zyn de zorgen aanbevolen,
 Dat gy de kudde niet te wyd en zyd laat dolen;
 Opdat men die verweide om beurt, op 't ruime lant.
 Hier zwygt de Helt, en neemt zyn Sara by de hant,
 Die hem ter zyde leidt, om in de naaste lommer
 Hem t'onderhouden van haar zielkwellaadje en kommer.

*Alwaar
 Abram,
 door den
 hongers-
 noodt uit
 Kanaän
 verdre-
 ven, zyn
 herders-
 leger ne-
 der slaat.*

** Bekomme-
 ring van
 Sara in de
 vreemde-
 lingschap.*

6 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Het heugt myn' Heere (dus begon die Rozemont.)
 Hoe ge, eer wy traden op Egiptes vruchtbrn gront,
 Om hier te wonen voor een' tyt, als vreemdelingen;
 My uwe vrees ontdekte, en zielbekommeringen
 Voor deze schoonheit, die de Hemel nogh bewaart,
 Een gave der natuur, maar zorgelyk van aart:
 Hoe gy geboodt dat ik my noemen zoude uw Zuster;
 Opdat men u niet doode, om my, en wy geruster
 Te famen leven by dit vreemt en dartel volk.
 Dit legt my zwaar op 't hart: my dunkt, ik zie een wolk
 Van tegenspoeden, die ik zeker heb te wachten.
 'k Zwoege onder bergen van angstvallige gedachten,
 De slaap ontvlucht myn oog; of als my die bekruipt,
 En nu of dan in myn vermoeide leden sluipt,
 Dan schrik ik, en ontwaak door naar en angstigh droomen.
 Niet dat ik schroomde om uw bevelen na te komen,
 Myn Abram, neen ô neen, de zorgen die ik ly'
 Ontstaan uit vreeze dat gy sterven zoudt om my.
 Zou dan dit schynschoon nogh zoo groot een onheil baren,
 In mynen ouderdom van vyf en festigh jaren?
 Dat hoede d'Opperste, die u weleer verscheen!
 Maar deze wondre droom bezwaart myn hart alleen:
 Ik droomde, dat ik, in het midden van de dalen,
 Een schoone roos zag in haar' vollen luister pralen:
 Zy stont, de hitte van den zomer door, ten toon,
 En bleef, in geur en kleur en glanz, al even schoon.

't Scheen

*Over't be-
 vel van
 Abram,
 dat zy
 zich zyne
 Zuster
 noemen
 zoude.*

't Scheen of de Hemel, door een wonderlyk vermogen,
 Die bloem, zoo aangenaam, bewaarde in yders oogen
 Voor d'onweêrbuien van den herfst. my docht ik zag,
 Hoe u die roos vry teêr en naau aan 't harte lag;
 Maar, toen gy meende meest voor deze bloem te zorgen,
 Bevondt gy die, helaas! op eenen vroegen morgen,
 Gestolen uit den hof, en van haar plaats gerukt.

'k Ontwaakte, en deze droom blyft in myn ziel gedrukt.
 Hier zweeg vrou Sara, en een diepe zucht, gevlogen
 Uit haren boezem, perst een tranebek uit d'oogen,
 Die van de kaken op de blanke borst afvloeit:
 Gelyk de morgendau de bladers nat besproeit,
 Terwyl een wintje komt den bloemhof binnen sluipen,
 En doet die paerlen op de rozeknoppen druipen.

De vrome Vader, zelf ontroert in dezen stant,
 Droogt haare tranen af, en drukt de tedre hant,
 Hy troost zyne Egâ dus: schep moedt, myn Uitgelezen,
 Ik hoop uw droom, een droom, dat 's ydelheit, zal wezen:
 Maar wil het onheil dat de dartle lantaart loert
 Op uwe schoonheit, door een heete drift vervoert;
 Hy zal u pogen door gedienschtigheit te koopen;
 Daar anderzints 't geweld den huwlyksbant moght sloopen.
 Myn tedre zorg voor u heeft dezen vondt bedacht.
 Wordt gy ten echt begeert, gy blyft nogh in myn maght.
 Men zal den bruilofsdagh gestaág al langer rekken:
 Totdat wy eindlyk weêr uit dezen oort vertrekken.

*Zy word
 vertroost,
 en gerust
 gestelt.*

Myn

Myn Schoone, wees gerust; d'alziende Godtheit leeft,
Die ons tot hier geleidt, en mild gezegent heeft.

Laat ons de zorgen op Gods alvermogen wenden:

Die zal in duisternis zyn licht en klaarheit zenden,

En toonen, na dit leet, het heilryk aangezicht.

Dus spreekt hy. door die taal wordt Saraas hart verligt.

*'t Gerucht
loopt door
Memfis
van de
aankomst
van een
vreemde
meenigte
volks.*

De zon was driemaal, met een bly en lachend wezen,
Met blinkend gout bekleedt, in 't oosten opgerezen,
En had nu driemaal, van haar daghreize afgeslooft,
Heur fakkel in de zee van Libië uitgedooft;
Wanneer het snel Gerucht, dat, vruchtbaar in 't verbreiden
Van nieuwe maren, vloog langs Memfis straat en weiden,
Uit hondert monden riep, hoe zich, naby de stat,
Een vreemde meenigte ter neêr geslagen had.
Men vroeg het lantvolk, dat te markt kwam met zyn waren.
Die zei: 't is inheemsch volk: het zyn Egiptenaren
Van Koptos, hier gewoon te komen met hun graan.
Dees: 't zyn Arabiërs met kemels, zwaar gelaân
Met nagelen, kaneel, en wierookgeur om 't offeren,
En balsmreukwerk voor het hair der hooffsche jofferen.
Een ander mengelt weêr wat anders ondereen.
Zoo loopt de leugen, door het dom en woest gemeen,
De waarheit staâg vooruit, met ongelyke schreden:
Gelyk een toomloos paert rinkinkt met vlugge leden,
En rent en hinnikt, tot het staan blyft voor een gracht,
En afgeronnen zyn' verlegen meester wacht.

In 't einde roept 'er een: 't zyn flechte herdersknappen,
 Uit Palestyne, met hun huisgezin en schapen,
 Zy weiden 't vee niet ver van myne woning af.
 Ik heb den Oppersten, met zynen herdersstaf,
 Een kloek en statigh Man, gezien, en by de vrouwen
 Een Vrouw zoo schoon als ooit Egipte moght aanschouwen.
 Die tyding wordt geloofst, en vliegt van markt en straat
 Naar 't hof, in 's Konings oor, daar hy in zynen Raat
 Zat in het midden van zyn Ridderen en Grooten,
 En Vorsten van het ryk, uit edel bloet gesproten.
 Ik wil (zegt Faraö) dat gy, myn Raat, terstont
 Verneemt, of dit gerucht op waarheit is gegront;
 Opdat men zich nu door geen' vyant laat bedriegen,
 Of door een valsche maare in zachte sluimring wiegen.
 Doch zyn 't Arabiërs, of herders, zoo men meldt,
 Dan is het noodigh dat 'er ordre word' gestelt,
 Dat die, gelyk myn volk, de schattingen betalen.
 Hier zweeg de Koning, en de vorstelyke zalen
 Weêrgalmden van 't gefchal: lang leef de Majesteit!
 Wy volgen 't hoog bevel van uw voorzichtigheit.

Het albespieglend licht rees naauyls uit de kimmen,
 Of zag drie Vorsten van het ryk ten zadel klimmen,
 Op 't moedig ros, dat byt en knabbelt op 't gebit,
 Met 's Konings bende, die op witte paerden zit.
 De klepper voelt de spoor, men rent te viervoet henen.
 De dagh loopt van de kim. de zon heeft uitgeschenen,

B

*En komt
 tot den
 Koning.*

*Die zyne
 Vorsten
 gebiedt de
 waarheit
 te verne-
 men.*

*Zy ver-
 trekken
 naar 't
 lant
 Gose;*

En

10 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En d'avontfont alreë zyn' valen fluier om;
Eer weêr de Vorsten, by den Koning wellekom;
Verschynen in het hof, daar Faraö om t'eeten
Was in een ruime zaal ten avondisch gezeten.
De hoofche jonkers slaan een' wyden ommekring
Rontom de tafel, en de weitsche kamerling
Staat voor den disch, en past op 's Vorsten oogewenken:
Een ry van heeren, die den frisfchen nektar schenken,
Staat aan de rechterhant, en aan de linker zy'
De proevers, fyn van tong, en kiesch op lekkerny.
Vorst Faraö gebiedt den Grooten toe te treden,
En hem de waarheit van 't verwart gerucht t'ontleden.
Elk zweeg, en d'outste sprak: ô Vorst, wiens heerlykheit
Door 't wydberoemt Egipte en 't oosten zich verbreidt,
Geen vyant, tuk op roof, kwam in uw ryk opdonderen,
Noch woestenyër om ons heiligdom te plonderen.
Egipte leeft, door uw bestier, in rust en vreê:
Maar vreemde herders zyn, met huisgezin en vee,
Door harden hongersnoodt uit Kanaän gedreven,
In 't lant van Goze, om daar een' korten tyt te leven.
Een Gryzaart, statigh en verheven van gelaat,
Die van een' heuvel all' de kudden gadeslaat,
Gebiedt de knechten, die op zyn bevelen passen:
Opdat geen wreede wolf de schapen zou verrassen.
Zy leven van het vee, en 't vee by gras en kruit:
De veltknaap zingt een liet, of speelt op zyne fluit,

*Doen op
hun we-
derke-
zen een
breed ver-
haal van
het ber-
dersleger;*

Of op het herdersriet, dat zelf de winden zwygen,
De voglen luistren en de velden ooren krygen.

't Is of de lieve rust daar woonde in 't open velt.

Maar 't geen uw knechten meest verbaast heeft, en ontstelt,

*En ver-
heffen de
schoonheit
van Sara.*

Is 't schoon gelaat van een bejaarde Herderinne,

Een vrou wel waardigh dat de Koning haar beminne.

Het stemmigh wezen toont een' zwier van majesteit,

Daar 't lieflyk roozeroot zich op heur kaaken spreidt.

't Gezicht staat zedigh en vol levendige zwieren,

Gelyk in 's Vorsten kroon de heldere Saffieren:

't Is of natuur haar tot iets heerlyks had bewaart,

En zulk een schoonheit voor uw vorstlyk oog gespaart.

Ze is ryzigh van gestalte, en rustigh op de leden:

Wanneer zy uit haar tente in 't open velt komt treden,

Zou yder zeggen dat zy een Godin gelykt,

Die in haar' besten tooi op haren feestdagh prykt,

Heur naam is Sara, en den ouden Schapehoeder

Noemt zy eerbiedigh Heer, of Abram, of haar' broeder.

De lof dier Schoonheit wekt de liefde in d'oude borst;

Ontsteekt het hart, en vliegt door d'aders van den Vorst;

Ja stygt al hooger, tot de driften, opgevlogen,

Zich spreien op 't gelaat en schitteren uit d'oogen;

Gelyk een vuur, dat in een' hoogen tempel slaat,

Staag groeit, en gloeit alwaar het raakt, en verder gaat,

En knaagt de zoldering, en doet de pylers kraken,

Totdat de lichte vlam opflakkert door de daken.

*Hun vleie-
ry ont-
steekt de
liefde in
de borst
des Ko-
nings,*

*Die Sara
wil aan
het hof
hebben.*

In 't eint zegt Faraö: 'k wil dat men andermaal
Naar Goze trekke, en hier die schoone Sara haal':
Ik voel een' wondren lust, dat fris gelaat t'aanschouwen:
Gelei haar in 't paleis by Hoffraas staatjonkvrouwen.
Hy vat een' gouden kop vol Meroééschen wyn,
En zegt: dat zal op 't heil dier vreemde schoonheit zyn.
Thans hoort men een gejuich van duizent luide keelen,
Terwyl het hofmuzyk het oor begint te streelen.

*De vleiery
is het be-
derf der
vorsten.*

ô Snoode Vleiery, gehaate vyandin.
Der waare oprechtheit, die door een geveinsde min
De mogentheit verraadt; en toelegt om de wallen
Van 't vorstelyk gemoet, daar 't zwakst is, aan te vallen:
Gy eert d'opgaande zon, wanneer ze helder schynt;
Maar als haar eene wolk verduistert, dan verdwynt
Gy als een schadu; ja gy schiet uw booze schichten,
Wen ze ondergaat, en u niet langer toe kan lichten;
Wat hebt ge al onheils in de waerelt voortgebracht!
Hoe meenigmaal hebt gy de heldendeugt verkracht,
Als gy de boosheit weet den Vorsten aan te raden?
Wat leedt d'onnoosle deugt niet door uw euvel daden,
ô Snoô Bedriegster? hadt gy Adam niet verleidt,
Licht stont het menschedom nogh in d'eerste onnoozelheit.

*Men trekt
's nachts
ter scha-
kinge uit;*

d'Ontstoken hartstocht woedt vast meer en meer van binnen.
De schoone Sara zweeft door 's Konings hart en zinnen:
En dat onheiligh vuur wordt staåg in zyn gemoet,
Door hoofsche vleiery gekoestert en gevoedt.

Terwyl

Terwyl de Grooten, tot de schaking uitgekozen,
 Nu met veel grooter stoet vast nadren 't lant van Gozen,
 Toen 't morgenlicht nogh aan de kimmén wierd verwacht.
 Verradery verkiest altyt den donkren nacht,
 Om dat haar snood bedryf geen daghlicht kan verdragen.
 Het uchtentlicht begon ook later op te dagen.
 De zon klom trager aan den nuchtren trans, misfchien
 Uit enklen schroom om zulk een' vrouweroof te zien.

Godtvruchtige Abram, thans voor dou voor dagh verzezen,
 Om zyn gebeden aan 't oneindigh Opperwezen,
 Voor 't krieken van het licht, te doen in 't naaste wout,
 Daar stilte en eenzaamheit hem best in aandacht houdt;
 Was nu in 't midden van zyn heilbespiegelingen,
 Toen 't hofgezin kwam in de laage velthut dringen,
 En Sara schaakte, ver van eerbiet of ontzagh.
 Zy riep: ô Hemel, help! ach! Abram, Abram, ach!
 Zie hoe men my ontroofst! maar Abram kon niet hooren.
 Al 't velt weêrgalmde, en bosch en bergen kregen ooren.
 Het redelooze vee sprong schielyk uit den slaap.
 De vrome Loth met al zyn huis, en herdersknaap,
 En knegt, en maagt, 't kwam al verbaast ter tente uitloopen,
 Terwyl de roovers door het velt de rosfen nopen,
 En kuifche Sara, die vast slaat de blanke borst,
 Naar Memfis voeren op den wagen van den Vorst.
 Een dikke wolk van stof bedekte haar voor d'oogen.

Vaar voort, Geweldenaar, en blyf vry onbewogen

*'t Welk in
 den vroe-
 gen mor-
 gen vol-
 bracht
 wordt;*

14 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Maar den
Egip-
tenaar
duur zal
staan.*

Voor vrouwetranen; blyf voor nare klaghten doof;
 Vaar voort, Egiptenaar, met wreeden vrouweroof;
 Vaar voort, ô Faraö! met ongewyde handen,
 Dit heiligh lichaam door uw vleiers aan te randen;
 Een lichaam, grooter dan uw afgoön altemaal;
 Dat d'Oppermajesteit in 's hemels hooge zaal
 Heeft uitgekozen, om een heiligh Zaat te baren;
 En dus, maar niet voor u, wil by zyn schoonheit sparen;
 Nogh eens, vaar voort; maar denk hoe duur het u zal staan,
 Wen u de donder van Gods mogentheit zal slaan:
 Tot gy, ô Chams geslacht! als kroon en scepter beven,
 Die Sara, ongeraakt, haar' Abram weêr zult geven.

*Algeme-
ne ver-
baastheit
om de
schaking
van Sara.*

De morgenstont, eerst rood van schaamte, werd weêr bleek
 Besturven om den mont, als hy ter kimme uit keek.
 De zon steekt eindlyk 't hoofd uit d'ooster waterkolken,
 Maar dekt het aangezicht, van schrik, met dikke wolken,
 En moght het schendigh stuk niet zien uit haren trans.
 De bleeke droefheit, en verbaastheit vliegen thans
 Door 't herdersleger, met een naar en angstigh klagen.
 't Is of natuur de schrik was om het hart geslagen.
 De boomen sidderen, en al 't gebergte zucht.
 De dalen stenen, en weêrgalmen van 't gerucht.
 Het gras verwelkt op 't velt. de bloemen slaan aan 't kwynen.
 De beken weigren nat. de zon vergeet te schynen.
 Maar die de liefde van het heiligh trouwverbont,
 Die op de godvrucht, niet op wellust, is gegrondt,

In haar volmaaktheit kent, en weet wat teedre banden
 Twee zielen strengelen, en binden hart en handen;
 Kan ook begrypen welk een' smartelyken rou
 Myn Abram lyden moet, om 't rooven van zyn Vrouw;
 Hoe hem de donderslag dier tyding klonk in d'ooren,
 Die hem zoo onverwacht komt in zyn' godsdienst storen.
 Die ooit het misfen van een weêrhelft heeft gesmaakt,
 Kan ligt bedenken hoe het hem aan 't harte raakt,
 En welk een smart en pyn, wat angsten hem doen treuren,
 Nu hy de helft voelt van zyn eigen hart afscheuren.
 Men zou vermoeden dat'er nu een harde orkaan
 Van tochten, op die mare, is in zyn ziel ontstaan;
 En dat de hulk van zyn geloove, ginds en weder
 Geslingert, in een zee van tranen op en neder
 Gesolt wordt, door den wint van vreeze, elk oogenblik;
 Nu op de steilte van vertwyffeling en schrik;
 Dan weêr in diepten van angstvallige gedachten.
 Neen; 't anker van zyn hoop houdt tegen'ali' de krachten
 Van zulk een onweêr: hy staat, als een zeeman, pal
 In all' de buien van dit yslyk ongeval.
 Het schip van zyn geloof stoot op geen blinde klippen
 Van wanvertrouwen, die in 't menschlyk harte slippen:
 Het lydt door ongeloof geen schipbreuk op het frant.
 By beurten blinkt een straal van 't goddelyk verstant,
 En doet hem dieper zien in Gods geheimenisfen
 En heilbelofte, dan ooit eenigh mensch kon gisfen;

*Abrams
 toefstant
 in dit
 ongeval;*

*Wiens
 vast ge-
 loof geen
 Schip-
 breuk
 lydt.*

By beurten wordt zyn geest ook zwak en flauw van kracht.
 Gelyk een reiziger, die in den naren nacht
 Zyn' wegh vervolgt, en, van een donderbui beloopend,
 Wordt door verlegentheit in 't angstigh hart bekroepert:
 Nu ziet hy 't rechte spoor, door 't helder flikkerlicht
 Der bliksemstralen, die aan zyn verbaast gezicht
 Zyn woonplaats toonen, en de vaderlyke daken;
 Maar straks begint 'er weêr een donderslag te kraken:
 Dan wryft hy d'oogen in een dubbele duisternis,
 En twyffelt of hy wel op 't ware voetspoor is.

*Hy wordt
 van Loth
 vertrouwt.*

In dezen toestand kwam de vrome Loth hem vinden;
 En riep: ô Abram, sta nu pal in d'onweêrwinden
 Van tegenspoet, gelyk een rots in bare zee.
 Hou moedt, myn Lotgenoot, ik zie uw heil alreê,
 Gelyk de dageraat, voortspruiten uit het oosten.
 d'Almachtige zal ons eerlang met blydschap troosten.
 Hy oeffent onze deugt, opdat ze lydzaam zy.
 Men wandel' rustigh door de dorre woesteny
 Van zyn beproeving, en men leer' de liefdeslagen
 Van onzen Vader, met een taai gedult, verdragen.

*En ver-
 trouwt op
 Gods
 beloften.*

d'Ontfelde hartstocht wordt nu eindlyk meer bedaart.
 De redezon breekt door. 't verstant wordt opgeklaart.
 Die taal valt in het hart van Abram lieflyk neder;
 Gelyk een zachte dau, in 't heete zomerweder,
 Op 't halfverzengde gras des avonts nederdaalt.
 Neen, (zegt hy) Harans zoon, 'k ben nogh niet afgedwaalt;
 'k Zeil

Ik Zeil op de leistar van Gods heilbelofenisfen:

Laat komen wat 'er koom: die zullen nimmer misfen.

Dees aardkloot zal veeleer veranderen van steê:

Eer zal 't gebergte zich neêrzetten in de zee:

Eer zal de zon haar licht, de maan haar' glans ontberen:

Eer zal de vlugge Nyl naar zynen oorsprongk keeren;

Eer Godt myn recht verzuime, en myn geloof veracht,

En my niet wreeke aan dit vervloekte Chams geslacht.

't Gebergt magh wyken, en de steile heuvels beven;

Maar nimmer 't woort dat Hy aan Abram heeft gegeven.

Te hoof ging 't anders toe; daar weelde, vrolykheit

En wellust wonen; daar de Godvrucht onder leit,

En d'ondeugt zich verschuilt in allerlei gewaden:

Daar 't hart door baatzucht, weelde, en nyt wordt overladen.

Men loopt en draaft 'er, en 't krioelt 'er onderēen.

De nieuwe mare jaagt heel Memfis op de been.

't Loopt al naar 't hofpaleis, en ziet met duizent oogen

Op 't grootfch gebouw, om, door nieuwsgierigheit bewogen,

Het fchoon gelaat te zien der vreemde Herderin.

Elk fpreekt, naar hy gevoelt, van 's Konings nieuwe min.

Een yder heeft wat nieuws, die luistert, deze mompelt:

Een ander staat als van verbaastheit overrompelt;

Terwyl een tienderlei gerucht, van mont tot mont,

Zweeft door het woest gemeen, en wandelt in het rond,

't Welk yder oogenblik, door zooveel andre maren,

Zich mengelt, naar den aart der wufte Egiptenaren.

*Memfis in
beweging
over dit
nieuw ge-
val.*

*Saraas
toefant
aan het
hof,*

Maar ondertusfchen is, op 't koninklyk verlof,
 De fchoone Sare alreê gehuisvest in het hof
 Der oude Koninginne, Apachnas weduwvrouwe;
 Daar zy vol hartzeer treurt, en zit in diepen rouwe,
 Gelyk een tortelduif om 't fcheiden van haar gâ.
 Zy wordt gedient van 't puik der juffren, voor en na,
 Met alle lekkerny uit goude en zilvre vaten,
 En dagh op dagh geveit met hoop van hooge staten.
 Een kostlyk ledekant was in het rustfalet
 Van d'oude Koningin aan 't ander eint gezet,
 Waar op zy eertyds met haar' Koning plagh te flapen:
 't Was kunftigh geborduurt: het vorstelyke wapen
 En kroon en fcepter was aan 't hooftëint, met de naalt,
 De maan en ftarren in 't gehemelte, afgemaalt:
 Het zydbehangfel blonk met goude en zilvre randen,
 Met bloemwerk doorgestikt, en aan de ruime wanden
 Der zale praalden all' de vorsten op een ry,
 Van Faraöos geflacht, ten roem der heerschappy,
 Naar 't leven afgemaalt, in lystwerk, net gedreven:
 Hier pronkt * Salatis, die het herderlyke leven
 En kudde en ftal verliet voor fcepter troon en kroon,
 En Memfis ryksftaf liet aan Beön zynen zoon.
 Daar ziet men Beön, die, ten zetel opgeklommen,
 Zyn rykspaal uitzette, en verwon de vorstendommen

*'t Welk
beschre-
ven
wordt.*

Van

* Dus vindt men de eerste koningen van Egipten by Jofefus, uit den Egiptifchen Historifchryver Manethon, aangehaalt, in het I. boek tegen Appion: maar de geleerde Marsham heeft dezelve op de tyt-rekening in ordre gestelt in zyn *Cbron Egipt*:

Van Thebe, Thanis, en het sterkbemuurde Thin.
 Apachnas hangt 'er naast, met zyne koningin.
 Apochis volgt de ry, met zyn gekroonde hairen,
 Met Janiäs zyn' zoon, nogh in de bloem der jaren.
 Aan d'andre zyde praalt het vrouwelyk geslacht
 Der Ryksvorstinnen, opgefiert met hoofsche pracht.
 Dus pronkt het rustfalet, daar Sara schaars kan rusten,
 Van zorg voor Abram, en van vreeze voor de lusten
 Des Konings, die nu vast zyn liefde, sints den dagh,
 Dat Hy Haar naar 't paleis van Hoffra ryden zag,
 Voelt groeien meer en meer, met heeter minnepynen.
 Hy doet de Vorsten van het ryk ten hoof verschynen,
 En roept de Grooten des geheimen Raats by een.
 Hy treedt op zynen troon van blinkend elpenbeen,
 En zegt, toen ze alle in rang en ordre nederzaten:

Gy, trouwe Wachters van myn koninkryk en staten,
 Gy alle weet, hoe, naar de wetten van het lant,
 Dees scepter, na myn doot, moet vallen in de hant
 Myns zoons, prins Janiäs; dat hy ten troon moet klimmen,
 Zoodra myn ziel verhuist naar 't ryk der bleeke schimmen:
 Dat is onwrikbaar vast, ten nutte van den staat,
 Bevestigt door 't besluit van dezen hoogen Raat,
 En Ammons godtspraak heeft 'er 't zegel aangehangen:
 Gy weet ook, hoe bezorgt ik, voor de ryksbelangen,
 Het tweede huwelyk veracht heb en vermydt;
 Geen Nabuurvorsten om een jonge bruit gevryt,

*Farah
 roept den
 Raat by
 een.*

Om door geene yverzucht myn staten te beroeren:
 Maar deze Herderin kan myne ziel vervoeren
 Door liefde, en deze borst staat in een' vollen brant,
 En haakt naar 't winnen van myn Saraas hart en hant;
 Om met die wondre Schoone, aan my gelyk in jaren,
 Gelukkig door den bant der huwlyksmin te paren.
 Maar 't feest van Ifis, dat d'onthouding streng gebiedt,
 Is voor de hant, en lydt dien eedlen wellust niet,

*En maakt
 zyn voor-
 nemen be-
 kent, om
 na 't feest
 van Ifis
 met Sara
 te trou-
 wen.*

Voor dat de tyt van rou en klaghten is verlopen;
 Den eersten dagh waarop haar tempel weder open
 Gestelt word, wyde ik aan myn' tweeden echtenstaat.
 Wie hier wat tegen weet, die breng het voor den Raat.
 Hier op begon men een verward geroep te hooren:
 Die riep: dees echt is by het Godendom beschoren!
 Een ander weêr: lang duur het heiligh echtbesluit:
 Lang leef vorst Faraö! lang leef de Koningsbruit!

*Hy ge-
 biedt aan
 Abram
 geschen-
 ken te
 brengen;
 en goet te
 doen om
 Saraas
 wille.*

Elk zwygt, op 's Konings wenk. men doe, van Saraas wegen,
 Haar' broeder Abram goet: dat hem een ryke zegen
 Van vee en granen, en wat ons Egiptelant
 Hem meer verschaffen kan, met onbekrompen hant,
 (Dus sprak de blyde Vorst) word' spoedig toegezonden,
 En dat hy, vry van cyns, het vee weide op myn gronden.
 Die Abram weldoet, doet die weldaat nu aan my:
 Die Abram hoont, versmaat myne opperheerschappy.
 Nu hoort men andermaal 't geluit van hondert kelen,
 En onder dat gejuich den naam van Abram spelen.

Thans

Thans raakt het overal vol noeste bezigheid,
 Daar zich heel Memphis tot den hoogtyt toebereidt.
 Wat is 't een drukke tyt voor all' de tempeliers,
 En outerknepen, om de loeiende offerdieren,
 En al 't geroetschap voort te brengen, tot de feest
 Van zeven dagen; om met een' bedrukten geest
 En lykmisbaar den Godt Ofiris te beklagen;
 En hem met dartle vreugt, den laatsten van de dagen,
 Weêrom te vinden, en te stellen voor 't altaar,
 In spyt van Thifon, den gevreesden moordenaar.
 Maar welk een yver kan al 't hofgezin nu sporen,
 Opdat al 't edelste uit Egipte word' verkoren,
 Van kostlykheden en van dierbre lekkerny,
 En tot sieraden van de bruilofffeest gedy?
 De Koning overlegt de hoofsche plechtigheden,
 Met Opperpriesters, met leermeesters van de zeden
 Der lantaart, afgerecht op 's Vorsten heerlykheit,
 En alles wat 'er past aan d'Oppermajesteit,
 En welk een offer men den goden heb te wyën,
 Opdat zyn huwlyk moog' tot heil van 't ryk gedyën.
 Maar Hoffra denkt terwyl op 't vrouwelyk sieraat
 En grootschen opschik, die de Bruit te tooien staat,
 De bruitsgewaden en de dierbare juweelen
 Vol eedle steenen, die met glans en luister spelen.
 Tien hoofsche Juffers zyn vast bezig in de keur
 Van speseryën, om den lieffelyksten geur

*Groote
toebereit-
fels te
Memfis
tot de boog-
ge feest
van Isis.*

*En tot
den brui-
loftdagh
van den
Koning.*

22 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Te kiezen, om de zalve, om d'olyën te mengen;
 En tot de zalvinge aan de Koningsbruit te brengen.
 Tien andren lezen, met een onvermoeide hant,
 Voor 't vorstlyk feestgewaat, en bruiloftledekant,
 Den eedlen wierook: daar weêr andren bloemen vlechten,
 Om ze, in festonnen, aan het zaalgewelf te hechten.
 De Grooten uit den Raat zyn nu, op 's Konings wenk,
 Ook vlytigh bezig met het vorstelyk geschenk,
 Dat Herder Abram zal met overvloed verzaden.
 Zes kemels staan gereed, met vruchten zwaar geladen,
 Met dadels, vygen, rys, en graan, en wat'er wast;
 En zes paar ezels met een zware vracht belast,
 Met suiker, balsam, en kaneel, en dierbre wynen,
 En ryke gaven uit de gout- en zilvermynen.
 Een ry van knechten en van maagden staat ook reê,
 En volgt de runderen en allerhande vee.

De Vorsten trekken uit met geschenken aan Abram,

Des andren daags, wanneer de zon met lieflyk weder
 Haar middagstralen schoot by 't steil gebergte neder,
 En korter schaduw maakte in 't aangename dal,
 Hoorde Abram al van verre een vreemd en luid geschal:
 Hy steeg ten heuvel op, en zag d'Egiptenaren.
 Thans rydt een kille vrees door all' de herderscharen.
 De schrik der schaking staat nogh in het hart geprent,
 En wat hier zal geschiên is yder onbekent.
 Zy komen eindelyk het herdersleger nader;
 De Vorst van Faro buigt zich voor den vromen Vader

Eer-

Eerbiedigh neêr, en zegt: ô heerelyke Man!
 Te goeder uure kwaamt gy hier uit Kanaän.
 Gy hebt genade in 't oog van Faraö gevonden.
 Die Ryksvorst heeft my met zyn' heilwensch hier gezonden;
 Hy biedt u zynen vrede: en al wat gy hier ziet
 Is een schenkaadje, die hy wil dat gy geniet.
 Het gras, de klaver in d'Egyptische gewesten,
 Is zonder schatting voor uw zuivelvee ten besten.
 Hy gunt u 't vol genot van voorspoet en geluk.
 De Herder toont, met een gelaat, vol zorg en druk,
 Voor all' de gaven, van Vorst Faraö verkregen,
 Zyn dankbaarheid, en wenscht den Koning 's Hemels zegen.
 Maar d'Overste vervolgt: dit is slechts een begin,
 ô Groote Herder, van des Vorsten gunst en min.
 Gering is dit geschenk, onwaardigh zyn de gaven
 Van vruchten, vee, en velt, van maagden en van slaven:
 't Is alles ydel by des Konings Zwagerfchap.
 Geluk, ô groote Man, met zulk een' hoogen trap
 Van heerlykheit; een heil, waar d'omgelegen Vorsten
 En Nabuurkoningen met zoo veel drift naar dorsten.
 Geluk, doorluchte Man; want als de gouden zon
 Ten achtsten dageraat verryst uit d'oosterbron,
 Zal Koning Faraö met schoone Sara trouwen,
 En 't juichend Memfis weêr een Koningin aanschouwen,
 Om nevens zynen Vorst te zitten op den troon.
 Die harde reden klonk in 't oor van Terahs zoon

*En maken
 hem 's Ko-
 nings
 huwlyk
 met Sara
 bekend.*

24 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Abrams
onsteltel-
nis op die
tyding,*

Gelyk een donderflag, die, in de zomerdagen,
 Als 't velt verkwikt wordt door de zoete regenvlagen,
 Den nyvren akkerman tot in de ziel onstelt.
 d'Aartsvader voelt nu in zyn' boezem al 't geweld
 Der huwlyksliefde met een' nieuwen gloet onsteken,
 Terwyl een andre drift de tong belet te spreken.
 Nu gloeit zyn aangezicht, en in een oogeblik
 Wordt hy besturven om den mont, van angst en schrik;
 Dan wordt de bange borst van smert en rou bevochten.
 In zulk een worsteling van onderscheide tochten
 Vertrekt hy sprakeloos, en antwoord met een zucht:
 Terwyl d'Egiptenaars, verwondert en beducht
 Om deze onsteltenis, weêrom naar Memfis trekken.

*Die hem
een nieu-
we ge-
moets be-
weging
verwekt.*

Als Abram dit bemerkt voelt hy zyn liefde wekken:
 Hy keert zich om, en dreigt wel driemaal, vol van rou,
 Hen toe te roepen: ach! die Sara is myn Vrou;
 En driewerf houdt de vrees zyn lippen toegesloten.
 Ach! zegt hy, wat weêrhoudt de drift der Waereltgrooten?
 Myn huwlyksknoop? helaas! de Vorst, van deugt ontaart,
 Zal dien, door dezen hals, ontknoopen met zyn zwaert.
 Het heiligh recht? dat kan hy door vermogen krommen.
 De reden? neen, die moet voor 's Konings wil verstormen.
 Maar zal, ô Hemel! dan myn lieve Wedergá,
 Myn schoone Sara, tot myn onherstelbre schá,
 Dus in de slaverny des Dwinglants moeten leven,
 En 't zuiver lichaam aan zyn lusten overgeven?

Zal

Zal dan de vloek, die op dit Chams geslachte legt,
 Den glans bezoedelen van onzen heiligen echt,
 En onze liefde en hoop op eenen tyt vernielen?
 Myn Godt! hoe aakligh is 't, hoe donker voor de zielen,
 Wanneer gy 't heilryk licht uws aangezichts bedekt,
 En haar uw stralen, in dien duistren nacht, onttrekt!
 Dan moeten wy, gelyk de blinden, 't voetspoor misfen,
 En tasten naar den wandt van uw geheimenisfen:
 Wy struikelen, gelyk de dronkaarts op de straat;
 Terwyl een dwarrelwint ons gints en weder slaat,
 En ons gemoet beweegt tot averrechtsche stappen,
 Naar mate van de drift der menschlyke eigenschappen!
 Almagtige! hoe lang zult gy van verre staan?
 Ai, wil uw alziend oog op my toch neder slaan!
 Laat uw Rechtvaerdigheid nu tot myn recht ontwaken!
 Wil uw vermogen aan den Heiden kenbaar maken!
 Verlos myn Wederhelf (het hangt aan uwen wil.)
 Myn Eenzame, uit den muil van dezen Krokedil!
 Toon my uw aangezicht vol goddelyke klaarheit!
 Waarachtigh Wezen, maak uw heilbelofte waarheit!
 Toen schoot d'Almagtige, by schoon en helder weêr,
 Aan Abrams rechterhant een' lichten bliksem neêr;
 En liet, niet lang daarna, uit zyne azuure zalen,
 Een' zachten donderslag van verre neder dalen.
 Dat geeft weêr moedt en kracht in 't hart myns grooten Mans.
 Nu staat zyn heilgeloof weêr in een' vollen glans.

*Hy roept
de Godt-
heit te
hulp,*

*Die hem
doet be-
rusten in
zyn Albe-
stier.*

26 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Nu dryft zyn ziel weêr op de hemelſche gedachten
Van 't Heil, dat hy in Gods belofte heeft te wachten.
Nu treedt hy buiten zich, en rust in 't wys beleit,
Van 't eeuwigh Wezen, en van zyn Voorzienigheit.

ABRAHAM,

D E

A A R T S V A D E R.

H E T T W E E D E B O E K.

I N H O U D T.

*De Hemelraat vergaart in 't opperhofpaleis;
Daar Saraas schaking, door Gods heerlyke Eigenschappen
En wondre Deugden, wordt gewogen naar den eisch.
De Wysheit, die op d'aar^e moet uit den hemel stappen,
Naar 't godtlyk raatbesluit, zendt plagen in het hof;
Daar Memfis 't hooge feest van Isis plechtigh vierde,
En alles wedergalmt van Apis deugt en lof.
De wreede plaag, die door Vorst Faroos lichaam zwierde,
Verzet den bruilofidagh, en wordt niet eer gestuit,
Voor by d'ontslaging van Vrou Sara vast besluit.*

Daar is een wondre stat, bewoont van Hemellingen,
Ver boven zon en maan, en all' de starrekringen;
Gebout door d'Almaght in het ongenaakbaar licht,
Eer 't wightigh aardryk, 't grof gevaerte was gesticht.
De straten zyn van gout, de schitterende muuren
Van Jaspis en Topaas, die d'eeuwigheit verduuren;

*Beschry-
ving van
de Hemel-
sche Stat,*

J. Doet in vromt. et. fculp. 2743.

'T ZIEKBED VAN FARAO.

28 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

De fondamenten zyn van enkel Diamant;
 Niet opgemetselt door een menschelyke hant,
 Maar door den Kunstenaar en Bouheer aller dingen,
 Wiens eer en heerlykheit de Hemelburgers zingen,
 Met duizent stemmen, op een zuiver feestmuzyk.
 In deze stat is 't hof van 't eeuwigh koningkryk,
 De rykstroon van den Vorst en Koning aller koningen,
 Gesticht in 's Vaders huis vol heerelyke woningen.
 't Almaghtigh Wezen heeft, van onvergangbre stof,
 Een heerlyke opperzaal gezoldert in dat hof,
 Wiens dak is van Kristal; de wanden zyn Agaten,
 En vlammente Robyn, en gloeiende Granaten;
 De vloer is geplavyt met blaauwen Hyacint,
 Smaragt en Sardonix, Safier, die 't oog verblindt;
 Met Amathisten en Berillen, fyn geslepen,
 En door 't oneindige Vernuft in gout gegrepen.
 Dit was de raatzaal van de hoogste Majesteit,
 Sints 't Woort des Heeren, door alwyze Mogendheit,
 De heemlen vormde, 't hoog gestarnt zyn' omgang leerde,
 En door den Geest zyns monts 't Heelal uit Niets bootseerde;
 Alwaar de hooge Raat van Godt nu t'samen kwam,
 Gedaghvaart om de zaak van vader Abraham.

Maar wie zal nu myn snaar op hooger toonen spannen,
 En 't aardfche denkbeeld uit myn lage ziel verbannen,
 Opdat ik Gods geheim afmale in myn gedicht?
 Gy, Serafynen, voert me in 't onbenevelt licht,

In

*En van de
 Opper-
 zaal waar
 in de He-
 melraat
 over de
 schaking
 van Sara
 ze samen
 komt.*

*'s Dicht-
 ters aan-
 roepinge
 om ver-
 lichting
 in deze
 Goddely-
 ke gehei-
 menissen.*

In 's hemels hoogen Raat; of leent me uw vlugge vleugels!
 Is 't waar? en vliegt myn geest thans, zonder toom of teugels;
 Den aardbol uit het oog; de zon en maan voorby,
 Tot in 't geheimvertrek der Opperheerschappy?

ô Neen: 'k bedrieg me: 'k ben aan 't lichaam slaafsch verbonden:
 't Gaat echter wel; een geest van boven afgezonden,
 Een vlugge Bode van het hemelfch Hofgezin,
 Bestiert myn veêr, en blaast myn geest geheimen in.

Wanneer de Hemelraat, in d'opperzaal genadert,
 Nu op het klinken der bazuinen was vergadert,
 Nam elk een zitplaats in zyn ordening en stant,
 Aan eene tafel van geslepen Diamant,
 Waar in de Vader der genade, lang voorleden,
 Zelf met zyn' vinger had het Vreêverdragh gesneden,
 Het welk de Middelaar, door zyn beloofde doot,
 Met Gods Rechtvaardigheid en Menschelijkheid sloot.
 Daar lagen op 't eene eint de boeken der verbonden;
 Van Gods besluiten; 't boek des levens, en der zonden,
 En 't boek van zyn belofte en woort, 't welk open lag.
 d'Eenvoudigheid zat, met een goddelyk ontzagh,
 Aan d'eene zyde van de tafel, hoog verheven,
 Die, vry van famenstel of toeval, 't volste leven,
 En zuiverste eenheit aan 't volmaakte Wezen geeft,
 Dat met die volheit in zyne Eigenschappen leeft:
 Daar naast Gods Eeuwigheit, die nimmer is begonnen,
 En, zonder einde, door geen' tyt wordt overwonnen,

*Beschry-
ving van
den hoo-
gen He-
melraat,*

*Bestaande
uit Gods
Eenvou-
digheit,*

*Eeuwig-
heit,*

Maar.

Maar d'eeuwen in zyn vuist tot oogenblikken kneedt :

Onafhanklykheit, Almaght,

Toen Onafhanklykheit, die van geen oorzaak weet,
Maar door zich zelve leeft en werkt: toen Alvermogen,
Die 't water van de zee heeft in zyn hant gewogen,
En van de hemelen de maat nam met een span.

Alwetendheit,

Toen volgde Alwetendheit, die 't al beschouwen kan,
En met zyn alziend oog in 's menschen boezem dringen;
Die hun gedachten weet, en all' hun handelingen;

Aanwezendheit, Of Overal tegenwoordigheit, Heiligheit,

Met Gods Aanwezendheit, die 't groot Heelal beaamt,
En beide polen met zyne armen overvaamt.

Wysheit,

Aan d'andre zyde zat de Heiligheit, wiens oogen,
Te rein en zuiver, nooit gebrek of smet gedoogen;

Rechtvaardigheit, Barmhartigheit,

De Wysheit, die het al regeert, en houdt in stant;
Rechtvaardigheit, die in 't gericht de vierschaar spant;
Barmhartigheit, die, in het goedertieren wezen,
Genade, menscheliefde, en goedtheit geeft te lezen:

Lankmoedigheid, Waarheit en Algenoegzaamheit,

Lankmoedigheid zit met de Waarheit aan zyn zy',
En Algenoegzaamheit besluit aan 't eint de ry.

Dus is de Hemelraat in d'opperzaal gezeten,
Daar 't eeuwig Wezen, (met geen denkbeeld af te meten),
Dat enkel leven is, en geest, en majesteit,
Een wondre blyk geeft van zyn tegenwoordigheid,
En laat zyn Heerlykheit, in een kolom van stralen
Besloten, boven 't hoofd der Hemelgrooten dalen,

Met

Men hebbe, in den omtrek dezer verbeeldinge, de namen der Goddelyke Eigenschappen als *nomina propria*, of eigen namen, en niet als *Substantiva*, of namen van de vr. soort, aan te merken.

Met zulk een' heldren glans en onbegrypelyk licht,
 Dat al de luister van de zaal verdooft en zwicht;
 Dat zelfs de gouden zon hier by zou duister schynen,
 De maan beschaamt zyn; en het bleek gestarnt verdwynen.

Thans spreekt de Hemelvorst, de Schepper van 't Heelal,
 Met een verheve stem, bezielt van hemelval,
 Waar door de dorpels en de hemelposten beven:
 Volmaakte Vorsten, ziel en luister van myn leven,
 ô Verziende Oogen van het opperste gewelf,
 Onscheidbre Deugden en Volmaaktheên van myzelf;
 ô Eigenschappen van myn eeuwig godtyk Wezen!
 Gy allen weet wat liefde in ons is opgerezen
 Ten nutte van den mensch; gy kent het vreêverbont,
 Gestaaft eer 't aardfche ryk op vaste pylers stont,
 Eer ik de waerelt haar gedaante had gegeven,
 En om den afgront zulk een' ommekring geschreven.
 'k Heb naderhant den mensch uit aarde gebootseert,
 En aan zyn schrandre ziel myn heilig Beelt vereert:
 't Is u bekent hoe hy myn wetten heeft geschonden,
 En myn Gelykenis verwaarloost door de zonden,
 En al zyn nageslacht bedurven om dees daat:
 Gy weet ook, wat'er toen al omging in myn' Raat:
 Een stof te wigtigh om ten ruimste te verklaren.
 'k Heb toen 't genâbesluit aan hem doen openbaren,
 In d'erfbelofte, dat ik, in het Zaat der vrou,
 All' myn geloovigen met my verzoenen zou.

*Aan-
 spraak
 der Op-
 permaje-
 steit aan
 de Hemel-
 raden,
 zyne onaf-
 scheidely-
 ke Eigen-
 schappen.*

Maar ach! hoe 't menschdom meer op d'aard' vermenigvuldigt,
 Hoe meer de boosheit in het hart wordt ingehuldigt;
 Hoe 't zaat des afgronts my meer smaat doet dagh aan dagh;
 Zoo dat ik weinigh deugts in acht paar eeuwen zag;
 Tot ik het boos geslacht niet langer kon gedoogen,
 En fluks verdelgde, door een zondvloed, uit myne oogen.
 Den vromen Noäch, met zyn vrou en huisgezin,
 Heb ik, tot voorwerp van myn tedre menschemin,
 En om myn eeuwige besluiten, nogh behouwen;
 Opdat hy zoude op nieuw de tweede waerelt bouwen.
 Uit zyn drie zonen heeft myn vaderlyke hant
 Het menschdom wel vermeert, op d'aarde voortgeplant;
 En Jafet uitgebreijdt, ja tot ontelbre volken
 Vermeenigvuldigt, en gezegent uit de wolken:
 Maar ach! by Sem alleen, wiens tent myn woning is,
 Word nogh 't geloof bewaart en d'erfbelofenis.
 Uit dezen stamme heb ik my een' Man verkoren,
 In wien myn Beeldtenis wordt daaglyks meer herboren.
 Ik sprak met hem, als met een' Vrient, van mont tot mont:
 'k Heb myn belofte aan hem vernieut, en myn verbont
 Met hem gesloten, om al 't menschdom in zyn' Zade
 Eens mild te zeegnen naar myn eeuwige genade.
 Maar wat gebeurt my, wat gebeurt myn' Abraham!
 'k Zie van den hemel, hoe het boos geslacht van Cham
 My lagen legt; en hem zyn Sara durft ontrooven,
 Wiens schoot, naar myn belofte, een heiligh zaat moet stoven;
 En

En hoe Egipte op dit onheiligh huwlyk wacht.
 Indien men dit niet weer', daar 't staat in onze maght,
 Dan kan 't afgodisch volk myn' wil en wet doen wyken;
 Dan moet het koninkryk van myn genâ bezwyken;
 Dan zinkt de grontvest van het aardfche kerkgebou.
 Indien men dit niet weere, indien men deze Vrou
 Niet haastigh redde, en doe aan Abram weder geven,
 Dan zal 't geloof noit meer in 't menschlyk harte leven;
 Vergeefsch is dan myn Raat des vredes; dan is 't uit
 Met myn belofte, woort, en waarheit en besluit.
 Myn hemelsche bazuin riep daarom u te samen,
 Om 't beste middel voor myn eere te beramen.

Hier zweeg d'Almagtige, en men hoorde een sterk gedruis
 Van heilgen yver door het godtlyk hemelhuis;
 Niet ongelyk 't rumoer der voortgedreven winden
 Door dichte bosfchen, en door hooggetopte linden.
 Toen rees Rechtvaerdigheit eerst op in 's Hoogften Raat.
 Het blikfemde overal, waar'hy zyne oogen slaat,
 En donderde door all' de wyde hemelstrecken,
 Toen hy zyn stem verhief, en dus begon te spreken:
 Ik rade, dat men fluks de strenge vierschaar spann';
 Gods rechten wege, opdat men vonnis spreken kan:
 Zoo zal d'Almogendheit Egipte haast vervormen,
 En Faraö met al zyn volk van d'aarde affstormen.
 Het is genoeg bekend aan u, Alwetendheit,
 Hoe toch alreë de vloek op Chams geslachte leit,

*De welke
 door de
 Recht-
 vaerdig-
 heit eerst
 beant-
 woort
 wordt;*

Omdat hy 's vaders schaamte uit dartelheit dorst honen:
 Maar schoon men dit ook in den nazaat kon verschoonen;
 Wy zien van 's hemels top de snoode afgodery,
 Tot hoon der Godtheit en van d'Opperheerschappy.
 Hoe kunt ge, ô Heiligheit, dit zien met lydzame oogen?
 Waar blyft uwe eedle wraak, ô eeuwigh Alvermogen?

*'t Welk de
 Almaght
 opvat,*

d'Ontzaglyke Almaght zegt: ik voer de wraak niet uit,

Dan die men vaststelt door een Godtlyk raadbesluit:

't Waar anders haast gedaan met Adams nageslachten;

Geen stervling had genâ, maar strenge wraak te wachten:

Geen mensch, die leeft, kan voor het godtlyk recht bestaan:

Geen een uit duizenden kan d'oogen opwaarts slaan,

En zeggen: ik ben rein en zuiver van gebreken.

*Tot Lank-
 moedig-
 heit op-
 rjst,*

Nu stont Lankmoedigheid gereed om ook te spreken,

Die, lieffelyk van oog, en zedigh van gelaat,

In 't aanschyn blinkt gelyk de hemeldageraat,

Wanneer de Heilzon klimt met heur genadestralen.

Men kan zich by den eisch der Godtheit thans bepalen,

(Dus spreekt hy) tot men eens daarna de vierfchaar spann';

Terwyl men 't Heidendom zoo lang verdragen kan,

En laten wandelen in zyn verdwaalde wegen:

Dit spreekt Gods recht, dit spreekt de Heiligheit niet tegen:

Ja dit is zelfs 't besluit van dezen breeden Raat.

Ik rade dat men, door een goddelyke daat,

Den Vorst verneder', en hem Sara weêr doe geven;

Of hy misfchien zich nogh bekeeren moght, en leven

Tot

Tot eer der Godtheit, en der hoogste Majesteit.

Ach! moght dit toch geschiên! (riep toen Barmhartigheid) *En door Barmhartigheid onderseuns wordt.*

Ach! wou d'Egiptenaar 't afgodendom verzaken!

Ach! mogt al 't menschdom met zyn' Heilant vrede maken!

Dan blonk myn liefde tot het menschelyk geslacht,

In 't zoenverbont, en myn genade in voller kracht!

Dit zeggende, schoot, uit een godtyk mededoogen,

Iet wonderlyks, gelyk de tranen, uit zyne oogen;

Want tranen storten past aan geen' volmaakten stant;

Maar zeker is het, dat het heiligh ingewant

Van liefde rommelde, en dat, op dit woort, zoo teeder,

Rechtvaerdigheid schier al zyn' yver lei ter neder.

Thans ryst de Wysheit op, die straks een heerlyk licht *De Wysheit ryst eindelyk op,*

Van goddelyk verstant vertoont in 't aangezicht:

Dat zelve licht, dat, al van eeuwigheit geschenen,

Den vondt ontdekte, om Godt met menschen te veréenen:

Die wondre vinding van het eindeloos vernuft,

Waarvoor 't bepaalt begrip der waereltwysheit sult.

De snoode afgodery de hartaar af te steken,

(Dus vangt hy aan) ware ook Gods raadbesluit verbreken.

Men zie 't gedenkboek in: zoo dra men 't open slaat,

Zien we aangetekent, dat in Gods geheimen Raat

Besloten is, dit volk een' langen reeks van dagen,

Tot voller maate van zyn zonden, te verdragen.

De wyze schikking van het oogmerk en het ent

Is, ó Alwetendheit, aan u genoeg bekend,

En wylt het middel aan om de zaak van Abram te herstellen;

36 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En wat gedragh ik, door de kracht van 't Alvermogen,
 In myn Voorzienigheit zal houden voor uwe oogen.
 Maar heeft nu Faraö die schoone Vrou gefchaakt;
 Geen noodt: ik heb noch voor haar zuiverheit gewaakt,
 En weet een middel om haar weder te bevryën,
 En alles zal tot eer der Majesteit gedyën.
 Ik zal aan Faraö, nu, in een' korten stont,
 't Geheim ontdekken van Vrou Saraas echtverbont,
 Doch, opdat hy de hant niet fla aan Abrams leven;
 Maar zelf, gedwee, aan hem zyn Sara weër zou geven,
 Zal ik den Koning aan 't wellustig lichaam slaan
 Met harde plagen, en hem fluiten in zyn' waan;
 Zoo dat hy zelf de hant van 't eindloos Opperwezen,
 Door myn voorzichtigheit, gevoelen zal, en vreezen:
 Zoo fla het raatflot pal, en d'eer der Majesteit:
 Zoo leev' 't Egyptisch volk door u, Lankmoedigheit,
 Tot dat het, al te boos, na vier verloopene eeuwen,
 De hant zal schenden aan onnoozele Hebreeuwen;
 En tergen uw gedult door zulk een schriklyk kwaat,
 Dat zelfs Barmhartigheit de voorspraak varen laat';
 Als gy, Rechtvaardigheit, met uw gevreesde vingeren,
 De blikfems van uw wraak zult uit de wolken slingeren;
 Uw recht vervolgen, en den Nylvorst met zyn heir,
 In 't aanzien van ons volk, neêrdomplen in het meir.

*'t Welk
 de Opper-
 majesteit*

De Vader der genade, in 't heerlyk licht besloten,
 Toont, op de reden van de Wysheit, aan zyn Grooten

En

En Hemelraden, nu een onbegrypelyk licht,
 Een' wonderlyken glans van 't eeuwigh aangezicht,
 En spreekt: die wyze raat is naar myn welbehagen.
 Wy laten dan de zorg om Faraö te plagen,
 Tot hy Vrou Sara weêr verlosse uit zyne hant,
 Aan d'Alvoorzienigheid van 't goddelyk Verstant,
 Terwyl myn Almaght tot dat einde meê zal werken;
 Maar ondertusfchen moet men Abraham versterken
 Met dierbre gaven van myn hemelsche genâ,
 Opdat hy 't menschdom tot een heerlyk voorbeeld sta.

*aan-
neemt;
en de uit-
voering
beveelt.*

Hier zweeg de Hemelvorst, omheint van bliksemstralen,
 En straks verscheen'er, op zyn' wille, in d'opperzalen,
 Een ry van geesten, die den mensch ten dienste staan,
 Om af te dalen van de steile starrebaan,
 En in het vroom gemoet van Abram in te stryken,
 En hem met wondere schenkaadjen te verryken.
 De Heiligheit gaf tot dien geestelyken schat
 De zuivre godvrucht, die de deugt in zich bevat.
 De Waarheit schonk 't geloof; de Wysheit wetenschappen;
 Barmhartigheid genade, in onderscheide trappen;
 Lankmoedigheid gedult; en Algenoegzaamheit
 Gaf zielvreê, daar de smaak van 't hoogste Goet in leit.
 Voorts schonk Rechtvaerdigheid, myn' Abram ook genegen,
 Een fyne redenschaal om goet en kwaat te wegen.

*Ondertus-
schen
wordt
Abram
versterkt
met he-
melsche
geschen-
ken van
Gods meê-
deelbare
Eigen-
schappen;*

Hier mede spoeden zich de boden van omhoog,
 Terwyl d'Almaghtige de lichtkolom bewoog,

*Waarna
de Hemel-
raden*

dwynen in Gods onveranderlyke Eenheit.
 Van een scheurde, en verspreidde: ook deed Hy, op 't verschynen
 Van zyne Heerlykheit, den Hemelraat verdwynen
 In enkle Godtheit van zyn onbegryplyk Een;
 Waar op het licht ook tot onzichtbren Geest verdween.

's Dichters overgang uit de hespiëgeling van het licht, tot de duisternis van den Egyptischen afgodendienst;
 Thans daalt myn Dichtgeest, uit de stat der Hemellingen,
 Op d'aarde neder, om den afgodsdienst te zingen,
 En strykt, daar Memfis nu Ofiris feest beschout,
 Gelyk een arent in het schaduächtigh wout,
 Wen hy de zon heeft in het glansryk oog gevlogen.
 Ai my! hoe schemert al die dwaasheit in myne oogen!
 Ik zie een mengeling van kleuren voor 't gezicht,
 Nu ik myn aandacht, uit het ongenaakbaar licht,
 Sla op de duisternis der afgedwaalde volken.

Hy bidt daar voor verschooning.
 ô Grootvorst van 't Heelal! die, boven lucht en wolken,
 Met alziende oogen op uw schepfels nederziet,
 't Mishage uw Majesteit, 't mishage uw Godtheit niet,
 Indien ik myn tafreel, gewydt aan uwe Waarheit,
 Met valschen godsdienst sier, vol schemering en naarheit:
 Indien ik by de zon een donker wolkje trek,
 Dat tot een schadu van myn schildery verstrekk',
 En dus d'afgodery der dwaze Egyptenaren
 Gebruik tot houding, om ons denkbeelt op te klaren,
 En tot verdieping van myn stuk, opdat uw licht
 Met grooter heerlykheit astrale in myn gedicht,
 En valle op mynen Helt met schooner glans en luister!
 Ik wryf myne oogen dan op 't nevelachtigh duister,

En steek myn dichthulk, (want de Hemel hoort myn beê)
Op Gods genade, in zulk een diepe letterzee.

Het nageslacht van Cham, van 't heilgeloof geweken,
Dat vader Noäch aan zyn zonen plag te prêken,
En van den godsdienst, dien hy, als de dierste vracht
In 't eerstgeboude schip, uit d'eerste waerelt bracht;
Had lang het denkbeelt van den waren Godt verloren,
En valsche goden naar zyn' dwazen zin verkoren.
t Had allerhande goôn, gedrochtelyk van stant,
En huis- en haartgoôn, en beschermers van het lant,
En draagbre goden, die d'onnooslen, waar zy gingen,
Godsdienstigh eerden, en aan hals en gordel hingen,
Van allerlei gestalte en maakfel, uitgesneên
Met beestenkoppen op de menschelyke leên,
Die 't looze Priesterfchap aan dwaaze Egiptenaren,
Kwanfuis voor ziekten en voor allerlei gevaren,
Stopte in de hant, en met geheime beeldespraak
Versterkte tegen al 't geweld van Thifons wraak.

De afgodery beschreven;

Doch boven alle die gedrochtlyke Afgoônpoppen,
Met honden- vogels- en gevreesde leeuwenkoppen,
In 't papenbrein gesmeedt, diende ook d'Egiptenaar,
Met offerhanden, en met plechtigh kerkgebaar,
Hun groote tempelgoôn, dien zy den wierook boden.
Maar Isis, Koningin, en moeder van de goden,
Had vuur en haart, en was by yder hoogst geroemt,
En Hemelsche Prinses, en Vrou van d'aard' genoemt;

Byzonder den dienst aan de godinne Isis,

De:

40 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

De Teelfter der Natuur, de Koningin der geesten,
 Gemeene Baarmoer van de menschen en de beesten,
 Noodschikster van 't saizoen, die 't aardryk zegen geeft,
 En 't eerst gebruik van wyn en graan gevonden heeft;
 Ja met nogh grooter reeks van tytelen en namen
 Begroetten ze Isis, als zy in haar' tempel kwamen,
 En wierook offerden, en storten hun gebeên;
 Want Isis gaf het al: ja Isis was alleen
 Het heil, de vruchtbaarheid, voor jeugdige echtelingen;
 Der vrouwen hoop, van wie zy barenskracht ontvingen.
 Men zeid, dat zy weleer, met godt Ofyr gepaart,
 De goden Harpokraat en Horus hadt gebaart:
 Dat Thifon, d'Afgodt van het kwaat en van de zonden,
 Haar' echtgenoot Ofyr vermoorde met veel wonden,
 En datze in diepen rou haar egaás leden zocht,
 Die ze eindlyk vindende vol druks ten grave brocht:
 Maar dat ('t geen wonder luidt) een os zich toen vertoonde,
 Waar in de godheit van Ofiris zichtbaar woonde;
 Die straks, met groote vreugt voor elk ten toon gestelt,
 Werd aanbeden, en bewaart voor 't stout geweld
 Des wreeden Thifons, die, toen hem de wraak vergruisde
 Der toornige Isis, in een' Krokedil verhuisde.
 Men zegt ook, dat dit beest toen Apis werd genoemd,
 En zyne godspraak door Egipte was beroemt.
 Maar dit is zeker: dat men by d'Egiptenaren,
 Op Isis feestdagh, met kerkplichtige gebaren,

Ofiris

*En den
 oorspron-
 ge van
 Apis,*

Ofiris doot beweende, en dat men, na 't geklag,
Het bly verschynen van den Osgodt vieren zag.

Dees hoogtyt was het, dien nu Memfis plechtigh vierde.
De routyt leed niet, dat men zich tot vreugde fierde.
De laatste dagh, wanneer die godt verschynen zou,
Was tot de vreugt geschikt van 's Konings tweede trou.
Thans hoort men dagh aan dagh, in plechtige ommegangen,
Ofiris wreeden moort in rou- en treurgezangen
Beklagen: yder toont zyn' druk en boezemsmart:
Al 't hof is in den rou, de tempels zyn met zwart
Behangen, en men ziet den Koning, en zyn magen,
De grooten, en den Raat, nu mirtetakken dragen.
Dus wordt de staatsi pracht en luister bygezet.
De hofstoet volgt den sleep met eenen tragen tret.
De hoofden hangen, en de wapentuigen slepen.
Heel Memfis volgt, en is van druk in 't hart benepen:
Maar Isis priesterschap, gekleedt in wit gewaat,
Die met een naar geluit den bangen boezem slaat,
Heeft, tot een blyk van druk, het aangezicht geschonden;
Het hoeft geschoren, en het lyf met diepe wonden
Gesneên, en huilt en zucht, en steent van bangen noodt,
Tot eer van Isis druk, en van Ofiris doot.
Men heeft de pynboomtelg, of alsemtak in handen.
De Sister knerst, en slaat op zyne kopren randen,
Verjaagt nu Thifons geest door 't schor en naar geluit,
En lokt de zuchten van het volk ten boezem uit.

*En baren
feest-
dagh, die
nu ge-
viert
wordt;*

Men ziet Anubis met zyn' hontskop ommedragen,
Die 't lyk had opgespeurt, door Thifons vuist verflagen,
En vogel Ibis, die aan Isis heiligh is.

Een ry van knapen torst, tot haar gedachtenis,
De gouden korenmaat, omdat ze haar beschouwen
Als d'eerste Leermeestres van 't heilryk akkerbouwen;
En 't zilvren watervat, het welk den Nyl beduidt,
Dien ze overloopen doet, en in zyn boorden fluit.
Voorts volgen, by 't geluit van köpren rinkelbommen
En grove trommelen, een reeks van heiligdommen,
En wierookvaten, en gereetschap, en al wat
De plechtigheit van dien afgodendienst bevat.

Die duurt zes dagen, op den zevenden moest de afgod Apis verschynen.

Dus gaat de staatsdagh aan d'gh door breede straten,
En 't naar geloei duurt 's nachts nogh even uitgelaten;
Wanneer de menigte, gevloeit uit alle steên,
Uit Panos, en Bubaste, en Koptos, en Syëen,
Den nacht tot eenen d'gh herschept door duizent lampen,
En zoekt Ofiris lyk, en klaagt om zyne rampen.
Maar als de zesde d'gh verscheen van 't hooge feest,
Dan rees de druk in top, dan was ook d'aandrang meest;
Omdat, wanneer de nacht nu weder zou verdwynen,
Een yder hoopte dat godt Apis mogt verschynen:
Ook lokt de huwlykspracht en schoone Saraas lof
Schier heel Egipte, thans in Memfis, naar het hof.

De opperhe Wysheit aalt, en

Maar d'Opperwysheit, die hare albeschouwende oogen
Op 't menschedom vestigt uit d'onmeetbre starrebogen,

En

En om de dwaasheit van zyn ydle poging lacht;
 Was op den wagen van de goddelyke Maght,
 Die door vier winden wordt getrokken, ondertusfchen
 Gereên uit hemelftat, om 't heilloos vuur te blusfchen,
 Dat Faroos dartzel hart nu zet in lichten gloet,
 En kuifche Sara ver van Abram leven doet.

Daar is een wyd gewest van dampen en van wolken,
 Die 's waerelts vlammen oog beneden uit de kolken,
 Uit modderigh moeras en poelen opwaarts trekt,
 't Geen dikwerf 't ftarrenheir tot een gordyn verftrekt;
 Dat is het ruim verblyf, daar bleeke plagen wonen,
 En pest en ziekten, die in 't menschedom zich vertoonen,
 En daar des Hemels Wraak de donderklooten giet,
 De blikfemfchichten fmeedt, die ze op het menschedom fchiet:
 Hier kwam d'Alwysheit, en gebiedt een ry van kwalen,
 Dat ze in een' nevel op Egipte nederdalen,
 En door den adem zich vermengen in het bloet
 Van Faraö, om al den koningklyken stoet
 Aan 't lyf te plagen met verborgen booze zweeren,
 Die 't hart verflaauwen, en de drift tot wellust weren.

Wanneer de dageraat, met rozen opgehult,
 In 't fyn oranje kleet de kimmén hadt vergult,
 Stont reede een menigte, met uitgestrekt verlangen,
 Voor Ifis tempeldeur om haren godt t'ontvangen:
 Hy moest verfchynen met de zon, of 't werd't geloof't,
 Dat heel Egipte hing een onheil boven 't hooft;

*zandt een
 booze
 plaag aan
 't hof van
 Faraö.*

*Vervolg
 van 't
 feest van
 Ifis, en de
 verfchy-
 ning van
 Apis.*

Omdat Osiris, die in Apis zich vertoonde,
 Dat licht regeerde, en 't lant met vruchtbaarheid bekroonde:
 Wanneer de zon nu pas tot aan de kimmen rees,
 Was yders hart beklemt, als tusfchen hoop en vrees,
 Daar duizent oogen van de hooge transen ftaren;
 Maar naaulyks had zy, uit een zee van gouden baren,
 't Volfchapeu aangezicht geheven boven 't nat,
 Dat gouden droppen in het glansryk wezen spat,
 Of d'Osgodt naderde, en begon geloei te maken;
 De kopren tempeldeur te knarfen en te kraken,
 En langfaam t'openen. daar komt nu Apis aan,
 Met zilvren horens, net gekromt, gelyk de maan;
 Hy treedt den tempel uit, verzelt van all' de reien
 Van Ifis priestren, die hem door de straten leien.
 Nu steekt al 't volk de keel van vreugde teffens op.
 De stat is vol gejuich. de blydfchap ryst in top.
 Men zwaait de ftuiers, en wat meer den druk verbeeldde,
 Nu over 't hooft. het flaat thans over tot de weelde.
 Elk zingt, en springt, en roept: gezegent is de dagh,
 Dat men Osiris weêr in Apis vinden mag!
 't Weêrgalmt van Ifis lof, en Apis groot vermogen.
 Dus volgt de menigte, tot daar men, voor hare oogen,
 Den geurgen offerwyn, met aarde en zout gemengt,
 Op zynen witten kol, voor 't zwarte voorhooft, plengt.
 Daar wordt een kostlyk kleet, van boven tot beneden,
 Met dierbaar gout beftikt, gehangen om zyn leden.

*Algemeene
 blydfchap van
 de menigte.*

Dus wordt hy naar het koor, daar hy zyn woning heeft,
Geleidt, van waar hy al dien dagh elk antwoord geeft.

Hoe doolt het domme volk niet in een donkre naarheit,
Wanneer 't de stralen mist der goddelyke Waarheit,
En van de lippen van de looze priesterfchap
Te deerlyk afhangt, en geleidt wordt in de kap,
En dus t'elendigh tot een speelpop moet verftrekken
Van outervlegels, die zich met een gryns bedekken
Van valfche godtvrucht en gemaakte stemmigkeit;
Waardoor 't onnoozel volk, te jammerlyk misleidt,
Zich door fchynheiligkeit dier loozen laat verblinden,
Die 't zelfbelang in all' de plechtigheden vinden!

De dwaasheit van 't volk en 't bedrog der Priesteren zyn de steunfels van een' valfchen Godsdienst,

Maar fchoone Sara, die in 't groot en vorstlyk huis
't Gefchreeu des volk nu hoort, en 't juichend feestgedruis,
En yder oogenblik zich voelt van fchrik benepen
Voor 't uur, waarop men haar voor 't echtaltaar zal fleepen;
Is nu tēn einde raat; en heur verbystert hart
Bezwykt door wanhoop fchier in die godtvruchte fmart.
Nu komen vrees en angst ten boezem binnen ftryken;
Dan moet het alles voor haar huwlyksliefde wyken;
En fomtyts wordt ze weēr verwonnen door haar leet,
Terwyl ze dikwyls een grootmoedige uitkomst smeedt.
Maar, waar zy 't heen wendt in d'onzekere gedachten,
Zy fmelt in tranen, of berst uit in jammerklaghten;
Gelyk een dikke drang van wolken, t'faamgeperst.
Door dwarrelwinden, wordt genepen tot hy berst,

De droefheit van Sara in deze onstandigheden.

46 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*En hare
klaghten:*

En openscheurt, met storm of harde donderslagen;
 Of uitgewrongen wordt tot felle regenvlagen.
 Alziende Godtheit! ach! (dus roept ze dikwerf uit.)
 Is dit het eint dan van uw godtlyk raadbesluit?
 Is dit dan d'uitkomst van het woort van uw genade,
 Dat gy al 't menschedom eens zoudt zegnen in myn' Zade?
 Of zal dees heillooze echt, nu in een' korten stont,
 Het zegel hangen aan het eeuwig heilverbondt,
 Dat gy met Abram sloot, eer wy ons lant verlieten?
 Of legt uw heilbelofte in myne zielverdrieten,
 En in myne echtbreuk opgesloten? immers neen.
 Of zyt ge, ô Hemel! zyt gy doof voor myn geheên?
 't Schynt ja: want of ik zucht en steen geheele nachten,
 Uw troost, uw redding houdt zich schuil voor all' myn klaghten!
 Ach! Abram, Abram, ach! myn Heer, myn toeverlaat!
 Waar zyt ge nu? helaas! waar is uw trouwe raat?
 Zal ik dees hant, dit hart, myn trou, ja zelfs myn leven,
 Uwe eigendommen, aan myn' roover overgeven?
 Zal dus myn eer ten doel van dartlen wellust staan,
 Van een' barbaar? zal ik ten afgodstempel gaan,
 In spyt van myn geloof in 't eindloos Opperwezen?
 Eer zal ik door de doot my van myn smart genezen.
 Maar ach! ik vreeze voor Gods eeuwige ongenâ,
 Zoo ik de handen aan myn eigen leven sla.
 Veel liever zal ik dan ons trouverbont ontdekken.
 Ach! neen. ô Hemel! neen. hy zou den echt voltrekken,
 Ten

Ten kosten van het hoofd myns Abrams, ô Verdriet!
 Wie kent de drift van een' verliefden Koning niet?
 Ik voel een koude schrik gejaagt door all' myne aaren.
 Ai my, rampzaalge Vrou, wie helpt me uit die gevaren;
 Daar Hemel, aarde, en zelfs de schrikkelyke doot,
 My hulpe weigeren, en uitkomst in den noodt?

Hier zeeg ze in onmaght, met de dootverf op de lippen: *Zy valt in onmaght, waarna zy een grootmoedigh besluit neemt:*
 't Scheen of de ziel haar nu gevoelloos wilde ontslippen:
 Zy drukte met het hoofd heur ademlooze borst:
 Gelyk een frische bloem, door niemants hant bemorst,
 Het hoofd voorover buigt, en legt ter aard' gezegen,
 Door zonnebrant, en door gebrek van dau en regen:
 In 't ent bekomt ze, en zegt met een bennaude zucht,
 Die hare bange ziel uitboezemt in de lucht:
 Dit alles komt my, min door 't woeden van myn' roover,
 Dan door 't vergif van dees gewaande schoonheit, over.
 't Is best dat ik my aan dat ydel schynschoon wreek',
 En dat vernis met myn verwoede handen breek',
 Ontluistere, en het hair ontsnoert om 't hoofd laat hangen;
 Opdat de Koning walg' van de d'oppereten wangén.
 Ik zal het hulfel, en het vorstlyk bruitsgewaat,
 (Daar koom' van wat het wil) verscheuren, en 't sieraat,
 Ja zelfs den scepter en de kroon, met voeten treden.
 'k Zal alles wagen voor den godsdienst en myn zeden;
 Voor d'eedle vryheit, en myns Abrams trouverbont.

Dit hoorde Hoffra, daar zy voor de slaapzaal stont;

Zy

*Zy krygt
zyding
van de
ziekte des
Konings.*

Zy treedt'er eindlyk in; doch houdt de zaak verborgen:

De Koning (zei ze) wenscht een' zegenryken morgen

Aan zyne schoone Bruit, zyn Vreugt, zyn Levenslust,

Die hy nogh dezen dagh op d'echtkoets had gekust;

Indien 't de welltant van de Majesteit kon lyden:

Maar 't ongeval, waarvan de Vorst zich voelt bestryden,

Verbiedt den wellust en de liefdekozery,

En eischt, een korte-poos, de rust en artseny:

Maar eer de gouden zon nogh driemaal op zal klimmen,

En driemaal dalen in de vochtige avontklimmen,

Hoopt Faraö de kroon te zetten op uw hoofd;

Zoo 't waar is, 't geen een ry van artsen hem belooft.

*Die haar
tot een
voorhede
van ver-
loofing
verstrekt.*

Op yder woort verschoot de schoone Vrou van verven,

Nu bloosde zy, dan schein ze, als marmer, te besterven:

Nu zag men versche sneeu, dan gloeiend inkarnaat:

Nu was het zomer, dan weêr winter op 't gelaat.

Met zulk een drift bestreên de tochten 't hart van binnen,

Om d'eerste zitplaats in d'onstelde ziel te winnen:

Maar in die barning voelt ze een' ongewonen gloet,

Een' goddelyken straal der Heilzonne in 't gemoet,

Die thans den harden storm der driften doet bedaren;

Het hart door hoop verkwikt, en 't licht weêr op doet klaren:

Ze erkent in 's Konings ziekte een goddelyk beleit;

Een voorboê van haar heil, die in haar eenzaamheit

De vreugdetranen wekt met aangename vlagen.

Zoo ziet men dikwerf, als de wint is omgeslagen,

Na noorderstormen in het lieflyk meifaiſoen,
 Waardoor 't geboomte beeft van koude, en 't jeugdigh groen
 Besterft door barren wint; dat uit het zoele zuiden
 Een lieve regenvlaag op d'eerfontloken' kruiden,
 En bloemen druipt, en al 't gewas beſproeit op 't velt,
 En dus de ſlaauwe hoop des akkermans herſtelt.

Maar welk een donkre wolk van nare en zwarte zorgen
 Hangt Memphis boven 't hooft! men hoort'er, elken morgen,
 Bedrukte tyding, die de vrees en angst en ſchrik
 Strooit onder 't woelend volk, en groeit elk oogenblik,
 Hoe zy al verder op de tongen wordt gedragen.
 Men ſpreekt'er anders niet dan van de wreede plagen,
 En van 't verborgen kwaat dat Faraö bekruipt,
 En al den Adel, dagh aan dagh, in d'aders ſluipt;
 Het bloet doet gisten, 't hart in ruſtelooze nachten
 Benaaut door kwelling, en zwaarmoedige gedachten;
 De leden pynigt en de levenskracht verdooft.
 De Nylvorſt lag nu op het ruſtbedde afgeſlooft;
 Daar huis- en hofgezin, zyn magen en zyn vrienden,
 Zich in dezelfde elende en naren toefant vinden.
 De weelde was nu wech, en d'overdaat verhuist;
 De pracht en hovaerdy byna in 't ſtof vergruiſt.
 De blonde welluſt, die den Koning plag te ſtreelen,
 Met zachte handen, was, met alle zyn geſpelen,
 De lekkernyën, en de trage ledigheit,
 Vermaak en kortswil, door de plaag het hof ontzeit.

*Al 't hof
 wordt
 door de
 Plaag
 aange-
 laſt.*

d'Egyptifche Artfen, zoo beroemt in d'artfenyën,
 Bestreden 't kwaat met uitgelezen' kruideryën;
 Maar wat is artfeny en kunst? wat is verftant,
 Indien de Godtheit ftaat met haar gevreesde hant?
 De Wyzen ftaan verbaast, en roepen uit: ô Wonder!
 Dit komt van hooger hant! hier speelt een godtheit onder!
 Der goden grimmigheid eifcht dat men ze, op 't altaar,
 Verzoen' met offerhande en plechtigh kerkgebaar.
 De priesters zoeken fluks uit all' de runderdieren
 Tien * oſfen, zuiver rood, en zooveel jonge ftieren,
 Die nimmer zwoegden in het laſtigh ploeggareel.
 Elk ziet naaukeurigh toe, opdat ze rein en eël
 Van tong en halten zyn, in alles naar den regel.
 Het reine wordt gemerkt op 't hooft, met 's priesters zegel.
 De dienstbare outerknaap zet al 't gereetschap reë;
 Brengt byl en ſlachtmes aan; geleidt het offervee,
 En ſtapelt hout, en brengt het vuur om 't aan te ſteken;
 Men zwaait de vlam daarin, op 't geven van het teeken.
 Nu ſtort de priester, die, gekleedt in wit gewaat,
 Met bieze ſchoenen aan, voor 't rookend outer ſtaat,
 Den

*Men of-
 fert plech-
 tigh tot
 verzoen-
 ning der
 goden.*

* Dat de Egyptenaars *Oſfen* en *Stieren*, maar geen *Koeien*, dewyl die aan *Isis* waren geheiligd, hebben geoffert; getuigen *Herodoot*, *Diüdoor* de *Ciciliaan*, *Plutarcus*, en andere Ouden: maar of dit al voor *Mozes* tyt in gebruik ware, wordt door ſommigen der hedendaagſche Schryveren in twyffel getrokken, door anderen ontkent, maar voor ons bepleit door den geleerden *Spencer*, en den naerſtigen *W. Goeree*, in zyne *Mozaiſche biſt*: in het X. hoofdt: van zyn II. Auk.

Den wyn op 't offerbeest, en prevelt zyn gebeden;
 Hy slacht, en stort het bloet; het hoofd wordt afgesneden,
 En wechgeworpen, of gedragen in een' kolk,
 Met duizent vloeken van het dwaas Egyptisch volk,
 Dat nu de keel opsteekt, en wenscht om all' de plagen
 Des Konings, met den kop, ten afgronde in te dragen.
 Thans vilt men en ontweit het dier, en vult het weêr
 Met broot en honig, mirre en wierook, en wat meer
 Van elk ter offergifte, uit zucht tot 's Konings leven,
 En tot het vorstlyk huis, uit godvrucht wordt gegeven.
 Nu werpt men met geschreeu het heiligh offerdier
 In d'outervlammen, en giet zooten wyn in 't vier.
 Dus gaat het werk zyn' gang op twintigh hooge altaren.
 De vlammen flikkren op de trotse kerkpilaren.
 De dampen steigeren met wolken in de lucht:
 En al 't aandachtigh volk, om zynen Vorst beducht,
 Staat by de plechtigheit in diepen rou gedompelt,
 Daar yder zyn gebet voor 's Konings welstant mompelt.

Verzoen en offer vry uw goôn van hout en steen,
 Verdwaalt Egypte, en stort ootmoedige gebeden!
 Slacht vry een offerhand' van hondert vette stieren,
 En werp die plechtigh op d'afgodische outervieren:
 Ja vraag om raat aan uw vermomde wiclary:
 't Is al vergeefs, gelyk uw kunst en artseny!
 De Godtheit lacht om all' uw dwaze tempelgrillen,
 En laat haar plagen door geen' valschen godsdienst stillen;

*De Godtheit
 walgt
 van afgodenoffer.*

52 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

De plagen, die nu vast aangroeien dagh aan dagh,
 En 't vorstelyk paleis vervullen met geklag.
 De Koning ligt vol pyn, en 't kwaat wordt nogh verwoeder.

*'s Konings
 Moeder
 ontdekt
 het ge-
 heim, dat
 Sara
 Abrams
 huisvrouw
 is,*

Maar d'oude Koningin, APOCHIS gryze Moeder,
 Vrou Hoffra, die alleen van Faraöos geslacht
 Bevrydt bleef van de plaag, kwam, in den donkren nacht,
 (De moedermin ontziet noch nacht noch duisternissen.)
 By haren Zoon, die nu van pyn den slaap moet misfen.
 Zy zegt, met tranen in hare oogen: groote Vorst,
 Gebaart uit dezen schoot, gezoogt aan deze borst,
 Zoo gy nogh iets vertrouwt aan myne gryze hairen,
 En d'ondervinding van een meenigte van jaren,
 Hoor dan myn' trouwen raat in dees' benaauden tyt:
 't Zou d'eerstemaal niet zyn, dat myne liefde en vlyt
 U rukte uit doots gevaar, en boosgesmeden' lagen.
 De Koning houdt het oog op haar gelaat geslagen,
 En voelt een wondere beweging in 't gemoet,
 Die 't hart doet branden in een' tedren liefdegloet.
 Hy sprak: alwaerde Vrou, weet gy nogh raat te geven,
 Daar zelfs de Wysheit zwygt? ik zweere u by myn leven,
 Dat ik van u ontving, en by de hooge goôn,
 Die wy aanbidden, by myn' scepter en myn kroon;
 By al wat heiligh is; dat ik uw' raat zal volgen!
 De goden (zei ze) zyn op u, ô Vorst, verbolgen,
 En op uw heerlyk huis: ik heb het kwaat ontdekt,
 De misdaat, die de plaag op uwen hals verwekt.

*En be-
 strafte ba-
 ren Zoon
 over de
 Schaking;*

Die

Die Sara, die gy hebt tot uwe Bruit verkoren,
 Is Abrams echte Vrouw, hem van de goôn beschoren:
 Gy hebt ze met geweld gerooft, aan 't hof gebraght,
 En 't recht der volkeren, de gastvryheit, verkracht.
 Een Koning moet zoowel als d'onderdanen pasfen
 Op recht en reden, die hy nimmer is ontwasfen:
 Of zoo hy ooit besta, t'onzinnigh en verwoed,
 Te krenken 't heiligh recht, dat hy beschermen moet,
 Dan treên de goden in 't gerechte, die door plagen
 d'Onnoozlen wreeken, en den Vorst te vierschaar dagen:
 Des rade ik u, myn Zoon, indien ge uw heil bemint,
 En onze goden vreest, dat gy uw drift verwint,
 En deze Sara aan haar' Abram weêr wilt zenden:
 Zoo eindigen eerlang uw plagen en elenden.

De Nylvorst is verbaast, en voelt zyn' geest verward
 In vaste strikken, die hem klemmen om het hart.
 De liefde, droefheit, pyn, en angst, en vrees, en toren,
 De heilige eedt, dien hy zoo aanstonts heeft gezworen,
 Bestreden elk om 't felst zyne overwonne ziel,
 Tot hy al zwoegende in een dootsche slaaute viel.
 Gelyk een hert, dat, door een' pyl geraakt, in 't rennen,
 Door doodschrik, zonder bosch of lomrigh wout te kennen,
 Zyn diepe wonden poogt t'ontvluchten, tot het net
 Des loozen jagers het elendigh dier bezet;
 En hoe het sterker woelt tot redding van zyn leven,
 Hoe eer het, slaau van kracht, zich moet verwonnen geven.

*Waarop
 by Saraas
 verlossing
 beloofte.*

54 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

In 't einde zucht de Vorst, en roept, vol diepen rou:
Helaas! is Sara dan des herders Abrams Vrouw?
En lyde ik dit om haar? dan moet myn liefde buigen.
Maar gy, ô Hemel! die my plaagt, gy kunt getuigen,
Dat ik naar overspel noch echtbreuk heb getracht.
't Is waar, ik heb haar met geweld aan 't hof gebraght;
Maar zal met eigen hant haar weêr aan Abram schenken.
Zoo waarlyk moet gy dan aan myne smert gedenken!
Zoo zeker vlucht de plaag dit pynlyk lichaam uit,
En myn genezing hang' het zegel aan 't besluit!

ABRA-

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET DERDE BOEK.

I N H O U D T.

*De Patriärch verschynt, op Faraos last, ten hoof,
Daar hy zyn' levensloop vertelt, en hoe hy dwaalde,
Eer hem de Godtheit riep uit Ur om 't waar geloof,
Haar heil beloofde; en met een hemelsch licht bestraalde:
En wat hem op den tocht naar Kanaän ontmoet,
Tot hy door honger naar Egipte werd verdreven.
Daar op komt Sara, met den jufferlyken stoet,
Aan 't hofpaleis, en wordt aan Abram weêrgegeven:
Die 't lant een' hongersnoodt van zeven jaren spelt,
En trekt naar Goze, met zyne Echtgenoot verzelt.*

Vorst Faraö, vermoeit van 't spreken, en van 't sryden
Met zyne hartstocht, en de kwaal, die hy moest lyden;
Was naau verwinner van zyn drift en minnelust,
Of zeeg gevoelloos in eene aangename rust,
In d'armen van den Slaap, die met fluweele handen
Hem d'oogen look, en strookte en streeelde d'ingewanden,

*Vorst Fa-
raö wordt
van eenen
diepen
slaap be-
vangen:*

En

J. Danc dessin. et gravé. 1744.

SARA AAN ABRAHAM WEDERGEGEVEN.

56 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En all' zyn leden met een hartöpluikend sap;
 Vol nieuwe geesten, van een wondere eigenschap,
 En goddelyke kracht; dat als een balsam vloeide,
 En 't matte lichaam, als een morgendau, besproeide.
 Dus drong de zachte Slaap, in 't midden van den nacht,
 Met maankoploof verfiert, genoopt van hooger maght,
 Door al het hof, zoo ver de booze plaag gedrongen,
 Het adelyk geslacht des Konings had besprongen.

*Waar
 door 't
 lichaam
 versterkt
 wordt, en
 de plaag
 verdwynt*

Men voelt des andren daags 't flaaumoedigh hart versterkt.
 Het kwaat moet wyken, als de Godtheit mede werkt.
 De Vorst ontwaakt, bevrydt van pyn en nare zorgen,
 Verfrischt gelyk een roos, die, in den koelen morgen,
 Het halfverflenste hoofd weêr opbeurt uit het stof.
 De bleeke vrees verdwynt. de hoop verschynt aan 't hof.
 De lieve vrolykheit, die voor 't gevaar moest zwichten,
 Verscheen, en toonde zich op duizent aangezichten,
 En vleide Memphis, dat het haast zou zyn verlost
 Van 't onheil, dat alreê had vorstlyk bloet gekost.
 Zoo wordt het dichte wout, dat 's nachts door onweêrbuiën
 En wintörkanen, losgeborsten uit het zuiën,
 Was heen en weêr geschudt, gegeesfelt in het ront;
 Op 't vrolyk krieken van een' stillen morgenstont,
 Verkwikt, en weêr vervult door 't geestigh tierelieren
 Van duizent vogeltjes, die door de takken zwieren;
 Terwyl men hier en daar een' eik ziet omgerukt,
 De takken afgescheurt, en 't groene loof verdrukt.

Maar

Maar Vorst Apochis, nogh gedachtigh aan de reden
 Van zyne Moeder, en zyn duurgezworene eeden,
 Ontbiedt nu Abram met een' bode, om zyne Vrou,
 Zyn schoone Sara, weêr t'ontvangen in zyn trou;
 Doch zuchtte op dat bevel, en werd nogh door 't vermogen
 En teedre trekking van de liefdedrift bewogen.
 Hy aertzelt, en besluit; hy hoopt en is bevreest.
 De minnewonde gloeit, terwyl ze al zacht geneest.
 Het lichaam wordt herstelt door rust en artsenyën:
 De reden kan alleen een eedle ziel bevryën
 Van kwelling, en geneest nu ook zyn harteleet,
 Door d'overreding, die van Hoffraas lippen gleed.

*Faraõ
 ontbiedt
 Abram
 aan het
 bos.*

Maar eindlyk komt de vrome en Godtgetrouwe Vader
 Te Memfis binnen, en het hofpaleis al nader,
 En wordt ter zale in door de marmren poort geleidt.
 Elk was verwondert om zyne achtbre statigheit,
 En ryzige gestalte, en vastgespiede leden:

*Alwaar
 de Aarts-
 vader
 ver-
 schynt.*

Wanneer hy in den drang van Heeren in kwam treden,
 Stak hy de gryze kruin ver boven andren op;
 Gelyk een eik in 't bosch van Mamre, die zyn' top,
 Zyn witbesneeude kruin, veel hooger dan all' d'eiken,
 Des winters opsteekt, en de wolken doet bereiken.
 Zyn kleeding was gering, maar rein, vol deffigheit;
 De witte baart is op de breede borst gespreidt;
 Zyn verf is fris en rood, het voorhoofd, breed verheven,
 Heeft zachte rimpels; het gezicht, vol vuur en leven,

*Zyn ge-
 stalte en
 kleeding
 beschre-
 ven.*

De zedige opslag en de trekken van 't gelaat
 X Vertoon en wysheit, deugt, en een' gerusten staat.
 Zyn ouderdom, van meer dan tienmaal zeven jaren,
 Had wel het aangezicht beploegt, en zyne haren
 Verzilverd, maar had nooit, op 't hoog bevel, de hant,
 Gellagen aan de kracht van 't lichaam of 't verstant:
 Ja d'Almaght had hem nu nogh bovendien beschonken
 Met hemelgaven, die in 't deftighe wezen blonken.

*Faraös
 aan-
 spraak
 aan
 Abram,*

Dus treedt myn Abram thans grootmoedigh in den dagh:
 Hy komt, daar Faraö op 't purpren rustbed lag,
 Het lichaam ophief, en aldus begon te spreken:
 Gy, Vreemdeling, wiens komst my, sedert weinigh weken,
 Zoo duur op onheil, pyn, en kwelling heeft gestaen;
 X Wat 's dit? verantwoord u: wat hebt ge my gedaan;
 Waarom hebt gy my straks geen boden toegezonden,
 En my doen weten, dat gy, in den echt verbonden,
 Met Sara leefde, dat zy was uwe echte Vrouw?
 Met bise
 verwy-
 ring.
 Waarom hebt gy gezegt, verzakende uwe trou,
 Dat zy uw Zuster was; zoodat ik, zonder schromen,
 Haar schaken liet, en tot myn Vrouw had aangenomen;
 Had niet de Hemel zulk een overspel belet;
 Word d'eer der Vrouw dus in uw lant te koop gezet
 Voor Vorstengunst? of kan men daar dien handel dryven,
 En dus, al liegende, in de gunst der goden blyven?
 Of zyt gy zonder goön of godsdienst opgebracht
 By woeste volken, daar de waarheit wordt verkragt?

Hier

Hier zweeg de Koning, en de vrome Man, bewogen, *Abrams*
 Buigt driewerf 't hooft, en spreekt, met neêrgeflagen oogen: *ant-*
woort.

ô Groote Nylvorst, hoor de waarheit uit den mont
 Van uw' geringen Knecht, die nooit de waarheit fchond;
 Die niemant, en vooral geen' Koning, zal bedriegen.
 Wy herders zyn zoo woest niet opgevoedt tot liegen,
 Of zonder Godsdienst; neen, myn Godt, die eeuwigh leeft,
 En al de waerelt, door zyn maght, gefchapen heeft,
 Is zelf de Waarheit, en zal myn getuigen wezen.
 Myn Huisvrouw Sara was myn Zuster lang voor dezen.
 Myn Zuster Sara is geworden tot myn Vrouw:
 Zy is, ô Vorst, geteelt in 's Vaders tweede trou:
 'k Heb niet gelogen: maar der waarheit iets verzwegen,
 Uit vrees voor lyfsgevaar: dit fprak geen wet ooit tegen.
 Ik heb ook nooit haar eer voor winst te koop gefelt.
 Maar wilde ons beide dus bewaren voor 't geweld,
 Van eene onkuifche min, die 't fchoon gelaat mogt baren,
 In akkerlieden of geringe Egiptenaren:
 Doch nimmer dacht ik, dat Vorst Faraö zyn zin
 Zou kunnen fteflen op een flechte Herderin:
 Des heb ik, t'einde raat, bevreesd voor 't lieve leven,
 Myn zaak aan Gods beftuur al zwygende opgegeven;
 Want Godt, dien ik bemin, is enkel Majesteit,
 Die 't hart der Koningen als waterbeken leidt,
 En neigt waar 't hem gelief'; ja op zyn welbehagen
 Beeft al 't gebergte, en wordt het lant vervult met plagen;

Want als het hem behaagt ryst d'opgezwollen zee,
 En neemt al 't menschdom in een' hoogen zondvloed meê;
 En als 't Hem weêr gelieft, verstuiven d'onweêrwolken,
 En Hy gebiedt zyn heil te dalen op de volken.

*Vorst Far-
 raõ wordt
 van
 Abram
 over-
 tuigt,*

d'Egyptische Monarch had d'oogen styf en strak
 Geslagen op den Man, terwyl hy tot hem sprak;
 En voelt, verwondert om den Herder en zyn reden,
 Dat d'overtuiging, van zyn lippen afgegleden,
 Ten boezem binnen sluipt, de fierheit nederlag,
 En 't koninglyk gemoet vervulde met ontzagh.
 Ik kan (dus sprak hy) u niet langer wederstreven,
 Eerwaerde Herder, 'k zal uw Huisvrouw wedergeven.

*En wil
 dat by
 zyn' le-
 vensloop
 vertelle,*

Maar 't lust me uit uwen mont uw levens lotgeval,
 Terwyl ik Sara hier te hove ontbieden zal,
 Te hooren, daar gy aan myn zyde zyt gezeten.
 Myn trouwe Dienaars, doet aan moeder Hoffra weten,
 Dat ze op het spoedigst, met den jufferlyken stoet,
 De schoone Sara aan het hof geleiden moet.
 Thans zet zich Abram, op het koninglyke teeken,
 Eerbiedigh neder, en begint aldus te spreken:

*'t Welk
 Abram
 begint,*

Gy hebt gewis, ô Vorst, van Noäch wel gehoord,
 Die, toen al 't menschdom door den zondvloed wiert versmoort,
 Zyn maagschap, op Gods last, hielt in een Ark besloten:
 En mooglyk hebben uw stokoude tytgenooten,
 U menigmaal vertelt, hoe 't menschelyk gellacht
 Uit zyn drie zonen weêr op d'aarde is voortgebraght:

Uit

Uit Jafet, Cham en Sem; en hoe uit hun de volken
Verspreidt zyn, en van Godt gezegent uit de wolken.

'k Ben uit den stam van Sem, den grysäart, die nogh leeft, *Zyn af-
komst uit
Sem.*

(Die onze maagschap zelf vaak uitgerekent heeft,
En my den tienden na zyn' vader Noäch stelde,
Die zich na Adam weêr den tienden naneef telde;)

Geboren, binnen Ur de Vuurstat, daar d'Eufrat
Door heel 't Kaldeeuſche lant zyn kromme bochten ſlaat,

*Opvoe-
ding in
den gods-
dienſt der
Kaldeeu-
wen.*

En met twee armen ſchiet, veel ſneller dan te voren,
Naar 't moedigh Babel, trots op zyn' verheven toren.

Myn vader Terah heeft me in Vuurſtat opgevoedt,

En ook den afgodsdienſt geprent in myn gemoet;

Ja 't heugt my, hoe ik hem den wierook uit zyn kofferen,
Ter eere van den godt des vuurs, heb op zien offeren;

En hoe ik hem de zon, 't geſternte, en zilvren maan,

Zag dienen, als zy 's nachts den hoogen trans beſlaan:

Maar 't heugt my ook, hoe my al in myn jeugt bekoorde

Het oud geloof, dat ik van Sem den Outvaer hoorde,

*Wordt
door Sem
tot het
ware ge-
loof aan-
geſpoort.*

Zoo menigmaal hy aan myn' Vader heeft verhaalt,

Hoe ſchier al 't menſchdom van de waarheit was gedwaalt,

En tot afgodendienſt, al meer dan een paar eeuwen,

Door valſche wyſheit van de dwalende Kaldeeuwen,

Te dwaas vervallen was, en van het ſpoor geraakt;

En hoe'er leefde een Godt, die alles heeft gemaakt,

Die zelf de zon, de maan, 't geſternte, en al wat leven

En adem heeft, de ziel en werking heeft gegeven:

62 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Die **Godt**, die dikwerf met zyn' vader Noäch sprak,
 Eer hy de sluizen van den hemel openbrak,
 Den afgront opende, en de grondelooze kolken;
 En dus den watervloet zond tot bederf der volken.

*Blyft in
 twyffelin-
 gen van
 geloof.*

In dezen twyffel liep myne eerste jeugt voorby,
 Terwyl het waar geloof en d'yde afgodery
 Myn ziel bestreden, met gelyk geweld en krachtes.

X Bezwaarlyk kan de jeugt den tempeldienst verachten,
 Die d'eerste wortels heeft geschoten in 't verstant:
 't Geloof van vader, en van al het vaderlant,
 Verbannen uit den geest, om, door gewicht van reden,
 De schaal van 't oordeel te doen hellen naar beneden.

*Huwelyk
 met Sara,*

In dezen toestant kreeg ik Sara tot myn Bruit.
 Ik had haar lang bemint, eer my 't gewenscht besluit
 Myns Vaders toeliet met die schoone Maagt te paren.

*En hare
 onvrucht-
 baarheit.*

X Zy is, ô Koning! nu al meer dan veertigh jaren
 Met my verknocht, maar ach! de milde vruchtbaarheid
 Heeft nooit haar handen op onze echtsponde uitgebreid:
 Het heeft ons nooit gelukt een huwlykspruit te telen;

Op haren zachten schoot een lieflyk wicht te streelen.
 X My heugt hoe dikwyls dit myns Vaders hart doorfneed,
 En zulk een huisverdriet was ons niet minder leet;
 Doch 't is de Hemel die ons kindren doet verwerven.

Maar toen Godt onverwacht ons deed myn' Broeder derven:
 Toen Terah d'oogen van zyn' zone Haran sloot;
 En tranen stortte om zyn' beklagelyken doot;

Was

Was d'oude Sem ook op den lykplight, by de magen;
 Daar hy vertelde, hoe de Godheit, in zes dagen,
 De groote waerelt maakte, en vader Adam schiep,
 En uit zyn ribbe een vrou bootferde, toen hy fliep,
 Hoe een verbode vrucht dat eedel paar bekoorde;
 Hoe booze Kain zyn' godvruchten Broeder moordde;
 En alles wat 'er voor den zondvloet is gebeurt.

*Sem pre-
dikt het
ware ge-
loof.*

Elk luistert even scherp. myn vader Terah treurt.
 Myn broeder Nahor vraagt: hoe weet gy dit, ô Gryze?

X Ik heb, opdat ik die gebeurtenis bewyze,
 (Dus sprak de Grysäart) met Methufalem geleest,
 Myn Overgrootvaêr, die het zelf zoo duidlyk heeft

*En voor-
spelt
Abram
een Na-
zaat.*

X Uit Adams mont gehoort, en my dus weêr vertelde.
 Elk stont verbaast; maar ik te meer, toen hy voorspelde,
 X Als door Gods geest geleidt, hoe myn onvruchtbre Vrou
 In haren ouderdom een' nazaat baren zou.

Maar hoor, ô groote Vorst, ('k zal wonderen verklaren,)

*Godt ver-
schynt
Abram;*

Wat my gebeurt is, nu omtrent voor twee paar jaren;
 Wanneer ik eenzaam, in den avont, uit het velt
 Ging naar 't belommert wout, als 't vee was nagetelt;
 Daar ik uit 's hemels trans werd met een licht omschenen.
 De koele lommer week: de schaduwen verdwenen:
 Het wout blonk, als de zon: de grond verkreeg een' glans,
 Gelyk de wolken aan den gouden hemeltrans,
 Wanneer het morgenlicht begroet de heuveltoppen.
 Ik beefde, en voelde 't hart in mynen boezem kloppen:

Myn

64 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Myn zairen rezen my te berge, uit angst en schrik;

Wanneer een Hemelstem riep in dat oogenblik:

*Gebiedt
hem uit
zyn Va-
derlant
te ver-
trekken,*

ô Abram, Abram! gy moet uit dit lant vertrekken,

En reizen naar een' oort, dien ik u zal ontdekken.

Ga uit uw maagschap, uit uws Vaders huis, en al

Uw' eigendom, naar 't lant, dat ik u wyzen zal.

'k Heb vastgesteld u tot een magtigh volk te maken;

Uw naam zal groot zyn: ik zal zegnen all' uw zaken.

Ja wees een zegen, en een voorbeeld van myn heil;

*En geeft
hem de
Heilbe-
loften.*

Want, die u zegnen, zal ik zegnen boven 't peil;

En wie u vloeken zal, die hebb' myn' vloek te wachten;

In u zal 't menschedom, tot onëindige geslachten,

Gezegent worden, met myn hemelsche genâ.

Hier zweeg de Godstem, en het woudt wordt, daar ik sta,

Weêr schaduächtigh, en de gront bedekt met lommer.

'k Begeef my naar de stat, en, vol van angst en kommer,

Vertel het wonder, daar myn Vader, by geval,

Met Loth, myns broeders zoon, zit in den lagen stal.

Elk staat verbaast, en van verwondring opgetogen.

Men heft de handen op, en slaat geloovige oogen

Ten hoogen hemel op. elk looft den Godt van Sem,

En roept: ik volge, ik volge u, op die Hemelstem!

Ik tracht myn' Vader van dit opzet af te trekken,

En hem zyn zwakheit tot den zwaren tocht t'ontdekken;

Maar hy omhelst me, met de tranen in 't gezicht.

Neen, Abram! (zegt hy) neen. ik volg nu 't helder licht

Van

Van myn geloof. ik heb nogh kracht in deze spieren.
Geen lant, of maagschap, of afgodische outervieren,
Weêrhouden my: ik ga, en maak vast alles feê.
 Hy zendt de knechten fluks ter stat uit met het vee;
 Doet draagbre tenten op de torfchende ezels laden;
 Bindt zware pakken, met de noodige gewaden,
 Op hooge kemels, en beschikt het naar den eisch.
 Dus maakt zich Harans zoon ook vaardigh tot de reis.
Geen Akkerman, die in den oogsttyt donkre buien,
 En regenvlagen aan ziet groeien, in het zuiën,
Heeft ooit meer yver, om het ryp en goutgeel graan
Met dikke schoven op de wagenen te laân,
En in de schuuren voor den zwaren bui te hoeden,
 Dan wy, om ons met have en vee op reis te spoeden.
 Ik zei den ouden Sem, den goddelyken man,
 Voor 't laatst vaarwel, en sprak: ik ga naar Kanaän.
 Gods wondre hemelstem gebiedt my op te trekken,
 Naar andere oorden, die de Godtheit zal ontdekken.
 ô Hemel! welk een vreugt ontvonkt de vrome ziel
 Des ouden Vaders, die byna in flaaute viel!
 Maar wil, ô Heilgodt! nooit uit myn geheugen wisfchen;
 De paradysbelofte, en heilgeheimenissen,
 Die zynen gulden mont ontvloeiden, op het lest.
 Ga, zegt hy, ga uit dit afgodische gewest,
 ô Groote Nazaat, woon als vreemding in uw tenten;
 Tot dat gy burger wordt der Stat, wiens fondamenten

*Terah be-
 reidt zich
 tot den
 tocht.*

*Abram
 neemt af-
 scheid van
 Sem,*

66 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Die den
Mesias
uit het
Zaat van
Abram
voorspelt.*

In 't eeuwige tyras gelegd zyn door Gods hant!
 Vaar wel, ô Erfgenaam van 't hemelsch vaderlant!
 Daar zal ik u weêr zien. toen sloeg hy bei zyne armen
 My om den hals, en voelt de koude borst verwarmen
 Van hemelsch vuur, en riep: 'k omhelze in dezen staat
 In uwe lendenen 't alzegenende Zaat!
 Laat my, ô Heilvorst, nu in vreê ten grave dalen,
 Nu ik van verre 't licht van uw genadestralen
 Zie in het Vrouwezaat, aan Adam al belooft!
 Toen liet hy los, en lei zyn handen op myn hoofd:
 Die heilge handen, die hy al verscheidene eeuwen
 Ophief in 't midden der afgodische Kaldeeuwen:
 Hy zegent my, terwyl zyn tranendau, gevloeit
 Langs d'achtbre kaken, zyn' spierwitten baart besproeit.

*Abram
vertrekt
uit Ur,*

Wy trekken eindlyk heen, van magen en van vrienden
 Geleidt, tot buiten Ur, daar wy de kriechten vinden.
 Daar valt de scheidung van het bloetverwantschap teêr:
 Daar vloeit een tranebek langs bleeke kaken neêr.
 Myn broeder Nahor blyft in 's Vaders armen hangen;
 Zyn huisvrouw Milka kleeft aan Loths, haar broeders, wangen,
 Of houdt myn Sara vast: ik zelf druk al te fel

*Zyn af-
scheit van
zyne vrin-
den,*

Myn' Nahor, en ik voel het uiterste vaarwel
 Staag kleven in myn' mont, en door het nokken breken:
 Dat droevige vaarwel viel hard om uit te spreken,
 Geen groene klim, die aan den ouden olmboom wast,
 En strengelt zich rontom zyn takken, houdt zoo vast,

Als

Als onze harten, door een teêre drift gedreven,
 De scheiding weigeren en aan malkander kleven.
 De droefheit blaast op 't leest, met zuchten en gewêen,
 Den naren aftoght, en wy trekken spoedigh heen;
 En zien nogh dikwerf om, door liefde in 't hart bewogen.
 De vrienden zien ons na, met roodbekretene oogen,
 Van hooge heuvels, tot zy ons, met bittre smart,
 Verliezen uit het oog, en houden in het hart.
 Gelyk 't Sabeefche volk zyn' godt, zoo ryk van stralen,
 Met deerlyk wangelaat ziet naar de kimmen dalen;
 En op de heuvels klimt, om 't allerlaatste licht
 Nogh toe te juichen, tot het zinkt uit zyn gezicht.

'k Ben na veel fukklens, al te lang om op te tellen,
 Ô Ryksvorst, met myn vee en lieve reisgezellen,
 Gekomen over 't hoog gebergt van Babilon,
 Tot binnen Karan; daar den ouden man begon
 De moedt t'ontzinken; daar de krachten hem begeven,
 Door hoogen ouderdom, en ongemak van 't leven.
 'k Sloeg daar myn tenten neêr, en voelde alreê 't begin
 Van 's Hemels zegen, op myn vee en huisgezin;
 Maar hoe ik Vader al meer koestere in zyn lyden,
 Hoe 't lichaam meer verzwakt, de krachten hem ontglyden,
 Dus geeft hy in myn' arm (ô smartlyk oogenblik!)
 Als in een' zachten slaap, den allerlaatsen snik.
 Ô Lieve Vader! (riep ik uit) ô Roem der ouden!
 Heb ik u daarom zoo zongvuldig, op myn schouderen,

*Komt tot
Karan.*

*Daar zyn
Vader
Terab
sterft.*

't Afgodisch vuur ontrukkt, gedragen uit den brant;
 't Gebergte door gevoert, om uit uw vaderlant,
 Ver van uw magen, in een' vreemden oort te sterven!
 Geen noodt, ô zaalge Ziel! gy zult de kroon beërven,
 Die onze Heilvorst voor zyn gunstelingen spaart!
 De lykplight wordt voldaan; het lyk vertrouwt aan d'aard;
 En toen ik uitriep: rust, ô Vader! rust in vrede;
 Ja rust, ô kout gebeente, als op uw legerstede,
 Van uwen arbeit, die al ruim twee eeuwen lang
 Geduurt heeft! docht my, dat ik hem reede in den drang
 Der Hemellingen zag, veel grooter dan te voren,
 By Noäch, Enoch, en by Adam, in de koren
 Des hemels, hant aan hant, ten rei gaan; ja my docht
 Dat hy nogh riep: vervolg, ô Abram! uwen tocht.

*Abram
 trekt
 naar Ka-
 naän,*

Niet ver van uw gebiet legt oostwaart aan, ô Koning,
 Een lant, dat overvloeit van most en melk en honing,
 Dat vette gronden heeft, en vrucht geeft op zyn' tyt,
 En thans bewoont wordt door den loozen Kananyt,
 Uit Kanaän, den zoon des ouden Chams, gesproten;
 Daar trok ik hene met myn lieve tochtgenooten:
 Myn Sare en Loth, met vee en have, en alles wat
 Ik binnen Karan bragt, en daar gewonnen had;
 Met knechten, knapen en met aangekochte slaven:
 't Moest alles meê, zoo dra myn Vader was begraven.

*Komt by
 More,*

Ik kwam in dat gewest, en trok'er diep in 't lant,
 Tot in het dal van More, aan d'eene zy' beplant.

Met

Met eiken, dicht van loof, die 't vee, vermoeit van dwalen,
Des middags dekten voor de zuiderzonnestralen:

Hier rusten we uit: hier sloeg men 't herdersleger neêr:

Hier borst ik biddende uit: ô Heilvorst! die weleer

My in myn vaderlant genadigh zyt verschenen,

Wil myne kudde hier een zachte rust verleenen!

*En biât
Godt,*

Behoe myn vee en volk voor d'opgeheven hant

Des trotsen Kananyts, den meester van dit lant;

En laat uw Geest my, na een korte rust, ontdekken,

Naar welk een' oort ik met myn kudden heen moet trekken;

Opdat ik eindlyk, na veel sukklens en verdriet,

Eens eenen eigen haart en vasten gront geniet!

Ik had dit naau gezegt, of voel de velden schudden:

Een wolk daalt tuschen my, en tuschen myne kudden,

*Die hem
ver-
schynt,*

Op 't aardryk neêr, dat beefde en zakte door 't gewicht.

De wolk scheurt open, en verthoont my een gezicht

Der Hemelheerlykheit. een stem, met kracht gedreven,

Riep uit: ik zal dit lant aan uwen zade geven!

*En hem
dat lant
beloof,*

Ik sidderde, en myn oog was door den glans verblind.

De wolk wordt naar de hoogte op eenen snellen wint

Verheven tot aan 't zwerk. toen liet ik steenen houwen,

En op die zelfde plaats een' hoogen altaar bouwen,

Den grooten Hemelgodt ter eer, die my verscheen.

Ik breek het leger op, en trek al verder heen,

Van More naar 't geberg; den Gerisim ter zyde,

*Hy ver-
trekt.*

En steilen Hebal, dien het grage vee vermydde;

*Hy komt
by Ai en
bouwt
een al-
taar.*

En floeg weêr tusſchen Luz en Ai myn tenten neêr;
Daar ik myn' altaarbou geruster dan weleer
Hervatte, en ſlachte een lam, ſpiewit en rein van leden:
Ik zond het reukwerk van myn vuurige gebeden
Met d'outervlam omhoog, en riep de Godtheit aan,
Terwyl myn knechten, in een' kring, om 't outer ſtaan.

*Vertrekt
naar 't
auiden,*

Maar naderhant, ô Vorst! vertrekken wy weêr verder,
(Wat rust of vaste plaats is voor een' vreemden Herder
Toch over?) zuitwaart op, tot by de wildernis
En woestenyën, daar noch gras noch klaver is.

Men weidde 't vee ter zyde op d'allerbeste gronden;
Maar 't vondt zyn voedsel schaars, en wy, och arm! bevonden
Dat daar de honger in een' deerelyken ſtaat

*Daar by
den hon-
ger in 't
lant be-
vint.*

Al 't lant doorwaarde, en zich vertoonde op 't bleek gelaat
Der Kananiten, die, uit diepgezoukene oogen,
Van wangunst brandende, ons ter nauwernoodt gedoogen.

De milde Hemel, die de goede tyden geeft,
En 't aardryk vruchten, daar en mensch en vee by leeft,
Had geen genadigh oog op dat gewest geſlagen,
En d'akkers niet verkwikt door vruchtbre regenvlagen.

De lieflyke oogstmaant gaf geen ryp en goutgeel graan.
De wyngaart weigert most; de boom draagt dorre blaân;
Men ziet geen ſmaaklyk ooft aan groene takken hangen.
De gront verſmacht van dorst. natuur ſchynt zelf bevangen
Van dootſche ſlaante, en lag ſchier ſtil en ademloos.
Myn vee vermagerde, en werdt in een korte poos

Naau

Naau eenmaal 's daags gemelkt; terwyl vast alle dagen
De knapen van gebrek en grooter schaarsheit klagen.

Wat stond my nu te doen in dees' bedroefden stant?
Weêrom te keeren naar myn eigen vaderlant,
Strydt tegen Gods bevel: het lant weêr in te trekken,
Is vol gevaars, en zou den lantaart ligt verwekken
Tot haat en euvelmoedt; die zou, in zulk een wee,
Den honger wreken op den vreemdling en zyn vee:
Want als het dom gemeen zoekt d'oorzaak van zyn kwalen,
Moet vaak d'onnoozelheit het met den hals betalen.
Maar eindelyk besluit ik met myn' neve Loth
Den optoght naar Egipte, op 't goed gelei van Godt.
Ik sla myne oogen met een diep ontzagh naar boven,
En roep: ô Hemelvorst! Wien all' uw schepsels loven,
Gedoog nu dat ik, om den honger en 't gebrek,
Met myne kudden weêr naar vreemde landen trekk',
Om met Egiptisch gras myn schapen t'onderhouwen!
Gelei myn kudden daar in grazige landsdouwen!
Behoe haar voor de plaag des hongers, en 't geweld
Van vreemde knapen: 't is in uwe hant gestelt.
Want u is 't koren, en de most, en all' de dieren
Des breeden velts; en die in lucht en water zwieren:
Gy hebt ze toch gemaakt, en als ge uw milde hant
Slechts opent, worden ze gespyzigt van het lant,
En elk verzadigt, naar uw wonder welbehagen;
Maar als ge uw hulpe onttrekt vergaan ze door uw plagen.

*Abram in
grootte
verlegen-
heit.*

*Zyn Ge-
bet.*

Dus

X *Vertrekt
naar
Egipte.*

Dus spreek ik, en gevoel een' goddelyken gloet
Het hart ontfteken, en my blaken in 't gemoet.
Dies werdt met alle maght onze optoght ondernomen,
En wy, ô Vorst, zyn dus in uw gebiedt gekomen.

X *Abram
eindigt
zyn ver-
haal.*

Geloovige Abraham meldt dus zyn lotgeval,
Wanneer men Hoffraas komst verneemt aan 't bly geschal.
Men opent fluks de poort, en ziet haar Sara leiën,
Omsingelt door een' stoet van frische maagdenreiën,
All' schoon van aangezicht en prachtigh opgetooit.
't Gewaat was, naar den zwier van 't hof, om 't lyf geplooit,

*Sara
wordt on-
der den
stoet der
hof juffers
binnen ge-
bragt.*

En dartel opgestrikt. het hulsel, schoon van kleuren,
Verfiert het hoofd, en 't hair spreidt lieffelyke geuren,
Daar 't opgebonden hangt in goude en zilvre draân.
d'Een ziet men tripplen en de lonkende oogen slaan
Op dartle jonkers, die op hare teekens letten:
Een ander weet den mont in trotser plooi te zetten.
By dezen hofstoet komt de kuische Sara treên.

*Die be-
schreeven
wordt.*

't Eenvoudigh lantgewaat zet hare aanvalligheên
Meer schoonte en luister by, dan all' de hoofsche zwieren,
En losse tooifels, die de wulpsche jeugt versieren.
Ze is deftig van gestalte en zedigh van gelaat,
Waar op de godtvrucht met de deugt geschildert staat,
Vermengt met zachtheit en met aangename trekken,
Die d'eedle gaven van een groote ziel ontdekken.
Haar hart ontroerde, en zy besturf om haren mont:
Maar als ze, in 't einde, haar' godtvruchten Abram vond,

Gevoelt

Gevoelt zy 't liefdebloet, door kuifche min aan 't blaken,
 Het hart ontfchieten, en verspreien op haar kaken.
 Nu zag men 't blank en rood gedommelt ondereen.
 't Aanminnigh wezen toont all' zyne aanvalligheên.
 Nu zag men dat Natuur, van d'Oppermaght gedreven,
 Eene onverwelkbre jeugt aan Sara had gegeven:
 Een eeuwich meifaizoen gefchildert op 't gelaat.
 Zy blonk, daar ze in de ry van jonge maagden staat,
 Gelyk een fchoone Tulp in 't midden van de bloemen,
 Of blozende Anemoon, waarop de hoven roemen.
 Die levendige kleur en 't lieflyk oogenlicht
 Verlokken d'aandacht op 't befmeden aangezicht,
 En trekken, elk om ftryt, het oog der hovelingen;
 En staatbedienaars, die nu meê ter zale in dringen:
 Geen wonder, want wie zag de fchoonheit in haar' aart,
 En zuiverheit, dus met dien ouderdom gepaart?
 Wie zag den bloemhof ooit des winters rozen geven?
 Natuur brengt elken dagh geen wondren in het leven.
 Zoo min de lentemaant op rype vruchten roemt,
 Pronkt ook de guure herfst met aangenaam gebloemt.
 Zy nadert Faraö met neêrgeflagen oogen,
 En groet de Majesteit, eerbiedigh neêrgebogen.
 Maar Hoffra vat het woort, en zegt: ô groote Zoon!
 Wy zien de gramschap van de hooge hemelgoôn,
 Niet door de vlammen op de twintigh hooge altaren,
 Maar door uw plechtige belofte, alreê bedaren;

*Daar te-
gen Sa-
raas een-
voudige
en na-
tuurlyke
fchoon-
heit.*

*Hoffra
vermaant
Faraö om
Sara aan
Abram
weder te
geven.*

De plaag aan 't wyken, en u zelf byna herstelt,
 En al uw huis verlost van dat verwoed geweld
 Der ziekte. dat de Vorst nu aan zyn' eedt gedenke,
 En deze Sara weêr aan haren Abram schenke!

*Hy geeft
 haar we-
 derom.*

De Nylvorst, eerst verrukt door 's grooten Mans verhaal,
 Nu door 't gelaat der vrou, slaat een- en andermaal
 Verwonderde oogen, nu op d'oude Koninginne,
 Dan op den Herder en zyn schoone Herderinne,
 Tot Hoffraas rede hem uit die verwarring trekt.
 Toen rees hy haastig op, als uit den slaap gewekt;
 Hy trad met nieuwen moedt en versche kracht, en zeide
 Met een verheven stem, terwyl hy Sara leidde,
 Tot haren Abram: daar, ô Vrient van 't godendom,
 Daar, vrome Herder, is uw Gade wederom.
 Ontvang haar van myn hant, zoo rein en ongeschonden,
 Gelyk myn Vorsten haar in uwe velttent vonden:
 Dat tuigen uwe, dat getuigen onze goôn!
 En gy, ô wondre Vrou! den scepter en de kroon
 Wel waerdigh, daar is ook uw Man, uw Abram, weder.
 Myn hart is tot zoo boos een overspel te teder.
 'k Ben overwonnen, en ik overwin myself.
 Toen rees een vreugdegalm door 't vorstelyk gewelf.
 Men riep: dat Iis lang vorst Faraö beware!
 Dat herder Abram wel met zyne Huisvrouw vare!

*Abram
 verblyft
 zich,*

Maar Terahs groote Zoon, door zuivre vreugt geraakt,
 En 't godtlyk vuur dat zyn' godtvruchten boezem blaakt,
 Ver-

*Zegent
Faraö,*

*En voor-
spelt hem
verlofing
van een
hongers-
noodt door
zyn' Na-
zaat.*

Verheft zyn stem, en zegt, met opgeslagene oogen:
 De Godt des Hemels, die, onëindigh van vermogen,
 Het groot Heelal regeert, en van wiens Majesteit
 De Koningen der aarde al hunne mogendheit
 Ontleenen, zal, ô Vorst! om deze daat u zegenen,
 En uwen Nazaat met zyn heil en gunst bejegenen.
 En zoo het wonderlicht, dat thans myn' geest bestraalt,
 Van zyne Alwetendheit en Wysheit nederdaalt;
 Zal dit Egipte, dat my nu, in veege tyden,
 Met al myn vee en volk van honger kan bevryden;
 My mild verzadigt, en nogh koestert in zyn' schoot;
 Ook door myn' Naneef, in een' harden hongersnoodt,
 Gespyzigt worden, en behouden in het leven.
 De tyt zal komen dat de halm geen zaat zal geven:
 Dat, zeven jaren lang, de magre korenair
 Geen graan zal dragen, en de lantman, yder jaar
 In zyne hoop te leur gestelt, geen schoven binden,
 Noch zyn belooning voor den zuuren arbeit vinden.
 Maar 's Hemels voorzorg, die geen mensch bevatten kan,
 Zal 't brein bezielen van dien wonderbaren Man,
 Dien Godt tot heilant van Egipte zal verwekken;
 Die weêr ten voorbeeldt moet van grooter Heilant strekken:
 Hy zal den overvloed van ryp en goutgeel graan,
 Die zeven jaren lang uwe akkers zal beslaan,
 Met grooten voorraat in 's lants korenschuur vergaëren,
 Tot spyze voor het volk in zeven dorre jaren.

Ja 't vruchtbaar Goze, daar men nu myn kudden weidt;
 Wordt dan myn nageslacht ten eigendom bereidt.

Farao gebiedt zyn volk om Ab. am voor lyfwacht te dienen.

Toen Abram zweeg, gebod de Koning zynen adel,
 En mannen van den krygh, te stygen in den zadel,
 Om 't godtlyk Paar, (dat hy gestaag al hooger acht,
 En twyffelt, of 't niet uit een goddelyk geslacht
 Gesproten zy) getrou voor allerlei gevaren,
 En binnelants gewelt van booze Egiptenaren,
 Te dienen tot geleide, en lyfwacht, tot het weêr
 Naar Kanaän met al zyn vee en have keer'.

Wondre bestiering der godlyke Voorzienigheit.

Zoo werkt de wysheit van 't onëindigh Alvermogen;
 Zoo wordt al 't menschedom door zyn wondre kracht bewogen;
 Zoo draait het alles op den diamanten spil
 Van 's Hoogsten Hemelraat, en zyn' volmaakten will':
 Zoo loopen duizenden van goddelyke wegen,
 Met duizent bochten, zoo 't ons dunkt, van een gelegen;
 Die echter eindigen, naar 't wonderlyk beleit,
 In 't zelve middelpunt van Gods Voorzienigheit;
 Gelyk 'er duizenden van beeken, bronnen, vlieten,
 Uit zoo veel adren zich in grooter stroomen gieten,
 Die stadigh groeiende, als de zon het bergsneeu smelt,
 Zich weêr verliezen in het wyde pekelvelt.
 ó Wonderlyk bestuur van d'Oorzaak aller dingen!
 ó Onuitputbre wel voor myn bespiegelingen!
 ó Kunstigh uurwerk, dat voor menschlyke oogen is.
 Bedekt in 't kabinet van uw geheimenis,

En werkt door tegenwicht der eeuwige besluiten!
 Als wy den vinger van uw hant zien, die van buiten,
 Na zooveel zwaaiens, op het punt der uitkomst wyst;
 Dan zien wy een gewrocht, dat zynen Maker pryst:
 Dan redt zich alles uit de dikke duisternissen
 Van twyffelingen, en het schemerachtigh gisen;
 Gelyk, op 't kriecken van het eerste morgenlicht,
 Zich alles opdoet, uit den nacht, voor ons gezicht,
 En meer en meer ontwart, en redt uit schadufchimmen,
 Naar maate 't zonnelicht ryst aan de gouden kimmen,
 Dat alles levend in zyn eigen verwen toont.

X Dus wordt rechtschapen Deugt met lauwerblaân be kroont,
 Terwyl men ze uit den stryft zeeghaftigh op ziet dagen;
 Dus rydt myn godtlyk Paar, als op een' zegewagen,

*Abram
 vertrekt
 met Sara
 van 't hof,*

Door wellust, overdaat, en weelde en vleiry
 X Getrokken, nu de Deugt haar voert in slaverny,
 En heeft in ketens van een vast geloof geklonken:
 Zoo mag myn Abram, zoo mag schoone Sara pronken:
 Daar zy uit Memfis poort, omringt van 's Vorsten hulp,
 Naar Goze ryden, naar den nederigen stulp;
 Alwaar hen d'avontzon, die trager scheen te dalen
 Van enkle blydschap, nu met lieffelyke stralen,
 X Geleide, en 't aanschyn, toen men daar gekomen was,
 Geruster dompelde in den Lybiäanschen plas.

*En komt
 in 't Her-
 dersleger
 te Goze.*

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET VIERDE BOEK.

I N H O U D T.

*d' Aartsvader Abram, door Voorzichtigheit geleidt,
Trekt uit Egipte, en komt, na vele sukkelingen,
Te Bethel, toont aldaar aan Godt zyn dankbaarheid,
En vindt zyn deugt bekroont met ryke zegeningen.
De toorts der Tweedracht steekt het herdersleger aan.
De wangunst baart gevecht, en doet de herders scheiën.
Loth kiest de vlakte van de welige Jordaen;
Maar Abram leeft in vrede in Hebrons vette weiën.
Vyf Vorsten vallen af van Elams heerschappy;
Maar raken om den hals, en Loth in slaverny.*

*Blyd-
schap der
herders
om de
weder-
komst van
Abram
en Sara.*

De gulle blydschap vliegt, met d'aankomst van den Herder,
De tenten uit en in, en spreidt de mare al verder
Door 't herdersleger, in den stillen'avontstont.
Men hoort het bly gejuich der knapen in het rond
Weêrgalmen over 't velt; en huppelende reiën
Van herderinnen, die van vreugde spelemeiën,

En

En zingen Abram met zyn Sara wellekom:

De boschgalm baaut hen na, en kaatst den klank weêrom

Op hooge heuvels, tot hy rolt door lage dalen.

Geen jagers, die in 't wout een ondiër achterhalen;

En nederflaan, hoe zeer het brult en zich verweert,

Of boereknapen, die een lam, nogh ongedeert,

Den wolf ontrukken, en dien roover, met veel slagen

Verwonnen, in triumf door hun gehuchten dragen;

Verwekten zulk een vreugde ooit in de herdertschaar,

Als nu de wederkomst van myn gezegent Paar.

De bruine nacht was reeds, schoon trager dan voor dezen,

Uit d'oosterkimmen aan den hemel opgerezen,

En had het zwarte floers op 't aardryk uitgespreidt.

't Slep al wat oogen had, wanneer Voorzichtigheit,

Een Hemelgeest, die lang, door Gods bevel gedreven,

Den Herder leidde, en trou was aan zyn zy' gebleven,

Hem aansprak in den slaap, en zei: ô wakkre Man,

Verlaat Egiptenlant; vertrek naar Kanaän,

Eer u de buiën van den herfst den aftoght hinderen,

En gras, en kruiden, waar gy komen zult, verminderen;

Of eer het winterweêr 't gebergt met sneeu bedekt.

Gy wordt door 't heir behoedt, tot dat gy henen trekt:

De weêrhaan van 't geluk kan ligt weêr ommedraaien,

En mogt, by 't omflaan van den hofwint, onweêr kraaien.

Vertrou geen volk, dat uw geluk en heil benydt.

De wellust, vleierey, de haat en bitse spyt.

De Voorzichtigheit spreekt tot Abram in den slaap.

En raadt hem uit Egipte te vertrekken.

Bewo-

20 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Bewonen 't vorstlyk hof met snood bedrog en loegen.
 Dus sprak zy, en de slaap ontvlood des Vaders oog.
 De zorg bekreop het hart; en 't eerste morgenlicht
 Ontdekte naau den top der heuvels aan 't gezicht,
 Of Abram overweegt met Harans zoon de zaken,
 En hoe men alles tot de reis zou vaerdigh maken.
 Een groote voorraat wordt van allerhande graan
 Fluks opgekost, en op de kemelen gelaên.
 Hier sloopt men tenten, en men rukt ze uit harde gronden:
 Daar worden pakken op het torschend dier gebonden,
 Terwyl de veeknaap vast vooruit de schapen weidt.

*Hy maakt
 zich ge-
 reedt tot
 de reis.*

*Hy ver-
 trekt.*

Dus trekt myn Abram heen, door Faroos volk geleidt
 Tot aan de grenspaal van Egipte, en komt in 't zuiën
 Van Kanaän, pas voor den herfst vol onweêrbuiën;
 En reist langs Adama, en Seboim al voort
 Voorby Gomorre, en in 't gezicht van Sodoms poort,
 Alwaar men gruwlen pleegt met opgeheven handen.
 Hy trekt langs Soär heen, door Hebrons vette landen.
 't Gebiet van Zalem laat hy aan de linkerzy',
 En reist de Palmstat aan zyn rechterhant voorby.
 Hy komt, met Sara, Loth, zyn' voorraat en zyn schatten,
 En all' de dieren, die de velden naau bevatten,
 Na zooveel sukklens en ontelbaar ongemak,
 In 't ent by Bethel in het vruchtbaar Aische vlak,
 Daar hy welêer den Godt zyns heils een altaar boude:
 Hier slaat hy 't leger neêr, opdat men dankdagh houde,

*Komt
 weder in
 Kanaän.*

En

En roept, vol blydschap: wees gegroet, ô heiligh Lant, *Legert*
 ô Zaalge Velden, daar de goddelyke hant *zich by*
Betbet.

Ons weêr geleidt heeft! zyt gegroet, ô vruchtbre Streken,

Die d'Opperlantheer my beloofde, en gy, ô Beken,

En frische Bronnen, die myn dorstige ooien laaft,

En ryzige Eiken, die hun koele schadu gaaft!

U, heiligh Outer, daar d'Almagtige voor dezen

Aan my verscheen, en zyn genade heeft bewezen,

Zal ik doen blaken met myn dankbare offerhand'.

Dus spreekt hy, slacht het dier, en steekt het in den brant:

Hy valt op 't aanzicht neêr, voor d'oogen zynér knapen;

Hy bid de Godtheit aan, die alles heeft geschapen,

En dankt den Vader der genade voor zyn heil,

Zyn' bystant in 't gevaar, en zegen boven 't peil.

Na d'offerhande, als 't volk van 't outer was gescheiden,

Laat hy den avondisch ter welkomstfeest bereiden,

En noodt den vromen Loth, met al zyn huisgezin,

Aan zyne tafel, daar, door deugt en broedermin,

De nap te boorde vol elkaar wordt ingeschonken,

En op de welkomst van den langen toght gedronken.

Nu leeft myn Herder, met zyn schoone Herderin,

Op zyn' beloofden gront, in ongestoorde min:

Daar zyne velttent, in de lommer van de blaären,

Het vorstelyk paleis, met marmere pilaren

En trotsche bogen, tart; daar hy de grootfche pracht,

Den luister, staatzucht en de hoovaerdy, veracht.

Dankt
Godt voor
zyne ver-
lofing en
zegen.

Abrams
vreed-
zaam
herders
leven.

De starrenhemel is zyn paviljoen, waar onder
 Hy, in bespiegling van Gods grootheit, en het wonder
 Vernuft der Almaght, zit: het velt is 't vloertapeet,
 Met bloemen geborduurt, waar op hy vreedzaam treedt.
 De wyngaart fchenkt hem most; het aardryk fchaft hem spyze;
 d'Eenvoudigheit dekt, op een vriendelyke wyze,
 De tafel, daar hy met zyn Sara vrolyk leeft,
 En nyvre bezigheit hun fmaak en eetlust geeft;
 Terwyl de vogeltjes door duizent orgelkelen,
 Met meer dan koningklyk muzyk, hunne ooren ftreelen.

*De Nedrigheit
 geprezen
 boven de
 Staat-
 zucht.*

Zwicht, trotsche Staatzucht, met uw ydel hofgezin,
 De valsche grootheit, waan, bedrog en eigemin,
 Voor d'eedle Nedrigheit en hare veltgefpelen,
 De lieve Vrede en Rust, die hart en zinnen ftreelen:
 Gy moogt vry wankelbaar op fcherpe heuvels gaan;
 Daar deze veilig treedt op zachte rozeblaân,
 En voedt de vryë deugt by 't herderlyke leven:
 Gy moogt den Vorsten hun gewaande grootheit geven,
 Hun 't oog verblinden met het blinkend kroonegout,
 Terwyl ge boeien smeedt, en nare kerkers bouwt,
 Om 't koninglyk gemoet in flaverny te voeren
 Van euveldaden, die het hart met angst beroeren;
 't Geweten pynigen, terwyl, in dichten drang,
 De zwarte zorgen, en het lastigh staatbelang,
 Door 't purpren staatsykleet in hunnen boezem dringen,
 En veel getrouwer dan de lyfwacht hen omringen:

Maar

Maar Nedrigheit bevrydt den geest van flaverny,
 En geeft myn' Abram zelfs aan Abrams heerschappy,
 Die hy als vorst regeert, en boeit de ryksgedochten,
 De looze driften en begeerelyke tochten;
 Opdat zyn vryë ziel met Godt in vrede leev',
 En op de vlerken van 't geloof ten hemel zweev'.

De magere Armoë, die, uit noodt en onvermogen,
 Den mensch, zyns ondanks, slechts vernedert voor onze ooggen,
 Vlucht ook voor Abram en voor zynen overvloet:
 d'Almaghtige Opperheer, de Vader van al 't goet,
 Van wien de giften en volmaakte gaven dalen,
 Heeft hem gezegent, uit d'azuure hemelzalen,
 Met vee, en have, met wit zilver, en fyn gout,
 Met alle goedren, die het menschdom dierbaar houdt,
 Met knechten, maagden, en met slaven en slavinnen.

*Abrams
Rykdom,*

De vrolyke oogstmaant doet hem rype vruchten winnen,
 En vult de kuip met wyn, de schuur met voedzaam graan;
 De vruchtbaarheid bewoont zyn tenten, 't vee groeit aan,

*En voor-
spoet,*

X In groote menigte; geen koei heeft ooit misdragen;
 Geen oilam werpt te vroeg zyn lammers in de hagen,
 X Geen evel treft het schaap, of schendt de blanke wol;
 Het zaat wordt nimmer door een muis of blinde mol
 Geknaagt of omgewroet; geen klander eet het koren;
 Geen mier, bekommert voor gebrek, zwiert door de voren.
 Dus zit de welvaart hier op eenen gouden troon,
 En deelt haar gaven ook aan Harans vromen zoon,

*Waar
aan Loth
ook deel
heeft.*

84 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Die 't witgevlakte vee, en duizent runderdieren
Ziet hangen aan 't gebergte, en door de dalen zwieren.

De Tweedragt en Nyt komen in 't herdersleger.

Maar wrevle Tweedragt, een gezworen vyandin
Van vrede en welvaart, en van ongestoorde min,
Komt met den bleeken Nyt, wen Loth en Abram slapen,
Het twistvuur stoken in het hart der herdersknaben.
Verwaande Hoogmoet troude aan snoô Begeerlykheit,
En werdt door 't eerste paar in 't Paradys geleidt,
Alwaar men bruiloft hielt met dierverboden vruchten.

Hun afkomst beschreven.

De naakte zonde, elende, en naberou, en zuchten,
Zyn t'eenerdragt geteelt uit dien vervloekten echt.
Hier uit is ook de Nyt en Tweedragt, naar men zegt,
Gesproten, die terstont hun redenlooze tochten
Uitbliezen overal, en eerst den vreê bevochten:
Maar 't eerste broederpaar zag 't proeffstuk van hun maght;
Als elk zyn gaven op het outer had gebragt,

Kain was 't proeffstuk van hun vermogen.

En Abels offer werd met hemelvuur ontfteken:
Toen kwam de looze Nyt de broedermin verbreken,
Uit Kains steenen hart met zyn vervloekte hant
Het vuur van wangunst slaan, dat Tweedragt blies in brant;
En stak de gramfchap aan, en maakte 't bloet aan 't koken,
Dat d'oogen branden en d'onstelde hersens rooken;
Tot hy de handen aan zyn' vromen broeder sloeg.
Onnoozele Abel riep: ach! Broeder, 't is genoeg!
Bedaar, myn Kaïn! 'k heb geen kwaat aan u bedreven!
Godt heeft u immers ook beloofd zyn heil te geven,

In-

Indien gy wel doet: ach! bedaar, myn Broeder, ach!
 Toen gaf hem Kaïn een' afgryfelyken slag;
 Hy stort ter aarde neêr, gelyk door dondervlagen
 Een hooge Cederboom ter neder wordt geslagen.
 Daar legt d'onnoozelheit, door 's broeders euvelmoedt,
 Te wentelen in brein en in onschuldigh bloet.
 Eene eeuwge duisternis bedekt zyn stervende oogen;
 Zyn roode mont wordt blaau met lootverf overtogen,
 En 't aangezicht verlaat all' zyn bekoorlykheên;
 Gelyk een bloem, die, door den majer afgesneên,
 Legt neêrgevallen in het stof en slyk der paden,
 En geur en kleur en glans verliest uit hare bladen.
 Het hoog gebergte zag het stuk, en klaagt en weent.
 De Pison, opgesiert met gout en ryk gesteent,
 Vlood van den schrik te rug, en 't aardryk riep van onderen,
 En deed zyn stem om wraak in 't oor der Godtheit donderen,
 Die neder kwam en 't bloet hing, tot een eeuwigh merk
 Van Abels onschult, aan den hemel van Gods kerk.

Abel vermoort.

Die twee gedochten, die den rykdom meest verzellen,
 Zyn nu in aanslag, om myns Abrams rust t'ontstellen.
 De Nyt sloop in het hart des Kananyts, en ging
 De wangunst zaaien in den woesten * Dorpeling,
 Die in de steden klaagt, dat vreemde woestynieren,
 Met zulk een menigte van allerhande dieren,

De Nyt sluip in de barten van den verscheiden lantaart van Kanaän.

L 3

Die

* Feresyt, betekent Dorpeling in de Hebreusche taal, volgens Mosen.

Die 't lant niet dragen kan, hem in een' korten stont
 Verdryven zouden van den vaderlyken gront,
 En dringen uit zyn erf, om balling 's lants te zwerven,
 En met zyn kindren in een' vreemden oort te steryen.

*De Twee-
 dragt
 zwaait
 haar
 vlammen-
 de toorts
 in het
 hart van
 Loths
 berderen.*

Maar ondertusfchen loopt de Tweedragt heen en weêr
 Door 't herdersleger met een toorts, die zy weleêr
 Aan 't hêlsche vuur ontftak, en komt de herdersknapen
 Van vromen vader Loth verfchynen daar zy flapen,
 Van geest nogh half verftoort om een' gewaanden hoon.
 Hoe! (zegt de Snoode) is dan uw flaafsche ziel gewoon
 Het juk te dragen van gedwongen flavernyë?
 Heeft d'eene herdersknecht meer recht tot heerschappyë
 Dan d'ander? merkt gy niet, Slechthoofden, hoe geflaåg
 Het volk van Abram, tot uw ongemak en plaag,
 De beste waterput bezet; u om doet dwalen,
 Om 't vee te drenken, of om 't water ver te halen;
 En dat zyn vee geflaåg, in zulk een' overvloet,
 De gronden affcheert, en uw grage kudde moet
 Op 't afgegraasde velt het fober kostje vinden?
 Zoo wordt men haastigh ryk ten koste van zyn vrinden.
 Slaapt vry, Bloohartigen, tot Abrams huisvoogt weêr
 Het vee verweië, en u verwaant den nek toe keer':
 Dryft dan uw geiten vry op afgelegene paden,
 Daar zich de Ferefyt haast in uw bloet zal baden.

Dus spreektze, en zwaait de vlam den knapen in het hart.
 Elk springt uit zynen flaat, in angst en fchrik verwacht,

En

En noopt zyn' vennoot, om het vee vroeg uit te leien,
 En keur te nemen van de beste klaverweien,
 En Abrams veeknecht af te keeren met geweld:
 Dus gaat de Nyt zyn' gang: dus wint de Tweedragt velt.

De dageraat, in 't geel gekleedt, gehult met rozen,
 Deed naau de toppen van het hoog gebergte blozen,
 Of Abrams herderdom dreef 't vee ook uit den stal.

*List van
 Loths
 knapen,*

Niet ver van 's Heeren tent lag een vermaaklyk dal,
 Belommert met geboomte en schaduryke hagen:
 Hier zou men dezen dagh de jonge lammers jagen,
 Den lust van Sara, zacht van wol, en wit van vacht,
 En die zy dikwerf streelde, en malsche bladers braght;
 Maar 't volk van Loth, alreê voor dou voor dagh aan 't razen,
 Liet hier zyn runders en zyne hooge kemels grazen,
 En juichte, en schimpte, en riep: staat morgen vroeger op;
 ô Tragen! dryft nu 't vee op gintsen heuveltop,
 En tapt daar yder uur de melk van uwe schapen.
 Gelukkig vee, gehoedt door zulke wakkre knapen.

*Waar
 over zy
 die van
 Abram
 beschim-
 pen,*

Nu vult de bitse spyt, tot berstens toe, het hart
 Van Abrams herdren, door dien schimp en smaet gefart.
 Hoe (roept'er een) zal dan een hoop van lompe boeren
 En koeiendryvers ons met schemptaal dus beroeren?
 Staat ons, geboren in myns Heeren huis, dien hoon
 Van slaven, hier en daar gekoft, gehuurt om loon,
 Te lyden? neen. Ik heb nogh kracht in deze handen.
 Hier zwygt hy, en men hoort van spyt hem knarsetanden:

*Het welk
 de gran-
 schap
 verwekt
 in 't volk
 van
 Abram,*

Maar

Maar Jebus, lang vermaart in 't werpen van den steen,
 Een knaap, behendigh van vernuft, maar grof van leên,
 In Terahs huis geteelt, en hierom nogh veel stouter,
 Grypt van den gront een stuk van een' gebroken kouter,
 En snort het door de lucht op groven Tefon aan:

*Waar uit
 twist ont-
 staat,*

Gaa, Snorker, (roept hy) die zoo vroeg zyt opgestaan,
 Slaap nu gerust, en leer met meer beleeftheit spreken!
 Had Tefon niet te vlug het flingrend hout ontweken,
 Hy waar gevallen in den doodelyken slaap.

De ploegstaart vliegt voorby en raakt een' andren knaap
 Noch schampende voor 't hart, dat borst en ribben kraken.

Het volk van Loth begint een groot geschreeu te maken,

*En ge-
 vegt.*

En komt op 't Herderdom van Abram woedende af,

Dat moedigh pal staat met den opgeheven staf,

En zynen vyant groet met vreesfelyke slagen.

Men zegt dat d'Eendracht nu beklom haar' gouden wagen,

En reed die lantstreek uit, terwyl de zachte bant,

Die harten t'famenbindt, slipte uit haar teedre hant;

En dat de vrede en rust haar op het voetspoor volgen:

Maar zeker is het, dat de twist, nu gansch verbolgen,

Met ysfelyk geschreeu vervult de ruime lucht.

Elk komt van wederzy' toeschieten op 't gerucht.

Al 't herderdom raakt op de been, de herderinnen

*En 't ber-
 dersleger
 in ru-
 moer.*

En maagden schieten toe, en jeugdige slavinnen.

Een deel begeeft zich al te driftigh in den sryt,

En helpt zyn vennoots, die van haat en bitse spyt

Vast razen onder een, en nieuwe gramfchap wekken:
 Die zoeken vrienden uit het lyfsgevaar te trekken,
 En dezen poogen, met een vriendelyke list,
 Het vuur te dooven van den opgerezene twist,
 Terwyl de bloode, en door den fchrik verbaasde, vrouwen,
 Van verre al fchreiende die vredebreuk befchouwen.
 Gelyk, wanneer'er brant in eene buurt ontftaat,
 En 's nachts al flakkrende in de korenfchuuren flaat,
 Al 't volk te famen loopt, door 't naar geroep gedreven,
 Daar fomnigen zich in het heet gevaar begeven,
 En andren rukken, wat men bergen kan, daar uit;
 Die giet het water in de lichte vlam, en fluit
 Het alverterend vuur, tot dat men, verdre rampen
 Verhoedende, al dien gloet verdwynen ziet in dampen.

d'Aartsvader, ftraag gewoon naar 't eenzaam wout te gaan,
 Al eer de morgenzon zich in den Oceaan,
 Haar' gouden fpiegel, ooit, en fchikt haar kuif van ftralen;
 Daar hy de Godtheit looft, en dankt, en menigmalen
 Zich in de zee van zyn befpiegeling verliest:
 ('t Zy hy Gods Wezen tot zyn onderwerp verkiest,
 En met zyne aandacht blyft op die volmaaktheit ftaren:
 't Zy hy zyn' geest door 't groot Heelal laat fpelevaren,
 Door duizent bogen en ontelbre kringen zweeft;
 Of in befchouwing van den fchoonen aardkloot leeft;
 Daar duizent teekens van 't oneindigh Alvermogen
 In all' de fchepfelen zich opdoen voor zyne oogen:)

*Onder-
 tusfchen
 oeffent
 Abram
 zynen
 eenzamen
 Gods-
 dienst,*

*Waar in
by ge-
stoort
wordt
door 't
gerucht.*

Die groote Herder, dus door godvrucht aangespoort,
Wordt door 't rumoer nu in die lieve rust gestoort,
En uit het eenzaam wout verbaast te rug gedreven.

ô Hemel! (zegt hy) wil myn' knechten krachten geven,
En moedt en dapperheit, indien de Feresyt,
Die myn gelukkigh lot met oogen vol van nyt
Al lang heeft aangezien, mogt vallen op myn knapen!
Spaar 't vee om 's herders wil, den herder om de schapen!

Dus gaat hy voort, en klimt een' hoogen heuvel op,
Opdat hy al het velt beschouw' van zynen top,
Daar Harans wakkre zoon hem fier komt tegen treden,

*Loth ont-
moet hem
met
klaghten.*

Die 't veltkrakeel vertelt, en klaagt, met schampre reden,
Hoe Abrams herdersvolk, door heerschappy en list,
Zyn knechten staåg beschimpte, en noopte tot dien twist.

Ik heb hen (zegt hy) nogh te naauwernoodt gescheiën,
En myne herders naar de kaalgeschoren weiën
Te rug gedreven, elk geördent by zyn vee;
Maar hunne zinnen zyn de baren van de zee
Gelyk, die, schoon de storm bedaart, nogh yslyk klotten,
En krullen boven 't vlak, en geesfelen de rotten.

*Abrams
vreed-
zaam-
heit,*

De groote Heiligh van 't geloovige geslacht,
Altyt eenparigh in de deugt, hoe onverwacht
Hem dit verwart geval moge in den boezem dalen,
Voelt straks het hemelsch licht der redezonnestralen
Zyn ziel beschynen met een' gloet van broedermin.
Ai laat (dus spreekt hy) toch de twist, die vyandin

Van

Van liefde, ô Toghtgenoot, in ons, noch onze knechten,
 Den gulden vrede noch de vrientschap ooit bevechten;
 Want wy zyn vrienden, wy zyn broeders met elkaâr:
 Wy hebben eenen Godt, den Opperkunstenaar
 En Bouheer van die stat met vaste fondamenten,
 Die wy verwachten, schoon wy nu in draagbre tenten
 Omzwerven hier en daar: wy zyn geen Kaïns zaat;
 Maar 't nageflacht van Seth: zou dan de wrevel haat,
 De nyt, de gramschap, all' vervloekte razernyën,
 In 's aardryks nacht geteelt, aldus ons hart bescryën?
 Of zullen wy, door twist en tweedragt, onderling
 Malkaâr verdelgen? of in 't zorglyk pleitgeding
 Staan voor den rechtbank der geveinsde Kananyten?
 Dat waar hun wensch: dat is het doel der Feresyten.
 Neen, zoo niet, waerde Zoon myns dierbren Broeders, neen.
 Maar is dees wyde strek voor al ons vee te klein;
 Of kan het herderdom malkander niet gedoogen?
 Wel aan. ligt al het lant niet open voor uwe oogen?
 Ai schei u toch van my. verkies het beste lant.
 Gaat gy ter linkerzyde; ik trek ter rechterhant;
 Of meent gy vetter gront in 't zuiderdeel t'ontdekken,
 Dan zal ik met myn volk ten noorden hene trekken;
 Opdat'er ruimte zy van weiden voor ons vee.
 Zoo still' men 't veltkrakeel: zoo leev' de broedervreê:
 Zoo woon' de lieve rust in zalige landsdouwen;
 En d'eedle vrientschap zal haar rechte proef behou'en;

*Brengt
 Lotb door
 zyne rede-
 nering tot
 bedaren,*

*En stelt
 hem de
 scheiding
 voor,*

*Met den
 voorkeur
 der wei-
 den.*

De ware vrientſchap, die, of ſchoon gy my verlaat,
 Door 't afzyn in het hart weêr nieuwe vonken ſlaat;
 Gelyk de gouden zon daalt in de weſterkimmen,
 Om 's morgens met meer glans de heirbaan op te klimmen.

*Loth ziet
 de vlakte
 van de
 Jordaân,*

De fiere Loth, geraakt door die zachtmoedigheid,
 En 't vreedzaam voorſtel, dat zyn gramſchap nederleit,
 Slaet d'oogen op, en meet met zyn gezicht de ſtreken
 En ruimten, tuſſchen het gebergte, en langs de beken,
 En zag de vlakte van den goddelyken ſtroom
 Jordaân, alwaar hy ſchiet langs zyn' begraasden zoom,
 En, opgezwollen door de wederzydſche vlieten,
 En bronnen, die 't kristal in zyne ſtroomkruik gieten,
 Het dal bevochtigt, dat, door vruchtbaarheid beroemt,
 Weleer de vlakte der vyf ſteden werdt genoemt:

*Wiens
 vrucht-
 baarheit
 vergele-
 ken wordt
 by het
 Paradyſ,*

Een welige landsdou, die, nu in Abrams dagen,
 Eer nogh de Godt der wraak, met vuur en zwavelvlagen,
 Het godtloos Sodom en Gomorra had verbrandt,
 Den luſthof was gelyk, weleer door Godt geplant,
 Het zaligh Paradyſ, beſproeit van vier rivieren.
 Daar Kedron bochtigh kwam door Soärs dalen zwieren,
 En zilvren droppen, in de ſchaâu der cederblaân,
 Verſmolt in 't kristallyn der heilige Jordaân;
 Sprong dikwerf in den oogſt de ſtroom, hoog opgewaſen
 Door 't Fiälaaſche nat en Galileeſche plasſen,
 Zyn boorden uit, ſpanſeerde op 't kleurigh lant, en liet
 Een vruchtbaar ſlibbe, eer hy weêr dook in 't ſpichtigh riet;

Ge-

Gelyk de Nylftroom, daar natuur den regen weigert
 Aan 't laag Egipte, zwelt, en uit zyne oevers fteigert,
 En klimt op d'akkers, die hy vriendlyk laaft en drenkt,
 En, eer hy zeewaart trekt, met vruchtbaarheid befchenkt;
 Dat Eden van dien tyt, daar malfche klaver groeide,
 En dat van honig, most, en melk en boter vloeide,
 Verkoos nu herder Loth, op Abrams voorftel reë.
 Hy ftont de fcheiding toe, en deed het wolligh vee,
 Zyn hooge kemels, en zyn drift van loeiende osfen,
 Langs Jericho, en zyn vermaarde pallembofchen,
 Vast hene dryven, brak zyn leger op, en nam
 Een teder affcheit van den vromen Abraham.

*En des-
 zelfs over-
 ftrooming
 by Egipte.*

*Loth ver-
 kiest die
 vlakte,*

*En ver-
 trekt,*

*Gedach-
 ten over
 Lotsver-
 kiezing,*

Trek vry, ô fiere Loth, naar welige valeiën:
 Neem van uw' gryzen Oom de voorkeur van de weiën:
 Ga uwe tenten vry tot Sodom nederflaan,
 Daar honig in uw' mont, en balfem van de blaân
 Op uwe haren druïpt, en zweet uit hooge boomen,
 Daar d'eedle wyngaart groeit, en olibeecken ftroomen;
 Ja fla uw woning neêr in 't weligh dal, en weid
 Uw grage runders daar in ruimer eenzaamheit;
 Kies vry dat Paradys, dat Eden uwer dagen:
 Maar gy, gy zult, ô Loth, u deze keur beklagen!
 De hofflang, wellust, fchuilt in 't dartel loof, en plukt
 Ook heillooze appels, den verboden tak ontrukkt,
 En doet den landaart van die gruwelbeten zwellen.
 Gy zult uw vrome ziel om zyne boosheit kwellen,

*Die was
 kwaat om
 de on-
 dengt der
 Sodomi-
 ten.*

Wanneer gy, dagh aan dagh, de goddeloosheit ziet,
 En 't hemelergend kwaat, dat in dien oort geschiedt;
 En mogelyk uw huis en knechten zal besmetten.
 't Is zorgelyk zich by de weelde neêr te zetten,
 En by de ledigheit en walglyke overdaat
 Te wonen, daar men deugt en zuivre godtvrucht haat,
 En d'ondeugt wierook zwaait op 't outer der godtloosheit;
 Want als de trage wraak het zwaert, gewet op boosheit,
 Eerlang ter scheede uit rukt, zult gy, ô Loth, mischien
 De slavernyë van den oorlog niet ontvliên!

*Gods ver-
 schyning
 aan
 Abram,*

Maar Godt, de Schepper, en de Vader aller volken,
 't Almaghtigh Wezen, sloeg zyne oogen uit de wolken,
 Zyne alziende oogen, op den vromen Abram neêr,
 En zag zyn' Bontgenoot in rust, gelyk weleer;
 Hy daalde, op vleugels van zyn eeuwigh Alvermogen,
 Op Bethels heuvelen, die zich eerbiedig bogen,
 En bloosden van den glans der Hemelheerlykheit.
 Thans klinkt de zuivre stem der Oppermajesteit:
 Sla d'oogen op, ô Vrient! en laat ze all' dees landsdouwen,
 Nu noort- en zuid- en oost- en westwaart aan, beschouwen;
 Want al dit lant, dat gy nu ziet; dit Kanaän,
 Zoo ryk, zoo vruchtbaar, zal ik u, ô brave Man,
 En uwen Zade tot een eeuwige erfnis geven:
 Ik zal uw geestlyk zaat, dat in 't geloof zal leven,
 Vermenigvuldigen, onëindigh van getal:
 Zoo dat men eer het stof des aardryks tellen zal,

*En belof-
 tensen.*

Dan all' uw magen, die, op onderscheide trappen
 Van myn genade, in uw geloovigh voetspoor stappen,
 En erven zullen 't heil ten horen uitgestort,
 Wanneer gy Erfgenaam der heele waerelt wordt.
 Welaan, ô Abram, maak u op, trek uit deze engte,
 En wandel Kanaän vry door, in zyne lengte,
 Of in zyn breete, waar 't u lust: want al dit lant
 Zal ik u geven, tot een eeuwigh onderpant
 Van 't Hemelsch Kanaän, alwaar my d'Englen loven.
 Dus sprak d'Almaghtige, en voer op den wint naar boven,
 En liet nogh achter zich een' straal van hemelsch licht.

Myn vrome Helt, die thans lag op zyn aangezicht,
 Gelooft, en juicht, en trekt uit Bethels vette weiën,
 Met al wat hy bezat, langs heuvels en valeiën,
 En doet zyn woning in de lommer van de blaân
 Van Mamres eikenbosch weêr eindlyk nederflaan,
 Een outer bouwen, en zyn offerdieren kelen.

*Abram
 gelooft,
 wordt
 versterkt,
 en geeft
 Gode de
 eere.*

De lieve vrede en rust, die zoete veltgespelen,
 Gaan nu in dezen oort weêr hant aan hant ten rei
 Door 't herdersleger, daar de schelle veltchalmei
 Der knapen klinkt door all' de lommerryke dalen;
 Daar 't vee zyn hart, gerust en vrolyk, op mag halen
 In versche klaver, en zyn' gragen lust voldoen.
 Hier treedt myn Herder met zyn Herderin in 't groen
 Op laage broosjes, daar de morgenstralen schynen
 Op vloeibre paerelen en levende robynen

*Zyn
 vreed-
 saam le-
 ven aan
 de eiken-
 boschen
 van
 Mamre,*

Hy

Hy leidt zyn Sara met de hant ten heuvel op,
 En zegt, daar zy het vee zien grazen van den top:
 Ai zie, myn Schoone, in welk een vruchtbaar lant wy wonen.
 De hoogte is best om u Gods zegen aan te toonen:
 Zie welk een ruimte lants de kudde alreê beslaat.
 Zoo ver gy zien kunt, door de breede beemden, gaat
 Ons vee spanferen: gints ziet ge onze loeiende osfen
 En koeien grazen in de schaau der eikenboschen:
 Hier vult het wolligh vee het klaverryke dal.
 Zie daar de geiten langs dien frischen waterval,
 Die 't bochtigh beekje doet door lager velden vlieten.
 Hoe geestigh wyken de gezichten en verschieten
 Langs gintse heuvels, daar de kemel 't oog ontwykt,
 En, hangende aan 't gebergte, een teder lam gelykt!
 Hoe tierigh is ons vee! hoe huppelen de schapen!
 Hoe dartel springt de geit! hoe bezigh zyn de knapen,
 En vlugge maagden, in de lommer van de blaân,
 Daar onze schuuren en de zuiveltenten staan!
 Die wascht de lammertjes; dees scheert de wollige ooiën:
 Hier drenkt men ze aan de beek; daar zuivert men de kooiën:
 d'Een melkt, en d'andre torscht volle emmers naar de tent.
 Elk weet zyn werk en is aan zynen plicht gewent.
 Gewis de Godtheit geeft ons deze rust en zegen.
 De Hemel stort zyn heil, gelyk een' zomerregen.
 Hy deelt de voorspoet uit met zyne milde hant,
 En maakt ons ryker dan de Vorsten van dit lant.

*Zyn ver-
genoeg-
zaam-
heit,*

*Dank-
baarheid,*

Loof

Loof dan, myn Hartvriendin, met my 't onëindigh Wezen,
 Den Zegenaar, dien wy om zyn volmaaktheit vreezen;
 Die ons veel fchooner goet, veel grooter heerlykheit,
 In onzen Zade, door 't geloof heeft toegezeit:
 Een onbegryplyk heil, hier boven te verwachten!
 Hier zwygt de Man, verrukt door heilige gedachten.

*En Godt-
vruchtig-
heit.*

Maar ondertusfchen loopt het zorglyk krygsgerucht
 Door all' de fteden van het lant, en vult de lucht
 Met nare tyding, uit het leger van den grooten
 Laömer Kedor met zyn fiere Bontgenooten.
 De krygh, een fnood gedrocht, uit hoovaerdy en weeld',
 Nu in 't wellustigh dal van Siddim voortgeteelt,
 En in de gruwlen der geheel bedurven zeden
 Gekoestert, en gevoedt van vyf vervloekte fteden:
 Een yslyk monfter, dat met gout zyn' honger boet,
 En zynen dorst verflaat met purper menschenbloet,
 En leeft in oproer, by het moorden en het branden;
 Slaat nu zyn vloektoorts in der Vorsten ingewanden.

*De ge-
hoorte
van den
krygh.*

Het vyftal Koningen, dat in een vyfgetal
 Van fteden heerschte, in 't fchoon en vruchtbaar Siddimsdal,
 Had zes paar jaren aan den Vorst van Elam koren
 En fchattingen betaalt, en hulde en trouw gezworen:
 Net zoo veel jaren was, naar 't oude lantgerucht,
 De dartle moeder Weelde ook zwanger van die vrucht;
 Maar in het volgend jaar, toen Hovaerdy de vorsten
 Voor raatsman diende, om 't juk, dat hunne fchouders torsten,

*Ten tyde
van den
afval der
vyf fteden
in den
dale Sid-
dim*

*Is dat
monster
gebaart,*

Te schudden van den hals, de vryheit met het zwaert,
En bloet te koopen; toen, toen werd de Krygh gebaart.
Straks vloog dat schrikdier in het hart van Siddims Grooten,
Die d'opperheerschappy van Elam fluks verstoeten.

*En ver-
giltigt de
barten
der vyf
Koningen,*

De booze Bera, die in 't godtloos Sodom heerscht,
Laat wapens smeden, en bestemt den afval eerst:
Oproerge Birsá, Vorst der dartle Gomorryten,
Doet Kedors Lantvoogt in den donkren kerker smyten:
Sinab, de trotsche, die in Adama regeert,
En Semeber, die zich in hoerery verteert,
De vorst van Seboïm, met Soärs dartlen Koning,
Doen hunnen Schattingheer vermoorden in zyn woning,
En roepen: zoo moet ook de dwingelant vergaan;
Opdat de vryë kroon weêr op het hoofd mag staan!

*En van
Kedor
Laömer.*

Dus blaast de snoode Krygh den oproer in de zinnen;
En vliegt uit Siddim met de vlugge tyding binnen
Het hof van Kedor, daar hy zit op zynen troon,
En steekt hem 't wraakvuur in de borst, om zulk een' hoon:
De woênde Ryksvorst doet het oorelog verkonden.
Straks word'er krygsgeweer en moorttuig uitgevonden.
Men smeedt het wapentuig, en maakt het scherp van sneê.
Een trits van Vorsten maakt zich tot den optoght reê,
Om meê te deelen van den roof uit Siddims streken,
En vorst Laömer van den hoon te helpen wreken.
De dappere Amrasel, de vorst van Sineär,
En fiere Ariöch, Heer van 't maghtigh Ellasar,

Staan

Staan met hun benden reê, voorzien van spiets en dolken.
 De wakkre Tidal, Vorst der Galileefche volken,
 Trekt vast naar Elam met zyn huisliên, grof van leên,
 Gewapent met den knots en zwaren slingersteen.

*Zyn toerusting
 ten oorlog.*

De zon had naalyks in haar' jaarkring rond geloopt,
 Toen Elams Koning, met zyn saamverbonden hoopen,
 Alreê door Bafan trok, en overwon 't geslacht
 Van Raza, groot van lyf, gezont en sterk van kracht.
 De vesting Karnaïm buigt met haar sterke torens;

*Optoght
 van Ke-
 dor Laä-
 nier.*

Alwaar men Astaroth verfiert met zilvren horens.
 d'Emims en Sufims, een geweldigh reuzenheir,
 En 't sterk Horryts geslacht, op 't breed gebergte Seir,
 Tot by de woesteny aan Parans effen velden,
 Verwint hy schichtig door den moedt van zyne helden.
 't Zeeghaftigh leger trekt nu recht op Siddim aan;
 Het komt te Kades; slaat, al wat durft tegenstaan,
 In 't lant van Amalek; ja 't moedigh volk verschoonde
 Geen Emoryt, die in Hazon Tamar woonde.

*Zyn over-
 winning.*

Gelyk een stroom, die door 't gesmolten bergsneeu zwelt,
 Door dyk en dammen breekt, en bruischt door 't open velt,
 En schuimt door d'akkers heen, vernielt de korenaiern,
 En overstroomt en huis en hof met snelle baren:

Zoo trekt het heir der vier Verwinners overal,
 Door 't omgelegene lant, in 't vruchtbaar Siddimsdal,
 Om, tuk op roof, op zyn vyf steden in te breken,
 En Elams Koning van zyn' hoon en smaat te wreken.

*Hebron in
bekomme-
ring over
die tydin-
gen.*

In dezen toestand hoort myn Abram meê gestaag
Uit Hebron tyding van de wrede nederlaag
Der nabuurvolken; en hoe vier verbonden Maghten,
Gerukt naar Sodom, zich alreê verwinnaars achten.
’t Bekommert Hebron raakt allengs ook op de been,
En laat een meenigte van oorlogstuigen smeên.
De voorzorg wapent zich, het algemeen ten besten.
Een trits van broedren trekt naar Abram, uit de vesten:
De brave Mamre, Heer van ’t lommrigh eikenwout,
Alwaar de Herder zich met zyne kudde onthoudt,
Met wakkren Eskol, en met Aner, groote Heeren,
Die ’t bontgenootschap met den Herder thans begeren.
Zy komen eindelyk tot aan de lage tent:

*Abrams
verbont
met
Mamre,
Eskol en
Aner.*

De vrome Vader, die zyn’ braven Lantheer kent,
Ontvangt hen vriendlyk in zyn nederige daken,
Daar zy een vast verbont van vrede en vrientschap maken;
Om, of de krygsvlam mogt uit Siddim overslaan,
Elkaâr met wapenen en mannen by te staan.

*Tyding
van ’t on-
heil der
Siddim-
myten, en
der sa-
cernyë
van Loib:*

Maar naauylks was ’t verdragh gestaaft en dier bezworen,
Of een rumoer klinkt in der Bondtgenooten ooren.
Men brengt een’ knaap, die vraagt naar Abram den Hebreew.
ô Ramp! (dus roept hy, met een jammerlyk geschreeu,
Zoo ras hy Abram ziet) het leger is verslagen;
De Vorsten om den hals; het vee ten buit gedragen;
En Loth, myn Heer, is zelf in slaverny gevoert!
Een yder staat verbaast, en door den schrik beroert,

En vraagt, en port hem aan om alles te verhalen.

Toen Vorst Laömer kwam in onze vruchtbre dalen

Van Siddim (dus begon de man en yder zweeg.)

En toen hy van 't gebergte al 't heir in orde kreeg,

En daaglyks naderde met onvermoeide schreden,

Zyn onze Koningen, uit vyf vermaarde steden,

Ook opgetogen met een algemeene maght.

Men stelt het leger in slagördening, en wacht

Den vyant moedigh af met uitgetogen zwaerden;

Terwyl de vryheit pronkt in hunne veltstandaarden.

Het dal, dat tusfchen bei de legers open lag,

Was vol lymputten, en gevaarlyk tot den slag

Voor vreemdelingen; maar de Vorst van Elam kende

't Gevaar van 't slagvelt; trekt met zyne dappre bende

Ter zyde heen, en valt ons leger op het lyf:

Daar ftryden met malkaär vier Vorsten tegen vyf.

Maar ach! de Siddimyt, te zwak van arm en spieren;

Door weelde en wellust, kan de wapens niet beftieren;

Schiet over al te kort, en valt, of neemt de vlucht

Op 't hoog gebergte. een naar gefchreeu vervult de lucht.

Een froom van purper bloet vloëit over all' de velden.

Vorst Kedor flaat het al ter neër met zyne Helden;

X Gelyk de maaijers in den oogst het voedzaam graan,

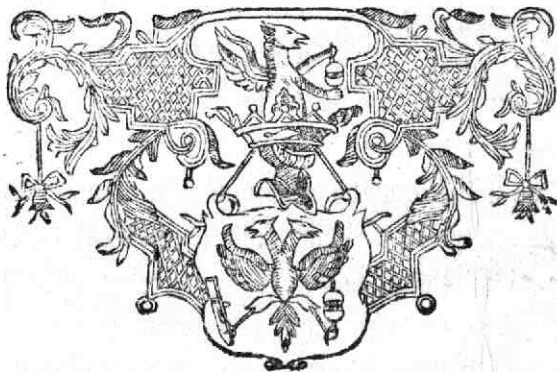
Op vruchtbare akkers, met de zicht ter neder flaan.

Straks na die zege wordt Gomorra leeg geplondert:

Toen Sodom, daar men al de spyze roofte in 't hondert,

*'t Welk de
ontluch-
te hode
breeder
verhaalt.*

Het vee en have neemt, en mynen Heere Loth,
 X Van al zyn vee berooft, ô ramp! ten schimp en spot
 Des dartlen krygsmans, voert in harde slavernyë!
 Ik zag hem zelf, ô wreed geweld der dwinglandyë!
 Geknevelt en geboeit, in een' bedrukten staat,
 Uit Sodom trekken, met de tranen op 't gelaat;
 En ben te naauwernoodt (Godt wilt het dus gehengen)
 Ontvlucht, om tyding van dit wreed geval te brengen.
 Aldus verhaalde dees bedrukte vluchteling
 Van Siddims onheil, en hoe 't herder Loth verging.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET VYFDE BOEK.

I N H O U D T.

*d' Aartsvader Abram gloeit van hemelsch beldenouur,
Rust zich ten oorlog toe, met zyne Bontgenooten,
Om Loth t'ontzetten, en vertrekt van Hebrons muur;
Terwyl de Godtheit heeft der Vorsten val bestoten.
De snoode Dronkenschap sluipt in des vyants heir.
De Helt verdeelt zyn volk, en slaat den Heiden neder;
Ontjaagt hem al den buit, en brengt, met roem en eer,
Zyn' bloetvrient Loth met al zyn vee en have weder:
Dus keert hy in triumf, gevolgt van al den stoet,
En words van Koningen gezegent en begroet.*

Toen Abram hoorde dat zyn Broeder was gevangen,
Stort hy een' tranenvloet langs bleekbesturven wangen,
En roept al zuchtende uit: moest gy helaas! moest gy,
Die met my vaderlant, en huis, en maagchappy
Verliet, onnoosle Loth! moest gy, daar Vorsten dwalen,
's Lants schulden met uw vee en vryheit dus betalen!

*Abrams
droefheit
om Loths
gevanke-
nis.*

ô He-

J. Doet inven. et fecit 1744.

MELCHIZEDECH BEGROET ABRAHAM MET GESCHENKEN.

ô Hemel! lydt gy dit? rechtvaerdige Opperheer!

Bidt voor hem.

Ontwaak, en schiet op den Barbaar uw' bliksem neêr!
Ai laat den donder van uw maght de booze volken,
Tot heil van uwen knecht, verschrikken uit de wolken.

Wordt daar een hemelsch beïden-vuur ontseken,

Dus bidt hy, en begint te blozen in 't gelaat
Van edel vuur, gelyk de gloeiende granaat.
Een andre trek komt in het edelmoedigh wezen:
Zyn gryze haren staan te bergen opgerezen:
Zyne oogen branden met een levendiger licht.
Elk staat verbaast om zyn verheven aangezicht,
En Mamre en Eskol zyn verwondert om dit teeken.
Nu zwelt zyn borst, en hy begint aldus te spreken:
Godt is myn Helm en Schilt. het zal nogh zoo niet gaan:
Ik zal met dezen arm den Heiden neder slaan.

En voorzeit den ondergang der vyanden.

X Godt heeft my, door 't verdrag, den Bondgenoot gezworen,
Het wrakzwaert toevertrouwt, en 's vyants val beschoren;
Hy brengt de wapens voort: in zyne mogentheit
Zal ik den vyant, die myn' Loth gevangen leidt,
Ver slaan, myn' Broeder uit de slaverny verlossen.
Des Heeren Engel fluit zyn' aftoght door de bosfchen:
Des Heeren Engel maakt zyn' wegh vol duisternis,
De gronden slibbrigh, en zyn treden ongewis.
De schaamte, schande, het bederf en d'ongelukken
Omringen allen, die den Vromen onderdrukken:
Zy zullen vallen door de scherpte van het zwaert:
De wreede doot zal hen, gelyk een gierigaart

Zyn'

Zyn' schuldenaar verrast, hun onrecht doen betalen:
 Zy zullen levende ten afgront nederdalen,
 Want boosheit en bedrog bewaken hunne poort.
 Welaan, myn Vrienden, Godt brengt zelf my wapens voort.

Het hemelsch heldenvuur, in Abrams borst ontstoken,
 Verlicht zyn aangezicht, nadat hy had gesproken,
 Al meer en meer: gelyk de zon veel schooner prykt,
 Wen zy de rimpels uit het glansryk wezen strykt,
 Door waterwolken breekt, en schuift de luchtgordynen
 Van d'oosterkimmen, om het aardryk te beschynen.
 Een eedle gramfchap blaast hem aan met kracht en moedt.
 Hy is gelyk een paert, dat hinnikt op 't getoet.
 Des oorlogshorens, bruist, en snuift, en schudt de manen;
 En met de hoeven 't stof krabt uit de legerbanen.

*Zyn aan-
 gezicht
 word ver-
 licht.*

Maar zet, ô Hemel! nu myn bybelpoëzy
 Meer zwier en leven, en myn' geest meer kragten by,
 ô Opperkunstenaar, span myne snaren styver!
 Vervul den korten styl van Mozes, uwen Schryver,
 Genadigh in myn Dicht, en leer my, hoe uw Vrint,
 Helt Abram, door uw hulp, vier Koningen verwint;
 En weêrkeert in triumf met ryken buit beladen,
 Begroet, gezegent van de Vorsten om zyn daden!
 U heugt het heldenstuk; wy hebben 't slechts gehoord,
 Of zien 't, doch in 't verschiet, geteekent in uw woort,
 Daar all' d'omstandigheên, zelfs voor d'oplettendste ooggen,
 Met duistre nevels der Aloudheit zyn betogen!

*Gebedt
 des Dich-
 ters, om
 bystant in
 zyn werk.*

*Abram
wapent
zyne
knechten,
318 in 't
getal.*

Nu raakt het alles in het leger op de been.
Helt Abram roept zyn volk ter monst'ring byëen,
Zyne onderwezene, zyne ingeboren' knechten,
All' fiere borsten, sterk van armen, om te vechten.
Drie hondert mannen, en nogh achtien op een ry,
Gordt hy de wapens aan en hangt hen 't zwaert op zy':
Dien geeft hy spietsen, aan het eint met staal beflagen;
En dezen bylen, die zy op den schouder dragen;
En andren pronken met den taaien oorlogsboog.
De herdersstaf legt nu geworpen uit het oog;
Het kouter in de schuur. de fiere jongelingen
Bezien 't geweer met lust, en voelen 't hart opspringen:
Die smeert het wapentuig, in Hebron versch gesmeedt,
Met vet, voor rooden roest, die staal en yzer eet;
Dees drilt met zyne spiets: een deel beproeft de pylen:
Een deel wet op den steen de harde legerbylen;
Gelyk de majer, wen het goutgeel koren rypt,
De kromme sikkel op den harden wetssteen slypt.

*Saraas
bekomme-
ring en
klagten
over het
opzet van
Abram.*

Maar kuifche Sara, van bekommering bewogen,
Zag al dien toefstel aan met tranen in hare oogten,
En zuchte op elk bevel, dat Vader Abram gaf.
Ten lesten zegt ze: ai sta toch van dit opzet af,
Myn Heer, het yvervuur gaat uwe kracht te boven,
En schynt uw groot vernuft en reden te verdooven.
Wilt ge een verwinnend heir (helaas! wat gaat u aan?)
Met eenen zwakken hoop van herderen verslaan?

Zult.

Zult gy vier Koningen hunn' ryken prooi ontzetten?
 Helaas! hunne overmaght zal u geheel verpletten;
 U in een oogenblik neêrvellen in het slyk,
 En ik, elendige, zal zelf uw dierbaar lyk
 Niet eens beschouwen, noch met myne traneplasfen
 In d'uitvaart deelen, om de dootwonde af te waschen!
 ô Hemel! wie zal dan my, arme weduvrou,
 Toch helpen in dien noodt, my troosten in den rou;
 Daar ik, van vrient en maag, en vaderlant gescheien,
 Elendigh met myn vee dwale in uitheemsche weien?
 Heb deernis, Abram, ach! waar is de trouwe min,
 Die uwen boezem blaakte om my, uw Hartvriendin,
 Wen my de Nylvorst roofde, en braght by hooffsche vrouwen?
 Waar is uw wysheit, uw geloof, en dat vertrouwen
 Op Gods Voorzienigheit, waar meê gy 's Hoogsten hulp
 In stilheit afwachtte in uw lage herdersstulp?
 Nogh leeft dezelve Godt, en zyn geducht vermogen:
 Die my verlostte, kan ook broeder Loth verhoogen.
 'k Beken, my deert het leet van onzen Bloetverwant:
 Maar wie kan Ebals kruin verzetten? welke hant
 Kan d'ongestuimigheit der woeste zee bedaren,
 Wanneer een nachtfstorm woedt, en geesfelt all' de baren?
 Zoo min de duif een' prooi den haviksklaau ontzet:
 Zoo min het wolligh schaap een teder zuiglam redt
 Uit wolvenmuilen, in de lommerryke boschen:
 Zoo weinigh kunt gy Loth uit 's vyants heir verlossen.

*Abram
vertroost
Sara,*

De vrome Vader, die haar teedre hartstocht kent,
Strookt Sara met zyn hant, en leidt haar naar zyn tent,
En zegt: myn Gade, wees gerust en draag u stille;
Gy hoont Gods Almaght, en gy wederspreekt zyn' wille.
Droog uwe tranen af, myn Sara, ik weet gewis,
Dat Godt my noopt ten stryde, en zelf myn wapen is.
Bedaar, myn Schoone, ik zal in myn bederf niet loopen.
Mislukt my d'aanflag, 'k zal myn Broeders vryheit koopen.
Ai, keer u tot het vee; 't is noodigh: laat den rei
Van uwe maagden meê te wacht staan in de wei:
Laat Eliëzer 't werk der slaven nu vergrooten.
Hou moedt: de buuren zyn thans onze bontgenooten:
Gy weidt het vee, als op den vaderlantschen gront.

*En be-
veelt aan
haar de
kudde.*

*Hy wa-
pent zich,*

Dus spreekt Helt Abram, kust zyn lieve Saraas mont,
En vat zyn' wapenrok, door Faro hem gegeven,
Met stalen maliën driedubbelt doorgeweven;
En gespt den gordel, van vergulde doppen styf,
Waar 't lange zwaert aan hangt, blymoedigh om het lyf:
De dikke tullebant bedekt zyn gryze haren.

*En trekt
naar He-
bron.*

Hy grypt zyn schild en spiets, en doet het volk vergären,
Zegt Sara 't lest vaarwel, en trekt naar Hebron voort,
Daar zyne vrienden hem verwachten voor de poort,
Elk in de wapenen met hondert sterke mannen,
Ontstoken tot de wraak op Kanaäns tyrannen.

*Toerus-
ting van
Mamre.*

De wakkre Mamre had zyn woutliën t'saam geprest,
Een volk, dat onversaagt het ondiër in zyn nest,

En

En d'everzwynen in de bosfchen, aan durft randen:

't Heeft zware bylen in zyn dikverreelde handen,

En houwt een' ouden eik in eenen korten ftont,

Terwyl hem elke flagh doet beven, op den gront.

De moedige Eskol heeft een bende Hebronnyten;

Eskol en

En Aners volk bestaat, ten deele, uit Emoryten;

Aner.

Die met hun' boog den pyl doen fhorren door de lucht;

Ten deele uit bergliên voor Vorst Kedors heir gevluht,

Berooft van have en vee, zoo groot als halve reuzen,

Met dikke knodfen, die de bekkeneelen kneuzen,

Gewapent, en gedost in 't ruige pantervel.

Elk hoopt op wraak, en ziet'er fchriklyk uit, en fel;

Niet ongelyk een' hoop van hongerige leeuwen.

Toen Abram nu met zyn gewapende Hebreuwen

*Abram
trekt met
zyn bont-
genooten
om den
Vyant op
te zoeken.*

By Hebron kwam, trok hem dit leger te gemoet.

De hachelyke toght wordt nu met allen spoet

En yver voortgezet, naar menfchelyk vermogen.

't Snelvliegende gerucht, dat waarheit met de logen

Onördentlyk vermengt, roept fchier uit eenen mont,

Dat 's vyants legermaght niet ver van Dothan ftont;

En, na een korte rust, zooveel men konde ontdekken,

Eerlang naar Dan, en naar Damaskus af zou trekken.

Maar Gods Rechtvaerdigheit, die van den hemelboog

*De Afge-
dendienst
wordt in
Gods
fchaal ge-
wogen.*

Ziet op het menschdom met het albefchouwend oog,

Had nu het levenslot van deze vier tyrannen,

Hunne afgodsdiensten, die de ware Deugt verbannen,

En d'ondeugt van al 't heir, gelegd in d'eene fchaal
 Van 't godtlyk oordeel, voor Gods troon, in d'opperzaal:
 Aan d'andre zyde lag 't geloof en vrome daden
 Alleen van Harans zoon, met flaverny beladen.
 Thans vat Rechtvaerdigheit den gouden evenaar
 Van Gods onfeilbaarheid; en al de hemelfchaar
 Zag met verwondring, hoe een maghtigh heir, vol zonden,
 Werd by 't eenvoudige geloof te licht bevonden.
 Verdrukke Deugt weegt zwaar. hoe grooter de kolom
 Van zwarigheden op haar aanperst van rondöm,
 Hoe wightiger zy wordt by 't eeuwigh Opperwezen.
 Nu wordt het waar geloof en zuivre Deugt geprezen,
 Met lofgezangen, op een hemelfeestmuzyk.
 De Serafynen, en de reien all' gelyk,
 Verheffen met gejuich het wonderlyk vermogen
 Der gouden Deugt, door all' d'azuure hemelbogen.
 Toen sprak Rechtvaerdigheit voor 't Godtlyk aangezicht:
 Zie daar, het godtloos heir der Vorsten al te licht:
 Dit voert den vromen Loth, met tranen op de wangen,
 Met al zyn huisgezin in flaverny gevangen:
 Zie onzen Abram, die door hemelsch heldenvuur
 En vriendenmin, staat op den vyant yder uur,
 Voor 's Broeders vryheit, met het zwaert een kans te wagen:
 Hy houdt zyne oogen door 't geloove op my geflagen,
 En steunt op 't heiligh recht van uw Rechtvaerdigheit.
 Men doe den Vromen recht. gedoog, ô Majesteit,

Dat

*En tegen
 't Geloof
 van Loth
 te licht
 bevonden.*

*De Recht-
 vaerdig-
 heit bidt
 om Loths
 vryheit.*

Dat ik den Elammyt in Abrams handen geve.
 Verhoog uw' Abram nu, dat Loth in vryheit leve:
 Dat is het dierbaar loon aan hunne deugt beloofd.
 Toen boog d'Almaghtige het eeuwigblinkend hoofd,
 En al de hemel dreunde, en bliksemde van stralen,
 Die 't gram gezicht nu schiet door diamante zalen.

*En
 Abrams
 overwin-
 ning.*

De ronde waereltbol had vyfmaal op zyn' as
 Gewentelt, sints myn Helt op wegh getrokken was;
 En Kanaän zag voor de zesdemaal de glansen
 Van 't gouden daghlicht aan zyn steile zuidertransen;
 Eer Abram 's vyants heir van ver beschouwen kon.
 Daar is een beek, die, aan den voet van Libanon,
 Door duizent aders vloeit, en weligh af komt stroomen,
 By Dan, in 't midden door een bosch van cederboomen,
 De Jor genaamt, waarvan de lantstroom, zoo men meent,
 Zyn' oorspronk, en uit Jor en Dan zyn' naam ontleent:
 Hier lag het leger van de Vorsten, buiten kommer,
 De zon t'ontwyken in de koele cederlommer.

*Abram
 vindt na
 vyf dagen
 't leger
 der vyand-
 den.*

Toen Abram 't heir beschoude, en van een' heuveltop
 Vorst Kedors tenten zag, hief hy zyn handen op,
 En sloeg het oog omhoog tot Godt, die uit de wolken
 Al 't aardryk overziet, en acht neemt op de volken.

*Hy heft
 zyne han-
 den op tot
 Godt,*

Ontwaak (dus roept de Helt) ô Oppermajesteit!
 Ontbloot uw' arm, en geef my moedt en dapperheit,
 Zoo 't recht is aan myn zyde; of wendt op my uw plagen,
 Indien ik buit of roof pooge uit den stryt te dragen:

In-

Indien ik eenen draat, of flechten schoenriem, meer
 Dan d'enkle vryheit van myn' Bloetverwant, begeer;
 En hierom zal ik in uw' naam den ftryt beginnen.

Zoo 't my gelukken magh den vyant t'overwinnen,
 Dan juiche ik in uw heil, en zal de krygsbanier
 Opfteken tot uw eer by 't dankbaar outervier.

*En rust
 tot den
 nacht.*

Dus sprak de Helt, en gaf de rust aan zyne knechten;
 Om in den donkren nacht den vyant te bevechten.

*De Dron-
 kenfchap
 komt in
 Kedors
 leger.*

Maar ondertusfchen hadt de fnoode Dartelheit
 Het hart der Vorsten in dien voorfpoet ftaåg geveit,
 En nu de Dronkenfchap in Kedors heir gezonden;
 Een heillooze ondeugt, die, te boos en ongebonden;
 In fchyn van vrolykheit des menfchen geest bekruipt,
 En met den wyn in zyn wellustige aders fluipt,
 Het levensvuur verdooft, verzwakt de zenukrachten,
 Verbystert en bedwelmt de zinnen en gedachten;
 Een fchrikdier, dat de hoop vernielt, de deugt vermoort,
 En d'eëlste gaven in den fchoot der wellust fmoort;
 Gods ordre breekt, natuur verkracht, en d'eedle reden
 Verdonkert in een' damp van fchande en gruwlykheden;
 Een twiftharpy, die 't fiil gemoet ontfteekt in toorn,
 De matigheit haar' toom, den overvloed zyn hoorn
 Ontneemt, de zedigheit en kuifcheit vaak verdrukte,
 En alle banden van de liefde aan flarden rukte:
 Hoe dikwerf heeft zy niet de welvaart van haar' troon
 Gebonst, en d'armoê in haar fteê gefteelt, tot hoon,

*Wiens
 aart en
 eigen-
 fchappen
 befchre-
 ven wor-
 den.*

En

En smaet der glansryke eer! hoe menigmaal de trekken
 Van't godtlyk Beelt, nog slaau in 's menschen geest t'ontdekken,
 Het zaat van waarheit, deugt, en wysheit, boos vertreên!
 De driften, tochten, en de snoô begeerlykheên
 Gekoestert, en den mensch, met ongelyke slappen,
 Ten toon gevoert, bekleedt met beestlyke eigenschappen!
 Zoo wordt een akker door een' stâgen regenplas
 Bedorven in den gront, en d'aard, die vruchtbaar was,
 Tot natte slyk, en all' de voren toegesloten;
 Het edel zaat verrot, eer 't wortel heb geschoten,
 En bouman, die zich had een' vruchtbren oogst verbeeldt;
 Ziet dan een' modderpoel die giftige adders teelt.

* Die snoode Dronkenschap, de moeder der elende,
 Die vader Noäch zelf verraste, eer hy haar kende,
 Spanfeert nu onbelet de legertenten in,
 Met zorgeloosheit, haar gezworen gezellin.
 De Vorst Laömer had zyn dappre legergrooten,
 De srytbre Koningen, zyn wakkre bontgenooten,
 * Genoodigt aan zyn' disch, om, op het feestgety,
 Den toom der blydschap, by den wyn en lekkerny,
 Te vieren buiten vrees: men zag'er vyftigh knechten
 Den disch versieren met ontelbre spysgerechten,
 En vyftigh schenkers, die rontom de tafel staan.
 De Vorsten lagen op de zachte ligbank aan,
 Met purper overdekt, de Heeren op tapyten
 Van minder waerde, naar den rang der Elammyten.

*Kedor
 Laömer
 vergast
 de Koningen
 en
 groote
 Heeren,*

De dartle Weelde, met de schandlyke Overdaat
 Vertreden met den voet de gouden middelmaat
 In 's Konings tente, en doen, by 't zwelgen en het drinken,
 Den dartlen wellust op de gloënde wangen blinken.

*Alwaar
 de Dron-
 kenschap
 hare rol
 speelt,*

De wyn van Siddim, die alle andre wynen tart,
 Schuimt in den beker, en verdryft de zorg van 't hart.
 De gouden drinkbokaal wordt viermaal ingeschonken,
 En viermaal op het heil der Vorsten uitgedronken.
 Elk plengt, en stort om stryft het overdierbaar nat,
 Dat menigmaal den gront en tafel overspat.
 Men teert'er van den roof. 't gejuich klinkt tot de wolken,
 Om al de nederlaag der overwonnen volken:

Die roemt zyn daden op den zegeryken toght,
 Dees stoft op zynen buit, uit Sodom meêgebroght,
 En andren weten hun geslacht, uut oude teekenen,
 Zelfs tot op Nimroth den geweldigen te rekenen.
 Al 't leger viert nu ook, op 't koninglyk bevel,
 Dien hoogtyt, juichend' by den dans en 't snarenspeel.

*En de
 Zorge-
 loosheit
 de schilt-
 wachten
 aflost.*

De ledre wynbaal lescht den dorst der soudenieren,
 Met krygsmans teugen, tot ze op ronde voeten zwieren;
 En velerlei gebaar, en ongeregelthên,
 Naar yders eigen aart, vermengen onder een;
 Daar Zorgeloosheit vast alom de legerwachten
 Lost van hun posten af, en weert de nagedachten.

Maar ondertuschen was 't alkoestrend zonnelyc
 Gedalt ter kimme in, met een vlek in 't aangezicht,

En

En d'avont haastte zich het bruin tapyt te spreien,
 En eenen zwarten nacht ten hemel op te leien;
 Terwyl Helt Abram vast zyn legermaght verdeelt,
 En zyne knechten trou en dapperheit beveelt.
 Vorst Aner moet door 't bosch met honderd mannen trekken,
 En Eskol met zyn volk des broeders aanval dekken.
 De fiere Mamre zal de linker vleugel slaan,
 En trekken door 't gebergte op Tydals tenten aan;
 Terwyl myn Abram zelf met zyne herdersknechten
 Het groote leger van Laömer zal bevechten.

*Abram
 verdeelt
 zyn volk,*

Dus trekt men voort, en valt, in 't midden van den nacht,
 Den vyant op het lyf, die nu geen' vyant wacht:
 Zy vinden overal de dronke legerknappen,
 Hier liggende in het gras, daar in de tent te slapen,
 Alwaar de lamp alreê met flauwer stralen brandt.
 Die heeft den drinknap, dees het speeltuig in de hant,
 En andren neuriën, ten einde van vermogen,
 Den zachten slaapdeun nogh met half gebroken oogten;
 Maar worden door het staal, na zoo veel weelde en lust,
 Eer zy het weten, in den yzren slaap gefust,
 En hen het vaakrigh oog voor eeuwich toegesloten.
 Het zwaert drinkt purper bloet, zoo ver de srytgenooten
 Hen overvallen; en de Doot loopt met geweld,
 De tenten uit en in, rinkinken over 't velt,
 En slaat de hoofden af der ronkende oorlogscharen,
 Gelyk een majer in den oogst de korenäiren.

*En over-
 valt den
 vyant in
 den nacht.*

*Abram
valt in de
tent van
Koning
Kedor,*

Helt Abram, nu alreë met bloet en stof begruist,
 Kiest twintigh mannen, sterk van arm, en grof van vuist,
 En valt in 's Konings tent, zoo groot gelyk een' tempel:
 Hy slaat de wacht, die ligt te snorcken op den drempel,
 En maakt in 't voorportaal ruimbaan: den wagenaar,
 En schiltknaap van den Vorst, den ouden wichelaar,
 En droombeduider, die dit onheil niet voorzagen,
 Velt hy in 't bloet ter neêr met doodelyke slagen.
 Vorst Kedor speelde nogh met Koning Amrafel,
 En won nu van den Vorst van Sineâr het spel;
 Waar op de drinkbokaal, te boorde vol geschonken,
 Met groot gejuich, wordt op des Konings winst gedronken.
 Laömer dronk, en hief de schaal nu juist omhoog,
 Toen Abram intrad, en de scherpe speer bewoog,
 En door zyn' gorgel schoot, dat hy, gestoort in 't drinken,
 De gouden schaal liet uit zyn veege handen zinken,
 En achter over zeeg, en neêrstorte op den gront;
 Terwyl het bloet, met wyn gemengt, stroomt uit de wond.
 Elk schreeut van schrik, en slaat het oog naar alle kanten,
 En roept: verraat! verraat! waar zyn de lyfstrawanten?
 Maar d'eigen Schutter schiet nogh eens, al even snel:
 De speer vliegt langs den arm van Koning Amrafel,
 En doet Prins Kedor, in het jeugdigh hart getroffen,
 Op 't snakkend lichaam van zyn' Vader nederploffen.
 Thans springt Vorst Amrafel, met ysfelyk geschreeu,
 En dol van gramschap, op; gelyk een oude leeu,

*En doolt
den Ko-
ning
Kedor
Laömer,*

*En zynen
Zoon,*

Die,

Die, in zyn nest verrast, den staart begint te krullen,
 Den kop en manen schudt, verbaarlyk slaat aan 't brullen,
 Wanneer hy pyn gevoelt: dus vat hy onbesuist
 Zyn schriklyk slagzwaert in de grove en sterke vuist,
 (Want hy had aan zyn sterkte en grootheit dank te wyten
 Dat hy gekroont was tot een' Vorst der Synarryten.)
 Hy heft het lemmer op, en vloekt en knarsetant,
 Terwyl het fier gezicht van dulle gramfchap brandt,
 En meent den vromen Helt van Ur, met al 't vermogen
 Van bei zyne armen, neêr te houwen voor elks oogen:
 En 't had met Abram wis, door dezen zelfden slag,
 Gedaan geweest; hy hadt den helderlichten dagh
 Nooit weêr gezien, indien d'Almaghtige van boven,
 Die all' de vromen, die in zynen Naam gelooven,
 Gelyk den appel van het alziend oog bewaart;
 Den slag niet had gestoort, en Abram dus gespaart.
 Hy stiert den vlüggen pyl van een' der wakkre mannen
 In 's Konings schouder, daar de zenuw staat gespannen;
 Waardoor de slag nu slaau afftuit op Abrams schild,
 Die hem fluks aanvalt, en geen oogenblik verspilt,
 Om 't zwaert van onderöp hem in den buik te wringen,
 En, door de volle maag, tot in de long te dringen;
 Zoo dat de kloeke Vorst geweldigh nederstort;
 Gelyk een ryzige eik, die omgeslagen wordt,
 En 't zuchtend aardryk door zyn' zwaren val doet beven;
 X Terwyl het ingewant, het bloet, ja ziel en leven,

*Abram
 overwint
 Koning
 Amrafel,
 door hulp
 van Godt.*

Al tevens borlen uit zyn wond', die yslyk gaapt.
 Nu wordt door 't naar geschreeu gewekt al wat'er slaapt:
 Maar eene hagelbui van schichten, afgeschoten
 Door Abrams mannen, doen all' d'Edelen en Grooten
 Neêrvallen in het bloet, dat uit hunne adren stroomt;
 Gelyk, in 't herfstsaizoen, de bladers van 't geboomt
 Afvallen in het slyk, wanneer, na langen regen,
 De winden blazen, en de takken doen bewegen.

*Mamre
 verstaat
 de vleugel
 van Ko-
 ning
 Tidal.*

Zoo gaat het overal; zoo slaat helt Mamre meê
 Vorst Tidal 't hoofd van 't lyf op zyne legersteê,
 En laat den romp, bekleedt met purperen gewaden,
 Zich op de veltkoets in den warmen bloetstroom baden.
 Alwaar hy invalt met zyn bende, maait de doot
 Een' oogst van lyken voor des aardryks zwarten schoot:
 Of als het naar gerucht, temet van meer vermogen,
 De krygslîen wekt, en wryft den wynvaak uit hunne oogen,
 Dan dryft de schrik en vrees hen ylîngs op de vlucht,
 Terwyl een naar geschreeu vervult de ruime lucht.
 d'Een komt zyn' vyant, en den doot, in d'armen loopen:
 Een ander poogt zyn' vriend meê tot de vlucht te nopen,
 Te wekken uit den slaap; maar vindt, hoe zeer hy port,
 En schudt, en roept, ô schrik! dat hy niet wakker wordt,
 Maar reede door het staal den dootsnik heeft gegeven.

*Koning
 Ariöch
 ontwaakt
 op 't ge-
 rucht
 van den*

Maar Vorst Ariöch, meer tot rust dan drank gedreven,
 Wordt schielyk door 't rumoer uit zynen slaap gewekt;
 Daar Aner door het bosch met broeder Eskol trekt,

Op

X Op 't ronkend leger valt, en, met een' losfen teugel,
 De tenten zet in bloet, en sloopst zyn legervleugel.
 De Vorst van Ellazar springt van de velmatras,
 Loopt uit zyn legerhüt, en luistert wat het was;
 Gelyk een burger, die, uit zynen slaap geschooten,
 Zyn huis ziet in den brant, en port zyn huisgenooten;
 Naar buiten loopt, en wekt, met een' verbaasden klop,
 X Zyn nagebuuren en zyn medeburgers op,
 Terwyl hy angstigh schreeut: de brant is in myn daken!
 Zoo doet de Koning nu zyn hoplîen ook ontwaken,
 En rukt, zooveel hy kan, zyn mannen by malkeer,
 Maar d'Elammyten, met een ysfelyk misbaar
 Uit Kedors heir gevucht, getuigen eene bootfchap,
 En roepen: 't is gedaan met al het bontgenootfchap!
 't Is omgekomen met de Vorsten en hun heir!
 Ik heb (dus roept'er een) Vorst Amrafel ter neêr
 Zien vallen, in de tent, daar Kedor lag verflagen!
 Nu klimt Ariöch op zyn' vorstelyken wagen,
 En zet het op de vlucht, gevolgt van menig' man,
 X Die meêfleept van den roof zooveel hy torfchen kan.

*aanval
 van Aner
 en Eskol,*

*En ont-
 vlucht
 met den
 meesten
 buit.*

*Abram
 jaagt de
 vluchten-
 de vyand-
 en na,*

Maar ondertusfchen rees het licht uit d'oosterkimmen.
 De fchoone Dageraat fcheen vroeger op te klimmen,
 En had in 't purperen gewaat zich opgetooit,
 En blinkend ftofcout in zyn blonde pruik geftrooit,
 Om Abram, die nu moght met d'overwinning pralen,
 Op Gods bevel, dus vroeg te groeten met zyn ftralen,

En

En by te lichten, daar hy 't lant van pesten vaagt,
 En al den ryken roof den vluchteling ontjaagt.
 Zy vlieden overal, gelyk de bloode dasfen:
 Of even als in 't velt de hazen, op het basfen
 Der brakken snel van reuk, hun legerstede ontvlucht,
 Vliên voor den winthont, die, vol vuur door 't veltgerucht;
 Hen na- en omzet, springt en raamt, tot hy ten lesten
 Den prooi verwint, en aan zyn' meester laat ten besten.

*En ont-
 jaagt hun
 den buit
 by Hoba,*

Dus jaagt myn Abram ook, vol moedt en wakkerheit,
 Zelf tot aan Hoba toe, dat by Damaskus leit,
 Den vyant na, en slaat, en hout'er velen neder,
 En brengt nu Harans zoon met al zyn have weder;
 Zyn vrouw en huisgezin, en zyn' ontroofden schat,
 Zyn knechten, maagden, vee, en alles wat hy had:
 Zoo lost hy, met één' slag, uit harde slavernyë
 Al wat moest bukken voor de wreede dwinglandyë
 Van dit tyrannigh heir; zoo dat een groote stoet
 Van Sodommyten, met hun wyven en hun goet,

*En keert
 in triumf
 wederom.*

Hem volgen in triumf, en huppelen en springen,
 En juichen Abram-hunn' Verlosfer toe, en zingen
 Zyn heldendaden, en onsterfelyken lof,
 Dat zelfs de vreugdegalm klinkt tot aan 't starrenhof:
 Ook volgt een groote sleep in allerlei gareelen,
 En torschende ezelen, en dragende kamelen,
 Met Sodoms rykdom, en Gomorraas grootsten schat
 Gelaân, en wat men in vyf steên geplundert had;

Met

Met eene menigte van runderen en schapen,
 En ruige geiten, voortgedreven door de knapen.
 Met zulk een staatsli trekt myn gloriryke Helt
 Door Kanaän te rug, van Loth nu meest verzelt;
 Met wien hy menigmaal, met opgeslagene oogen,
 Den grooten Heirgodt, die hem had ten strydt bewogen,
 Met beurtgezangen pryst, en d'Oppermajesteit
 Verheft, en toejuicht, en betoont zyn dankbaarheid.

De blyde tyding, aan Vrou Sara afgezonden
 Met vlugge boden, wordt met duizent duizent monden
 Door Kanaän verspreidt: hoe Abram onverwacht
 Des vyants leger had verwonnen in den nacht,
 Den Siddimmyt verlost door zyne heldendaden,
 En weêrkeerde in triumf, met ryken buit beladen.
 De blydschap volgt de mare. al 't lant wordt opgewekt,
 En juicht en kweelt, en zingt, alwaar myn Abram trekt:
 Gezegent zy de Helt, die 't lant van oorlogsplagen,
 In vryheit heeft herstelt, den dwingelant verflagen,
 En al 't gevangen volk verlost uit slaverny!
 Zoo moet het hen vergaan, die, met hun heerschappy
 t'Onvreden, op hun maght hoogmoedigh en vermetel,
 Hun nagebuuren slaan, en bonzen uit den zetel!

Maar is het waar? en voel ik dat myn zangaar zwelt,
 En myne toonen met de glori van myn' Helt
 Verheffen wil? ô Ja. zyn eer ontvonkt myn' yver,
 Zet myne driften op, en spant myn snaren styver:

*Alle de
 volken
 juichen
 den Helt
 toe,*

*Wiens
 glori's
 Dichters
 toonen
 verbest.*

En zou zy niet? daar nu Helt Abram niet alleen
 Zweeft op de tongen van het juichende gemeen,
 En hoog geroemt wordt van de blyde Kananyten;
 Terwyl de nyt, weleer in 't hart der Ferezyten
 Aan 't zwellen, zich verteert op 't hooren van zyn' naam;
 Maar daar de Vorsten zelfs, bewogen door zyn faam,
 Alreede in aantoght zyn om Abram te begroeten:
 Daar Koningen van 't lant den Herder zelfs ontmoeten.
 Zoo wonderlyk verhoogt de Hemelmajesteit,
 Door zyn bestuur, veelyts de lage nedrigheit,
 En doet de Vorsten, door den hoogmoedt opgezwollen,
 Van 't zorglyk punt der maght ter aarde nederrollen.

*Abram
 komt in
 bet Dal
 Schave,*

X Het vruchtbaar Schave ligt in Kanaäns verschiet,
 Een groene beemt, alwaar men boom noch heuvel ziet,
 Een ruime vlakte, die, met beeken doorgesneden,
 Met bloemen geborduurt, het Dal der lieflykheden
 Voor dezen werdt genoemt: hier komt myn Helt, van 't slaan
 Des grooten vyants, met zyn zegestaatfi aan,
 En ziet in 't open dal van ver twee bruine wolken
 Van stof opryzen, door den aantoght van twee volken:
 Gelyk de zuidewint fomtyts een' damp verwekt
 Op 't hoog gebergte, en zyn verheven toppen dekt:
 Zoo dekt de stofwolk meê de volken voor zyne oogen,
 De vorst van Sodom komt ter linkerzy getogen,
 De jonge Bera, die nogh onlangs, met de kroon
 Van Sodoma op 't hooft, beklom zyns vaders troon:

Hy

Hy steeg, wanneer 't gerucht door Vyfftat werdt gedragen
 Van Kedors nederlaag, ten vorstelyken wagen,
 Gevolgt van Eedlen en gezanten, niet alleen
 Uit Sodom, maar uit all' de vyf beroofde steên,
 Om den Verwinner der tyrannige Opperheeren,
 Die 't bloet zyns vaders nu geen wrake deed ontberen,
 (Want d'oude Vorst had, eer hy stierf van zyne wond',
 De wraak wel dier aan hem belast met eigen mont.)
 Op zynen wegh van zulk een gloritoght t'ontmoeten,
 En hem eerbiedigh met de zege te begroeten.
 Aan d'andre zyde kwam de goddelyke man,
 Vorst Melchizedek, d'eer en roem van Kanaän,
 Die groote Koning van gerechtigheit en vrede:
 Hy, die op Zalems troon ook 't priesterdom bekleedde
 Des allerhoogsten Gods; een wonder van zyn' tyt;
 In 's Hemels hoogen Raat tot voorbeeld ingewydt
 Van 's waerelts Heilant, die, naar zyne wyze en orden,
 Zou, tot in d'eeuwigheit, een Vorst en Priester worden,
 Naar Gods gezworen eedt: die Koning, onbevlekt
 Van d'afgodsdiensten dier bedurven tyden, trekt
 Uit Vredestat, en komt, met all' d'eerwaerde mannen
 Van zynen hoogen Raat, en die de vierfchaar spannen,
 Heel staatiglyk gevolgt van zynen offerstoet,
 De zegestaatfi van myn' Abram te gemoet;
 Om dezen Helt van Godt godtvruchtigh te bejegenen,
 Hem, als een Priester van den Hoogsten Godt, te zegenen,

*Alwaar
de Koning
van So-
dom
Abram te
gemoet
komt,*

*Ook de
Koning
van Za-
lem Mel-
chizedek,*

*Om
Abram te
zegenen
en zyn eer-*

*geschenk
voort te
brengen.*

En als een Koning, voor zyn srytbare oorlogslîen,
Het vorstelyk geschenk uit vrientschap aan te biên,
Den wyn en 't broot van eere; en dus met drank en spyze
't Vermoeide leger te verkwikken, naar 's lants wyze.

*Abram
nadert
Melchi-
zedek,*

Helt Abram nadert nu, op 't breed en open lant,
De Koningen, en keert zich eerst ter rechterhant
Naar Melchizedek, die 't geschenk van wyn en brooden
Laat voor zich dragen, en hem aanbiên door zyn boden.

*Die den
zegen
over hem
uit
spreekt.*

d'Aartsvader nadert zelf den Koning, en betuigt
Zyn dankbaarheid, terwyl hy 't hoofd eerbiedigh buigt.

Maar Zalems Koning wordt van heiligh vuur bewogen,
Die vorstlyke Offeraar slaat thans zyn zedige oogen

Ten hemel op, hy breidt zyn handen uit op 't hoofd
Van Abram, die met hem in eenen Godt gelooft,

En spreekt: gezegent zy Helt Abram uit de wolken!

Gezegent zy de Helt, de Schrik der booze volken,

De Temmer van 't geweld, de Losser van zyn' vrint!

Gezegent zy hy Gode, en altyt teêr bemint,

En overstort met heil, van 't eeuwigh Opperwezen,

Dat hemel, aarde, en zee geschapen heeft voordezen,

En uit een enkel Niet met wysheit gebootseert!

Gezegent en geroemt zy Godt, die 't al regeert,

d'Almaghtige Oorlogsgodt, de Bron van heil en leven,

Die uwen vyant in uw handen heeft gegeven,

En uwe vingeren ten oorloge onderwees;

Opdat de Siddimyt, van slaverny en vrees

Door uwen arm verlost, uw daden zoude melden,
En roemen u, gelyk den Roem der Oorlogshelden.

Dus sprak het Voorbeeld van des levens Oppervorst
Den zegen uit, terwyl Helt Abram zyne borst
Van diepen ootmoet en godtvruchtigheid voelt zwellen:
Hy roept zyn knechten, en gebiedt al 't vee te tellen,
Te deelen al den buit, en 't rechte tiendedeel
Uit alles wat'er is, te zondren van 't geheel;
En draagt Gods Priester met een onbesmet gewisfe
Aldus de tienden op voor dankerkentenisfe.

*Abram
geeft de
tienden
aan Mel-
chizedek,*

Maar ondertusfchen komt de Vorst van Sodom aan,
Klimt van zyn' wagen; laat den stoet van verre ftaan,
En nadert Abram, slechts verzelt van vier gezanten,
Uit zoo veel fteden, zyn beroofde lotverwanten.
Hy buigt zich neêr, en roept: wy groeten u, ô Helt!
ô Overwinner! die de vryheit hebt herftelt
Der Siddimmyten, en den dwingelant verflagen;
ô Wreeker van ons bloet, Verlosfer onzer magen,
Wy groeten u! wy zyn in uw geluk verheugt!
Het dal van Siddim roemt uw' naam en oorlogsdeugt,
En wil met Abram in een vaste vrientschap treden.
Wy biên u aan 't verbont met vyf beroemde fteden,
Die zonder wangunst u bezitter zullen zien
Van all' de fchatten, door de woedende oorlogfliên
Hun afgeplundert, die gy nu, door 's Hemels zegen,
Naar 't recht des oorlogs, hebt in eigendom verkregen,

*De Ko-
ning van
Sodom
ontmoet
Abram,*

*En biedt
hem zyne
bontge-
nootschap
aan.*

Neem al den buit voor u, de have en al het vee;
 Maar gun, tot onderpant van vriendschap en van vree,
 Aan ons de zielen. los de mannen en de vrouwen
 (Die ge anders wettigh in uw dienstbaarheid mogt hou'en)
 Uit hunne slaverny: geniet den schat en 't goet;
 Maar gun, ô wakkre Helt, den Siddimyt zyn bloet.

*Abrams
 antwoord
 tot den
 Koning
 van So-
 doma.*

Maar godtlyke Abram, van geen' heblust aangedreven,
 Zoo edelmoedigh als godtvruchtigh in zyn leven,
 Zegt: neen, ô Koning, ik begeer uw schatten niet:
 Ik heb myn handen, eer nogh d'aanval was geschiedt,
 Geheven naar omhoog tot Godt, die in de wolken
 Zyn woning heeft, en d'aard regeert en all' haar volken,
 En dier bezworen voor zyn albeschouwend Oog,
 Dat ik om geenen roof of buit ten oorlog toog:
 Ik heb den krygh alleen om Loth, myn' neef, begonnen,
 En zynen roover, door Gods bystant, overwonnen:
 'k Begeer geen' schat, die u, ô Ryksvorst, toebehoort;
 Geen' draat, geen' voetzoolriem; ik houde aan Godt myn woort:
 'k Wil niets genieten van het vee der Siddimmyten;
 Opdat gy nimmer, schoon ten onrecht, zoudt verwyten
 Of zeggen kunnen: ik heb Abram ryk gemaakt:
 Hy is door roof en buit aan zynen schat geraakt.
 Neen, neen, de Godtheit heeft alreê haar' milden zegen
 Op my doen dalen, als een' zoelen zomerregen,
 En heeft my schatten, heil, en voorspoet toevoegt.
 Godt maakt my ryk, en met dien rykdom vergenoegt.

Dies

Dies blyft het buiten my: ik wil alleen bedingen,
 ô Vorst, vergelding voor al wat myn jongelingen
 Verteerden op den tocht, de kosten zyn niet groot:
 Zoo handel ik alreede u als een' Bontgenoot.
 Maar wat het deel betreft van deze wakkre mannen,
 Myn Bontgenooten, met myn leger t'faam gespannen,
 Den dappren Aner, Mamre, en Eskol: dat zy vry
 Hun recht behouden op den buit; 't is buiten my.

Nu ryst het bly gejuich tot aan de hemeltransfen.
 De groene beemt schynt zelf te hupplen en te dansen,
 En roept de vryheit van de Siddimmyten uit,
 Die hunne ketenen en banden, op 't geluit
 Van zulk een' blyden galm, verwerpen en verbreken,
 Om vryë handen naar hunn' lantzaat uit te steken;
 Ze omhelzen vriend en maag, en roemen, vol van vreugt,
 Den Veltheer Abram, en zyn wondere oorlogsdeugt.
 Nu heeft de vrolykheit de schalen vol gegoten,
 En laaft de harten der vermoeide tochtgenooten
 Met vorstelyken wyn. 't is alles op de been.
 De volken zweven nu en weemen onder een,
 Gelyk de mieren in de heete zomerdagen.
 Men brengt den roof by een, en ziet 'er torschen, dragen,
 't Verdeelen van den buit, de schatten, en het vee.
 Men hoort 'er een rumoer, gelyk 't geruisch der zee,
 Wanneer de wint, vermoeit van 't worstlen met de baren,
 Valt in den slaap, en al de lucht weêr op doet klaren.

*Algemeene
 blyd-
 schap in
 de vlakke
 Schave.*

Maar

*Abram
vertrekt
met zyn
Herders-
leger
naar zy-
ne tenten.*

Maar eindelyk verlaat myn Helt het Koningsdal,
 't Welk dezen naam verkreeg van dit beroemt geval,
 En trekt, na dat hy Loth ter gunst van Sodoms Koning
 Heeft aanbevolen, naar zyn lage herderswoning,
 En komt by Hebron met zyn' wakkren oorlogstoet;
 Daar blyde Sara hem al juichend' te ontmoet
 Met hare maagden treedt, en herderinnereien,
 En haren dappren Helt verwelkomt, onder 't schreien
 Van vreugdetranen, tot ze, uit eebre huwlyksmin,
 Hem gespt de wapens los, en leidt ter veltente in.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET ZESDE BOEK.

I N H O U D T.

*Vrou Sara, die de hoop verliest op wettigh zaat,
Bidt Abram om 't geslacht uit Hagar op te bouwen;
En, schoon by vast op Gods verbontbelofte staat,
Zy overwint, en doet haar dienstmaagt met hem trouwen:
Dit wekt het huiskrakeel; en Sara wordt bespot,
Die Hagar weêr bestraft, tot zy ontvlucht uit d'oogen:
Maar d'Engel des verbonts, daalt, op 't bevel van Godt,
Behoedt haar in die vlucht door 't godtlyk Alvermogen;
Voorzeit het lot haars Zoons, tot dat ze op dit bevel
Zichzelf verneêrt, en baart den jongen Ismaël.*

X **N**oortstar van myn' geest, volhart my voor te lichten,
En blaas een lieflyk luchtje in 't zeil van myn gedichten;
Daar nogh myn zwakke kiel, ver van behoude reê,
Blyft dobbren midden in de zorgelyke zee,
Onzeker, of wy, als de hartstochtstormen waaien,
Aan lagerwal, of op de klippen zullen draaien,

*'s Dicht-
ters bede
aan de
Godtheit
om voor-
spoet in
zyn werk,*

J. Punt inv. et fecit, 1744.

HAGAR VERNEDERT ZICH VOOR SARA.

Of roeien al 't gevaar te boven, door uw hant!
 Welaan: wy spoeden voort; het voordewintje spant
 De doeken op; myn schip bruischt door de letterbaren,
 En geeft ons hoop, om eens de haven in te varen.

*Tien ja-
 ren na
 Abrams
 uittoght
 uit Ur der
 Kaldeen,*

De blyde lente had het aardryk, wyd en breed,
 't Geboomte en al het velt tienwerf in 't nieu gekleedt,
 Met bloemen opgefiert, en heerelyk doen pronken;
 En tienmaal had de herfst, van most en druiven dronken,
 De groene pruiken van de wouden afgerukt,
 Het veltpapyt vertreên, de bloemen neêgedrukt:
 Sints Vader Abram, uit zyn vaderlant gefcheiden,
 In Kanaän zyn vee dreef in de vruchtbre weiden:
 Wanneer Vrou Sara, van bekommering gekwelt,
 Met haren Heere ging spanferen over 't velt:
 Zy zuchtte, op 't zien van all' de bezigheên der knapen,
 Van al den rykdom van hun runderen en schapen,

*Werd Sa-
 ra ver-
 drietigh
 over haar
 onvrucht-
 baarheit,*

En sprak: hoe ryklyk heeft de milde Vruchtbaarheid
 Haar geurge handen, door Gods zegen, uitgebreid!
 Hoe heeft ze ons huis, en hoe de kudde niet gezegent!
 't Is of het schapen in de dalen had geregent;
 En of dit * Ogis tot een stat was aangegroeit
 Van herderstenten, daar de ryke welvaart bloeit.
 Maar ach! wat kan ons al die zegening toch baten,
 Indien wy door de doot die aan een' vreemden laten?

Wat

* Dus was, naar 't getuigenis van Jofefus, de lantstreek by de bosfschaadje van Mamre, alwaar Abram thans zyn vee weidde, genaamt.

Wat baat het dat men ploege, of boom- of wyngaart plant,
 Indien een vreemdeling de vrucht plukk' met zyn hant?
 Want Sara, Sara moet alleen onvruchtbaar leven,
 En kan geen' erfgenaam aan u, myn' Abram, geven.
 De vogels telen op 't geboomte in 't meisaizoen,
 De visfchen in den stroom, het vee in 't jeugdigh groen,
 De teelzieke aarde doet haar' zwangren fchoot ftaåg open,
 Om ons met vruchten en met rykdom op te hoopen:
 Maar Sara blyft alleen van vruchtbaarheid ontäart,
 En heeft haar' Abram nogh geen huwlyksvrucht gebaart.
 De knechten, uitgehuwt aan maagden en flavinnen,
 Vermeerderen ons huis: zy telen voort, en winnen
 Ons jonge knapen aan: de kudde lammert ftaåg:
 Geen koei misdraagt; de geit werpt in de dorenhaag;
 Maar Sara mag zich met geen echte spruit vernoegen.
 Wat moogt ge, ô Abram, nogh de barre ftranden ploegen,
 Uw koren zaaien in d'onvruchtbre woefteny?
 Verwacht het Zaat van Gods belofte niet uit my:
 Maar laat ik u, myn Heer, eens door myn' raat beftieren,
 Terwyl de teelkracht speelt in uwe vaste fpiere:
 Ik heb een jonge maagt, zoo fchoon van aangezicht,
 En fris van leden, als getrou in haren plight;
 De blanke Hagar, die wy in Egipte kochten;
 De vreugt der knapen, die haar reê te minnen zochten!
 Neem haar benevens my tot vrouwe, op mynen raat:
 Zoo zien we uit haren fchoot een' zoon, een aartigh zaat

*En be-
 klaagt
 zich daar
 over;*

*En biedt
 aan
 Abram
 hare
 dienst-
 maagt
 Hagar,
 opdat ze
 uit haar
 gebout
 worde.*

Van Abram, die ons huis, en uw geslacht zal bouwen,
 En dien ik zelf meen als myn' eigen Zoon te hou'en;
 Vermits d'Almagtige, die lichaams vruchten geeft,
 En zelf de sleutel van de donkre baarmoêr heeft,
 In zoo veel weelde, als we in zoo langen tyt genooten,
 Myn lichaam heeft, gelyk een aardevat, gesloten.

*Abram
 verwon-
 dert over
 dien voor-
 slag,*

Dus sprak Vrou Sara, en de groote Herder stont
 Verwondert over 't geen hy hoorde uit haren mont.
 Zyn ernstigh wezen toont de diepte der gedachten.
 Wie zou dien voorflag ooit van eene vrou verwachten!
 (Dus sprak hy) neen, myn Lief, myn Sara, heb gedult:
 Gods heilbelofte wordt gewis in u vervult.
 Hy schiep slechts eene vrou in 't schoon en vruchtbaar Eden
 Voor Adam, schoon 't gebruik die wet heeft overtreden.
 Maar hoor, wat onlangs my gebeurt is, wat ik zag
 En hoorde, daar ik gansch zwaarmoedigh nederlagh:
 Ik zag een wonder licht op onze tente dalen;
 'k Zag een gezichte, met geen tonge te verhalen,
 En hoorde een stem, Gods stem, die dus myn droefheit stilt:
 Vrees niet, ô Abram, want ik ben u tot een schilt:
 Ik ben uw heil, uw loon, in 't leven en in 't sterven.
 Toen riep ik: Heer! ô Heer! wat zal ik toch verwerven?
 Daar vast myn levenstyt loopt zonder Nazaat heen:
 Myn huisbezorger van Damaskus zal alleen
 Myn' rykdom erven, na het einde van myn leven:
 'k Heb niemant anders: my hebt gy geen' Zoon gegeven.

*Vertelt
 Sara zyn
 laatste
 gezichte,*

Toen

Toen sprak d'Almagtige, bekleedt met zonnescbyn:
 Dees. Eliëzer zal uw erfgenaam niet zyn;
 Maar die uit uwen lyve en zade voort zal spruiten:
 Sta op (vervolgde Hy) en tree met my naar buiten,
 En sla 't gezicht omhoog, naar 't wyde hemelront:
 Tel nu het starrenheir, zoo gy het tellen kont;
 In zulk een menigte zal uw geslachtboom bloeien.
 Nu voele ik myn gemoet van hemelvonken gloeien,
 En ik bevind', terwyl de Godtheit met my spreekt,
 Dat haar genadelicht door nevelwolken breekt,
 En toont aan myn geloof de wondre tafereelen
 Van heil, in mynen Zade aan 't menschdom meê te deelen.
 Maar d'allerhoogste Godt hervat het woort, en zeit:
 Ik ben de Heer, die u uit Ur hebbe uitgeleidt,
 't Kaldeeuwscbe lant ontvoert, om u dit lant te geven,
 Opdat gy erflyk zoudt in die bezitting leven.
 Dit zal uw teeken zyn: ga, slacht in 't dichte wout
 Een koei, een geit, een' ram, drie jaren yder oud,
 En deel het vee, en leg een tortelduif ter neder,
 By eene jonge duif, en wagt daarna my weder.
 Dit zeggende verdween de Godtheit uit myn oog,
 En vloog, op vleuglen van hare almacht naar omhoog.
 Maar hoor, myn Sara, 'k zal u wonderen verhalen:
 Zoo dra de morgenstont my groette met zyn stralen,
 Breng ik het offervee, op Gods bevel, byéén.
 Ik slacht de dieren, en verdeel ze juist in tweén,

*En won-
 der ge-
 sprek met
 Godt.*

En leg het eene stuk recht tegen over 't ander:
 De duiven deel ik niet, maar leg ze naast malkander.
 Dus zet ik my ter neêr, en wacht op Gods besluit,
 Onzeker wat toch al die plechtigheit beduidt;
 Terwyl ik by het aas, byna alle oogenblikken,
 Het roofgevogelt moest verjagen en verschrikken.
 Dus zat ik al den dag in myn bespiegeling,
 Tot dat de gouden zon in 't westen onderging.
 Toen viel een diepe slaap op myn vermoeide leden;
 Maar ach! de Hemel weet hoeveel angstvalligheden,
 Wat dikke duisternis, en welk een angst en schrik
 Myn ziel bestormden in dat droevigh oogenblik:
 Maar in het midden van die stormen en gevaren
 Behaagde 't Godt aldus myn noodtlot t'openbaren,
 En 't groote nageflacht te monstren op een ry.
 Ik zag myn' Nazaat met twee Zonen aan zyn zy',
 Den outsten grof van leest, den jongsten schoon van wezen.
 Toen riep d'Orakelstem: dien heb ik uitgelezen;
 Maar d'outfte broeder werdt den jongsten tot een knecht;
 De jongste zal, door koop van 't eerstgeboorterecht,
 Den voorrang krygen, en, voor 's gryzen Vaders sterven,
 Zyn zegeningen en myn heilbeloften erven:
 Zie daar de Zonen, aan dien Naneef toegezeit:
 Zoo wordt uw groot geslacht al wyder uitgebreidt.
 Toen zag ik eene ry van twalef later neven:
 Maar een der jongsten had iet heerlyks en verheven

*Die hem
 in een ge-
 zichte zyn
 nageflacht
 vertoont,*

In all' de trekken van 't godtvruchtige gelaat.
 Toen riep de Godst'iem: die, op wien ge uwe oogen slaat,
 Zal d'allergrootste zyn, een werktuig in myn handen,
 Waardoor ik wonderen zal doen in nabuurlanden:
 Hy zal, gehaat, verkoft, gevoert in slaverny,
 Uit donkre kerkers tot een hooge heerschappy
 Verheven worden, en aldus ten voorbeeld strekken
 Des grooten Heilants, na veel eeuwen te verwekken:
 Men buigt zich voor hem neêr door grooten hongersnoodt.
 Maar weet, ô Abram, dat uw zaat, na zynen doot,
 Zal in dat vreemde lant verdrukt en dienstbaar wezen,
 By wreede volken, tot vierhondert jaar na dezen;
 Maar 't volk, dat uw geslacht door druk gebukt doet gaan,
 Zal ik ook richten, en met harde slagen slaan:
 Dan zal uw groot geslacht van zyne harde Heeren
 Uittrekken met zyn have, en eindlyk wederkeeren
 In Kanaän, wanneer aan 't vierde nageslacht
 Het erflyk eigendom zal worden toegebracht;
 Want d'ongerechtigheit der binnelantsche volken
 Trekt nogh myn strenge wraak niet neder uit de wolken.
 Maar gy, ô Abram, zult met vrede in uw gemoet
 Tot uwe vaden gaan, en zonder tegenspoet,
 In goeden ouderdom, ten donkren grave dalen.
 Toen sloeg ik d'oogen op, terwyl de zonnestrallen
 Al meer verdwenen voor het avontfchemerlicht:
 Maar toen het donker was, zag ik, ô vreemt Gezicht!

*En het
 zelve, na
 de doot
 van Jofef,
 verdruk-
 king voor-
 zegt:*

*Tot het
 tytmerk
 van de be-
 ëroving
 van 't
 lant Ka-
 naän.*

Een' oven rooken, en een vuurge fakkel branden,
Die door de stukken ging van myn slagtofferhanden.

*En ver-
de belofte.*

Dus heeft d'Almagtige met my, ten zelve stont,
ô Schoone Wederhelst! gemaakt een vast verbont,
Wanneer hy zeide: ik zal, ô Abram, na uw leven,
Dit lant ter erfenis aan uwen Zade geven,
Van daar de Sichor, by Egipte, 't lant verdeelt;
Tot daar de groote stroom Eufraat langs d'oever speelt.
Zoude ik, myn Sara, dan, door ongeloof gedreven,
Uw min versmaân, my aan een Dienstmaagt overgeven?

*Sara ant-
woort en
houdt
aan.*

Hier zweeg Helt Abram, en Vrou Sara vatte 't woort.
Geen ongeloof, myn Heer, heeft ooit my aangespoort.
Hoe! zoude ik twyfelen aan Gods beloftenisfen?
ô Neen. de zon zal eer haar jaarlyks loopspoor misfen,
De maan des morgens in het oosten ondergaan;
Eer zal het water van de stroomende Jordaan
Te rugge vlieten, en naar zynen oorspronk keeren;
Eer Gods beloftenis de waarheit zal ontberen.
'k Geloof dat Hy aan u een' Nazaat geven zal,
Uit uwen lyve, want zyn Raatbesluit staat pal;
Maar heeft de Godtheit, die alreê verscheide malen
Kwam uit haar' hemeltroon op 't aardryk nederdalen,
Die met u sprak, gelyk een man met zynen vrint,
U ooit verzekert, dat gy dat beloofde kint,
Het zaat, 't welk naar zyn woort dit Kanaän zal erven;
Zult uit uw Sara, uwe onvruchtbre Vrou, verwerven?

ô Neen.

ô Neen. ô Abram, gy verstaat uw vryheit niet.
 Waar is de wet die u de tweede vrou verbiedt?
 Hoe kunt gy immer, daar geen wet is, overtreden?
 Schoon Godt slechts eene vrou geschapen heeft in Eden,
 Dat heeft geen huwlyks wet voor 't menschdom aangebraght:
 Men koos de tweede vrou wel meer in ons geslacht;
 Maar wien is 't immer tot eene ondeugt aangewreven?
 Welaan: ai wil u aan de reden overgeven.
 Heeft u d'Alzegenaar een' ryken oogst belooft,
 En ziet ge u jaar op jaar van voedzaam graan berooft,
 Uw hoop te leur gestelt? zoo zaai uw vruchtbaar koren
 Op beter akker, in de versgeploegde voren,
 Daar al het vruchtbaar lant toch is in uwe maght;
 't Is ydel zoo ge uit my een' erfgenaam verwacht.
 Indien de Nylstroom op zyn' tyt niet overvloeide,
 De dorstige akkers met zyn vruchtbaar sap besproeide,
 En all' de bronnen, die door duizent aders vliên,
 Verdroogden, hoe zou dan de lantman vruchten zien?
 Of zou hy ledigh op Gods wonderwerken wachten?
 ô Neen, myn Abram, weer die ydele gedachten:
 Indien men zyn geloof op hemelwondren bouwt;
 Al t'onvoorzichtig in een duistre zaak vertrouwt,
 En, zonder middel, op des Hoogsten hulp blyft hopen,
 Dan kan men light het spoor der deugt bezyden loopen:
 Dan wordt godvruchtigheid vervult met bygeloof,
 En ons verstant is voor den klank der reden doof.

*Zy houdt
 aan by
 Abram
 tot het
 tweede
 huwelyk.*

Godt werkt door middlen, en die moet de mensch gebruiken;
 Want d'eedle lente doe de bloemen open luiken,
 En koom' des aardryks jeugt vernieuwen keer op keer;
 Maar myn verloopen' jeugt, de tyt komt nimmer weêr.

*Abram
stemt
eindlyk
zoe om
Hagar ter
vrouwe te
nemen.*

Dus sprak Vrou Sara; en Helt Abram, wien te voren

Geen tweede liefde tot de Dienstvaagt kon bekoren;

Maar die onwrikbaar stont; gelyk een harde rots,

Die, in het midden van 't geweldigh zeegeklots,

Op eigen zwaarte steunt, het hoofd blyft boven steken,

En doet op zyne borst het wier en zeefschuim breken;

Voelt nu dat d'enge bant des huwlyks minder klemt,

En Saraas raatflagh hem al langzaam overstemt;

Dies hy den teugel, op 't gevele der vrouwelippen,

Van zyne eenvoudigheit laat uit de handen slippen,

En stemt het huwlyk toe. hy slaat het oog omhoog,

En roept: de Hemelvoogt, die uit zyn' starreboog

Alle onze daden en gedachten kan beschouwen,

Zy myn getuigen, dat geen drift tot andre vrouwen,

Noch geile wellust my vervoert tot deze daat;

Maar d'uitgestelde hoop op 't langbeloofde zaat!

X Sara vol- 't Verheugt nu Sara, dat die raat hem kan behagen,

zrekt het

huwelyk.

De goede Sara, die van minnenyt noeh vlagen

Der ydle wellust aangedreven, 't echtbesluit

Van haren eigen Man volvoert; de jonge bruit,

De schoone Hagar kleedt in bruilofffeestgewaden,

En hoofd, en hals, en arm versiert met haar sieraden,

De plechtigheên bezorgt, de bruiloft toebereidt,
 En voor haar Dienstmaagt zelf het zachte leger spreidt,
 Met bloemen opsiert, en besceekt met groene telgen:
 Dus leidt ze welvernoegt, en zonder 't zich te belgen,
 De bruit met haren Man ter enge slaaptente in,
 En hoopt vast eenzaam op de vrucht dier huwlyksmin.

Maar naaulyks had de maan aan 's hemels starrebogen
 Haar hoornen driemaal opgevult, voor 's waerelts oogen
 Met blinkend zilver, en, ten spyte van den nacht,
 Dien 't licht verveelt, haar' loop ten derdemaal volbraght;
 Of 't snoode huiskrakeel, een plaag voor echtgenooten,
 Eerst uit het broeïnest van de driften voortgesprooten,
 En in het schaadlyk vuur van eigemin gestooft;
 Had Abrams huisgezin de lieve rust ontroofst,
 Den vreê verdreven, en, door trofsen waan ontstoken,
 Vol fiere belgzucht, d'ordre in 't huisbestier verbroken.
 De blanke Hagar, die, voor Abrams tweede trou,
 Allengs de dienstbaarheid vergeet, en nu als vrou
 Somtyts gediënt wordt van de maagden en flavinnen;
 Kan 't ongelyk geluk met geen gelyke zinnen
 Verdragen, maar die weelde is 't zwak gemoet te zwaar.
 Zy wordt de teekens van de zwangerheit gewaar,
 Die 't jeugdigh lichaam en het ingewant ontfellen,
 En voelt de lage ziel vast met het lichaam zwellen
 Van ydlen hoogmoedt, en van averechtſen waan;
 Bespot Vrou Sara, ziet haar met verachting aan;

*Het huis-
krakeel
ontſtaat
in Abrams
Huisgezin*

*Door
Hagars
zwanger-
heit en
hoog-
moedt.*

*Waar
door zy
Sara vor-
acht.*

Ja durft vermetel haar bevelen tegenwryten;
En haar wel fchamperlyk d'onvruchtbaarheid verwyten.
d'Inbeelding vleit het hart. zy meent dat ze in dien ftant
't Gezegt Abrams zaat draagt in het ingewant,
Den Erfgenaam van Gods beloften, en zyn' zegen,
En in 't gezag haar Vrou is boven 't hoofd geftegen.

*Sara
baat de
ondank-
baarheid
van Ha-
gar.*

Maar is 't wel wonder, dat een fmertelyke spyt
Om snoode ondankbaarheid, door Saraas boezem rydt,
En sluipt in 't hart, en perst de tranen uit hare oogen?
ô Neen. de deugt kan nooit d'ondankbaarheid gedoogen,
Maar haat het monster, dat alle ondeugt overtreft.
De fmaat van een, die na de weldaat zich verheft,
Valt hart, en doet den druk en droefheit hooger ftygen.
Een eik staat zelf bedrukt, en fchynt gevoel te krygen,
En treurt, wanneer het klim zich aan zyn takken hecht,
Ja om zyn toppen zelfs de dartle ranken vlecht,
En al t'ondankbaar rooft zyn vryheit, bloei en leven,
Nadat hy 't aan zyn' ftam eerst steunfel had gegeven,
En in de teedre jeugt van 't voetzant opgebeurt.
Dus kwynt Vrouw Sara meê van enklen spyt, en treurt,
Tot ze uitberst, en den hoon aan Abram dus gaat klagen:
Moet ik dit leet nogh in myn' ouderdom verdragen?
Moet ik den fchimp van eene ondankbare Slavin
Gedoogen, die my, zoo verwaant en trots van zin,
Om myne onvruchtbaarheid, als hing 't aan ons vermogen,
Bespotten durft; daar 't my, helaas! aan bei myne oogen,

*Sara
klaagt
den hoon
aan
Abram.*

Zoo

Zoo dier staat op een zee van tranen, jaar op jaar?
 'k Heb haar der dienstbaarheid ontruk, en zelf, 't is waar,
 Gegeven in uw' schoot, door kinderzucht gedreven;
 Maar nu zy zwanger is, en my die vreugt zou geven,
 Word ik van haar veracht, en ben haar tot een' smaat,
 En schimp in 't huisbestier, daar zy nu zelf naar staat;
 Ja gaat zy voort in die hooghdravende gedachten,
 Heb ik de flaverny haast tot myn lot te wachten:
 Maar gy, ô Abram, zult myn Rechter zyn en Heer;
 Of al myn ongelyk en hoon daalt op u neêr:
 Ja anderzins zal Godt rechtvaerdigh 't vonnis vellen,
 En, tusfchen u en my, zich tot een' Rechter stellen.

Dus sprak Vrou Sara met de tranen in 't gezicht;
 En vader Abram voelt in zyne ziel 't gewicht
 Van hare deugt, beproeft zoo lang een reeks van jaren:
 Hy had in gramfchap op d'Ondankbare uitgevaren,
 Zoo niet de tedre vrucht in Hagars zwangren schoot,
 Die zyne drift nu in de zachte boeien floot
 Van medelyden, hem van 't opzet had weêrhou'en:
 Hy troost zyn Sara; noemt haar d'eer en 't puik der vrouwen;
 Bedaart haar' toorn, en zegt: vermy toch 't huisgekyf;
 Maar ze is uw Dienstmaagt, maak datze uwe Dienstmaagt blyf:
 Betoom haar' hoogmoedt; want zy is in uw vermogen;
 Ze is uwe; doe met haar wat goet is in uwe oogen.

*Die haar
 vertroost,*

*En vry-
 heit geeft
 om Hagar
 te verne-
 deren.*

Vrou Sara, dus gesterkt, stelt zich met nieuw beleid
 Nu tegen Hagars waan en opgeblazentheit,

*Sara
poogt ver-
geefs om
Hagar te
vernede-
ren,*

En poogt door haar gezagh de trotsē en fiere zinnen
Tot zachte nedrigheit en eerbiet t'overwinnen.
Maar die een' snellen stroom wil stoppen met geweld
Maakt dat hy hooger stygt, en uit zyne oevers zwelt,
Bederft en overstroomt de hoop der veldelingen:
Dus is de hoogmoedt met geen reden te bedwingen:
Wen by den geest bezit, de driften voedt en vleit,
Dan is het uit met deugt en ware nedrigheit,
En 't grootfch gemoet besluit het uiterfte te wagen.
Bevruchte Hagar kan geen zedetucht verdragen,
Maar vlucht, wanmoedigh voor Vrou Saraas heerschappy,
En neemt by nacht den wegh naar Sur, de woesteny.

*Die de
vlucht
neemt.*

*De Godt-
heit slaat
haar
gade, en
spreekt
den Engel
des ver-
bonts aan,*

Maar Godt, d'Almaghtige, de Vader der genade,
Sloeg met zyn alziend oog de zwangre Dienstmaagt gade,
En sprak den Engel van het eeuwich vrecēverbont,
Die op den troon nu voor zyn glansryk aanschyn stont,
Dus aan, terwyl in 't rond de Serafynen zwygen,
En all' de hemelen eerbiedige ooren krygen:
ô Goddelyke Zoon, die uwen glans verspreidt,
En toont het ware Beelt van myn zelfstandigheit,
ô Heerlyk Licht, van myn volmaakt drieēenigh Wezen,
Die met my weet al wat'er worden zal na dezen,
En, schoon Gy, van 't begin tot op den laatsten tyt,
Voor 't menschelyk geslacht dezelve Heilant zyt;
Nochtans 't bedeeleu der genade, in later dagen,
Met onderscheit beraamde, op 't eeuwich welbehagen

*En haalt
het besluit
op, van de
onder-
scheide
bedee-
linge
der
tyden,*

Van

Van onzen wille, en op dien gront het zaat van Sem
 In Kanaän geleidde op uwe hemelstem,
 En zonderde van all' d'afgodische geslachten,
 En volkeren der aarde, om op uw heil te wachten:
 Dit volk zult ge, als een kint, dat jong en teder is,
 Opkweeken, door het woort van uw belofenis,
 En, als het grooter wordt, gelyk de jongelingen,
 Met harde dienstbaarheid en offerpligten dwingen;
 Tot dat gy 't juk, wanneer de tyden zyn vervult,
 Van die voogdyfchap, van zyn fchoudren heffen zult;
 Wen gy, ô Borg! zult uit uw' hemelrykstroon dalen,
 En my de fchulden van den armen mensch betalen.
 Waarna de bootfchap van genade en vrede alom,
 Tot aan het eind der aard', by al het Heidendom
 Zal klinken, en de Geest van wysheit uit de wolken
 Zich zal verspreien op de vrygekofte volken;
 Maar alles, wat van dit bestek gefchreven ftaat,
 En aangeteekent in het boek van onzen Raat,
 En onze oneindige Voorzienigheit zal werken;
 Zal onze Wysheit weêr, tot heerlyke oogemerken
 Bepaalt, doen eindigen in 't punt van eer en lof.
 Zoo hebbe 't nageslacht in later dagen stof,
 Om, in befchouwing van de grootfche fchilderyën,
 En zinnebeelden, en verheven profefyën,
 En voor- en tegenbeelt, en fchaduw en licht;
 Met opgeheven hoofde, en ongedekt gezicht,

*En doe
 alle kerk-
 govalles
 zyn tot
 voor- en
 zinnebeel-
 den der
 latere
 eeuwen;*

Myn

Myn Heerlykheit, als in een spiegelglas, t'aanschouwen;
 En 't diep geheim van myn verborgentheên t'ontvouwen:
 Dus moet, ô Eeuwigh Woort, dat dezen troon weleer
 Zoo kunstigh maakte, toen de Geest myns monts al 't heir
 Des hemels schiep; ook 't zaat van Abram groote dingen
 Vertoonen aan uw volk, in zyn bespiegelingen.

*Dat dus
 ook de ge-
 schiedenis
 van
 Abram
 zyn moet,*

De dienstbre Zoon, die in den schoot van Hagar is,

Uit Abram naar den vleesche ontvangen, zal gewis

Ten zinnebeeldt van all' de kinderen verstreken,

Die Abrams vleeschlyk zaat ontelbaar zal verwekken.

De dienstmaagt Hagar is het dienstbaar Sinaï,

Dat godsdienstplechtigheên, en harde slaverny

Zal baren: het verbondt, dat weder zal verdwynen,

Zoodra ge, ô Heilzon, voor de menschen, zult verschynen:

Maar vryë Sara zal verbeelden 't nieu verbont,

Dat myn genade en heil uitstort op 's waerelts ront;

Den vryën staat der kerk, het dienstbaar jok ontogen,

Die uwen glans zal zien met onbenevelde oogen.

Uit Sara wordt eerlang 't gezegend zaat geteelt,

De vryë Zoon van myn belofte, 't Zinnebeeld

Van Abrams geestlyk zaat, dat zyn geloof zal baren,

En 't Steunsel zyn moet van uw vryë kerkpilaren.

Wanneer dan 't nageflacht, met al myn heil bekleedt,

In latere eeuwen myn verborgentheden weet,

En ziet dit tafereel, met voor- en achtergronden,

In 't geestlyk kerkgebou aan pylers vastgebonden,

*En wat
 door Sara
 en Hagar
 met hare
 zonen
 moet ver-
 beelt
 worden.*

Ophangen, daar 't elkēen, die 't oog naar boven slaat,
 Jeruzalem vertoont in zynen dienstbren staat,
 En 't oog al verder leidt langs veelerlei gezichten,
 Van zinnebeelden en van schaduwen en lichten;
 Totdat het eindlyk dit Jeruzalem beschouwt,
 En dus 't geheim van myn Voorzienigheid ontvouwt.
 Dan zal 't geloovigh volk de wonderen bemerken,
 Zoo wel van myn natuur- als myn genadewerken,
 En zien, hoe alles door myn Wysheit ommezwaait,
 En enkel op den duim van myn vermogen draait.

*Welke
 schildery
 tot ver-
 wonde-
 ring van
 't Euan-
 gelyvolk
 in Gods
 kerke
 moet op-
 hangen.*

Maar tot dit groot gewrocht is ons bestier van nooden.
 ô Vorst der Englen en gezwinde hemelboden!
 Sla met my 't alziend oog op d'aarde, uit onze lucht,
 En zie, hoe Hagar voor gehoonde Sara vlucht,
 En durft hoogmoedigh op d'ontroofde vryheit hopen.
 Geen mensch mag d'orde der Voorzienigheid ontloopen.
 Ai daal beneden; schiet uwe Almaght aan, en stuit
 De vlucht der Dienstbare, en verander haar besluit;
 Opdat zy weêrkeere uit de dorre woestenyën,
 Om een vernedert hart aan Sara toe te wyën:
 Zoo sta dit weder tot een heerlyk voorbeelt pal;
 Het worde een tafereel van 't groote kerkgeval,
 Dat eens gebeuren zal, byna op 't eind der eeuwen:
 Wanneer het dienstbaar volk, de zuchtende Hebreeuwen,
 Weêrkeeren zullen uit des waerelts woesteny;
 Zich nederbuigen voor uw vryë heerschappy,

*Godt ge-
 biedt den
 Engel des
 Verbonts
 Hagers
 vlucht te
 beletten;*

*'t Welk
 weder een
 voorbeelt
 zou we-
 zen van
 de bekee-
 ringe der
 Joden.*

En in den schoot der kerke u, als hunn' Heilant, vreezen.

*De Engel
des Ver-
bonts
daalt uit
den he-
mel,*

Hier zweeg 't almaghtigh en onëindigh Opperwezen:

En d'Engel des verbonts, die voor Gods aanschyn stont,

De sterke Helt, die steeds de stem van zynen mont

Gehoorzaam is, stapt van zyn' troon, met weinigh treden,

Op onze waerelt, die zyn voetbank is, beneden

By Hagar, daar zy thans, vermoeit en afgemat,

Naby den wegh van Sur by eene springbron zat;

En riep: ô Dienstmaagt, zeg, van waar zyt gy gekomen;

Waar wilt ge, ô Hagar, heen? wat hebt gy voorgenomen?

*En
spreekt
met Ha-
gar,*

d'Onnoosle Vrou, die nu in d'aaklige eenzaamheit

Bekommert omziet als de koele wint zich spreidt,

En ritfelt door de blaân van kreupelbosch en struiken;

Verschrikt, en beeft, en kan het spraaklit naau gebruiken:

Zy zegt: ô Hemel! ik verlaat Heer Abrams trou,

En vlucht voor 't aangezicht van Sara myne Vrou.

*En ge-
biedt
baar zich
voor Sara
te verne-
deren,*

Toen sprak Gods Engel: keer, ô Hagar! keer toch weder.

Tot uwe Vrouwe, en leg uw' trofsen hoogmoedt neder,

Dan zal ik uw geslacht, gelyk 't ontelbaar zant,

De bladers aan 't geboomte, of 't gras op 't vruchtbaar lant,

Vermeerdren op deze aarde, en by het leven sparen;

Want gy zyt zwanger; gy zult eenen zone baren,

*Voorzeit
bet lot
van ba-
ren zoon
Ismaël,*

En geven hem den naam van Ismaël, omdat

U Godt verhoort heeft, daar gy in verdrukking zat.

Hy zal in eenzaamheit, bevrydt van onheil, leven,

Gelyk een ezél in het wout, en aangedreven

Ten ftryde tegen elk, en van elkëen bestreên,
Zal hy voor 't aangezicht der broederen alleen
Bevredigt blyven, in zyn tenten van vermogen.

Hier zweeg de Heilant, en verdween uit Hagars oogen,
In eene dunne wolk van enkle lieflykheit,
En hemelgeur, die zich door al den oort verspreidt,
En doet vrou Hagar nu een' lieven adèm halen,
Van Sarons rozen en van Lelyën der dalen,
Terwyl ze, in 't hart geraakt, dus jüicht: *o*alziende Godt!
Hoe groot is myn geluk! hoe zaligh is myn lot,
Dat gy my aanziet! mag ik wel myzelf gelooven:
Heb ik hier Godt gezien, die my eerst zag van boven!
ô Ja. getuigen zyn myne oogen, myn gehoor,
En deze borst, waar in de goddelyke spoor
Der liefde prikkelt, om my naar Gods wil te buigen.
Maar gy, *ô* Waterbron, zult eeuwigh dit getuigen:
Gy zult, zoo lang uw nat door zilvere aders vliet,
De levende Fontein van Hem, die leeft en ziet,
Geheeten worden van de volkeren na dezen.
Dus sprak zy, en is van de springbron opgerëzen,
Die tusfchen Kades en het vruchtbaar Bered stont,
En keert te rug, en reist, tot ze Abrams leger vond.

Zoo kan 't almaghtigh Woort de steenen harten breken,
Wen 't in den tempel van 't gemoet begint te prêken:
Dan vallen hoogmoedt, waan, en zucht tot ydele eer
Met d'eigelifiede, als zoo veel trotsë Dagon's, neër,

*En ver-
dwynt uit
Hagars
oogen,*

*Zy ver-
ëeuwigt
den wa-
terput
met den
naam La-
chai Roi,
en keert
tot Sara,*

*Uitbeel-
ding van
hare be-
keering.*

En dooven door dien val 't afgodisch vuur der driften;
 En al den heiligdom van ydele offergiften:
 Dan wordt het godtlyk Beelt, als 't alles nederlegt,
 Door ware godtvrucht op dien puinhoop opgerecht;
 En 't heiligh yvervuur, op 't hartaltaar ontfoken
 Met liefdevonken, doet het dankbaar offer rooken:
 Dan wordt des menschen geest, door ware nedrigheit,
 Ter zelfbespiegling in zich zelve ingeleidt,
 Daar hy 't nu anders vindt, en ziet uit andere oogen,
 En wordt door hooger drift ten hemel opgetogen;
 Ja vliegt de Heilzon in het glansryk aangezicht,
 Tot d'oogen scheemren door den gloet van 't hemellicht.

*Zy komt
 by Abram
 en Sara.*

In zulk een ommekeer en wisfeling van zeden,
 Kwam zwangre Hagar weêr in 't herdersleger treden,
 Omtrent den avont, als de gulde zon alreê
 Schoot achter 't hoog gebergte, en naderde aan de zee;
 Terwyl Helt Abram met zyn Sara, zonder kommer,
 Voor zyne herderstent zat onder d'eikelommer:
 Hier viel ze ootmoedigh, in het aanzien van haar' Heer,
 Met schreiende oogen voor Vrou Saraas voeten neêr,
 En bad, zooveel zy door d'ontroerde borst kon spreken,
 Verschooning voor haar kwaat, verzoening der gebreken.
 Zy was in dezen stant omsingelt door een' rei
 Van hemeldeugden, haar gegeven tot gelei,
 Om 't hart van Sara tot meêdogentheit te kneden:
 De blanke Nedrigheit, de dochter van de Reden,

*En verne-
 dert zich,*

Boog hare kniën voor de voeten van haar Vrouw;
 't Geloof gaf teekens van inwendigh naberou,
 En tedere ootmoet perst de tranen uit hare oogen;
 Terwyl verwondering en zuiver mededoogen
 Het hart bekruipe van Vrouw Sara, die terstont
 Haar Dienstmaagt weêr omhelsde, en ophief van den gront,
 Haar leidende in de tent, daar vreugde uit d'oogen straalde,
 En Hagar 't wonderlyk gesprek met Godt verhaalde,
 En wat Gods Engel had van haren zoon voorspelt.
 Zoo wordt de lieve rust in Abrams huis herstelt:
 Zoo vlecht de vreedzaamheit het zacht olyvenlover
 Om zyne veltente, en het onweêr is nu over.

*En wordt
 in ver-
 zoening
 ontvan-
 gen.*

Maar naalyks had de zon het lieflyk boomgaartöoft
 Met smaaklyk vocht gevult, en in haar' gloet gestoofd,
 Of milde Vruchtbaarheid, die, schooner dan te voren,
 En prachtiger gekleedt, haar' troon van goutgeel koren
 Was opgeklommen, om den lantman loon voor leet,
 En rype vruchten te vergelden voor zyn zweet;
 Deedt Hagar haren zoon na harden arbeit baren,
 In Abrams ouderdom van zes en tachtigh jaren:
 Hy juichte om die geboorte, en noemt, op Gods bevel,
 Den welgeschapen zoon van Hagar, Ismaël:
 Doch wat hy overweegt in zyne zielgedachten,
 Hy vindt den Zoon van Gods belofte noch te wachten.

*Hagar
 baart
 Ismaël,*

*Die
 Abram
 min dan
 Sara
 houdt
 voor het
 Zaat van
 Gods be-
 lofte.*

Maar ondertusfchen zag Vrouw Sara 't jonge Wicht
 Vast grooter worden, met een vergenoegt gezicht,

En houdt het voor haar' Zoon, van 's Hemels gunst verkregen,
En voor den Erfgenaam van haren ryken zegen:
Want uit haar' eigen schoot een huwlyksvrucht te zien,
Scheen haar een wonderwerk, dat nimmer zou geschiên.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET ZEVENDE BOEK.

I N H O U D T.

*De vrome Herder wordt, op 't goddelyk gebot,
Met al wat manlyk in zyn' huize was, befleden.*

*Een ysfelyk geroep komt voor den troon van Godt,
Van Siddims gruwelzaam in vier bedorven steden.*

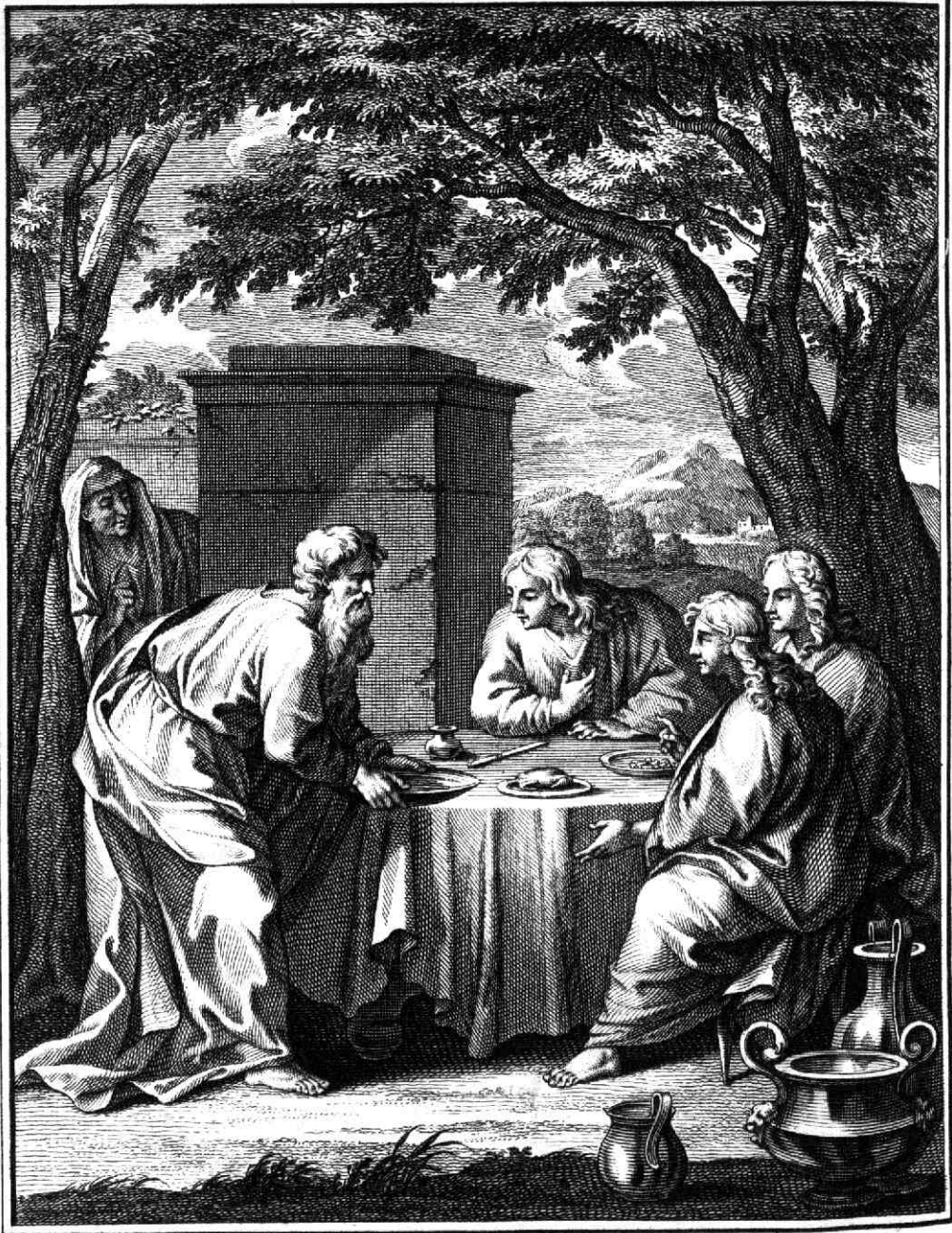
*De langbelofde Zoon wordt Sara toegezeit,
En Siddims ondergang aan Abraham verkondigt:*

*Hy bidt voor 't proom geslacht. Loth wordt'er uitgeleid;
Maar 't wyf verandert in een' steen, omdat ze zondigt,
Door 't ommekyken, daar het Siddimsdal, verteert
Door vuur en zwavel, met vier steên wordt omgekeert.*

In dezen toefant voert de Schepper aller dingen
't Geloof van Terahs Zoon door dertien zonnekringen,
Eer Hy hem van belofte, of nazaat, of verbont,
Uit zynen hemeltrou weêr taal of teeken zond:
Doch Abrams deugt staat pal in allerlei gevaren:
Zyn hoop bezwykt niet voor een reeks van dertien jaren;

*'t Gedult,
de proef
van 't ge-
loof, ver-
toont de
stantvas-
tigheit
van
Abram
13 jaren
lang.*

Maar

J. Pons invenit et fœulpsit, 1744.

ABRAHAM VERGAST DRIE ENGELN.

Maar zyn ftantvastigheit wringt al het zelfbelang,
 De wrevle hartstocht, en de driften, die den dwang
 Der reden weigren, en 't gemoet van deugt ontaarden;
 Niet anders dan men wilde en toomellooze paerden
 Met spoor en breidel buigt den opgefteken nek;
 Den teugel van 't gedult in hunnen harden bek;
 Tot zy gehoorzaam, in het rechte spoor gedreven,
 Hem vreedzaam voeren door de loopbaan van zyn leven,
 Terwyl hy d'oogen op zyn loonvergelding houdt.

*Waarna
 hy 't ver-
 bonts tee-
 ken der
 befnyde-
 nis ont-
 vangt:*

d'Aartsvader, negentigh en negen jaren oud,
 Nogh rustigh van gestalte, en fris, en sterk van leden,
 Wordt, op het hoog bevel der Godtheit, thans befnyden,
 Met Ismaël zyn' Zoon, en al wat manlyk is:
 Zyn knechten lyden meê de vleeschbefnydenis;
 All' d'ingeboren, en gekoften met den gelde.
 Een kenbaar teeken, dat de Godtheit innestelde;
 Een plechtigh zegel van 't genadigh heilverbont;
 Een grontslagsteen waarop de middelscheimuur stont,
 Die 't godsgeslacht van all' de volken af zou zonderen:
 Want d'eeuwige Opperheer, de Werker aller wonderen,
 Was van zyn' troon gedaalt, en had op dezen dagh
 Met zynen Boezemvriend op nieu een heilverdrag
 Gefloten, en beloofst zyn hoogste Goet na dezen,
 En eene volle Bron van zaligheid te wezen,
 Genoegzaam in zich zelf, almaghtigh, goed, en trou:
 Met dit beding alleen, dat Abram leven zou

*Welk ver-
 drag Godt
 met hem
 op nieu
 had opge-
 recht,*

Tot eer der Majesteit; oprecht en vroom zou handelen,
 En voor zyn alziend oog in ware godtvrucht wandelen.
 Dat heilverbondt houdt stant. d'Aartsvader, bly te moê,
 Valt op zyn aangezicht, en stemt het voorstel toe.

In dit verdrag heeft ook de Vader der genade
 Beloofd, hem rykelyk te zegnen in zyn' Zade;
 Te maken tot een' Vorst, van yder hoog geächt,
 En tot één' Vader van het menschelyk geslacht;
 Ja hierom zynen naam een lettermerk gegeven,
 En tot een' ruimer zin van vaderschap verheven,
 Die zou geen Abram zyn, maar voortaan Abraham;
 Want hy zou 't Hooft zyn van den koningklyken stam,
 Waar uit veel Vorsten, ja de Heilvorst zelf, zou spruiten.
 Dit vast verbont zou Godt ook met den Nazaat sluiten,
 Veel volgende eeuwen lang; wanneer dit vreemde lant,
 Van 't eeuwigh Kanaän een tydlyk onderpant,
 Op 't eigen erfbestier van 't nageslacht zou roemen.
 Men moest nu Saraï ook Moeder Sarah noemen;
 Want zy zou deelen in den toegezeiden loon,
 En baren Izaäk, den langbeloofden zoon,
 En worden een Vorstin, een Moeder van de volken;
 Voorts zou Hy Ismaël ook zegnen uit de wolken,
 En Vader maken van een' Vorstelyken stam
 Van twalef Vorsten, op de beê van Abraham:

Maar ondertuschen hoort men d'omgelegen streken
 Byna niet anders dan van Sodoms boosheit spreken,

*En bevestigt met
 veele heil-
 ryke belof-
 ten,*

*En naam-
 verande-
 ringen
 van
 Abram in
 Abraham
 van Saraï
 in Sarah.*

*'s Ge-
 rucht van
 Sodoms
 boosheit
 verspreid
 zich,*

154 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En hoe al 't Siddimsdal, dat schoon en heerlyk lant,
 Op gruwlen roemt, gepleegt met opgeheven hant:
 Dat vruchtbaar Siddim, dat met beemden en bosfchaadje
 Pronkte, als het Paradys, Gods hof en lustplantaadje;
 Dat van den eedlen wyn, en melk, en honig vloeit,
 En vette heuvels heeft, en dalen, mild besproeit
 Met heldre beeken, die wellustigh henen bruischen,
 Gevoedt van bronnen, die op harde rotsen ruischen;
 Dat op zyn frische lucht, die, van besmetting vry,
 Gebalsemt wordt door geur van eedle kruidery,
 Op oly, honig, most uit grove druivetrotsen,
 Op balsemstruiken, en verheven pallembossen,
 Op vyg- en cederboom, op wolle, en zyde, en vlas,
 Moght roemen, en op graan, en mals en voedzaam gras.
 Men zei, wanneer men door de vette olyvelanen
 Spanseerde, en zag het velt bedekt met rype granen,
 De wei met wolligh en met rundervee alöm,
 Dat hier de vruchtbaarheid haar' hoogsten trap beklom,
 En zich versierde in all' haar prachtigste gewaden.
 Dit Siddim, ach! zoo ryk met zegen overladen,
 Wordt een vervloekt gewest, dat shoode gruwlen teelt,
 Een schoutooneel, waarop de boosheit meester speelt:
 Dit lieflyk dal, helaas! dit schoon, dit ander Eden,
 Is thans een stinkpoel van onreine en vuile zeden,
 Die door de hitte van verboden wellust broeit,
 En krielt van ongediert, dat in zyn' modder groeit,

*En hoe het
 vrucht-
 baar dal
 van Sid-
 dim*

*Tot een
 vuile poel
 wordt
 van be-
 durven
 zeden,*

X Van addren, draken, die de lucht door stank besmetten,
 X En zuivre Zedigheid den ademtucht beletten:
 Waarvoor zich d'eerbaarheid met haren fluier dekt;
 Een' stank, die in het rond een zielepest verwekt,
 En nu ten hemel voor Gods troon was opgeklommen!
 Vyf schoone steden, zoo veel ryke vorstendommen,
 Verheffen hare kruin uit dit rampzaligh dal:
 Maar Sodoma roemt, met Gomorra, bovenäl,
 Om stryt, op gruwlen, en afgryfselyke boosheit:
 Die zwaait de vlag, en dees den wimpel der godloosheit.
 Daar zat d'Onkuisheit op het kussen van den staat;
 De Weelde, Wellust, en de Geilheit in den Raat,
 Met Drift, en Hoogmoedt, List, Gewelt, Bedrog, en Logen.
 Brootdrunkenheit had schier het opperste vermogen.
 Daar waren Wulpsheit, en de luië Dartelheit
 In eer en aanzien, en de Deugden 't lant ontzeit;
 De Wysheit was 't ontvloôn; de Waarheit moest'er lyden;
 X De Matigheid kon 't juk van Moedwil niet vermyden.
 d'Oprechte Nedrigheit was staäg in dootsgevaar.
 Rechtvaerdigheid, ontbloot van heuren evenaar,
 Lag in den kerker, met de boeien overladen,
 En zag d'Onnoozelheit verdrukken en versmaden,
 Den armen boos vertreên, en zuchtte, in 't hart verstoort;
 Dat haar de Godtheit in den hoogen hemel hoort:
 Want Sodoms Rechters, in den wellust diep verzopen,
 Wier handen van het bloet der schuldelloozen dropen,

*Die na-
der be-
schreven
worden.*

*De boos-
heit der
Rechters;*

Zyn voor de weduwen en weezen stom en doof,
En groeien in de wraak, en leven van den roof.

*Der Prie-
stereu,*

De Priesterschap, een hoop brootzatte huichelaren,
Voert zelf, in 't aanzien van haar goden, voor d'altaren,
De snoodste gruwelen tot op den hoogsten trap,

*En des-
volks,*

En juicht in vuile weelde en snoode dronkenschap:
De godsdienst is 'er spel. de tempels zyn bordeelen
Van overspel, en schande, en zondige krakeelen.
Maar 't volk, vol dootslag, haat, en twist, en bastäärdy,
Al t'ongebonden tot de snoode afgodery,
Bespot het godendom, vervloekt zyne offerhande;
Kent wet noch regel, roemt in bloetschult en in schande,
In moort en vrouwekracht, en treedt, uit overmoedt,
En lekkerny, het broot baldadigh met den voet:
Ja bloetschande, en 't bedryf van mannen met malkanderen,
In 't aanzien van de jeugt, vertelde d'een den anderen
Voor enkel kortswil; en in zooveel weelde en lust,
Was elk, ô gruwel! in zyn gruweldaan gerust.
't Geweten was van all' zyn prikkelen verlaten!

*'t Geroep
van de
gruwelen
komt in
den he-
mel,*

Dus liep de zonde naakt langs Sodoms breede straten.
Dus stapelt Siddims volk, gerust, en bly te moê,
De gruwelbergen tot den hoogen hemel toe,
En tergt de Godtheit, en verkracht haar mededoogen:
Terwyl een ysfelyk geroep door all' de bogen
Om wrake schreeut, en klinkt, door d'Opperhemelstat,
Tot in de zale, daar Gods Raat vergadert zat:

Die

Die wonderlyke Raat van godlyke Eigenschappen.
 Daar was besloten dat Gods Engel neêr zou stappen,
 Van 's Vaders troon op d'aarde, om met zyn' eigen mont
 Aan Abraham den Zoon van 't goddelyk verbont,
 Op een' gezetten tyt, uit Sara te beloven;
 Wanneer de gruwelstem kwam 't heilgeluit verdooven.
 Straks rees een doof geruisch door al de hemelzaal.
 Het yslyk wraakvuur stak alreê, met straal op straal,
 Gods eedle gramschap aan, en langgetergden toren.
 Rechtvaardigheid greep thans den opgevulden horen
 Van rampen in de vuist, en d'Almaght stont al reê.
 De schelle wraakbazuin weêrgalmde driemaal: weê!
 All' d'Englen zuchtten, dat het zucht door d'oppertransfen.
 't Gesteente, en 't blinkend goud, gaf droevighroode glansfen,
 Gelyk een smeulend vuur, eer 't helder blaakt, en brandt.
 Het had met Sodoma, Gomorre, en al het lant
 Toen al gedaan geweest; indien het mededoogen
 Van Gods Lankmoedigheid den arm van zyn vermogen
 Niet had weêrhouden, en de wraak nogh uitgesteld.
 Men hoed' den vromen Loth voor 't wrekende geweld:
 (Dus riep Barmhartigheid) ai, laat ons onbedwongen.
 Bezien, of Sodoms zaak ten lesten zy voldongen;
 Of nu de boosheit al het peil te boven ga,
 En alle hope van bekeering en genâ
 Verydelt zy, of niet! dit wordt bestemt van allen.
 d'Alwetendheit laat zich die liefde ook welgevallen,

*En wekte
de Wrake
op:*

*Maar de
Lankmoedigheid
weêrhoudt die
ter liefde
van vader
Loth.*

158 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Tot heil van vader Loth, en door dien tegenstant
Blonk weêr de hemel, als een heldre diamant.

Thans wordt de regenboog aan 't luchtgewelft gespannen,

*Godt en
twee En-
gelen, als
3 mannen,
dalen ne-
der,*

Waar langs Jehova met twee Englen, als drie mannen

Bekleedt door d'Almaght, op het aardryk nederkwam,

By Mamres eikebosch, daar Vader Abraham,

Omtrent den middagh, voor zyn tente, buiten kommer,

Den heeten zonnebrant ontweek in d'eikelommer.

d'Aartsvader zat in zyn geloofsbespiegeling,

Getroost in 't heilverbont, waaraan nu 't zegel hing:

Daar zyn besnydenis rechtvaardigheid beteekent,

Van zyn geloof, hem in de voorhuit toegerekent;

En zag nu diep in 't heil van zyn' genadestaat,

*En komen
by Abram*

Wanneer hy by geval zyn oogen opwaarts slaat,

En ziet drie mannen, die by zyne velttent stonden.

Hy boog zich neêr, en sprak: heb ik genâ gevonden

By u, myn Heeren, gaat dan niet zoo haast voorby

De lage woning van uw' knecht; maar toeft by my.

Laat u met water uw vermoeide voeten baden,

Terwyl gy leunt, en rust in schadu dezer bladen.

Ik zal een bete broots, en luttel dischgerecht,

Omdat gy over zyt gekomen tot uw' knecht,

Doen brengen, opdat gy het harte zoudt versterken;

Dan zult ge voortgaan, en geen ongeval bemerken.

Toen zeiden ze: welaan 't geschiede naar uw woort.

Straks liep de Herder, door zyn' yver aangespoort,

En

En sprak tot Sara: knee drie maten bloems tot koeken.
 Hy gaat het beste kalf uit zyne rundren zoeken,
 En geeft het aan den knecht, die 't spoedig toebereidt,
 En voor een gloeiend vuur aan houten speten leit.
 Elk is'er bezigh om de Heeren wel t'onthalen.
 Men dekt de tafel, niet in grootsgefierde zalen,
 Maar in de schadu van den breeden eikeboom.
 Myn Helt brengt boter op, en melk, en vetten room,
 En moes, en koeken, en gebrat, en rype vruchten,
 En schenkt den zoeten most, die alle zorg doet vluchten.
 Al wat men opzet op den herderlyken disch
 Vertoont, dat Abraham van God gezegent is
 Met ryken overvloed van allerhande vaten.
 De Gastheer staat, terwyl de Hemelmannen aten;
 En dient de tafel, daar zyn vriendelyk beleit
 Een' eedlen zwier gaf aan de lage eenvoudigheid.
 Toen vroegen zy: waar is uw Sara? is ze afwezigh?
 Neen, zegt de Herder, zy is in de tente bezigh.
 Toen sprak d'Almaghtige, in den schyn eens grooten mans:
 'k Zal wederkomen, als het jaar met nieuwen glans,
 Omtrent in dit saizoen, al 't aardryk doet herleven:
 En Sara worde een Zoon uit haren schoot gegeven!

En worden van hem ter maaltyt onbaalt,

Waar onder de geboorte van Izaäk voorzeit wordt,

Dit hoorde Sara aan de deure van de tent,
 Die Godt, in dezen schyn, zoo min als Abram, kent,
 En zeide al lachende in zich zelve: zal ik baren?
 Ik wellust hebben in myn oude en koude jaren;

Waarom Sara lacht.

Daar

Daar nu myn Abraham al gryze hairen draegt?
 Want beide waren zy nu oud en welbedaagt:
 Ja zelf natuur had reeds de teekens wederhou'en:
 Het ging niet meer, gelyk het gaat met vruchtbre vrouwen.
 De baarmoêr was nu al verstorven in haar lyf.

*En daar
 over he-
 straft
 wordt.*

Maar Godt, d'Alweter, die het menschelyk bedryf
 Met alziende oogen ziet, zei tot myn' Helt: wat reden
 Van ongeloof beweegt het hart van Sara heden?
 Of waarom heeft zy toch gelachen, en gezeit:
 Zoude ik nogh baren in myn oude onvruchtbaarheid?
 Hoe! zou'er iets te groot, te wonderlyk in d'oogen,
 Onmooglyk wezen voor het godtlyk Alvermogen?
 'k Zal wederkomen in dit zelfde jaarfaizoen,
 En Sara zal een Zoon uit hare borsten voên.
 Doch Moeder Sara, van verwondring opgetogen,
 Ontkendt de zaak, en spreekt, door schaamte en vrees bewogen:
 Ik lachte niet, myn Heer. maar Godt, die alles ziet,
 Zei andermaal: gy lachte, ontken de waarheit niet.

*Abraham
 doet zyne
 gasten
 uitgelei-
 de,*

In die verwarring zyn de mannen opgerezen,
 Wier hemelsche afkomst staåg meer afftraalt uit het wezen;
 Zy keeren 't aangezicht naar Sodom, trekken heen;
 Terwyl de gront ontluikt met bloemen, waar ze treên,
 En langs de heuvels zich een hemelgeur verspreidde.
 Myn trouwe Godshelt doet hen vriendlyk uitgeleide,
 En Sara volgt hen met verwonderde oogen na;
 En roept: ô vreemt geval! wie zag ooit wedergâ?

Hy

Hy profeteerde, en wist al wat ik docht, ô wonder!
 Die man zit in Gods Raat; daar schuilt wat godtlyks onder!
 Myn ongeloof verdwynt, de twyffeling verdooft.
 Godt is getrou, die dit zoo dikwerf heeft beloofd
 Aan mynen Heere: 'k zal nogh in myn oude jaren
 Gewis het zaat, den Zoon van Gods belofte, baren,
 Uit wien de Zegen van al 't menschdom spruiten zal.
 Godt zal zyn Dienstmaagt, want het raatbesluit staat pal,
 De jeugt herroepen, en weêr nieuwe krachten geven;
 Ik voel een wondre vreugt door hart en aders leven.

*Terwyl
 Sara in
 verwon-
 dering ge-
 voelt de
 krachte
 des ge-
 loofs.*

Maar Godt, d'Almaghtige, die van den hemel kwam,
 Ontdekte zich nu op den wegh aan Abraham,
 En zeide, als tot zich: zoude ik Abraham, den vromen,
 Verbergen, wat ik doe, en nu heb voorgenomen,
 Daar hy toch zekerlyk in zyn gezegent zaat,
 't Hooft van een maghtig volk hierna te worden staat;
 Daar alle volken, en de verre nageflachten,
 In zyn geloof myn heil en zegen zullen wachten:
 Want ik heb hem gekent in liefde, opdat hy zou
 Den grontslag leggen van myn heerlyk kerkgebou;
 De leer van 't waar geloof zyn' kindren mededeelen,
 En zynen huize deugt en waarheit aanbevelen;
 Dat elk des Heeren wegh aldus worde ingeleidt,
 En handel' naar den eisch van myn gerechtigkeit;
 Opdat d'Alzegenaar uit zyne azuure zalen
 Het heil, aan Abraham beloofd, doe nederdalen!

*De Engel
 des ver-
 bonts ont-
 dekt zich
 aan
 Abra-
 ham,*

*En't aan-
staande
verderf
van So-
dom.*

Thans keert de Heilgezant, in wien de Godtheit woont,
Zich tot den Herder, dien hy 't hoog besluit vertoont
Van Gods Rechtvaardigheid om Sodoms gruwelzonden,
En hoe het snel geroep klonk door de hemelronden;
Maar d'Englen gaan nu op den wegh naar Sodom voort,
Terwyl myn Abraham Gods wraakbesluiten hoort,
En staan blyft voor 't gezicht van 't algenoegzaam Wezen.
Zyn gryze hairen staan te bergen opgerezen,
Om 't yslyk oordeel, dat de wraak nu toebereidt:
Hy denkt om Lotb, betrouwt op Gods Barmhartigheid,
En waagt het, om met Godt, van 't oordeel Gods te spreken;
Om voor de vromen, die in Sodom zyn te smeeken:
Hy treedt vrymoedigh toe; buigt zich eerbiedigh neêr;
En zegt: ontferm u, ô rechtvaardige Opperheer!
Mischien zyn in die stat nogh vyftigh vrome zielen:
Zoudt gy die vyftigh met het godtloos volk vernielen;
De plaats niet sparen om het vroom en heiligh zaat?
Zal deugt en ondeugt zyn in een' gelyken staat?
Dat zy toch verre! zou de Rechter dezer aarde
Geen recht doen, en de deugt niet stellen in haar waerde?
Hier zweeg hy; en Godt sprak: indien ik dat getal
Van deugtbemimmers nogh in Sodom vinden zal,
Zal ik de gansche stat om hunnent wil verschoonen.
Maar Abraham volhart zyn liefde te betoonen:
Hy gordt zich aan met moedt; doch in erkentenis,
Dat hy slechts stof en asch voor 't Opperwezen is:

*Abra-
hams
voorbede
voor de
Recht-
vaardigen
van So-
dom.*

Hy

Hy bidt voor Sodoma al even tederhertigh,
 Om vyf-en-veertigh, en om veertigh, en om dertigh;
 Ja twintigh menschen, vroom van leven en van leer;
 En krygt gestadigh dat barmhartig antwoord weêr.

En eindlyk zegt hy: dat Godts gramschap niet ontsteke
 Om myn vermetelheit! dat ik noch eenmaal spreke!

X Misfchien zyn in die booze, in die bedorven' stat
 Noch tien rechtvaerdigen, van gruwlen onbekladt,
 En zouden die het lot van d'ondeugt mede ervaren?
 ô Neen. om tien zou ik de heele lantstreek sparen,
 Zei Godt, de Heer, en brak die onderhandeling,
 Vertrok; terwyl myn Helt naar 't herdersleger ging.

*Godt ant-
 woort, en
 vertrekt.*

*De twee
 Engelen
 komen tot
 Sodoma,*

De zon was al te rust, het daghlicht ook aan 't dalen,
 De vochtige avont, met zyn schemerige stralen,
 Had reede 't vale floers op 't aardryk uitgespreidt,
 Als d'Englen, die de stem van Gods Almogendheit
 Altyt ten dienst staan, in de poort te Sodom komen,
 X Daar juist de vrome Loth zyn zitplaats heeft genomen:
 Hy ziet de mannen, loopt hen schichtigh te gemoet;
 Buigt zich t'er aarde, met een vriendelyke groet,
 En zeit: myn Heeren, komt by uwen knecht vernachten;
 Wascht uwe voeten, tot ververfching van uw krachten,
 En gy zult opstaan in den vroegen dageraat,
 En gaan dan uwen wegh: 't is nu alreë te laat.
 Zy weigren 't: hy houdt aan, met minnelyke reden,
 Tot dat zy in het huis des vromen Grysäarts treden,

*En war-
 den van
 vader
 Loth ver-
 welkomt
 en ont-
 baalt,*

Die dus onwetende Gods Englen heusch vergast;
 Met helder stroomnat hun vermoeide voeten wascht,
 En laat, al wat hy kan, ten avontmaaltyt zoeken,
 En fiert den lagen disch met ongezuurde koeken.

*Maar on-
 dertus-
 schen
 zaait de
 Boosheit
 oproer in
 de Stat.*

Maar onderwyl men eet, en ware vriendschap kweekt;
 Van 't vergenoegen, en van deugt en waarheit, spreekt,
 En handelt van 't geloof en goddelyke zaken;
 Begint de Boosheit nu haar proefftuk op te maken:
 Zy zaait oproerigh zaat; werpt alle schaamte en eer
 In 't godtloos harte van den Sodomyt ter neêr:
 Zy stelt den wellust op den troon in 's menschen zinnen,
 En blyft 'er zelf met all' haar gruweldriften binnen,
 Die booze tochten en vervloekte lusten voên,
 En, als een giftigh nest van slangen, yslyk woên,
 En krielen in de borst der vuile Sodomyten.
 Waar zyn de helden; (dus begint ze te verwyten)
 Waar d'eedle borsten van vermaak en wellust thans?
 Gedooft men nu, dat in het huis des vreemden mans
 Twee jongelingen, schoon van aangezicht en leden,
 Gerust vernachten, en voor 't licht weêr hene treden;
 Of gunt men dan alleen die schoonheit, dat genot
 Aan dezen vreemdeling, aan dien schynheilgen Loth,
 Dien fynen Priester, dien berisper onzer zeden;
 Die zich kwanswys bedroeft om onze vrolykheden?
 Neen; dat men 't huis bestorme en alles openbreek';
 Die mannen slaake, en zich aan dien geveinsden wreek'.

Wat

Wat kan men beter tyt, waar fchooner voorwerp wenfchen?

Dus fprak de Boosheit in die godvergeten menfchen,
In oud en jong; aan all' de hoeken van de ftat.

Gelyk een vlam, die in de drooge ftoppels vat,
Wordt door een' fellen wint al voort en voort geblazen:

Zoo blaast men 't oproer aan; zoo raakt al 't volk aan 't razen,
En 't gantsche Sodom komt, met een verbaast gedruis,
Gods Engelen, ô fhrik! beleegren in Loths huis.

Men bonst 'er op de deur, en dreigt 'er in te breken,
En roept en fhreut, van een' vervloekten lust ontfteken:

Waar zyn de mannen? breng de fchoone mannen uit,
Die gy in dezen nacht met uwen muur befluit!

X Breng uit; eer wy de deur oploopen met de voeten.

Wy willen onzen lust met deze mannen boeten!

Nu rydt een koude fhrik al 't huisgezin door 't lyf.

De mannen zuchten om dat gruwelyk bedryf,
En houden d'oogen naar den hemel opgeflogen:

X Maar vader Loth, die in dien oproer zich durft wagen,

X Treedt buiten, fluit de deur weêr achter zich, en zeit:

Ach! myne Broeders! doet toch geen baldadigheid;

Doet niet dat gruwlyk kwaat: neemt wellust by de vrouwen:

Welaan, ik wil u zelfs myn dochters niet onthou'en,

Zy zyn nogh maagden, van geen mannen ooit gekust:

Die geve ik liever, boet met maagden uwen lust;

Maar laat dees mannen vry, die, om de rust te fmaken,

Hun fchuilplaats namen in de fchadu van myn daken.

De Sodomyten bezetten 's huis en eifchen de mannen op.

Loth treedt buiten en zoekt hen te stillen,

Zelf met aanbieding van zyne dochters.

Dus sprak de vrome man in die onsteltenis,
 En biedt der woede meer dan recht en reedlyk is:
 Maar neen. de Boosheit noopt de razende gemeente.

*Welk
 ben meer
 verbittert.*

De gruwelkanker knaagt te diep tot in 't gebeente.
 Het is dat godtloos volk om vrouwen niet te doen.
 De razerny slaat in het brein al meer aan 't woên,
 En roept en schreeut: zal dan die snoodde buitelanders
 Hier onze Rechter zyn? wy zullen met malkander
 Hem slaan in 't aanzien van de mannen van zyn huis!
 Dus dringen ze aan op Loth met onbesuisd gedruis,
 En willen nu de deur uit hare posten breken.

Gelyk een heir, wen 't hoort de krygsklaroenen steken,
 Valt op een vesting met het stormgereetschap aan,
 Met muurebrekers en rammeiers, om te slaan,
 Te bonzen, dat het kraake, opdat de steene wallen
 En hooge toorens door 't gedaver nedervallen:

*Zy vallen
 op 't huis
 aan;*

Zoo valt de bende van de Sodomyten meê
 Op 't huis van Loth, en heeft althans den hantboom reê,
 En byl, en beitel, om de deuren op te klooven.

*Maar de
 Engelen
 slaan hen
 met blind-
 heit;*

Maar Godt, d'Almaghtige, zend nu zyn kracht van boven
 In zyn Gezanten, die de handen slaan aan 't werk.
 Zy rukken Loth in 't huis, en zyn al 't volk te sterk.
 Zy sluiten weêr de deur, en blyven zelf daar binnen,
 En slaan met blintheit en verbystering van zinnen
 De mannen klein en groot; waardoor een schemerlicht
 Hun, gints en elders, 't huis van Loth maalt voor 't gezicht;

En

En dryft hen heen en weêr. gelyk, by dwarrelbuiën,
 De holle zee, wanneer de storm schiet uit het zuiën
 In 't westen, en vandaar fluks in het noorden snort;
 Met kromme baren heen en weêr gedreven wordt:
 Zoo loopt het woedend volk, met razen en met vloeken,
 Nu overal vergeefsch de deur en posten zoeken,
 Tot dat het eindelyk, vermoeit en afgemat,
 Met knarsfetanden, zich verspreidt door al de stat.

*Zoodat ze
 't huis niet
 vinden
 kunnen.*

Maar toen de razerny was van het huis geweken,
 Begosten d'Engelen van Gods besluit te spreken,
 En van de strenge wraak, die zyn Rechtvaardigheid
 Heeft om die gruwelen, voor Sodom toebereidt.
 Zy vragen Loth naar all' zyn vrienden en zyn magen,
 En wat hy lief heeft, om de snelle wraak t'ondragen;
 En roepen: vlucht, ontvlucht Gods scherpe geesfelroê!
 Toen haastte Loth zich naar de bruidegommen toe,
 Van zyne dochtren, nu in ondertrou verbonden,
 En zei: staat op: Godt heeft my boden toegezonden!
 't Verderf staat voor de deur! staat op, en vlucht met my!
 Maar ach! zy houden 't voor een ydle suffery,
 Een bygeloof, gebroeit uit al t'ontydig zorgen.
 Maar d'Englen drongen, in het krieken van den morgen,
 Op Loth al sterker aan, en zeiden: maak u voort
 Met Vrou en Dochters, eer gy in 't verderf versmoort:
 Ja grepen, toen men nogh vertoeven bleef, ten lesten
 X Elk by de handen, en geleiden ze uit de vesten.

*De Engelen
 vragen
 Loth
 naar zyne
 vrienden,*

*En dwingen hem
 te vluchten
 met
 Vrou en
 Dochters.*

Maar

*Godt ge-
biedt
woort te
spoeden,
en op le-
vens straf
niet om te
zien.*

Maar toen men buiten was, klonk dus in 't oor van Loth;
En al zyn huisgezin, de sterke stem van Godt:
Vertrek; voort, haast u snel, om uwes levens wille,
Uit deze vlakte, naar 't gebergte; sta niet stille!
Dat niemant omzie naar het godloos Sodoma,
Opdat hy meê niet in den ommekeer verga!

*Loth bidt
om in Soär
te mogen
vluchten,
en ver-
krygt het.*

Och! (roept de Herder) 'k zal 't gebergte niet kunnen vinden,
't Is nogh te verre: ô Godt! 't verderf zal my verflinden:
Zie daar, die kleine stat, doch groot genoeg voor my:
Dat Bela ligt, tot myn behoudenis, naby:

Ai! laat uw' knecht daar in dat Soär veilig leven.
Toen zei d'Almagtige: 'k heb u gehoor gegeven:
Ontvlucht in Soär, 't welk dien naam behouden zal:
Het worde om uwent wil bevrydt van 't ongeval;
Maär haast u derwaarts; want ik moet de wraak betoomen,
Tot dat ge veiligh daar zyt in de poort gekomen.

*De zon
ging op
toen Loth
in Soär
kwam.*

De morgenzon, die met een vrolyk aangezicht
Al 't aardryk leven geeft, was met een droevigh licht,
Vol bruine rimpels in het bleek en treurigh wezen,
Toen Loth in Soär kwam, ter oostkimme uitgerezen.
Natuur had nu 't gelaat niet lieflyk opgetooit,
Noch gout, noch rozen langs de daghpoort uitgestrooit;
Maar eenen valen damp rontöm de kim getogen;
En ging, bezwangert van het godtlyk alvermogen,
Met angst in arrebeit, om uit haar ingewant
De stof te baren, tot tweede oorzaak in Gods hant.

De vlugge deelen van salpeter en van zwavel,
 Die 't Oog der waerelt uit des aardryks zwarte navel
 Naar boven trekt, verdunt, en door de hitte scheidt,
 Omhoog heft, en door al den ronden dampkring spreidt;
 Had nu Gods Almaght uit de kreitsen en de kolken,
 Rontöm den aardbol, opgepakt tot dikke wolken,
 Die, door den adem van zyn gramfchap voortgeprest,
 Van alle zyden, uit het wyde dampgewest,
 Zich thans vergaderen, en, digt opéén gefchoven,
 Het morgenlicht en al den hemelglans verdooven,
 De zon bedekken, en een fchemerduisternis
 Verspreien door het dal, daar 't naar en aakligh is;
 Daar al 't gedierte flaat aan 't loeien, en-aan 't huilen;
 't Gevogelte verbaast aan 't vliegen, ravens, uilen
 Aan 't krasfen, dat het gilt door all' de wouden heen;
 En daar nochtans, ô schrik! de vier vervloekte fteên,
 Vermoeit van wellust, op het zachte leger rusten,
 Of ongevoeligh zich verzaden in haar lusten.

*Natuur
 baart
 door Gods
 Almaght
 de tweede
 oorzaken
 tot So-
 doms on-
 dergang,*

*En dryft
 de zwa-
 velwolken
 boven
 Siddem,
 dat nogh
 ongevoe-
 ligh in
 de weel-
 de rust.*

Thans daalt de Wraak van Godt, op zyne donderftem,
 Die uit het opperfte paleis, met kracht en klem,
 Klinkt door de Hemelftat, op vleugelen der winden,
 Geweldigh naar beneên, om Siddim te verflinden;
 Zy aasfemt hemelvuur, dat naar en yslyk brant;
 De blikfemflitsen draagt ze in hare rechterhant,
 En in de linker torst zy zwarte donderklooten.
 De fchrikfiöol, met wee, en plagen volgegoten,

*Gods
 wraak
 daalt ge-
 wapent
 naar be-
 neden,*

Y

Hangt,

Die de winden los maakt, Hangt, als een koker, aan den gordel, op haar zy';
Zy laat de winden uit hun schuilsponken vry,

En zet de deuren van de stormörkanen open,

X Die thans, al loeiende uit vier hoeken voortgesloopen;

Afgrysyk gieren door de solferwolken heen,

En dringen ze overal, tot datze, digt inéén

Dewelke de zwavel uit de wolken persen, Geperst, en door 't geweld der winden t'faamgedrongen;

Gelyk het water uit een spons fel gewrongen,

Een digte regenvlaag van zwavel overal

Ter neder storten in 't vervloekte Siddimsdal,

Dat eindlyk, maar te laat, op 't loeien en het kraken

Der donderslagen, uit den slaap begint t'ontwaken,

En schrikt, en beeft, daar 't all' de blikfemschichten ziet;

X Die Gods getergde Wraak thans uit den Hemel schiet;

Want nu, ô wee! nu wordt het hemelvuur ontsloten,

En met het vuur ook all' de plagen uitgegoten:

Die door den bliksem wordt ontfoken, Zy flingert ysfelyk den bliksem naar omlaag;

Ontsteekt de zwavel, die, gelyk een gloënde vlaag;

Met brandend zout gemengt, vervaarlyk naar beneden

Druipt op al 't velt, en op de vier bedorven steden.

Waar door de steden van den gloejenden regen in den brant raken, Eerst raakte Sodom in den brant, en kort daar na

Gomorrah, Seboïm, en 't godtloos Adama,

Met all' hun tempels, en verheven hoofgebouwen.

Nu hoort men 't naar gekerm van mannen en van vrouwen:

Elk roept'er: brant! ach! brant! en waar ze d'oogen slaan,

Men ziet des buurmans huis almede in vlammen staan,

Door

Door 't vreeslyk slikkren van den vuur- en zwavelregen,
 Die op de daken druipt, en zet het allerwegen
 In lichterlaaie vlam. 't geschreeu van wee! en ach!
 De bleeke Vreeze, de Verbaastheit, en 't Geklag,
 Zyn in de huizen, en de Doot loopt langs de straten,
 En heeft de pynen en elenden losgelaten,
 En ziet de menschen met verwoede blikken aan:
 Maar nu begint het vuur vast naar beneên te slaan,
 Door dak en zoldering, en doet de binten kraken;
 Berooft de menschen van den schuilhoek hunner daken,
 En jaagt hen buiten 's huis, daar 't kermen en 't geweën,
 Het knersfetanden van de pyn, en 't naar gesteen
 Poogt door den dikken drang der wolken heen te dringen.
 Hier vluchten vrouwen met haar tedre zuigelingen,
 Geteelt in bloetschande, en boelaadje, en keeren vlug,
 Geschroeit, geblakert in het brandend huis te rug,
 Dat op haar nederstort met geveltop en muuren:
 Daar moeten zy het vuur van hunnen lust bezuuren
 Met gloênde droppen, op het midden van de straat;
 Terwyl de vlam in 't kleet en op het lichaam slaat.
 Gints loopt een digte drang verbaasde Siddimmyten;
 Die staåg de zwavel uit d'ontstoken kleedren ryten,
 Ter stat uit naar den stroom, daar elk zich heil belooft;
 En elders loopen ze met deksels op het hooft,
 Naar 't digte cederwout, om in zyn koele lommer
 Te schuilen; maar helaas! de hopelooze kommer

*En de
 elende on-
 der de
 menschen
 zich ver-
 spreidt,*

Die staats door allerlei rampen grooter wordt. Is overal, en d'angst maakt hen het velt te naau.
De boomen misfen 't loof; het wout verliest zyn schaau;
De palmen knappen, en de balssemstruiken gloeien;
d'Olyven branden, en de cederboschen schroeien;

De beschen raken ook in den brant, Of steken, blakende in den heeten zwaveldrop,
De gloeiende armen naar den hoogen hemel op.
De stroomende Jordaan was van den schrik geweken,

En opgekrompen naar den oorspronk; all' de beeken
Naar heure bronnen, en de bronnen, zelf vervaart,
't Veltge- was, Verschuilen in 't gebergte, of kruipen diep in d'aard'.

Daar was geen water in het lant, dan heete tranen.
Nu sloeg de brant ook in het veltgewas en granen,
En 't vee. En schroeit elendigh 't vee, dat met een naar gegil,
Met opgetrokken staart, den gloet ontloopen wil,
Tot dat het nederploft, en stikt van solferdampen.
Het is'er overal vol doodelyke rampen.

't Gevogelt schreeut verbaast, en vliegt nu heen en weêr,
En valt van boven met verschroeide vlerken neêr,

Het aardryk gloeit en scheurt van hitte, Op 't gloeiend aardryk, daar 't elendigh staat geschapen;
Want thans begint de gront afgrysfelyk te gapen,
En scheurt van droogte, en splyt van hitte aan allen kant.

Waar door de lymputen in den brant raken; Thans vliegen pekkuil en lymputen in den brant,
En 't onderaardsche vuur begint nu meê te gloeien.

't Welk aardbeving verwekt. De buik des aardryks slaat vervarelyk aan 't loeien,
En braakt thans alsints vuur en vlammen, dat de lucht
Van pyn en weedom krimpt, en van benaautheit zucht;

Terwyl al d'aarde schudt, en beeft van 't opensplyten.
 Helaas! waar bergen zich de nare Siddimmyten!
 Daar alles nederstort, en brandt, en beeft, en kraakt,
 En d'uitterste ure van hunn' jongsten dagh genaakt.

Daar was een welkuil, diep in 't aardryk, die met buizen
 Het water der Jordaan door onderaardsche sluizen
 Verzwolg, en voerde door den gront in 't Roode meir:
 Dien poel gebruikt Gods Wraak, tot Siddims ommekeer,
 En maakt, door 't vuur, nu diep het aardryk in gebroken,
 Den breeden waterkolk aan 't schuimen, en aan 't koken.
 Strak borrelt al den gront het ziedend water uit,
 En fist, en spartelt met een ysfelyk geluit.
 De steden waggelen; de torens suifebollen;
 Het dal begint, gelyk een bare zee, te rollen
 Met holle golven; all' de dalen ryzen op;
 De heuvels zinken, en verbergen hunnen top;
 Het vlakke velt begint met hoogten uit te puilen.
 Spelonk en steenrots, daar nogh menschen zich verschuilen,
 Vertoonen d'opening; en bersten van malkaár.
 Nu hoort men eindelyk het uitterste misbaar
 Der Sodomyten, daar de dochter hare moeder,
 De zoon zyn' vader; en de broeder zynen broeder
 In diepe kolken ziet verzinken overal;
 Daar 't aardryk geeut, en gaapt, en spart in 't Siddimsdal
 Wel duizent monden op, en schynt, by 't innesslokken
 Dier booze menschen, weêr te walgen van die brokken.

*De onder-
 aardsche
 welpoel
 raakt aan
 't zieden,*

*Waar
 door de
 gront los
 en de ste-
 den aen
 't wagge-
 len raken,*

*En de
 aarde
 aan 't ga-
 pen, die
 het over-
 schot der
 menschen
 inslokt;*

*Tot Gods
wraak
het gant-
sche dal
in dien
poel dom-
pelt en
omkeert,*

Maar eindlyk bonst Gods Wraak, met haar metalen vuist,
Des aardryks schors vanéén, en wentelt, en vergruist,
En dompelt twee paar steên, met poorten en muuraadjen,
Ja al het vruchtbaar dal, met beemden en boschaadjen,
En mensch, en vee, in dien afgrysfelyken poel,
Dat stof en aschen, door het borlen en 't gewoel
Van 't kistend water, uit de schrikkelyke kolken,
Ryst met den waasem, vol van stank, tot aan de wolken!

*'t Welk
negh de
doode zee
is.*

Toen zag men overal een' stinkpoel wyd en zyd,
In zynen ommetrek ruim vyftig mylen wyd;
Een doode zee, waarin noch dier, noch visch, zou leven:
Een zee, die altyt uit haar diepte een' stank zou geven.

Straks groeit aan d'oeveren een verwonderbare vrucht,
Als blozende appels, maar vol asch en zwavellucht:
Een kenbaar zinnebeeld van wellust en godtloosheit:
Een eeuwigh teeken van der Siddimmyten boosheit,
Dat nu de Godtheit aan die giftige oeveren plant;
Terwyl haar Almaght legt d'orkanen aan den bant,
En laat den noordenwint, die d'opgepreste buien
En dikke wolken jaagt naar 't waterzuchtigh zuien,
De lucht opklaren aan den blaauwen hemelboog.
De strenge Wraak was opgevaren naar omhoog,
Daar Gods Rechtvaardigheit, van Siddims hoon gewroken,
Barmhartigheit omhelsde, en beide, in liefde ontstoken,
Volmaakt veréenden in de heilige Eenvoudigheit
Van 't eeuwigh Wezen, dat zyn glans en Majesteit

*Gods Al-
maght
verdriest
het on-
weér, en
vertoont
nu zyne
Majesteit
met groe-
ter lui-
ster.*

Met schooner luister, en met levendiger stralen,
Door al de Hemelstat verspreidde uit d'opperzalen.

Maar d'echtgenoot van Loth, die voor den ommekeer,
Door Abrams voorbede, op 't bevel van Godt, den Heer,
Zich mede uit Sodoma naar Soär had begeven;

*Loths wyf
verachtte
Gods ge-
bot,*

Die 't hoog gebot, om zich, op straf aan 't lieve leven,
Te spoeden op den wegh, en nimmer stil te staan,
Of om te kyken, hoe 't met Sodom moght vergaan;
Ook nevens haren man had uit Gods mont ontvangen,
Blyft echter staan: ziet om: het zy van schrik bevangen,
Voor 't nadrend onweêr; 't zy haar 't ongeloof besprong;
Of dat haar ydel hart nogh over Sodom hong:

Ziet om,

't Is zeker, dat ze, by het omzien en versmaden
Van Gods bevel, zyn wraak heeft op den hals geladen;
Want bei haar voeten, toen ze verder meent te gaan,
Zyn vast aan d'aarde, en 't hoeft blyft onbeweeglyk staan:

Hare armen, die zy meent ten hemel op te steken,
Verstyfden in 't gewricht: zy poogde nogh te spreken,

*En wordt
door Gods
Almaght
in een
zoutpi-
laar ver-
andert,*

Te roepen aan haar' man om hulpe; maar bevond
Dat haar de tong ook was bevroren in den mont:

Want Godt verandert, door zyn Almaght, haar gebeente
En zachte spieren in een killigh zoutgesteente:

Haar ingewant verstyft; het vloeibaar bloet beviest

In d'aadren, en in 't hart, dat zynen slag verliest,

En 't aangezicht wordt met een lootverf overtoegen.

Men zegt dat heden nogh die zoutzuil, voor elks ooggen,

Digt

Digt by den oever van dien poel ten affchrik prykt,
In eene woesteny, en nogh naar Sodom kykt.

*Haar
dochters
verleiden
vader
Loth tot
bloet-
schande.*

Haar dochters kwamen vaak 't versteende lyk beschreiën.
Maar toonen Sodoms aart, daar zy den Vader vleiën,
Verleiden, door den wyn, tot dronkenschap en voort
Tot bloetschande in den nacht, die sluikery versmoort;
Kwanswys om eerlyk zaat van vader Loth te baren.
Zy baarden ook uit Loth twee zonen, maar zy waren
Twee harde vyanden van Godt en zyn verbont.

*Abraham
zag over
Sodom
den rook
opgaan,*

Maar Abraham, Gods vrient, was in den morgenstont
Van Siddims ondergang, naar d'eigen plaats gewandelt,
Daar hy van Sodom met de Godtheit had gehandelt;
En zag, wanneer hy op dezelfde hoogte kwam,
Hoe al dat vruchtbaar lant nu stont in vuur en vlam,
En dat'er overal een zwarte smook naar boven
Afgrysyk oprees, als de rook van eenen oven.

*En ver-
wondert
zich over
Gods
wraak.*

ô Ysfelyk gezicht! de vroomme Aartsvader beeft,
En ziet nu, dat'er Godt geen tien gevonden heeft,
Die deugt beminnen, en niet staåg zyn gramschap tergen;
Zyn hairen ryzen hem van vreeze en schrik te bergen;
Hy slaat zyn oogen naar den hemel op, en spreekt:
ô Vreesfelyke Godt! hoe zwaar, hoe yslyk wreekt
Zich uw Rechtvaerdigheid aan die verdorven landen!
Wanneer uw gramschap maar een weinig raakt aan 't branden,
Dan beeft al d'aarde, en schrikt voor 't grimmige gelaat
Van uwe Mogentheit! dan wordt het booze zaat

Der menschen haast vernielt! dan wordt een vuur ontstoken,
 Dat all' de bergen, en den afgront zelfs, doet rooken,
 Dat al het lant verteert, met al zyn' overvloet!
 Wie kan 'er wonen by uw' heeten toornegloet?
 Wie weet hoe zeer uw kracht en gramschap is te vreezen,
 ô Godt der Wrake! ô hooggeducht almogend Wezen!
 't Verdorven menschdom hebt gy eertyts doen vergaan;
 De fluis des hemels en des afgronts opgedaan,
 En boven 't hoog gebergte uw' zondvloet opgedreven,
 Dat al, wat adem had, in 't nat den geest moest geven!
 Toen door het water: nu door 't vuur, dat al verteert:
 Beide om de boosheit, die het menschdom overheert:
 Nu Siddims volk alleen: toen al 't geslacht der aarde,
 Behalve Noäch, dien gy uit de golven spaarde,
 Met alles wat hy had in 't zeegevaert geleit.
 Zoo hebt gy Loth, myn' neef, naar uw Reghtvaerdigheid,
 Indien hy zich niet meê tot boosheit heeft begeven,
 Door uwen sterken arm behouden by het leven.
 Is 't waar? ô groote Godt! heeft hy den zwymelwyn
 Der Wrake niet geproeft? zoo hy geredt mogt zyn,
 Maak my zyn heil bekend, opdat ik u mag loven!
 Toen schoot de Hemelvoogt een bliksemstraal van boven,
 Voor 't oog van Abraham, die weêrkeert naar zyn tent,
 En maakt aan Sara Gods gestrengte wraak bekend.

*En verge-
 lyke dezen
 onder-
 gang met
 den zond-
 vloet.*

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET ACHTSTE BOEK.

I N H O U D T.

*Aartsvader Abraham verkeert als vreemdeling,
Te Gerar, daar de Vorst zyn schoone Sara schaakte;
Maar d'Alvoorzienigheid belet d'ontheiliging
Van 't zuiver lichaam, 't welk zy vry en vruchtbaar maakte.
Vrou Sara baart in 't eint den langbeloofden Zoon,
Dien Ismaël bespot, dat twist baart in de wyven.
De Herder wordt, door Gods bevel en Saraas hoorn,
Gedrongen, Hagar en haar' Zone te verdriven.
Vorst Abimelech komt, en maakt, op eigen gront,
Met grooten Abraham een eeuwig vreedverbont.*

*Abraham
trekt op
van de
eiken van
Bhamre;*

Na Siddims ondergang, door vuur en zwavelvlagen,
Doet Vader Abraham zyn tenten zuidwaarts dragen,
Het vee verweiden langs de heuvels, rijk van gras,
En doer de dalen, waar het beste voedsel was;
En trok dus daaglyks met het vreedzaam leger verder
Van 't eikewout, dat, op den afdoght van myn' Herder,

Te

Print invrais et faulx, 1765.

HET SPEENMAAL VAN IZAÄK.

Te zuchten scheen van rouwe, en zyne kruin niet meer
 Zoo hoogh ten hemel op te beuren, als weleer;
 Toen 't, moedigh op den glans der goddelyke stralen,
 Den Hemelvoogt zag in zyn sombre schadu dalen:
 Tot, na een' langen tocht, geloovige Abraham,
 Niet ver van Gerar, in een schoone vlakke kwam,
 Die, tusfchen Kades, en de dorre woestenyën
 Van Sur, gezegent was met vruchtbre jaargetyën.
 Hier slaat hy 't leger neêr: hier toont hy met zyn' staf
 Aan Eliëzer, dien hy zyn bevelen gaf,
 De legerörden; waar hy tenten op moest rechten;
 Waar zuivelschuuren; waar de hutten voor de knechten:
 En waar men 's nachts voor wolf en ondier waken zal.
 Hy kiest zyn woning aan een' frifchen waterval,
 Die bochtigh affchiet door het velt, om 't vee te laven,
 Aan d'andre zyde doet hy waterpütten graven,
 En komt natuur, door kunst en overleg, te baat.
 Dus geeft een Veltheer, die zyn leger nederflaat,
 In 's vyants aanzien, aan de hopliën zyn bevelen:
 Hy doet de benden in de velden zich verdeelen,
 Zet fchilt- en brantwacht uit, of doet met eenen wal
 Het leger dekken voor verraat en ongeval.

*Woonst
 tusfchen
 Kades en
 Sur,*

Nu woont myn Herder in 't gezicht van Gerars muuren,
 Daar hy, als vreemdeling, by zyne nagebuuren,
 Verkeerde, en dikwerf in die vorstelyke stat,
 Daar Abimelech op den grootschen zetel zat,

*Verkeert
 als vreem-
 deling te
 Gerar,*

*En over-
weegt het
wulpsche
hofleven.*

De stedelingen, en hun wulps gedragh, beschoude,
 En 't hof, daar d'ydelheit zichzelf een' tempel boude;
 Alwaar men Grooten vleit, en kunstigh veinzen leert;
 De waarheit haat, met pracht en overdaat verkeert,
 En alles wordt door schyn, en zelfbelang gedreven.
 Hoe zaligh is de rust van ons eenvoudigh leven,
 Daar geene staatzucht, daar geen wulpsheit is bekent!
 (Dus sprak hy dikwils tot zyn Sara, in de tent.)
 Hoe zaligh is de vreê der herdren, buiten kommer,
 In winterzonneshyn, of koele zomerlommer,
 Gezeten, daar natuur hun hart en zinnen streelt;
 En 't vergenoegen in 't gemoet een' wellust teelt,
 Veel eedler dan 't genot der weitsche Waereltgrooten,
 Die in den gloet van 't gout de nedrigheit verstooten,
 En, trots op 't schyngeluk, staåg brommen, waar ze zyn;
 Gelyk de horsels in den warmen zonneshyn,
 Alwaar ze zweven door de bloesfemryke dalen!
 Ach! hoeveel onrust, hoeveel zwarte zorgen dwalen,
 Door al de stat, en 't hof, daar yder zweet en zwoegt,
 Om al wat nimmer een verheven ziel vernoegt;
 Om vorstengunst, en eêr, en aanzien, en vermogen;
 All' strikken voor de deugt, al klatergout voor d'oogen!
 De bleeke kommer woont in zwartberookte steên,
 En smeedt de ketens van ontelbre bezigheên,
 De boeien, die den mensch aan d'ydelheit verslaven,
 Of 't korte leven in de dartelheên begraven.

Van lachend kortswil, of van eerloos tytverdryf!
 De deugt loopt balling 's lants, en heeft 'er geen verblyf!
 De waarheit woont 'er niet, en heeft 'er maag noch vrienden!
 De godtvrees is by geen' afgodendienst te vinden!
 En daarom moeten wy, myn lieve Sara, weêr
 Voorzichtig omgaan met dit volk, gelyk weleer.

Maar Gerars Vorst kwam op een' morgen met de reiën

*Koning
 Abime-
 lech be-
 ziet het
 herders-
 leger.*

Van hovelingen, zich in 't open velt vermeiën,
 En reed juist, by geval, door 't herdersleger heen,
 Daar Vader Abraham kwam met zyn Sara treên.

De Heeren slaan verbaast alle oogen ront, in 't hondert,
 Om zulk een meenigte van vee en volk verwondert,

En om het groot getal van tenten, net in 't velt,
 Gelyk een draagbaar dorp, in baurten neêrgestelt,

Daar alles zich beweegt op 's Herders welbehagen:

Maar Abimelech had op Sara 't oog geslagen,

*En ver-
 lieft op
 Sara;*

En op de schoonheit van 't aanvallige gelaat,

Den zwier der leden, in 't eenvoudigh veltgewaat,

x De levendige verf, den opslag harer oogen,

En was schier buiten zich verrukt en opgetogen.

De frische schoonheit van den morgenstont, waarom

x Hy nu naar buiten rydt met zynen adeldom,

Vergeet hy teevens: all' de hemelsche robynen,

En diamanten, die gezaait op 't aardryk schynen,

En flikkren van het gras en kruiden in het oog,

Wanneer de nuchtre zon klimt aan den hemelboog;

182 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

't Gezicht der velden, en de geestige verschieten,
Langs heuvels, en bosfchaadje, en frische watervlieten;
Ja al de schoonheit, die natuur op 't groot paneel
Des aardryks schildert, en voltooit in yder deel,
Zyn uit zyn aandacht in een' oogenblik verstofven;
Geen wonder, want dit schoon ging zelfs natuur te boven.

Hy zag de rozen in den laten wintertyt;
Een onverwelkbre jeugt, die door geen jaren slyt;
Een eindelooze lente in 't hartbekorend wezen;
In 't oog den zomer, die geen herfstbui schein te vreezen.
Hy houdt den klepper, die op 't gouden montstuk byt,
En knabbelt, staande, en zegt: gy Herder, wie gy zyt,
Zeg my, wiens vee is dit? van waar zyn all' die schapen,
Die runderen, en zulk een groot getal van knapen?
Wat Godt, of mensch, voert al dat volk in myn gebied?
Toen boog zich Abraham, en sprak: al wat gy ziet
Van vee, en slaven, heeft uw Knecht, door 's Hemels zegen,
ô Brave Koning, tot zyn' eigendom verkregen.

Ik wei dit vee, met dees myn Zuster hier en daar
Door 't lant, en niemant wordt'er hinder van gewaar;
Maar al onze overvloed gedyt veeleer ten besten

Van uwen onderzaat, en 't volk der naaste vesten.
Wy dienen onzen Godt; beminnen rust en vreê;
Ons vee leeft van het lant, en wy weêr van het vee.

Thans vraagt de Koning aan Vrou Sare: is dees uw Broeder?

Ja (zegt ze) ô Vorst! hy is myn Broeder, en Behoeder;
Doch

Bevraagt
Abra-
ham,

En ver-
staat uit
beider
mont dat
Sara de
Zuster is
van Abra-
ham.

Doch, op dit zeggen, schiet op 't aangezicht een blos.
Maar Abimelech zwygt, en noopt het moedigh ros
Weêr stedewaart, gevolgt van all' zyne edelluiden:

De gouden zon was naau gestegen in het zuiden,
Of schoone Sara, die dit onheil niet verwacht,
Is andermaal gefchaakt, en aan het hof gebragt,
Door 's Konings bende, tot dien vrouwenroof gezonden:

*Sara ten
tweede-
maal ge-
schaakt
en te Ge-
rar aan
't hof ge-
braght.*

Want Gerars Vorst gevoelt de pynelyke wonden
Der liefde, in 't hart, dat in de strikken van de min
Verwart bleef, door het zien der schoone Herderin.

Wech, hoofsche schoonheit, die het aangeboren letfel,
(Dus spreekt hy) staåg verbergt door kunst, en door blanketfel,
Natuurlyk schoon braveert al 't hoffelyk sieraat.

Wech, teder schynschoon van het jeugdige gelaat,
Dat haast verschiet, gelyk de bloemen op haar stelen,
Zoo dra een wintje komt door 't zwakke lichaam spelen:

Ik min een schoonheit, die den tyt en jaren tart,
Een Herderin, die ik myn trou, myn hant, en hart,
Opdragen zal, en zelfs, in spyt der wulpsche vrouwen,
Alleen voor 't voorwerp van myn echte min wil hou'en.

Maar Gods voorzienigheid, die van den hemelboog
Ziet op het menschdom met een nimmerflumrend oog,
Daalt, om de kuisheit van Vrou Sara te bewaken,
Nu in een dunne wolk van 's hemels hooge daken.
Zy gaat onmidlyk van het eeuwigh Wezen uit;
Bestiert het alles, naar zyn' wil, en raatbesluit;

*Gods
voorzie-
nigheid,*

Heeft

*Waar
door Godt
de waer-
reft re-
geert,*

Heeft d'Almaght tot haar' dienst, en ziet al d'aarde uit d'oogen
 Van Gods Alwetendheit, en wat de menschen poogen:
 Zy deelt een yder zyn bescheiden gaven toe,
 Den vetten rykdom, en de magere arremoê,
 Gebiedt den zegen, naar heur' wil, en welbehagen;
 Of stort rechtvaerdigh uit de welverdiende plagen:
 Als 't Haar belieft, dan zit de vruchtbaarheid ten toon,
 In herfsmaants besten dos, op eenen gouden troon
 Van korenâren, en vervrolykt all' de volken:
 Als 't Haar belieft, dan rydt de donder door de wolken;
 Dan schent het weerlicht, of de hagel, 't rype graan,
 Wanneer het menschdom aan de Godtheit heeft misdaan.
 Die goddelyke Kracht nu werkende in 't byzonder,
 Aan 't hof van Gerar, doet in 's Konings huis een wonder:
 Zy die, zoo wel toen Godt den man uit aarde schiep,
 Als toen Hy ook de vrou bootseerde, als Adam fliep,
 Het bloet en geesten had gegoten in de vaten,
 De wondre deelen, en geschikte ledematen,
 De zinnetuigen, 't hart, en al het ingewant,
 Voor 't menschlyk leven tot een' zetel had geplant,
 En daartoe yder deel zyn plichten voorgeschreven,
 En vaste wetten van bewegingen gegeven;
 Zoodat, toen d'Almaght eerst de ziel in 't lichaam zondt,
 Het leven gaf, en blies den adem in den mont,
 Het grootste Kunstwerk van het godtlyk Alvermogen,
 Die kleine Waerelt, door zich zelve werd bewogen:

*Die ook 't
lichaam
van den
mensch
had ge-
schapen.*

Zy,

Zy, die in 't eerste paar ontfak het liefdevuur,
 En in die vonken, door de werking der natuur,
 De zaden stooft van ontelbre nageslachten;
 Werkt nu een vreemde plaag, door onverstaanbre krachten,
 En wankt in man en vrou een strenge geesfelroê;
 Weêrhoudt de vruchtbaarheid, en sluit de baarmoêr toe:
 Zy bindt de weelde en drift, die korts door d'adren vlogen,
 Aan eenen vreemden bant van louter onvermogen,
 Waar door de liefde treurt, met al de weelde en lust;
 En zelfs de welvaart wordt ontydigh uitgebluscht
 In koele kwyning, door geen artseny te paaiën;
 Gelyk in onwêr, als het hard begint te waaiën,
 't Voorzichtigh huiswyf all' de deuren sluit, vervaart
 Voor brant en onheil, en het vuur neemt van den haart,
 De kolen uitdooft, en verbergt, en bluscht de vonken:
 Zoo dooft Gods Kracht ook 't vuur der dartle koningslonken,
 Om d'eer te sparen van die gadelooze Vrou,
 Die 't langbeloofde Zaat eerlang ontvangen zou,
 Den Erfgenaam van Gods verbont, en zyn genade.

Intusfchen maakt de Vorst van Gerar zynen Rade
 Zyn troubesluit bekend, waarin zich elk verheugt.
 Al't volk, door 't schel gerucht gewekt, springt op van vreugt,
 En loopt nieuwsgierigh uit. men hoort, door all' de straten,
 Van Saraas schoonheit, en den ryken Herder, praten,
 Die zooveel schapen, zooveel knechts en slaven had,
 En elk belooft zich heil en zegen voor de stat.

*Sluit nu
 om Saraas
 wilde alle
 baarmoeder
 in 's Konings
 buis.*

*Abimelech
 maakt
 schikking
 tot het
 huwelyk.*

*Abraham
en Sara
worden
gerust ge-
stelt in
Gods be-
stier.*

Maar Abraham wort door Gods geest van 't angstigh vreezen
Gerust gestelt, op 't wys bestier van 't eeuwich Wezen;
En Sara voelt in 't hof de kracht van 't heilgeloof:
Daar zy, voor lonken blind, voor vleieryen doof,
En ongevoeligh in de grootfchgesierde zalen,
De kuische zedigheit doet uit hare oogen stralen.
De Koning was verrukt door 't overschoon gelaat,
Het wit der kaken, en het gloeiend inkarnaat,
Het purper van den mont, en 't levend git der oogen;
Maar voelt gestaag almeer het kwynend onvermogen,
Dat in zyne adren schuilt, en zyne hartstocht stuit,
Den lust tot weelde in onbekende boeien fluit,
En dooft d'inbeelding, en verliefdde mingedachten.
Dus miste ook Pichol zyn gewone mannekrachten.
Dus gaat het in het hof met 's Vorsten huisgezin,
Met all' de mannen, hoe geveleit door vrouwemin.
De kusjes, lachjes, en bekorelyke lonken
Vermaakten wel het oog, en schenen 't hart t'ontvonken;
Maar lieve lonk, noch lach, noch kusjes van den mont;
Noch alles, wat de min ooit teêr en lieflyk vindt,
X Waarmeê zy ooit de kracht dier hartstocht heeft bewezen,
Kon nu de mannen van die vreemde plaag genezen:
Ja zelfs natuur vermogt op 't kwynend lichaam niet:
Die bant was losgemaakt: 't was uit met haar gebied.
Des Konings wyven, en doorluchtige Prinsessen,
En in de vrouwen een groote De staatjuffrouwen, en gehuwde dienaressen,

Gevoelen meê Gods plaag in haren zwangren schoot:
 Elk krimpt van weedom, of van harden barensnoodt;
 Maar niemant baart, of wordt verlost van bitter lyën,
 Door hulp der Wyzen, of door kracht der kruideryën,
 Zoo floot Voorzienigheid de vruchtbre baarmoêr toe.
 Die zoogend was, en pas haar zoontje, bly te moê,
 Drukte aan de volle borst, van moedermin gedreven,
 Kan nu het schreiend wicht geen morgenzoogfel geven:
 De zuivre melkbron is verdroogt, en in die smart
 Gaat elk het jammren van den zuigeling aan 't hart
 Een yder staat verbaast, en d'Artsen in 't byzonder.
 De kunst is ydel. niets vermag op 't godtlyk wonder.
 De Priester roept vergeefsch de doove goden aan.
 Men doet de mannen door de zuivervuuren gaan,
 En all' de vrouwen zich in heiligh water waschen.

*verwar-
ring in 't
bos.*

Acht dagen lang smolt al het hof in traneplassen.

Acht dagen kwynt de man, en zit het wyf in noodt,
 En schreit de zuigeling van dorst, op 's moeders schoot;

En zooveel dagen ziet Vrou Sara al 't gewemel

Van 't Vorstlyk hof, wanneer d'Almaghtige uit den hemel
 Tot Abimelech komt, des nachts, pas eer het licht

Des blyden dageraats, voor wien 't gestarnte zwicht,

Ter kimmn uitstyg, wen het brein, door 't zacht gesluimer;

Met nieuwe geesten is verkwikt, en 't denkbeelt ruimer

En dieper indruk in de hersenvaten maakt,

En zegt: nu zyt gy om de Vrou, die gy gefchaakt,

*Na acht
dagen
komt Gode
tot Abi-
melech in
den
droom.*

En wechgenomen hebt, een' man des doots bevonden;
 Want ze is in 't huwlyk aan Abraham verbonden.
 Toen sprak de Vorst, die vry van Sara was: ó Godt!
 Straft ge een rechtvaardigh volk dan met dat vreeslyk lot!
 Heeft hy niet zelf aan my gezegt: zy is myn Zuster;
 En zy: hy is myn Brôer. waarom ik haar geruster
 Nam tot een Vrouwe, in myne oprechte eenvoudigheid.
 Maar 't godlyk antwoord van de Hemelmajesteit,
 Klonk dus in 's Konings oor: ik heb dat al geweten,
 En, daar ge u zelven hadt door vrouwenroof vergeten,
 U met uw roofziek volk daar in verheugt, belet
 Die Vrou te schenden en het heiligh huwlyksbet.
 Welaan, wil dan den Man zyn Huisvrouw wedergeven,
 Opdat hy voor u bidde, en gy noch blyft in 't leven;
 Want hy is een Profeet: zoo niet, zult ge, op myn woort,
 Ten grave dalen, met al wat u toebehoort.

*Abime-
 lech ont-
 biedt
 Abraham
 ten hoof,*

Maar Abimelech, uit dien wondren droom gefchoten,
 Roept all' de knechten van zyn huis, en all' de Grooten
 Van 't hof verbaast byëen, in 't kriegend morgenlicht;
 Dien hy zyn' droom vertelt, en 't hemelsch nachtgezicht.
 De mannen staan verbaast, van angst en schrik gellagen.
 Elk roept: dat 's d'oorzaak van onze ongemeene plagen!
 De Koning zendt terstondt, om Herder Abraham,
 En vraagt bedrukt, zoo dra hy voor zyne oogen kwam,
 In 't midden van een' drang ontfelde hovelingen,
 Die hem nieuwsgierigh, als een' halven Godt omringen:

Wat

Wat hebt ge ons aangedaan, ô Herder! door wat kwaat
 Heb ik aan u verdient, dat gy myn welvaart haat:
 Dat ge over my, en al myn ryk, een schuldt zoudt brengen,
 Door zonden, die ik in geen' andren zou gehengen,
 Gy hebt met my gedaan, dat nimmer moest geschiên,
 Wat is'er d'oorzaak van? wat kwaats hebt gy gezien?

*En be-
vraagt
hem,*

Toen boog zich Abraham, en sprak: ô Grootte Koning:
 Ik zag de stat, al 't volk, dit heerlyk hof, uw woning,
 En dacht alleen; hier heeft de Godtvrees geen verblyf;
 Men zal my dooden, om de schoonheit van myn Wyf:
 En daarom noemde ik haar myn Zuster; zy my, Broeder:
 En 't is ook waarlyk zoo, ô Vorst; want myne moeder
 Gestorven zynde, is zy uit 's Vaders tweede trou
 Geteelt, en naderhand geworden tot myn Vrou.
 Wanneer 't gebeurde, dat my Godt, uit d'opperzalen,
 Riep uit myns Vaders lant, en huize, om hier te dwalen
 By vreemde volken, heb ik eensvooral gezêit
 Tot myne Huisvrouw: dit zy uw weldadigheid,
 Dat gy my Broeder noemt by alle vreemdelingen!

*'t Welk
de Herder
beant-
woordt.*

De Vorst, en allen, die zyn' hoogen troon omringen,
 Staan nu verwondert, om den Man, en zyn' gelaat,
 Waarin iets godtlyks blinkt, wat groots te lezen staat.
 Elk vreest hem als een' Vrient der hooge Hemelgoden.
 De Koning had alreê een groot getal onthoden
 Van knechten, maagden, en van alderhande vee:
 Dat schonk hy hem, en zyn' geliefde Sara meê;

*De Kon-
ning, ver-
wondert,
geeft hem
geschen-
ken en
zyne Sara
weêrom,*

190 ABRAHAM, DE AARTSVADER:

En sprak: zie daar, myn lant ligt voor u vry en open;
 ô Godsvriend! woon, alwaar 't u lust, met uwe hoopen;
 Maar bidt den Godt, dien ik in 't nachtgezichte zag,
 Opdat men vry zy van zyn plaage, en leven magh.

*En ver-
 maant
 Sara.*

En gy, wiens schoon gelaat my kon tot liefde dwingen,
 Zie, uwen Broeder geve ik duizent zilverlingen;
 Zie toe, dat dit u tot een oogendekfel strekk',
 Dat uwe schoonheit voor het vreemt gezicht bedekk';
 Opdat u yderëen, waar gy het vee mogt weiden,
 Aan 't vroulyk hulfel magh van maagden onderscheiden,
 En wees dus eindlyk, door eens anders schaa, geleert.

*Abraham
 danköf-
 fert,*

Zoo heeft Gods Voorzorg weêr de vrees in vreugt verkeert.
 Zoo pralt myn Helt, die met een' zegen uit de wolken,
 En ryke gaven van den Koning dezer volken,
 Belaân, zyn Sara, zyn beminde Hartvriendin,
 Als in triumf, brengt uit het hof ter velttente in.
 Nu doet hy 't offerdier in 't herdersleger slachten,
 En dankt de Godtheit met eerbiedige gedachten,

*En bidt
 voor den
 Koning en
 zyn huis;*

Hy bidt voor 's Konings heil, en voor al 't vorstlyk bloet,
 Dat nogh, om zynent wil, Gods plage lyden moet;
 En op zyn beê wordt straks de plaag aan bant gesloten.
 Natuur krygt weder in den Koning en zyn Grooten
 De handen los en vry, en gaat haar' ouden gang.

*Waar op
 de plagen
 verdwy-
 nen.*

De teelkracht zweeft door 't bloet in d'aders zonder dwang,
 De vrouwen baren, en de melkfonteynen springen
 Van levensvoedsel, voor de tedre zuigelingen:

Ge-

Gelyk, na lange droogte, als 't aardryk hygt van dorst,
 En sikt van hitte, en sluit den boezem met een korst,
 Terwyl 't geboomte in 't wout, en plant, en struik bevangen,
 De halfverwelkte blaân flauwmoedig laten hangen,
 Een zoele regenvlaag uit vruchtbre wolken druipt,
 En weêr door d'aders der verslenste groente kruipt,
 Verzacht den gront, en doet de zwangre baarmoêr open,
 Der vruchtbre moeder d'aarde, en bron en beeken loopen,
 Tot laaffenis van kruit, en gras, en vee, op 't velt,
 Het welk de vreugt, en hoop des akkermans, herstelt.

Maar 't godlyk Paar was naau den laatsten nacht van zorgen
 Zoo grootfch ontworstelt, of de vriendelyke morgen
 Van Gods beloofde gunst blinkt, met een lieflyk licht,
 Door d'uitgestelde hoop, in Saraas aangezicht,
 En werkt een wonder, dat natuur, en hare krachten,
 Het menschelyk vernuft, en all' zyn nagedachten,
 Verdooft, en teekent thans het voorbeeld in die Vrou
 Van 't grootfte Wonder, dat de Godtheit werken zou
 In eene reine Maagt, die tegen al haar orden,
 En werking der natuur, zou overschaduwet worden
 Van 't Alvermogen, en, bezwangert door die Kracht,
 Gods Zoon zou baren, 't Heil van 't menschelyk geflacht.
 De Wonderwerker, door de hemelen gebroken,
 Bezoekt nu Sara, naar het woort weleer gesproken.
 Hy, die de baarmoêr in des Konings wyven floot,
 Geeft nu de vruchtbaarheid aan een' verfturven fchoot,

*Godt be-
 zoekt
 Sara ge-
 lyk by
 gesproken
 had,*

*En maakt
 haar een
 voorbeeld
 van 't
 grootfte
 Wonder.*

In eenen ouderdom van tienmaal negen jaren,
 En blaast een nieuwe jeugt door 't bloet, in hart en aären;
 Een heimlyk vuur, dat weêr de drift en kracht verstaalt,
 Op Saraas kaken speelt, en uit hare oogen straalt,
 En noodt haar' Heer op nieu te bruiloft in haar tente.
 Het zoele wintje, dat, op d'aankomst van de lente,
 Den vastbevroren schoot des aardryks open sluit,
 De beekjes vloeien doet, en blaast in gras en kruit
 Een nieuwe jeugt en geur; verfiert door 't zoel gefluister
 't Gelaat des aardryks nooit met schooner glans en luister;
 Dan nu Gods eigen Kracht maalt op het aangezicht.

*Sara
 worit
 bevrucht.*

Van schoone Sara, die, door 't heilgeloof verlicht,
 In haar bespiegeling nu ziet de zuivre waarheit.
 Der heilbeloften in haar' dagh en volle klaarheit;
 Want ze is bevrucht, en baart voor Abraham, haar Hooft,
 Op den gestelden tyt, zoo Godt hem hadt beloofst,
 Aan Mamres eikenbosch, in schadu van de blaären,
 In zynen ouderdom van hondert levensjaren,
 Een' welgeschapen Zoon, die ze aan haar borsten zoogt,
 En dankt de Godtheit, die haar uit den smaet verhoogt.

*Aigeme-
 ne blyd-
 schap,*

Nu slaat de blydschap tot de herderinnereien
 En knapen over, waar zy's Heeren kudden weiën;
 Elk neurt, en zingt, of speelt, op eene herderwys,
 Den lof van Sara, en haar' jongen Zoon ten prys.
 Het pluimgedierte slaat, op al 't gejuich, aan 't zingen,
 En 't domme vee begint te huppelen, te springen.

Al 't velt, ja zelfs natuur fchynt vrolyk van gemoet:
 Maar Elihu, een knaap in Terahs huis gevoedt,
 Van kunstiger vernuft, en Jubals geest gedreven,
 Die dunne rieten aan malkander wift te kleven,
 Hief dus zyn veldtiet aan, terwyl een yder zweeg,
 't Gedierte luisterde, en de wint zelf ooren kreeg:

Juich, Hemel; aarde, juich, en wil myn' veltzang hooren! *Herders-
 gezang op
 de geboorte.*
 Den grooten Herder is een jonge Zoon geboren!
 Juicht, Knapen, Maagden, juicht, de velden, en het vee,
 De bosfchen, heuvelen, en dalen juichen meê;
 Want dalen, heuvelen, en bosfchen, vee, en velden,
 Ja aarde, en hemel, staan nu Abrams heil te melden,
 En volle blydschap, tot zyn' ouderdom gefpaart,
 Nu fchoone Sara hem een' Nazaat heeft gebaarr!

De zon ryst vrolyker. de heuveltoppen blozen.
 De wintjes aasfemen een' lieven geur van rozen.
 De beemden luiken op. de hagedoren bloeit.
 d'Olyfboom druipt van vet, daar d'eik van honing vloeit.
 De korenäir vergult het velt meer dan te voren;
 Nu grooten Abraham een Nazaat is geboren.

Hoe vrolyk ruischt de bron! hoe vloeit de zilvren beek!
 Hoe onbekommert weidt de kudde door de streek,
 Voor wreede wolven en voor boschgedrochten veilig!
 Geen ondier nader' hier omtrent: de plaats is heilig!
 Want dezen zaalgen tyt heeft Godt voor ons bewaart,
 Nu vruchtbre Sara heeft een' jongen Zoon gebaart.

Dit is de zegen, dien de Hemel lang voorspelde:
 Dit is 't beloofde Zaat (zoo ons de man vertelde,
 Die 's Heeren huis bezorgt) uit welk men Goël wacht,
 Den grooten Losser van het menschelyk geslacht,
 Den Vloekverbanner, den Verzoener van Gods toren:
 Zoo groot een Zoon is nu voor Abraham geboren.

Dit is 't gezegent Zaat, waaruit een gantsche ry
 Van Vorsten-spruiten zal naar d'oude profetsy;
 Een volk, dat Kanaän als eigen zal genieten,
 Van daar d'Eufraat komt van het hoog gebergte schieten;
 Tot daar d'Egiptus draagt zyn stroomnat nederwaart:
 Zoo groot een' Nazaat heeft Vrouw Sara nu gebaart.

Ontelbaar zyn des nachts 't gestarnte, aan 's hemels zalen,
 De bladers van 't geboomte, en 't gras in deze dalen:
 Ontelbaar is het stof der aarde, en 't zant der zee;
 Maar zoo ontelbaar zy 't geslacht myns Heeren meê:
 Ja zulken zegen heeft d'Alzegenaar beschoren,
 Den langbeloofden Zoon, Heere Abraham geboren.

Eer mist de beemt het gras, het gras den morgendaau:
 't Gebergte dalen, en de dalen bruine schaau:
 Eer zal de zon het licht, de maan den glans ontberen:
 Eer zal de lantsroom naar den Liban wederkeeren;
 Eer 't zegenryk geslacht myns Heeren sterf van d'aard',
 Uit dezen Nazaat, die nu Sara heeft gebaart.

Groei dan, ô jonge Knaap, by 's Hemels milden zegen:
 Gelyk het jeugdigh gras by zonneshyn en regen:

Groei als de wilgen aan den frischhen watervliet!

De voorspoet volge uw treên! het onheil treffe u niet!

Geen stekend onkruid kwetse uw' voet, of spitse doren!

Groei, Zoon van Sara; myn' Heere Abraham geboren!

Gelyk de lammertjes, die, hagelwit van vacht,
 By 't zoogfel groeien, en betrouw staan aan myn wacht;
 Groei dus, ô kleine Knaap, by 's moeders volle borsten,
 Nooit door de dattle hant der geile Waereltvorsten
 Geraakt, maar zuiver door des Hemels gunst gespaart,
 Voor Abrams grooten Zoon, van Sara nu gebaart.

Dus zong de knaap, terwyl het vee vergeet te grazen;
 Maar Terahs vrome Zoon, van godtvrucht aangeblazen,

*Abraham
 noemt zyn
 nen zoon
 Izaäk,*

X Zingt eenen lofzang in het nedrigh herdersdak,
 En geeft zyn' lieven Zoon den naam van Izaäk,
 En doet ten achtsten dage, op Gods bevel, hem lyden
 De vleeschbefnyding, om hem in 't verbont te wyden;
 Terwyl de Moeder ruim in pyn en smerte deelt,
 En 't medelyden door des Vaders boezem speelt.

De liefde buigt zich voor den wil van 't Opperwezen.
 Maar toen de zorg was van het hart, en 't Kint genezen,
 Sprak Moeder Sara, door een hemelvreugt verrukt,
 Terwyl ze 't zuigend Wicht aan haren boezem drukt,
 En 't oog godtvruchtigh naar den hemel houdt geslagen:
 d'Almaghtige Opperheer maakt in myne oude dagen
 My een Gelach, en geeft me een' zoon, die Lacher heet.

*En be-
 snydt
 hem.*

X Myn Herder lachte, ik meê: en yder die dit weet,

X Saraas
verruk-
king over
den naam
Izaäk.

Ja wie van eeu tot eeu dit wonder zal gelooven,
Zal met my lachen, door een hemelvreugt, van boven
Der menschen harten, als een lachen, ingestort,
Wen al 't geslacht der aarde in hem gezegent wordt.

X Wie dagt ooit, dat men, zoo Gods woorden 't niet voorfelden,
Aan mynen Abraham van Sara nogh zou melden:
Zy zoogde zonen; want ik heb, schier oud en krom,
Hem eenen Zoon gebaart, in zynen ouderdom.
Dit is van Godt geschiet, en wonder in onze oogen.

Hagars
wangunst
en Ismaëls
waan.

Maar ondertusfchen vindt vrou Hagar zich bedrogen
In hare hoop, en mist alleen de vreugt in 't hart.

X De wangunst voedt althans een heimelyke smart,
En groeit, hoe meer de Zoon van Sara schynt te groeiën:
Ze ontveinst de vlammen, die in haren boezem gloeiën.
Maar Ismaël, een knaap ruim vyftien jaren oud,
Van wilden aart, gelyk een' ezel in het wout,
Leert haast de hartstocht uit zyn moeders oogen lezen;
En merkt den afkeer, en de smaet, in Saraas wezen;
Terwyl hem d'eigelielide als oudsten Zoon verbeelt,
Van Vader Abraham, en met dat voorrecht streelt.
Vermeetele jeugt weet zich met ydlen schyn te vleiën.

Hoogtyt
toem
Izaäk ge-
speent
wierd,

Maar op het gastmaal, dat d'Aartsvader liet bereiën,
Ten dage als Izaäk gespeent wierd, breckt en berst
Het vuur der driften, door het zelfbelang geperst,
En lang in 't vrouwenhart gedrongen zich t'ontlasten;
Gelyk een onweêr uit, in 't aanzien van de gasten:

Want,

Want, toen men matigh by het eedel druivesap,
 En dischgerechten, vry van weelde en dronkenschap,
 Het hart verkwikte, dat de vreugde uit d'oogen straalde;
 De vrome Gastheer aan zyn' dischgenoot verhaalde,
 Hoe Godt, d'Almagtige, de Schepper van 't Heelal,
 Met hem gesloten had een heilverbont, dat pal
 En onverbreekbaar zou in dezen Nazaat duuren,
 En in zyn' Zade, tot aan 's waerelts uiterste uren,
 Hoe d'eisch van dit verdrag slechts Godsvrucht was, en trou;
 Maar hoe 't beloofde heil onëindigh duuren zou,
 Waarvan dit Kanaän een onderpant zou wezen,
 Voor zyn geslachte, tot een eigendom nadezen:
 En toen Vrou Sara van 't langwyligh uitstel sprak
 Van Gods beloften, eer zy dezen Izaäk,
 Den rechten Erfgenaam van 's Vaders ryken zegen,
 Na zooveel leets, had in haar' ouderdom verkregen,
 En hief den Jongen op, terwyl 't gezelschap juicht,
 Hem vriendlyk toelacht, en van zyn geluk betuigt,
 En drinkt zyn' groei en bloei, en lange levensdagen;
 Had Sara juist het oog op Ismaël geslagen,
 En zag, hoe hy de tong uitstak, met schimp, en smaat,
 En 't kint bespotte, met zyn oogen en gelaat.
 Nu vat de gramschap vuur: zy zegt tot zyne Moeder:
 Hoont dus uw dienstbre Zoon alreê zyn' vryen Broeder?
 Vervolgt hy hem zoo vroeg, en straft men niet dien hoon?
 Maar fiere Hagar schiet haar toe: geen dienstbre Zoon

*Waar op
 Abraham
 Gods han-
 delingen
 met hem
 verbaalt.*

*Sara zag
 Ismaël
 spottende.*

198 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Waar
door twist
ontstaat,*

Is uit Heere Abraham geteelt: op geen' gekoften,
Of dienstbren rusten zoo veel hemelsche beloften:

Geen twalef vorsten zyn eens Slaven nagelacht:

Hy is ook Abrams Zoon, die Abrams heil verwacht:

En of de Jonge eens lach', verdient hy daarom slagen;

ô Neen: hy heeft genoeg aan uwen haat te dragen.

*Die men
vergeefs
tracht te
blusfchen,*

Thans gaat het hooger; want de vrede en vreugt verdwynt,

Alwaar de tweedracht, of de dulle twist, verschynt.

De reden sterft, zoodra de gramschap wordt geboren.

Een enkle drift kan vaak de beste vriendschap storen.

Elk poogt den brant, die in het vroulyk hart ontfont,

En vonken schiet in 't oog, en vlammen uit den mont,

Te blusfchen; maar vergeefs. het vuur gloeit hart en ader.

*Sara wil
dat Ha-
gar en
Ismaël
uitgedre-
ven wor-
den.*

Vrou Sara zegt in 't ent tot Abraham den Vader:

Dryf deze Dienstmaagt uit met haren dartlen Zoon:

Dien ezel uit het wout: hy doelt op smaat en hoon.

Die elk te vyant is, moet yders gunst ook derven.

De Zoon der dienstbre zal met mynen Zoon niet erven.

*Godt be-
vestigt
den wil
van Sara.*

Gezegende Abraham verzuchtte, en voelt nu smart.

De taal van Sara valt den Man als loot op 't hart.

Hy meent zyn' Zoon van zulk een harde wraak te sparen,

En Saraas gramschap door de reden te bedaren;

Den trots van Hagar te vernedren door beleid,

En overlegt het stuk, des nachts, in eenzaamheit:

Wanneer Gods hemelstem dus dondert in zyne ooren:

Schroom niet, ô Abraham! den Zoon, voor u geboren,

Met

Met zyne Moeder uit te dryven, op den raat
 Van uwe Sara: hoor haar stem, en vrees geen kwaat.
 Men zal in Izak toch uw nageslacht benoemen:
 Maar Ismaël zal ook op mynen zegen roemen:
 Ik zal hem stellen tot een volk, en door myn maght,
 Omdat hy is uw Zoon, ook zeggen zyn geslacht.

Nu moet de liefde van myn' grooten Vader zwichten
 Voor zyn gehoorzaamheit aan Godt, en godsdienstpligh ten.
 Hy zendt vrou Hagar, in den vroegen morgenstont,
 En zynen zone, naar de stemme van Gods mont,
 Met broot en water wech, naar Parans woestenyën.
 Zoo valt de hoogmoet: zoo moet d'ydle grootsheit lyën;
 Want Godt weêrstaat den waan en hoovaerdy, maar mint
 De nedrige ootmoet, die zyn gramschap overwint.
 Zy reizen langs den wegh, tot zy het voetspoor misfen;
 En dwalen eenzaam door de woeste wildernisen;
 Daar Ismaël byna van hitte en dorst verfmacht:
 En 't had gedaan geweest met Hagars nageslacht;
 Had niet Gods Engel, neêrgezonden uit den hoogen,
 Een heldre waterbron ontdekt aan Hagars oogen,
 En haar getroost met zyn belofte, en zegening:
 Ja's Hemels voorzorg bleef ook by den jongeling.
 Hy werd een maghtigh Man, op Parans woeste heuvelen;
 Daar't bosch- en berggediert, moest door zyn pylon sneuvelen,
 En daar zyn Moeder hem gaf een Egiptisch wyf.
 De gulde vrede was na 't zorglyk huisgekyf.

*Abram
 dryft Ha-
 gar en ba-
 ren Zoon
 Ismaël uit
 naar 't
 gebergte.*

*Alwaar
 hem Gods
 voorspoedig
 maakt.*

De Koning Abimelech komt in 't berdersleger, Nogh naau in Saraas tent herstelt, of Gerars Koning

Bezoekt den Herder, in zyn nederige woning,

Met veltheer Pichol, om een plechtigh vreêverbont

Met grooten Abraham te sluiten, mont aan mont.

Hy zag des Herders macht, en rykdom, staåg vermeêren,

En begeert met Abraham een vreêverbont te maken. En zegt: ô Abraham, wil my uw trou bezweren,

Beloof my met een' eedt, voor Godt, die alles kent,

En zegent al uw doen, waar gy uw treden wendt,

Dat gy met mynen zoon, noch myne verdre magen,

Bedrieglyk handlen zult, door overmaght of lagen;

Maar doen, als ik u deed, gelyk 't een Vorst betaamt,

Sints gy, als vreemdeling, in myne landen kwaamt.

Thans zegt myn Herder: ik zal gunst met trou vergelden.

'k Zal zweren, groote Vorst, maar deze zaak eerst melden:

Zoo ik beloven zou te doen, gelyk gy deed;

Dan moeste ik 't onrecht ook met onrecht, naar dien eedt,

Betalen; want uw volk, uw knechten zyn gekomen,

En hebben met geweld myn' waterput genomen,

Dien ik, tot myn gebruik, in 't lant hier graven liet.

Maar Abimelech sprak: ik weet van 't onrecht niet.

Ik heb het nooit gehoord, en nimmer kwaamt gy klagen:

X Hy zal uw eigen zyn: ik zal 'er zorg voor dragen.

't Verbont wordt getroffen, Nu sluit men het verbont van vriendschap, vrede, en trou,

Dat vast in 't nageslacht des Konings blyven zou,

X En roept de Godtheit tot getuigen hunner eeden,

Dat die op 't felste straff' die ze eerst durft overtreden.

Nu

Nu wordt myn Abraham ook in de waerelt groot.
 De ryke Herder wordt een vrient, een bontgenoot,
 Van Abimelech, van den Vorst der Filistynen.
 Nu geeft hy rundervee, en schapen, vruchten, wynen,
 En wat de lantbou geeft voor zweet en arrebeit,
 Uit zynen overvloed, voor Gerars Majesteit
 Tot een schenkaadje, en zoekt, behalven zoo veel gaven,
 (Tot een bewys dat hy den welput heeft doen graven)
 Nogh zeven ooiën uit, van wolle dik en zacht,
 De vruchtbaarste uit de kudde, en hagelwit van vacht;
 Opdat de Koning die van zyne hant ontvange,
 En nimmer d'eigendom des puts in twyffel hange;
 Men geeft ook aan die plaats, opdat ze altoos daarna
 Getuige van hunn' eedt, den naam van Berseba.
 Wen dus de wantrou voor de vrientschap was verdwenen,
 Trok Abimelech met zyn' Veltheer Pichol henen:
 En Abram plantte een bosch, nogh lang na dezen tyt,
 Aan zyn gebeden, in zyn eenzaamheit, gewydt.

*En Abraham geeft
 den Koning ge-
 schenken.*

*Naar
 welke
 plechtig-
 heit de
 plaats ge-
 naamt
 wordt.*

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET NEGENDE BOEK.

INHOUT.

*De vrome Patriarch woont lang te Berseba,
Terwyl zyn Izak groeit tot mannelijke krachten,
Hy onderwyst hem in de leer van Gods genad,
't Geloof der Vaderen, in Adams nageslachten;
En meldt, al wat'er voor den zonduloet was geschiedt:
Hy leert de Godtheit door de redenleer beschouwen,
En alle deugden, die de zedekunst gebiedt,
Om 't ware Godsbeeld in het hart weêr op te bouwen.
Terwyl d'Almagtige, in zyn' Vrederaant, verbeelt
Hoe d'offerhande van myn' Helt op Goël speelt.*

*Abra-
hams
Gods-
dienst in
zyn plan-
taadje te
Berseba.*

Het bosch van Berseba, Helt Abrahams plantaadje,
Hest staag zyn groene kruin, gesiert als een pluimaadje,
Van eike- en cederloof, en van olyveblaân,
Het speeltuig van den wint, al groeiende opwaarts aan,
En breidt zyn schadu uit, in twintigh zonnekringen;
Terwyl d'Aartsyader hier den Schepper aller dingen

Eert;

J. Zanc inv. et sculpit. 1743.

IZAÄK DOOR ABRAHAM ONDERWEZEN.

Eert, zonder offerwet, of dienstbren tempelplight,
 Naar d'ondervinding, en 't natuurlyk redenlicht.
 d'Olyvelommer is zyn tempel, daar hy eenzaam
 Heft heilge handen op, en spreekt met Godt gemeenzaam
 In 't vuurige gebedt, dat op een diepe zucht
 Van zuivren eerbiet, als op heilige offerlucht,
 Van 't hartaltaar, tot in den hemel opgerezen,
 Een lieflyk reukwerk is voor 't eeuwigh Opperwezen.
 De palmwaranden, in het midden van het wout,
 Is 't heiligdom, waar in hy feest en hoogtyt houdt,
 Wen hy het zondigh vleesch, begeerte en booze driften,
 Slacht, op het outer van de deugt, voor offergiften:
 Ja geeft in nedrigheit zichzelven heel en al
 Der Godtheit over, en haar liefde ten geval.
 Hy weet van Priester noch onheilige Offeraren,
 Van Schriftgeleerden, noch verwaande Redenaren:
 Zyn geest wordt door geen' twist of kerkgeschil beroert;
 En 't vry vernuft in geen vooroordeel omgevoert,
 Door dartle geesten, afgerecht op schyn van waarheit;
 Maar in bespiegeling ziet hy den glans en klaarheit
 Der Hemelmajesteit, daar hy den luister van
 Gods eigenschappen en volmaakte deugden kan
 Beschouwen in 't geloove aan 't woort van Gods genade,
 De Paradysbelofte, en 't heil, in zynen Zade,
 Der waerelt toegezet: hy vindt onëindigh stof,
 Om zyn' verheven geest te weiden in den lof

Van 't eeuwigh Wezen, daar hy, vol verwonderingen,
Ten hemel vliegt, op zyn geloofsbespiegelingen.

*Alwaar
by veele
jaren
leeft,*

Dus leeft Helt Abraham, gezegent door Gods hant,
Een' reeks van jaren in der Filistynen lant;

Terwyl vast Izaäk, de vreugt en Lach der ouden,
De Zoon van Gods belofte, op wiens verheven schouderen
Het geestlyk kerkgevaarte, als op zyn' hoeksteen, steunt,
De stok en staf, waar op de hoop des Vaders leunt,

*Terwyl
Izaäk
door de
kintsheit
groeit,*

Des Moeders lust en vreugt, op wien haar oogen staren;
Groeit door de kintsheit tot zyn mannelyke jaren;

Gelyk een jeugdige eik groeit in een' vruchtbren gront.
Zyn jonglingschap ontluikt, gelyk de morgenstont;
Of als een schoone bloem in d'eerste lentedagen.

Zyn krachten wasfen, als een stroom na regenvlagen.

Des Vaders heldenmoedt, de schrik van Elams Vorst,

En 's Moeders kuischheit, zyn vermengt in d'eedle borst,

En toonen zich in zyn gelaat en zedige oogen:

Zyn aart was zacht, en tot gehoorzaamheit gebogen,

En all' de driften, de gezellen van de jeugt,

De reden dienstbaar, in de wetten van de deugt:

Zyn geest was vluch, gelyk een sperwer; en verheven,

Gelyk een arent, om in 't helder licht te zweven;

*Voorzien
van ga-
wen en
verstant;*

Hy had al vroeg natuurgeheimen opgespoort,

En wist wat tot den vee- en akkerbou behoort;

Der velden aart en kracht, en d'eigenschap der dieren;

En hoe de geiten best op ruige heuvels tieren

Langs kreupelbosfchen, daar men wilde bramen vindt;
 Hoe 't ooilam klaver, en de koei het gras bemint,
 En hoe men 't evel heelt, en 't kwaat weert uit de stallen.

Dus was hy 's Vaders liefde, en 's Moeders welgevallen;
 Hun eer en kroon, 't fieraat, en al de vreugt van 't lant.

Maar Vader Abraham beftiert zyn jong verftant
 Tot deugt, en waarheit, en godtvruchtige gedachten,
 En gaf daar voedsel aan, naar mate van zyn krachten.

Al vroeg vertelt hy hem, hoe hemel, aarde, en zee,
 En boom, en plant, en kruut, en pluimgedierte, en vee,

En mensch gemaakt was, door een eeuwigh Alvermogen,

Die 't groot Heeläl regeert op 't wenken van zyne oogen:

Hoe zaligh 't eerste paar, eer nogh de dootsche vrees,

Met bleeke kommer, uit den schoot der zonde rees,

In Edens lusthof leefde, en gaf 't gedierte namen:

Hoe leeu, en tyger uit zyn handen eeten kwamen,

Wanneer het 's middags in de levenslommer zat,

En 't recht van heerschappye op al 't gedierte had;

En hoe de wolf en fchaap te famen vreedfaam graasden;

En duif en havik op een zelfde voedsel aasden.

Want (zei hy) toen, ô Zoon, was nogh de lieve vree

De wellust van den mensch, en d'eigenschap van 't vee.

De vyantschap was niet gevaren in de dieren,

Geen hoogmoet in den leeu, of norsheit in de ftieren:

De wolf wist van geen' roof, noch viel op 't weerloos lam:

De haas was onbevreesd, en 't boschgedierte tam.

*'t Werk
 Abraham
 beftiert
 tot deugt
 en waar-
 heit.*

*Hy ver-
 telt Izaäk
 de ge-
 fchiede-
 nissen der
 eerste
 Waerelt,*

*De fchep-
 ping.*

*Den vol-
 maakten
 staat van
 't eerste
 paar.*

Toen was uit d'aarde nogh geen onkruid opgeschoten,
 Of heillooze akonyt. men wist van zaaïen, poten,
 Noch planten. niemant brak des aardryks harden klont
 Met egge of kouter, of bereidde een' barren gront;
 Want d'arbeit was nogh niet geboren; d'ongenuchten,
 De bleeke kwalen, noch de derelyke zuchten,
 Noch 't hartzeer woonden in het lichaam; geen elend',
 Geen bleeke ziekte, ja geen doot was nogh bekend.

*Verruk-
king over
Adams
staaf,*

Op die vertelling sluit Helt Abraham zyne oogen,
 En zegt al zuchtende, in verrukking opgetogen:
 ô Gouteeu, zaalge tyt, ô heerlyk paradys!

*En Gods
beeltenis.*

Wat waart ge een hemel hier op aardē, Godt ten prys!
 ô Rechtgeschapen mensch! die in u kost ontdekken
 Het wonder Godsbeelt, all' de geestlyke ommetrekken
 Van zyn volmaakte deugt; de schets van heiligkeit;
 Den zwier van 't eeuwige vernuft, u ingeleit;
 Het godtyk zweemfel van gerechtigheit, en waarheit:
 Wat waart ge een Heer! met hoe veel hemellicht en klaarheit
 Hebt ge uwen Opperheer gekent! hoe diep beschout
 De kunstgewrochten, van dien Kunstenaar gebout!
 Hoe waart ge, ô Adam! niet verrukt, u zelf onttoegen,
 Toen ge uit de handen van 't oneindigh Alvermogen,
 Met zooveel gaven van vernuft, en geest, en kracht,
 Op eenen oogenblik ten lusthove ingebracht,
 Het licht, het leven, en, van boven en van onderen
 Al d'aarde en hemel zaagt vol eindelooze wonderen!

't Is wel te denken dat uw hoogverheven ziel,
 In diepen eerbiet, voor Gods wysheit nederviel:
 Of, in verwondering ten hemel opgerezen,
 Smolt in de liefde van 't oneindigh Opperwezen.

Maar als de vrome Helt in 't jeugdige verstant
 Van zynen Zoon de leer van 't waar geloove plant,
 En dagelyks herhaalt en bout op vaste gronden;
 Ontvout hy eerst den val, en d'oorzaak van de zonden;
 En hoe de mensch tot zulk een schendaat werdt verleidt
 Door hoogmoedt, trotschen waan, en snoô begeerlykheit.
 Zoo (zegt hy) vallenze uit hun heerlykheit en luister;
 Verliezen 't godtlyk Beelt; ontvluchten in het duister
 Gods alziend Oog, uit schaamt; terwyl op deze vlucht
 De scherpe korlen van de dierverboden vrucht
 't Geweten steken; en de dikke schellen schieten
 Voor d'oogen van 't vernuft; de wrange sappen vlieten
 Door d'aders, en het hart, en gisten in het bloet
 De snoode driften op, de smetten van 't gemoet.
 Straks worden ze vervloekt, en met den ban geslagen,
 Die d'aarde en 't nageslacht om hunnent wil moet dragen.
 Gods vlamvend wraakzwaert dryft hen uit het Paradys,
 En bliksemt, en beschermt, op een vergramde wys,
 Den levensboom, en houdt dien toegang toegesloten.
 d'Elende wordt hun deel; de plagen uitgegoten;
 De doot geboren uit des menschen eigen schult,
 En van dit kwaat is nu de waerelt opgevult.

*Hy leert
 Izaak de
 geschie-
 denis van
 's men-
 schen af-
 val,*

*En zyne
 elende.*

*Hy troost
Izaäk
met de
leere der
verlossing*

Thans vloeit een tranebEEK den jongeling uit d'oogen;
En Vader Abraham ziet zyn gemoet bewogen,
En zegt: 't gaat wel, myn Zoon; die droefheit is myn vreugt;
Die tranen geven kracht en voedsel aan de deugt;
Versterken uw verstant, en doen uw aandacht blyken.
Welaan: ik zal uw' geest met wetenschap verryken;
U wysheit leeren, en den wegh ter zaligheid,
Der Vadren erfleer, die den geest ten hemel leidt.
Daarop verhaalt hy, hoe 't genadigh Opperwezen
Nogh dacht zyn maakfel van die wonde te genezen,
En, mededoogend met zyn' bittren ramp en leet,
De koude naaktheit sfraks met vellen heeft bekleedt;

*In het be-
loofde
zaat der
Vrouwe,*

De slang verdoemde, en gaf den mensch dit vredeteeken;
„ Het zaat der Vrouwe zal de Slang den kop verbreken.
Die wonderspreuk, met al haar heilgeheimenis,
Ontvouwt hy breed, en wat het Vrouwezaat hier is;
En noemt die 't eenigh punt waar op 't geloof moet draaiën,
De Vredevaan, die van Gods tempel af zal waaiën,
Alle eeuwen door, in spyt van 't goddeloos geslacht:
Tot eens het Zaat der Vrouwe, in 't heilgeloof verwacht,
De groote Goël, zal de boosheit nedervellen,
Den vloek verzoenen, en den zielevreê herstellen.

*Leert den
wegh des
geloofs in
't geslacht
van Seth.*

Nu leert hy Izaäk den wegh van goet, en kwaat:
d'Onzoenbre vyantschap van 't booze slangezaat,
Met allen, die, door deugt en godtvrees aangedreven,
De waarheit minnen, en in dat geloove leven,

't Welk d'ondeugt wederstaat, en strydt met al 't geweld
 Der zonde, en dus Gods Beelt weêr in het hart herstelt.
 Hier op verhaalt hy, om dien ouden haat te toonen,
 Van boozen Kain, en van Abel, Adams zonen,
 Met all' d'omstandigheên van Kains broedermoort,
 Zoo hy weleer had uit den Outvaâr Sem gehoord;
 En hoe 't onschuldigh bloet van Abel nogh bleef spreken
 Van zyn Rechtvaerdigheid, dien Godt door 't offerteeken
 Getuigenisfe gaf; omdat hy, op dien dagh,
 Door 't oog van zyn geloof, op den Verlosfer zag.
 Hy spreekt van vromen Seth; van Enoch, die gewandelt,
 Verkeert heeft met Godt zelf, en van 't geloof gehandelt:
 Die zonder sterven, door een zuivre hemelmin,
 Trad, hant aan hant met Godt, ten hoogen hemel in:
 Van Lamech, den Profeet, en van den arkebouwer,
 Den grooten Noâch, den vermaarden veebehou'er.
 Die helden (zegt de man) die Gods getuigenis
 Van hun rechtvaerdigheid ontvingen, zyn gewis
 In vaste hoop op den genadeloon gestorven.
 Maar al het menschdom voorts, op Kains wegh verdorven,
 Van deugt verbastert, voor de reden blind en doof,
 Verloor het denkbeelt van de waarheit en 't geloof,
 En dwaalde, zonder Godt, en hoop, in duisternissen;
 Gelyk de blinden, die het ware voetspoor missen.
 Temet kwam heerschappy te voorschyn: en 't geweld
 Wordt, na twee eeuwen tyts, als op den troon gestelt,

*Enoch,
 Lamech,
 Noâch.*

*'t Ge-
 slacht van
 Kain op
 den wegh
 des ver-
 derfs.*

*Door de
 beer-
 schappy en
 't geweld.*

Eigemin, In Hanochstat, daar meest het volk vermenigvuldigt,
Wellust, En d'eigemin wordt in 't bestier van 't hart gehuldigt.
 De wellust groeide, en nam gestadigh d'overhant,
 In d'eeu van Lamech, den verwoeden d'wingelant,
In Lamechs tyden. Die eerst Gods orde brak, en nam twee echte wyven,
 En roemde onzinnigh op moorddadige bedryven.
De Weelde staat over in 't geslacht van Seth, Uit wellust kwam de weelde: uit weelde en overdaat
 Het godtloos overspel, en hoerery: al 't kwaat
 Sloeg, als een kanker, van de booze Kainnyten
 Ook eindlyk over tot Gods zonen, de Sethyten,
 Die dochters trouwen uit het goddeloos geslacht
 Der reuzen, grof van lyf, en groot van naam en kracht;
En baart een algemeene verdorvenheit. Maar ligt van deugt, gelyk de waterlooze wolken.
 Het slangezaat had toen de heerschappy der volken.
 Men wist niet anders, dan van wellust, en geneugt,
 Van bruiloft houden, en van dartle huwlyksvreugt.
 De waarheit lag toen diep in 't ongelooft bedolven.
 De menschen waren als de wilde watergolven,
 Die, door 't bewegen, al haar vuilnis met het schuim
 Opwerpen, en alom verspreien op het ruim.
Hy verbaalt den zondvloet. Hier op verhaalt hy van het schip, dat Noäch boude,
 Waarin hy, op 't bevel des Hemels, zich vertroude
 Met huisgezin en vee, het welk (ô Wonder!) daar,
 Van allerhande slag, te sloop kwam, paar aan paar;
 En van den zondvloet, die de waerelt heeft verzwoegen,
 Toen Godt, verdragensmoede, en op den mensch verbolgen,
 De

De regenvlagen uit de dikke wolken wrong,
 En al het water uit den diepen afgront drong,
 En dus den Oceaan deed, uit zyn breede kimmén,
 Ver boven cedertop, en hoog gebergte klimmen:
 En hoe Gods Almaght, tot der menschen ondergang,
 De strandelooze zee dus hield vyf maanden lang;
 Terwyl al 't overschot van menschen en van dieren,
 In eene holle kist, bleef op de golven zwieren;
 Tot schipper Noäch voelt dat zyn gevaarte zat
 Op eenen heuvel van 't verheven Ararat:
 Daar hy, wanneer de zee geëbt was in haar stranden,
 Zyn vracht, op Gods bevel, ontscheept op drooge landen,
 En stookte, op 't eerste altaar, gebout uit zuivre drift
 Van ware dankbaarheid, zyn heilige offergift,
 Wiens reuk, met 's mans geloof, ten hemel opgeklommen,
 De Godtheit nederlokte uit hare heiligdommen,
 Om hem te zegnen, op den nieuwen waereltgront.

Zoo gaat hy daaglyks voort, en spreekt van 't vreêverbont,
 Dat Godt met Noäch maakte, als Hy aan 's Hemels bogen,
 Met eeuwige armen van zyn wonder Alvermogen,
 Den regenboog (zoo schoon geschildert door zyn hant)
 Hem tot een teeken, voor de waterwolken spant,
 En vast belooft, by 't zien dier mengeling van verven,
 Het menschedom nimmer weêr door 't water te bederven:
 Ja hy verhaalt ook, hoe die vrome Vader weêr
 Het aardryk boude, en eerst de wyngaartrank, nogh teêr,

*Hy ver-
baalt van
Gods ver-
bont met
Noäch.*

*Van den
regen-
boog.*

*Van den
wyn-
gaard.*

In warme dalen aan den olmboom heeft gebonden;
 De druif eerst perfte, en dus den wyn heeft uitgevonden,
 En hoe hy eerst de kracht gevoelt van 't eedel fap:
 Maar Chams bespottung, in zyn Vaders dronkenschap,
 Om zyne naaktheit, zwygt hy voor de jeugdige ooren,
 En hoe de Vader hem vervloekte in zynen toren.
 ô (Zegt hy) zoude ik al verhalen, wat my Sem
 Weleer vertelde, ô Zoon! 't ontbrak me aan tyt en stem;
 Want de geheugenis van dezen gryzen Vader
 Was als een diepe well', die uit een vloeiende ader
 Het nat staåg opgeeft uit des aardryks zuivren gront:
 Hy had de schepping zelf pas uit den tweeden mont
 Gehoort; den vloet gezien; en kon 'er van vermelden,
 Zoude ik, wat Arfaxat en Heber my vertelden
 Van hunn' geslachtboom, en hoe wyd de vruchtbaarheid
 De breede takken op de waerelt heeft verspreidt,
 En wie de landen heeft bevolkt, aan u verhalen:
 Uw jonge geest zou op den wyden tocht verdwalen.

*'t Ver-
stant van
Isaäk
groeit,*

By zulk een voedsel dygt, en groeit het jong verstant,
 Dat staåg herdenkt, en al 't geheugen famenspant;
 Om dezen schakel van geloofsgheschiedenisfen,
 Tot zoeter nasmaak van de waarheit, nooit te misfen:
 Zoo kaaut, en herkaaut ook het reine vee op 't velt.
 Maar toen de Vader hem zyn' levensloop vertelt,
 Zyn' ommegang met Godt; 't verbont van zyn genade,
 Vernieut door heilbelofte aan hem, en zynen zade;

*En wordt,
by 't ver-
haal van
Abra-
hams le-
vensloop,*

Stort

Stort hy den voorraat van zyn ondervinding uit;
 Ontvout hem al, wat zyn verwachtingleer befluit;
 En welk een loon hy mag van deugt en godtvrucht hopen:
 Maar slaat nogh wyder 't boek van zyne wysheit open.

*en onder-
vinding,
sterk,*

De groote Godtheit, die 't Heelal dus heeft gebout,
 (Zoo spreekt hy) wordt ook uit de scephselen beschout;
 Gelyk wy door het licht der reden kunnen merken.

*En be-
kwaam
tot de re-
denker:*

Men kent den Kunstenaar aan zyn verheven werken.
 't Volmaakte Wezen, d'onverandelyke Geest,
 Die eeuwigh eeuwigh en eenvoudigh is geweest,
 Noodzakelyk bestaande, ontdekt voor yders oogen,
 Door zyne schepping, 't onbegryplyk Alvermogen;
 De wondre kracht, waardoor Hy alles, wat men ziet,
 Op zynen wil alleen, bootsceerde uit enkel niet.

*Wardt ter
beschou-
wing van
Godt en
zyn vol-
maaktbe-
den opge-
leidt,*

De godtlyke orde, in al het samenstel der dingen,
 Een onuitputbre bron voor uw bespiegelingen,
 Roept zyne wysheit staåg met duizent monden uit.
 d'Onfeilbare uitkomst, naar het heiligh raatbesluit,
 Leert zyn Alwetendheit; en in het onderhou'en
 Van alle wezens, kan men zyn bestier beschouwen,
 En tegenwoordigheit, door 't ongemeten ruim,
 Daar Hy de hemelen en d'aard draait op zyn' duim.
 Al wat den mensch belangt, vertoont met heldre klaarheit
 Zyn goetheit, heiligheit, gerechtigheit en waarheit.
 Den vromen toont Hy zyn barmhartige genâ,
 Maar aan de boozen komt Langkmoedigheit te stå.

*En dus tot
de zeden-
leer over-
gebracht.*

Zoo groot een Godtheit, zoo volmaakt een Opperwezen
Is 's waerelts Bouheer, dien gy dienen moet en vreezen;
Opdat Hy worde uw Godt, uw loon, uw hoogste goet,
In 't algenoezaam heil van Goëls offerbloet.

*En han-
delt van
de Eigen-
schappen
van Gods
wezen.*

All' d'eigenschappen, die zyn Wezen toebehooren,
Waarvan zelfs Adam schyn nog schaau was aangeboren,
Moet gy met eerbiet, en verwondering, zoo lang
Gy leeft, aanbidden; en met heiligh lofgezang,
Zyn Majesteit ter eer, tot aan de wolken roemen;
Gods andre deugden, die wy mededeelbaar noemen.

*En van
zyn mede-
deelbare
deugden.*

De ziel en 't leven van het heiligh godtlyk Beelt,
Den rechtgeschapen mensch te voren meêgedeelt;
Maar, ach! te jammerlyk verloren door de zonde;
Moet gy najagen, als of gy ze grypen konde;
Schoon 't onvolmaakte geen volmaaktheit ooit beschiet:
Godt sterkt de zwakheit, als Hy 's menschen pooging ziet.
Zoo we onzen godsdienst naar Gods zuivre deugden richten,
Die d'eeuge wetten zyn van 's menschen zedeplighen;
Dan naderen wy Godt door deugt, van stap tot stap,
En worden weêr zyn Beelt, en deelbare eigenschap,
Deelachtigh, en als tot een' nieuwen mensch herboren,
Die d'ondeugt vyantschap en oorlog heeft gezworen.

*Gods wys-
heit.*

Gods hoogste Wysheit zy een prikkelspoor, waarom
Gy zyne wegen in het godtlyk heiligdom
Moet leeren kennen, en zyn wonderlyke werken,
Die gy door naerstigheit moet in de schepslen merken;

Daar

Daar 't minste een teeken draagt van 's grooten Meesters hant.

Gods doen is Wysheit: all' zyn wegen zyn verstant.

Leer, leer vooral u zelf in al 't geschapen kennen:

Die wetenschap zal u tot nedrigheit gewennen,

Zoo dra ge uw ydelheit en onvermogen ziet.

Des menschen wysheit stapt gerust, van 't eigen Niet,

Tot ware groothheit op; wen onze geest, door d'oogen

Der zelf afhankelijkheit van 't opperste Vermogen,

d'Onsterfkykheit, waartoe hy is geschikt, befest,

En door de denking tot zyne Oorzaak zich verheft;

Terwyl hy onder zich de dwaasheit ziet verdwynen,

En d'ydelheên, die schoon in 't oog der waerelt schynen.

Gods Waarheit doe u ook naar zuivre waarheit staan.

Waarheit.

't Geloof is waar, en wyst den wegh der waarheit aan.

Zyn heilbeloften zyn gewisse onfeilbaarheden.

De reden daalt van Godt, die Waarheit is en Reden,

In 't menschelyk vernuft, dat ze als een dau besproeit,

Wier druppen, door de vlyt en aandacht t'zaamgevloeit,

Al redenerend', weêr met meer begrip en klaarheit,

Als beekjes vlieten in den Oceaan van waarheit.

Wie Waarheit vindt, die wint een onwaardeerlyk goet,

En haar beschouwing is een wellust voor 't gemoet:

Zy is eenvoudigh, en ontdekt zich zelf aan d'oogen

Van elk, die, vyant van de valsheit en de logen,

Voorzichtig tegen waan en snoô waarschyndykheit,

Zyn' yver en gedult aan haar te koste leit.

Godt

Gerechtigheit.

Godt is rechtvaardigh; straft de boosheit, vroeg of spade;
 Maar loont en kroont de deugt met eeuwige genade:
 Hy heeft den evenaar der daden: weegt het recht
 Der volken, dat Hy in zyn juiste schalen legt,
 En oordeelt billyk van het waar gewicht der zaken.
 All' d'ydelheden, die den waereltling vermaken,
 De scepters, 't purper, en het blinkend kroonegout,
 Zyn ligter dan de deugt, die haar gewicht behoudt.
 Wees dan rechtvaardigh; weeg in een voorzichtig oordeel
 Het ware goet, met al het schyngeluk en voordeel;
 Maar laat nooit d'eigeliefde, uit averechtſchen waan,
 Den fynen evenaar tot onrecht door doen slaan,
 Om kwaat voor goet, en schyn voor waarheit, te waerden;
 Want drift en hartstocht moet men uit het oordeel weren,
 Om edelmoedigh, in den redelyken plight,
 Het recht te houden in gelyken evenwicht;
 Gebrek en overdaat te myden in uw' handel;
 Opdat de matigheid becroone uw' vromen wandel.

Heiligheit.

Wen ge, afgezondert van al d'ydelheit en 't kwaat,
 De deugt en waarheit mint, onreine zonden haat,
 En door uw denking, door uw woorden, en uw daden,
 Den geest vernieut, en dost in hemelsche gewaden
 Van godtvrucht en geloof; dan bootst ge in uw beleit
 Het heiligh Wezen naar in zyne Heiligheit.

Goetheit, genade, menschenliefde.

Maar zyne Goetheit, en barmhartige Genade,
 Zyn Menschenliefde, eischt ook een liefde zonder gade;

Een

Een heilige vlam, waarvoor alle eigeliefde smelt,
 Een zuivre drift, een tocht, waardoor de boezem zwelt,
 De geest zich ophelt, en ten hemel schynt te dringen,
 Op vlugge vleugelen van heilbespiegelingen;
 Gelyk een arent, die de zon in 't aanzicht vliegt;
 Terwyl hy twyfelt, of hy niet zichzelf bedriegt,
 Wanneer de stralen van Gods liefdevuur van boven,
 In die verrukkinge, zyn eigen licht verdooven,
 En toonen 't heerlyk en uitnemend groot gewicht
 Van zaligheden, voor Gods eeuwigh aangezicht;
 Al 't heil en voorrecht, uit Gods vrientschap nogh t'ontvangen.

*Verruk-
king van
's men-
schen
geest door
wederlief-
de tot
Godt,*

Maar slaat de geest, daar hy blyft in die hoogte hangen,
 Het oog gevalligh op den ydlen waereltling;
 Dan suisfelt hy, en daalt in die verwondering
 Door al de ruimte van Gods wonderlyke werken,
 Op lofgezangen, als op Cherubynvlerken,
 Weêr in zichzelf, daar hy, nooit van liefde moê,
 Hem brengt de heerlykheit en dank en eere toe.

*Die hem
verbindt
tot wel-
daden.*

Maar deze heilige vlam moet ook de borst ontfteken
 In broederliefde, om haat en belgzucht af te breken;
 Om vrede en vrientschap in de menschen aan te voên,
 En goedertieren, en barmhartigh, wel te doen
 Aan uwen medemensch, en mildelyk te zaaiën,
 Om weder rykelyk in 's Heeren oogst te maaiën.

*Gods
Langh-
moedig-
heit*

't Laatdunkend bygeloof met schellen op 't gezicht,
 Den snooden afgodsdienst, veräart van deugt en plicht;

Ee

Den

*verbindt
den
mensch
tot gedult
en lyd-
zaamheit.*

Den nyt, en afgunst, het geweld, en booze lagen,
Moet gy langkmoedigh, naar Gods regelmaat, verdragen:

Godt zelf verdraagt den hoon der snoode afgodery.

Dies mag de gramfchap, als een korte razerny,

Om geenerhande leet uw ftil gemoet verbazen.

De heete toorn bewoont de harten van de dwazen.

De wraak past in Gods vuist, daar hy de vierfchaar fpanst,

De taaie teugel van 't gedult in onze hant.

De heilige lydszaamheit ftapt met verëelde voeten

Op fcherpe doornen, die we in 't deugdenspoor ontmoeten,

Grootmoedigh heen, terwyl zy 't oog ten hemel flaat:

Het lyden is haar vreugt, de hoop haar toeverlaat;

De ruste van 't gemoet, die ware vreugt kan geven,

En zielevrede, haar een Hemel in dit leven.

*Hy bel-
dert de
Deugt op,
door de
zegenfel-
ling der
ondeug-
den.*

Zoo gaat d'Aartsvader voort, en leidt, van trap tot trap,

Zyn' fchrandren Izaäk tot hooger wetenfchap

En ware godsvrees op, door zedelyke wetten;

En weet de Deugt meer licht en luister by te zetten,

Wanneer hy d'ondeugt, die op 't menschdom zegepraalt,

In all' haar trekken, met een zwarte koole maalt.

Zoo zet een fchilder, door zyn kunst, en wyze vonden,

Zyn beelden in het licht door donkere achtergronden;

Of fchetst een zwarte wolk, opdat het ftuk zich redd'

*De Ydel-
heit.*

En houde, en 't voorwerk worde in fchooner dagh gezet.

Dus fchildert hy den damp der waereltfche ydelheden,

Bygeloof.

Der volken bygeloof, en averechtsche zeden;

Den smook der outers, aan hunne afgoôn toegezwaait,
 Met plechtigheden, daar men 't domme volk meê paait;
 Voor achterwerk, met al 't bedrog der offeraren;
 En al den afgodsdienst der booze Egiptenaren;
 En zet de goden der Kaldeeuwen in 't verschiet,
 En van 't Sabeefche volk, dat op 't gesternte ziet,
 En afgodsbeelden maakt tot eer der hemellichten.

*Bedrog
 der af-
 godsdien-
 ten by de
 Egipte-
 naars,
 Kaldeen-
 wen en
 Sabærs.*

Zoo krygt zyn zedeprent haar houding en gezichten.
 Zoo komt de waarheit staág al grootfcher voor den dagh.
 Somtyts verhaalt hy, wat de ledigheid vermag;

*De ledig-
 heit.*

Wat weelde en wellust, wat de dronkenschap, kan brouwen;
 Om dus de matigheid in 't zuivre licht te hou'en.

Weelde.

Zyn geest is nimmer in de zaken uitgeput:

Ja fomtyts maalt hy, om het ware heil en nut

Der eedle nedrigheit met luister op te dagen;

Verwaanden hoogmoet, van Gods blikfem neêrgeslagen,

En hoovaerdy, gestoort in Babelstorenbou,

*Hoogmoet
 en hoo-
 vaerdy.*

Daar hy haar kruin tot aan de starren heffen wou.

Maar ondertusfchen floeg, uit 's hemels opperzalen,

De Vader der gená zyn alziende oogenstralen

Op Terahs vromen Zoon, en zyn gezegent Zaat;

Verhief zyn wondre ftem, in zynen Vrederaat,

*Godt ver-
 fchynt in
 zynen
 Vrede-
 raat.*

Waar door de hemelpoort dreunt in zyn gouden krammen;

En al de raatzaal gloeit, en ftraalt van liefdevlammen,

En fprak aldus, terwyl de hemel ooren kreeg,

En zelf de vreêbazuin uit diepen eerbiet zweeg;

*En haalt
het eeu-
wigh
wredevor-
drag op,*

Gy weet, myn Raden, myn verzoende Hemelgrooten,
Hoe 's menschen heil en vreê by ons is vast besloten,
Sints dees myn Vredevorst, 't zelfstandigh Wonderbeelt
Van myne heerlykheit, in d'eeuwigheit geteelt,

✕ Dus uitriep: Vader! geef de menschen, om hun zonden,

*En boe
zoen reets
op de borg-
tocht des
Heilants,
in de
recht-
vaerdig-
heit des
geloofs, de
zonde
wordt
vergeven.*

't Verderf niet over: 'k heb verzoening uitgevonden:

'k Zal 't offer wezen, uw Rechtvaerdigheid ten zoen.

Zie daar; ik ben bereidt om uwen wil te doen!

't Verdrag hielt stant. hy heeft de borgtocht onderteekent,

En myn genâ wordt nu den mensch al toegerekent,

In 't recht van 't waar geloof, myn liefde ten gevall',

Tot dat men, by 't voldoen, het hantschrift scheuren zal.

Gy kent ook Abraham, en zynen vromen wandel,

Zoo menigmaal beproeft; en weet van al den handel,

Van myn verbont, en van myn heilbelofenis,

En wat zyn nagelacht van ons beschoren is.

*Meldt den
staat van
Abraham
en Izaäk,*

Nu heeft hy Izaäk, zyn' lust en welbehagen,

Het waar geloof, de deugt, en boosheit zyner dagen,

Den doot en 't leven, als een Vader, voorgestelt,

En ziet, hoe ook zyn borst van teedre godtvrucht zwelt,

En dat hy is een spruit geplant van onze handen,

Aan hem gebonden door de teêrste liefdebanden.

*En't voor-
nemen
om het
grootste
proeffluk
van ge-
hoor-
zaamheit*

Nu lust het ons, in bei die Helden, kloek en sterk,

Een heerlyk tafereel van ons genadewerk,

Een kunstigh zinnebeelt van onze liefdegangen,

In 't geestlyk kerkgebou voor d'eeuwen op te hangen.

Ja 't lust ons nu om, al de Hemelstat tot vreugt,
 Het grootſte proefftuk van gehoorzaamheit en deugt,
 't Welk onze liefde zal met eege lauren kroonen,
 In dit paar menſchen, op de waerelt te vertoonen.
 'k Zal Izak eifchen van des Vaders eigen hant,
 Dat hy hem ſlachte, en my op 't heiligh outer brand';
 Om uit te beelden, welk een liefde ons heeft gedreven,
 Om onzen eengen Zoon voor 's menſchen ſchult te geven,
 Met d'eigen vaerdigheit, die Abram toonen zal:
 Hy myne Godtheit, ik den menſchen ten gevall'.
 Gehoorzame Izak zal het branthout, na drie dagen,
 Ten ſteilen heuveltop, op zyne ſchouders dragen;
 Terwyl de Vader, met het vuur en 't mes belaân,
 Zyn dienſtbre knechten laat in 't dal van verre ſtaan:
 Zoo zal myn Spruite, myn waarachtige Izak, klimmen
 Ten kruisberge op, zoodra de heilëeu uit de kimmen
 Der ſchadudienſten, in het derde tytperk, daag',
 Als Hy der zonden laſt en 't zware moorthout draag';
 Dan zal ik ook de Joôn, die hunnen Heilant haten,
 In dienſtbre dalen, en in dootſche ſchadu laten;
 Terwyl ik opſtyg met den heeten toornegloet,
 En 't glimmend wraakzwaert, dat aan 't Godtlyk recht voldoet:
 Maar ik zal Izaäk, gereed ten ſlag, gebonden
 Op 't outer, met myn ſtem uit deze hemelronden,
 Verloſfen; ſchenken hem aan zynen Vader weër,
 En geven hun geloof en deugt den roem en d'eer;

*in Abrams
 offerban-
 de te ſtel-
 len,*

*Tot een
 zinne-
 beelt van
 de ge-
 ſchiedenis
 der zoen-
 offerban-
 de van
 Jefus
 Christus,*

*'t Welk in
 't verge-
 lyk der
 omſtan-
 digheden
 wordt
 vertoont,*

Gelyk myn Zoenhelt, wen het al volbraght zal wezen,
 Uit 's kerkers banden, uit het nare graf verreezen,
 Bekroont zal worden met myne eer en heerlykheit:
 Dan zal men 't schoutoneel verandren van beleid.
 Ik zal een' jongen ram, verwart met zyne hoornen
 In dichte struiken, en in stekelige doornen,
 Ten altaar schikken, tot een heerlyk zinnebeelt
 Van 't heiligh Offerlam, geschikt, en meêgedeeft
 Aan 't zondigh menschedom, om op deze zelve heuvelen,
 Met doorenen gekroont, in zyne plaats te sneuvelen;
 Zoo word' weêr Izaak een voorbeelt van myn kerk.
 Zoo pronke ons schildery van 't groot genadewerk,
 Door alle d'eeuwen, voor het oog der nageslachten,
 Met ruimer doorzicht, en verschieten van gedachten.

*De Hei-
 lant be-
 looft
 Abraham
 zynen
 dagh te
 doen zien.*

Zoo sprak d'Almaghtige, van zyn' safieren troon;
 En 's waerelts Vrededorst, met eene starrekroon
 Op 't hooft, en met het licht bekleedt vol gloet en stralen,
 Verhief aldus zyn stem door d'Oppervredezalén,
 Daar Hy, in 't midden van Barmhartigheit en 't Recht,
 Als Middlaar zit, en al 't geschil in zich beslecht:
 Wy zullen (zegt Hy) dan door onzen Geest van boven
 Den grooten Vader, na dat proeffstuk van gelooven,
 Zyn oogen openen, en mynen dagh doen zien,
 Door all' de tyden heen, en wat 'er zal geschiên:
 Opdat zyn hooge geest van blydschap word' bevangen,
 Na zulk een zware proef, en uitgestrekt verlangen.

Toen

Toen rees'er een gejuich door al het vredekoor,
En 't heiligh lofliet klonk den ruimen hemel door.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET TIENDE BOEK.

I N H O U D T.

Godt eischt van Abraham zyn' Zoon, zyn eenigh Kint,
Op 't brantaltaar; een' eisch die 's Vaders hart doet beven;
Maar zyn geloof, dat all' de driften overwint,
Houdt hem gehoorzaam, en zyn' Izak in het leven:
Want 's waerelts Heilant daalt beneêr en stuit den slag,
En kroont den Helt met lof, en zegent zyn geslachten,
Daar by een' jongen ram op 't outer keelde, en zag,
Den dag van Christus door veel schaduryke nachten:
Hy wordt verheugt, en rydt met Izaäk, vol moeds,
Op 't heilgeloof, als op de schoonste zegekoets.

Den
avont be-
schreven,

Was avont, en de zon, gehult met gout en stralen,
Scheen thans te Beseba ter westkimme in te dalen,
Haar' gloet te dooven in het middelantsche zout;
Terwyl ze nochtans met dat licht, dien gloet, dat gout
En d'eige stralen, aan dezelve hemelkringen,
Den morgen maakte in 't oog der tegenvoetelingen.

J. Faes delinuit, et Julp. 1745.

ABRAHAM'S ZWAARSTE GELOOFSPROEVE.

De maan vertoonde nu 't verzilvert aangezicht,
 En troostte 't aardryk met den weêrglans van het licht.
 Een zachte dau zeeg op de blaân, en bloemeknoppen,
 En baadde 't velt, als in een zee van vruchtbre droppen.
 De wint lag in den slaap: ja 't schein of zelfs Natuur,
 Gelyk een dienaars, die op 't bescheiden nur
 Haar' Heer en Meester wacht, en past op hare pligh ten,
 Nu al heur' dienst ook aan het aardryk wou verrichten;
 Zoo schoon, zoo lieffelyk was d'avontfont, wanneer
 De Schepper der natuur, d'Almagtige Opperheer
 Van zynen hemeltroun klom op zyn' wolkewagen,
 Getrokken van den wint, in 't luchtgareel gellagen;
 En, van zyn' Englenstoet omsingelt, nederkwam
 In 't bosch van Berséba, en riep: ô Abraham!

*Die schoon
 en lieffelyk
 was,*

*Wanneer
 Godt af-
 daalde,*

De vrome Godshelt, thans eerbiedigh neêrgebogen,
 Riep uit, hier ben ik! zie hier ben ik voor uwe oogen,
 ô Hemelsche Monarch! tot uwen dienst bereidt!
 Neem uwen Izaäk (dus sprak de Majesteit)
 Uw' Zoon, uw' eenigen, uw' lust, en welbehagen,
 Dien gy bemint, om my ten offer op te dragen.
 Ga heen naar Morya, en slacht uw' Izak daar,
 My tot een offerhande, op 't hooge brantältaar,
 Op een' der bergen, dien ik nader aan zal wyzen.

*En van
 Abraham
 zynen
 zoon
 Izaäk ten
 offer
 eischte,*

Dit zeggende begon de wolk omhoog te ryzen,
 En Godt vaart op, terwyl de lucht van donders kraakt,
 Alwaar zyn wagen met de vlamme nde asfen raakt.

*Abra-
hams ver-
baast-
heit.*

Help, Godt! d'Aartsvader valt van schrik in onmaght neder,
 En met hem ook myn geest; met hem bezwykt myn veder!
 ô Goede Hemel! sta myn Bybelpoëzy,
 In deze barning, met uw' geest en yver by;
 Opdat myn stuk niet meê verflaau' van dichtgedachten!
 Leen my een' veder uit de Cherubyneschachten,
 Dat ik den donder, die myn' Helt ter nederflaat,
 Den bliksem van 't gebot, het onweêr, dat ontstaat
 In zyn gemoet; geen' storm van menschelyke driften,
 Maar Abrahams geloove, asmale in myn geschriften;
 't Geloof, dat met één' slag de hartstocht nedervelt!
 't Gaat wel. myn zwakke geest bekomt weêr, met myn' Helt:
 Een diepe zucht schynt aan zyn' boezem lucht te geven.
 Ach! (zegt hy) kan ik na dien donderflag nogh leven!
 Waarom is myne ziel haar' kerker niet ontvlucht,
 En Godt al smeekend' naargevlogen door de lucht!
 Ai my! hoe klopt my 't hart! ô ysfelyke woorden!
 ô Hemel! moet ik dan myn' eigen Zoon vermoorden.
 Moet ik myn' eenigen, myn' Izaäk, ô smart!
 Op 't outer kelen! moet ik 't harte van myn hart
 Doorboren met het staal, en met verwoede handen
 't Onmenschlyk wroeten in myn eigen ingewanden!
 ô Ysfelyk bevel! ô Godt! myn toeverlaat!
 Is dan uw zegen in een' vloek, uw gunst in haat,
 En al uw min verkeert in donderenden toren!
 Kan menschenöffer uw meêdoogend oog bekoren!

*Des dichter's bede
om hulp.*

*Abra-
hams
klagbten.*

Welân, eisch my: ik zal verheugt, en onbenout,
 Myn leden strekken op het heiligh offerhout,
 En zelfs, als offraar van myzelve, onbezweken,
 't Vuur in den stapel, 't mes my in den boezem steken;
 Terwyl ik stervende u myn' Heilverbontsgodt noem,
 En in de hope van myn zaligh erfdeel roem.
 Maar neen, helaas! gy eischt myn' Zoon, myn welbehagen;
 Den stok myns ouderdoms; het steunfel myner dagen;
 Het voorwerp van myn hoop, en uw belofte nis;
 Het eenigh zaat, dat uit myn' echt geboren is,
 Na harde ballingschap, en eindloos ommezwerfen:
 * En ach! die Veege moet van myne handen sterven!
 Onnoozele Izaäk! 't geldt u: 't geldt u, myn Zoon!
 ô Appel van myn oog! ô Paerel van myn kroon!
 't Geldt u: u moet ik zelf, ô Leven van myn leven!
 Op 't brandend outer aan de Godtheit wedergeven!
 U moet ik zelf, ô lieve, ô schoone Jongeling!
 Aan wien ik dacht, dat al myn heil, myn glori hing,
 Met deze hant... maar ach! myn tong bezwykt; myn krachten
 Ontzinken my alreede, op d'enkele gedachten:
 Myn haren ryzen my te berge; ik yze, ik schrik,
 En voel den dootsteek zelf in 't hart, elk oogenblik,
 En d'altaarkolen in myn' eigen boezem branden!
 Ruk los, ruk los, ô Godt, die tedre liefdebanden:
 Verdoof de vaderliefde in my, opdat ik stil
 Gehoorzame uw gebot, naar uwen wondren Wil!

*Hy ver-
laat zyn
bos-
schaadje
te Ber-
seba,*

Nu ryst de Godshelt op, en zegt: vaar wel, Bosfschaadje,
Belommert zangpriëel, vaar wel, ô Lustplantaadje;
'k Verlaat u, lieflyk wout van 't lustigh Berseba:
Dat u een dolle storm nu vry ter neder fla;
Opdat ik u, die 'k met myn' Izak op liet kweeken,
De trotsche kuiven, na zyn' doot, niet op zie steken!
Gy zult myn uitvlucht niet meer wezen; want ik wy
Myn droevige eenzaamheit der dorre woesteny'.
Het bosch van More, en all' de lommerryke wouden
Van Mamre weten, hoe veel wondren zy beschouden,
En wat zy hoorden, toen de Godtheit nederkwam,
En meer dan eens dien Zoon beloofde aan Abraham:
Dit Berseba zag zyn geboorte, en gy, myne Eiken,
Die met hem groeiden, en de wolken moogt bereiken,
Hooft nu het vonnis van zyn' doot, den eisch van Godt:
't Gebergte Morya bewaar' zyn overschot,
En heilige asfchen: ik zal all' myn levensdagen
Myn bitter hartenleet de barre rotfen klagen.

*En raan-
pleegt hy
zich over
de uitvoe-
ring van
't gebot,
met een
bedaart
gemoet;*

Maar (zegt hy) 't wonderstuk eischt nader overlegh.
Is 't noodigh dat ik 't hem; dat ik 't nu Sara zegg'?:
ô Hemel! neen. wat zou de moederliefde, aan 't blaken,
Niet al bestaan, opdat zy 't opzet my doe staken?
Myn Izak hoore Gods bevel op Morya,
En Sara, wen het al volbracht zal zyn, daarna.
Maar hoeveel onheils heeft myn ziel niet al te wachten
Van Saraas hartstocht en de droeve nagedachten?

Hoe wil dit Kanaän niet wagen van 't geval!
 Doch schoon de Hemel, d'aarde, en zee, ja 't groot Heelal
 Gewaagden van den slag; schoon 't aardryk zich wou belgen,
 En yslyk geeude, en gaapte, om voort my in te zwelgen;
 'k Zou nogh gehoorzaam zyn aan 't Goddelyk gebot.
 Het past geen schepsel iets te weigeren aan Godt,
 Den grooten Vryheer van dit al, 't onëindigh Wezen,
 Dat zelf de hemelen met diepen eerbiet vreezen.
 Laat Gerar zeggen, als 't my zie: daar gaat de Man,
 Die zynen Zoon vermoorde; en laat heel Kanaän
 Vry roepen: deze heeft zyn' eenigen geboren,
 Zyn' lieven Zoon geslacht ten zoen van 's Hemels toren:
 Men zegge alints, dat ik hem gave aan Astaroth,
 Aan Moloch, of aan nogh affchuwelyker Godt:
 Laat Sara, door haar liefde en droefheit uitgelaten,
 In steê van minnen, my gelyk haar' vyant haten:
 Al wist ik dat ze, ontäärt van haar geloove en plight,
 Uit blinde wraakzucht, my zou vliegen in 't gezicht,
 Gelyk een leeu valt op den roover van zyn jongen:
 Al kwam al 't boschgediert: al wierde ik voort besprongen:
 Van wreede leeuwen uit het Libische gewest:
 Al wist ik dat de doot, de honger, en de pest
 My aan zou randen, 'k zoude, in spyt van hun vermogen:
 Myn' Heilverbontsgodt, voor zyne albeschouwende oogen,
 Ten dienste staan, en doen, al wat hy my gebiedt:
 Ik acht dit leven, 'k acht de heele waerelt niet;

*Waarop
 zyn ge-
 loof en
 stantvas-
 tigheid te
 voorschyn
 komt,*

*Die alle
 gevolgen
 oplost,*

*Door de
vaste hope
zyns ge-
loofs,*

Geen ydle waerelt kan myn ziel vernoeging geven;
Het anker van myn hoop ligt in 't onëindigh leven,
In Gods genadezee, aan zyn beloften vast.

*Verruk-
kende
Gods-lief-
de,*

Myn hooge geest, met dit verganklyk vleesch belast,
Maar tot d'onsterflykheit geschapen, zweeft alreede
Met wicken van geloove, op lucht van heil en vrede,
Tot in de Hemelstat, by Godt, den Kunstenaar,
En grooten Bouheer; voor het hooge zoenaltaar
Myns Heilants; ja my dunkt ik hoor de maatgezangen
Van duizent Englen, die op vlugge vlerken hangen,
De pennen klappende in den lof der Majesteit.

*En verze-
kering
van zyn
eeuwige
Zaligheit
na dit le-
ven;*

ô Eindeloos genot van Hemelheerlykheit!
Dat in d'omhelzing van 't onëindigh Opperwezen,
Zoo wy volharden in gehoorzaamheit, na dezen
Dit zwakke denkbeeld zal zoover te boven gaan,
Als onze middagzon de zwymelende maan;
Het lieflyk morgenlicht den nacht; zoover de hemel
Is boven d'aarde, en al het sterffelyk gewemel;
Zoover de Schepper zelf het schepfel overtreft,
En d'oorzaak boven het gewrochte zich verheft.

*Waar
door by 't
besluit op-
maakt
van ge-
boor-
zaam-
heit, on-
danks al
de harts-
tocht,*

Wat mag een liefdedrift, een hartstocht, in dit leven,
Dan 't brein benevelen, de reden tegenstreven,
Daar myne Godsliefde onbedrieglyk gloeit en blaakt;
En van myn eeuwig heil die eedle voorproef smaakt;
Een liefde, sterker dan de doot; vergode vlammen,
Niet uit te blusfchen; schoon de hemel uit zyn krammen

Van

Van boven schokte, en al deze aarde aan flarden viel.
 Welân dan, Abraham, wat toeft ge, ô eedle Ziel;
 Wat aertzelt gy? ga heen, volbreng den wil uws Heeren:
 Ga heen, en slacht uw' Zoon; doe hem door 't vuur verteren:
 De mont der Waarheit, die voor dezen tot u sprak:
 Ik zal uw nageslacht, in dezen Izaäk,
 Tot eene meenigte, tot groote volken, stellen;
 Zoodat ge eer al 't gestarnte, al 't gras, en zant zoudt tellen,
 Dan myn geloovigh volk, dat nit hem spruiten zal;
 Want in hem ligt het Heil, de Zegen van 't Heelal:
 Die mont beveelt het u: die tong zal niet bedriegen:
 De Godt der Waarheit is geen mensch, Hy kan niet liegen,
 Hy is te heiligh, dat Hy iets gebieden zou
 Rechtsfrydigh tegen zyn verbont, en woort, en trou:
 En schoon 't vernuft door dit geheim niet heen kan staren,
 De Heilzon zelve zal die nevels op doen klaren.
 Wat toeft gy, Abraham! de Godtheit zelf bereit
 Een heerlyk wonderwerk om hare Almogendheit
 U aan te toonen; want de zon zal eer haar stralen
 Weêrhouden, en de maan voor uwe voeten dalen:
 Eer zal 't gestarnte zuid- en noordwaarts ommeaan,
 't Gebergte tuimlen in den hollen oceaan,
 De hemel daveren, en al het aardryk beven;
 Eer Godt zyn heilwoort breke, aan Abraham gegeven.
 Hy zal een wonder doen: zyn magt was nooit verkort:
 Mischien of Izak uit den doot weêr levend wort.

*Steunen-
de op de
verbont-
beloften.*

*En over-
leggende
dat Godt
maghtigh
was zy-
nen zoon
van den
doode
weêr op te-
wekken.*

Met:

*Hy staat
's morgens
vroeg op,*

Met dit besluit legt myn Geloofshelt zich ter ruste;

Maar eer de dageraat de blozende oostkim kuste

Met rozen om den mont, is hy al opgestaan,

En heeft het branthout reê doen klooven, en gelaân

*Bereidt
den toefsel
en ver-
trekt.*

Op torschende ezels, ook het mes, het vuur, de banden,

En wat hem dienstig scheen tot heilige offerhanden.

Hy trok, met Izak en twee knechten, uit die streek,

Toen pas de morgenzon ter nachtre kimme uit keek,

Naar 't eenzaam Morya, bezwangert van gedachten,

Om zynen lieven Zoon op Gods bevel te flachten.

Twee dagen was hy op die zorgelyke reis,

Vol Godtvrucht bezigh om zyn' Izak, naar den eisch,

Door kracht van reden te bereiden, t'overtuigen,

Dat onze wil altoos zich voor Gods wil moet buigen.

*Hy be-
reidt zyn'
Zoon tot
de willige
offerhan-
den van
zichzel-
ven door
redene-
ringen,*

d'Aartsvader, om te meer het wit, zich voorgestelt,

Te treffen, openbaart den jongen Martelhelt

Zyn ondervinding van des waerelts tegenspoeden;

En hoeveel rampen Godt gebruikt voor yzren roeden

Tot 's menschen tucht; als pest, en dierte en hongersnoodt:

Hoe meenigmaal hy in zyn ballingschap de doot,

Nu door den haat, dan door den honger, zag voor oogen;

Hier door den vrouweroof, en daar door oorelogen:

*Over alle
's wae-
relts te-
genspoe-
den,*

Wat huistwist, hartkwellaadje, en smart hy had geleên:

Van hoeveel zorgen hy gestadigh werd bestreên,

En hoeveel ziekten, hoeveel pynen, welke kwalen

Hy onder 't menschedom had gezien ontelbre malen;

En

En dat dit lichaam staat ten doel van zooveel kwaat,
 Zoolang wy blyven in dees' onvolmaakten staat.
 Zoodat dit leven (dus riep hy verscheide werven)
 ô Lieve Zoon, bestaat in worden, lyden, sterven!

In zooveel onheils, in dat eindeloos verdriet,
 (Dus gaat hy voort) deelt schier het godloos menschdom niet:
 De deugtbemimmers ziet men tegenspoeden lyden.

*Waar is
 de vromen
 diepst
 deelen,*

d'Alwyze Vader wil zyn kinderen kastyden,
 Daar ze op den dartlen schoot van moeder Aarde, alleen
 Gekoestert worden, en geveit door ydelheên;
 Opdat hy hunnen geest beproeve, en sterk zou maken
 Tot mannelijke deugt, en goddelyke zaken;
 Optrekken tot zyn werk, en dienst; gelyk een goet
 En schrander Vader zyn rechtschapen zonen doet;
 En leeren hun alleen 't oneindigh heil beminnen.

Nu toont myn Godsvriend, om te ruimer velt te winnen

*Hy toont
 de onbe-
 stendig-
 heit der
 waerelt-
 sche za-
 ken,*

In 't hart zyns Izaäks, hoe avrechts men vertrouwt

Op d'ydle waerelt, en haar blinkend klatergout:

Hoe onbestendigh ze is in all' haar handelingen:

Hoe 't allerbeste van deze ondermaansche dingen

Geen waardigh voorwerp is van onze liefde; maar

Van wanvertrouwen, om het doodelyk gevaar:

Hoe rykdom, wellust, eer en aanzien, en vermogen,

En wat de waerelt meer aanloklyks heeft voor d'oogen,

Gestadigh t'samen in een vloekverwantschap staan,

Om 't hart, in ware deugt gebolwerkt, te verraân,

*En hoe
 een vroom
 man wa-
 ken moet
 tegen
 haar ver-
 leidende
 schyngeoe-
 deren,*

En door de vensters van de zinnen te bekruipen;
 Met waanverbeeldinge ten boezem in te sluipen,
 Om drift en hartstocht op te ruijen, en den geest,
 Indien hy staåg niet door de godtvrucht waakt en vreest,
 Dus uit zyn sterkte van geloof en hoop te voeren,
 Gelyk een' ydlen roof; zyn gronden op te roeren;
 De zaden van de deugt te treden met den voet:
 En zoo den ganschjen mensch, met wreeden euvelmoedt,
 Elendigh overlaàn met striemen, builen, wonden,
 Voor slaaf te slepen in de heerschappy der zonden.
 Hoe zaligh (zegt hy) is de man, die altyt waakt,
 Terwyl zyn hart in 't vuur van zuivre Godsmin blaakt,
 Die, door geen eigeliefde of blinden waan bedrogen,
 Zyn' rykdom in de deugt, zyn grootheit en vermogen
 In 't fier verfmaden van al 't geen de waerelt mint,
 En zynen wellust in de ware wysheit vindt!

*Hyspreekt
 van de on-
 sterfelyk-
 heit der
 siele,*

Zoo wist myn Helt het hart zyns Zoons als wasch te kneden;
 't Gemoet te buigen naar de vormen zyner reden;
 Want Izak was gedwee, en deugdzaam in den aart:
 Nu trekt hy zyne ziel van d'aarde hemelwaart,
 En toont d'onsterfelykheit van 's menschen geest, by trappen;
 Uit zynen aart; uit Gods natuur en eigenschappen,
 En uit het Heilverbont en zyn beloftenis,
 Waarvan een eindloos heil het doel en voorwerp is:
 Dan spreekt hy heerlyk van het eeuwighzaligh leven:
 Van Hemelstat met all' haar burgers, zoo verheven

*En van
 haar
 beestlyk-
 heit na
 dit leven;*

Op starrekringen, in het ongenaakbaar licht,
 Door Godt, den Bouheer van dit groot Heeläl, geficht;
 En van de heerlykheit van die vergode zielen,
 Die juichend' voor den troon des Heilants nederknielen:
 En hoe zy wandelen op straten van fyn gout,
 Op 't kunstigfte ingelegt met paerlen, Esmarout,
 Topafen, Hyäcynth, Saffier; langs Jaspismuuren
 Naar 't Diamanten hof, dat d'eeuwen zal verduuren:
 Daar zy, met hemellicht van wysheit overfhort,
 Gods werk befchouwen; hoe 't Heeläl bewogen wordt,
 En in zyne Almaght draait, als in metalen naven;
 Hoe zy met hemelſch manne en eindelooze gaven;
 Ja met de Godtheit zelf verzadigt in den kring
 Der eeuwigheit, verrukt in haar beſpiegeling,
 Nooit moê van vreugde, by all' d'Englereien zweven,
 En voor Gods aanfehyn, in het licht der Heilzon, leven.

Die vreugt is (zegt hy) voor het Godtverlooft geflacht,
 Dat zynen Heilant meer dan d'ydle waerelt acht,
 En, Hem gehoorzaam, door geen tegenspoet bezweken,
 Grootmoedigh 't hoeft kan door die nevelwolken ſteken:
 Voor Heldenzielen, die den rykdom, ſtaat, en eer,
 Verſmaan, ten dienſte van hunn' grooten Opperheer;
 Die vader, moeder (wen het Godt gebiet) ja 't leven
 Groothartig durven aan dien Gever wedergeven:
 Voor my, voor u, myn Zoon, indien wy niet ontvliên,
 Op zyn gebot, den doot ſtout in den muil te zien.

*'t Welk
 alle Godt-
 geboorza-
 men beër-
 ven zul-
 len.*

236 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Zy komen
aan Mo-
rya en
zien het
teeken.*

Zoo sprak Helt Abraham, toen ze aan 't gebergte kwamen
Ten derden dage, en reets van verre een' straal vernamen,
Die van den hemel, als een heldre blikfemschicht,
Recht nederdaalde, en zette een' heuveltop in 't licht:
Gelyk de zon, wanneer zy uit een bedt van rozen
Opryst, de toppen van de heuvelen doet blozen,
Terwyl het dal nogh in een bruine schadu legt.

*Abraham
gebiedt
zyne
knechten
in het dal
te blyven.*

Nu komt men eindlyk, daar de vrome Vader zegt
Tot zyne knechten: blyft hier by den ezel wachten;
Wy zullen op dien berg aan Godt een offer slachten,
En wederkeeren, als wy hebben aangebeên.

Nu legt hy 't branthout op de vastgespiede leên
Zyns Izaks, neemt het mes, het vuur en d'offerbanden,
En al 't gereetschap tot den altaarbou in handen.

Zoo klimt het godtlyk Paar vol moedts ten heuvel op:
Maar Izak vraagt, eer hy beklom den breeden top:

*Izaak
vraagt
naar 't of-
ferlam,*

Myn Vader, zie het hout, en 't vuur om 't aan te steken;
Maar waar is 't offerlam? zal 't u aan 't lam ontbreken?

Gelyk een zeeman met voorzichtigheit het schip

Wendt uit de barrening van eene blinde klip;

Dus wendt myn Abraham, op deze vraag zoo teder,

Het schip van zyn geloof, in dit onstuimigh weder,

*'s Welk by
voorzich-
tig beënt-
woort.*

Manmoedigh af, en zegt: Godt zal zich zelf, myn Zoon,
Voorzien van 't eenigh lam, om op 't altaar te doên.

Maar op dit zeggen vloeit, van liefde en mededoogen,

Al heimelyk een stroom van tranen uit zyne oogen:

Ja,

Ja, zoo zyn hart, in 't vuur der Godsmin heet geblaakt,
 Verstaalt, niet in de bron van Heil was hard gemaakt,
 't Had op dit oogenblik, als buigzaam wasch, bezweken,
 En wechgesmolten in die heete traneeeken.
 Nu klimt hy op den berg vol moedts, en Godt getrou,
 Met zynen Izak, en begint den altaarbou.

*Hy komt
 op den
 berg en
 bouwt den
 altaar.*

Thans daalt de Godsstat neêr, en all' de Hemelvolken
 Slaan 't oog eerbiedigh door den kring van damp en wolken
 Naar Moryaas gebergte, om 't wonderwerk te zien,
 Dat, tot een voorbeeld van den Heilvorst, zou geschiên.
 De Hemel was nu stil; stil waren d'Englereiën;
 De heilige lofzang zweeg, ook zwegen de schalmeiën;
 Ja zelfs de heilbazuin der Serafynen zweeg.
 Nu staat het hemelhof en al de raatzaal leeg.

*De hemel
 ziet nu
 met aan-
 dacht
 naar Mo-
 rya.*

't Almaghtigh Wezen, met zyn' Raat van eigenschappen,
 Rydt op de wolken, om op d'aarde neêr te stappen.

Toen 't outer was gesticht, en 't hout gestapelt, sprak
 De vrome Aartsvader tot zyn' lieven Izaäk :

*Abraham
 ontdekt
 Gods eisch
 aan zynen
 zoone
 Izaäk,*

Nu is het tyt, om 't hoog bevel u t'openbaren.
 Verhef uw hart, myn Zoon! laat al de waerelt varen
 Voor uwe liefde tot den Schepper, 't hoogste Goet.
 Hy eischt een proeffstuk van geloof en heldenmoedt.
 Hebt gy nu Abrams bloet en moedt in hart en ader,
 Gehoorzaam uwen Godt; gehoorzaam uwen Vader;
 Dus luit d'orakelstem in 't bosch van Berseba:
 Ga heen, ô Abraham! naar 't lantschap Morya,

238 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En neem uw' Izaäk, uw eenigh welbehagen,
 Om my te slachten, en ten offer op te dragen,
 Op een' der bergen, dien ik u vertoonen zal.
 Dees is dezelve berg: hier stont het teeken pal.
 Zie daar het outer, hier het vuur, het mes, de banden,
 En hier ontvange u Godt ten offer van myn handen.

Die bereidt is om den wille Gods te doen;

Myn Vader, (sprak de Helt) welaan: ik ben bereidt
 Om uwen wil te doen, tot Godtgehoorzaamheit.

Welaan, myn Vader, laat de liefde u niet verschrikken;
 Spaar vry uw tranen, 'k zal in weinige oogeblikken
 Op starren treden, van dit sterfelyk deel ontlast,
 Kom, bind myn voeten; kom, bind bei myn handen vast,
 Opdat geen ydle schrik het offer doe mislukken:
 Maar neen. laat my u eerst in bei myne armen drukken.

Zynen Vader omhelst, en vaarwel zegt.

Vaar wel, myn Vader, zeg myn Moeder ook vaar wel.
 Zeg, dat ik willigh sterve, op 't goddelyk bevel,
 En bidd' dat ze allen rou, om Gods wil, ook laat varen.
 Vaar wel, myn Vader, Godt wil u in 't leven sparen!
 Ik ga, dus jong, u voor, naar dien volmaakten staat,
 En zal, wanneer gy sterft, in hagelwit gewaat,
 Met Grootvaâr Terah, nagevolgt van d'Engledrommen,
 Met palmen in de hant, u daar verwelkomen,
 En leiden, daar u Godt, by 't heiltriumpfgeschal,
 De kroon der vroomheit op den schedel drukken zal.
 Vaar wel, vaar wel, Godt wil u andre zonen geven!

Geen jonge rank kan om den olmboom vaster kleven,
 Dan

Dan Izaks armen om den hals van Abraham.
 Geen heldre beek, die uit vier adren oorspronk nam,
 Vloeit sneller van 't gebergte om d'akkers te besproeiën,
 Dan nu de tranen uit vier schreiënde oogen vloeïën.
 In 't eint laat Izak los, en steekt zyn handen uit:
 De Vader bindt ze, en zegt: Godt weet zyn raatbesluit;
 Maar dekt het voor ons oog: Hy heeft beloofd voordezen:
 In Izak zal uw Zaat, gelyk de starren, wezen
 In menigte, of gelyk 't ontelbaar oeverzant.
 Hou moedt, myn Zoon, ik wagt een wonder van zyn hant.
 Zyn Almaght zal mischien u nogh der vlamme onttrekken,
 Of, na de proef van ons geloof, in 't leven wekken.

*Gelykenis-
sen op dat
teeder af-
scheit,*

*Onder de
binding
berbaalt
Abraham
de belof-
ten.*

De binding is volbracht. nu doet myn vrome Helt
 Op zyne hartstocht al het uiterste geweld:
 Hy roept zyn krachten t'saam, en heft, nu fier en stouter,
 Den Jongeling van d'aarde, en legt hem op het outer.
 Thans stont natuur verbaast, en 't aardryk was van schrik
 Besturven om den mont; ja op dit oogenblik
 Verbleekt de zon, en durft naau door de wolken kyken.
 Het hart der bergen klopt, en bron, en beek bezwyken;
 Ja 't was of, in het rond, de heuvels wyd en zyd
 Hun kruinen gansch verbaast verhieven op dien tyt:
 Gelyk een menigte van mannen en van vrouwen
 De hoofden opheft, om een dootstraf aan te schouwen;
 Wanneer Gerechtigheit den blanken fabel zwaait.
 Ai my! my dunkt ik zie 't; de Jongling buigt en draait.

*Hy best
hem op
bet ak-
taar.*

*Waar op
natuur
verbaast,*

Het

240 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

*Hy vat
het mes;*

Het hoofd, en legt den hals nu schooner voor zyn' Vader!
Help Godt! daar vat hy't mes. hy dreigt... hou op! niet nader!

*Maar de
Engel
Gods roept
van den
hemel zy-
ne verlos-
sing uit,*

Hou! Abram, Abraham! (dus riep Gods Engel zelf,
De groote Goël, uit het hemelsche gewelf.)

Laat af, ô Abraham, den Jongling aan te raken,
Ik heb uw godvrees nu gezien van 's hemels daken.

'k Ben met den wil voldaan, die met gehoorzaamheit

† Uw' Zoon, uw' eenigen, ten offer my bereidt.

*Waar op
de Hemel-
lingen een'
triumf-
zang zin-
gen,*

Triumf! de Godtheit zy in eeuwigheit geprezen,

En 't godtgeheiligt Lam, ten offer uitgelezen,

Om in de heilëeu voor het menschdom, Godt ten zoen,

Geflacht te worden, en des Vaders wil te doen,

En 't kruishout van zyn' toorn ten moortberge op te dragen!

Hoe zullen d'eeuwen niet van Abraham gewagen,

En zynen grooten Zoon; wanneer men vranc en vry

't Doorluchtigh Tegenbeelt zie in dees schildery:

Wanneer 't geloovigh volk de levendë ommetrekken

Van Gods genaderaat en handel zal ontdekken!

Triumf! de Godtheit zy gelooft in eeuwigheit,

En 't Lam, het menschdom ter verzoening toegezeit!

*En de
aarde
baar
blytschap
toont.*

Dus zong al 't Hemelvolk: dus juichten d'Englereiën

Door d'opperzalen met bazuinen en schalmeiën,

Terwyl al d'aarde meê van blytschap juicht en lacht,

De bergen blozen, en de beeken met meer kracht

Beneden vlieten door de lommerryke dalen.

Het wintje blaast. natuur schynt ruimer aâm te halen.

Zy

Zy schreit van vreugde, en kroont met bloemen in het rond
Den heuvel, daar het pas zoo naar en aakligh stont.

X Maar myn Geloofshelt, zoo grootmoedigh nogh, als statigh *Abrahams
offert den
ram,*
Van aangezicht, in rouwe en vreugde al even matigh;

X Dankt zynen Goël, en ontboeit den Jongeling,
Dien hy omhelst, en weêr als uit den doot ontving;
En zag juist, daar hy 't oog had achter zich geslagen,
Een' jongen ram, verwart in dichte dorenhagen
Met zyne horenen, dien hy by 't outer bracht,
En Godt ten offer, voor zyn Zoons verlosling, slacht;
Terwyl hy zich op zyn Voorzienigheit beroemde,
En juichende dien berg met een' gedenknaam noemde:

„ De Heer zal 't al voorzien. een' naam, die eeuwen lang
By 't nageslacht, als tot een spreekwoord, bleef in zwang. *En noemt
den berg
met eenen
gedenk-
naam.*

Thans daalt de Heilant uit d'azure stargewelven,
Ten tweedemale, en zegt: ik zwere u by myzelveu,
Dus spreekt de Jehova, de Schepper van 't Heeläl,
ô Abraham! ik zweer, dat ik u zegnen zal,
Om dat gy uwen Zoon, den eenigen niet spaarde.

*De Hei-
lant ver-
schynt ten
tweede-
maal en
berhaakt
de belof-
ten.*

Ik zal voorzeker met uw nageslacht al d'aarde
Vervullen: 'k zal uw zaat, gelyk het starrenheir,
Gelyk 't ontelbaar zant aan d'oever van het meir,
X Vermeerderen; het zal, tot erflyke onderpanden
X Myn heils, bezitter zyn van 's Heidens steên en landen.
Nogh zal uit uwen zade een Zegen spruiten, voor
Al 't menschelyk geslacht, de heele waerelt door.

242 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Gods Alwetendheit verlicht de oogen van Abraham

Toen voer de Heilvorst op 't gejuich naar d'opperzalens;
 Maar Gods Alwetendheit verlicht, met wondre stralen
 Van 't eeuwige vernuft, myn' Abraham; bezielt
 Zyn' geest, en sterkt dien Helt, daar hy voor 't outer knielt,
 Met zynen vromen Zoon godtvruchtigh van gedachten.
 't Gezicht wordt opgeklaart. hy ziet zyn nagellachten,
 By duizent duizenden, door Faroos dwinglandy
 Verdrukt, langs muuren van kristal, de slaverny
 Ontvliên, door 't roode meir, en in dezelve baren
 Den Vorst vergaan, met zyn bloetdorstige oorlogscharen.
 Hy ziet hen Koningen en volkeren verslaan;
 Of droogvoets wandlen door de stroomende Jordaan;
 En 't vruchtbaar Kanaän, belooft aan zynen zade,
 Ten onderpande van Gods eeuwige genade,
 Ten erf bezitten. hy beschout een dikke wolk
 Van lotgevallen, en van rampen, die zyn volk
 Is in den Raat van Gods Alwetendheit beschoren.
 Hy ziet de zonden, die den donderenden toren
 Verwekken zullen: ja hy ziet door eenen kring
 Van vyftien eeuwen, al de staatverwisseling,
 Van ballingschappen en van bloedige oorelogen.

En, door een' nacht van 15; eeuwen. heen, den dag van zyn Heilant Jesus Christus,

Maar hoe was niet myn Helt verrukt, en opgetogen,
 Wanneer hy door dien nacht van eeuwen, slaau verlicht:
 Door 't schynfel van de maan der wet, en offerplicht,
 Vol duistre schaduwen en godsdienstplechtigheden,
 En voorbeeldschimmen, hart van omtrek, bruin van leden;

En

En door het starlicht der Profeten; nu den dagh
 Van zynen Heilant in zyn' glans en luister zag.
 Hy ziet de Morgenstar eerst opgaan uit de kimmén;
 Daaröp den dageraat, en toen de Heilzon klimmen,
 Die all' de starren doet verdwynen, en de maan
 Met haar' geleenden glans verdooft, en flauw doet staan;
 De beelden zet in 't licht, van schaduwén ontheven,
 Om alles in den dagh zyn echte verf te geven.
 Nu bakert zich myn Helt in zulken zonnegloet,
 En vindt verzadiging van wellust voor 't gemoet,
 Daar zedewetten, en geboën, en plichtgebaren,
 In 't eedel brantpunt van de liefde zich vergären:
 De liefde, 't eenig doel der zaligende leer
 Van zynen Heilant, en volmaakten Opperheer,
 Dien hy nu zelf hoort op den hoogen Tabor preëken:
 Dan ziet hy een tafreel van menigh wonderteeken:
 Dan weër den zwarten nyt, en opgevloekten haat,
 De leugen, laster, en het goddeloos verraat:
 Dan zynen Goël aan hun woeden opgegeven.
 Nu komt het Tegenbeelt zyns Izaks naar het leven
 In alle omstandigheên al klaarder in den dagh;
 Daar hy zyn' Heilant aan het kruishout sterven zag,
 Het heiligh Offerlam, doornagelt en geschonden,
 Den Hemelvorst ten zoen geslacht voor 's waerelts zonden.
 Ja nu verliest myn Helt zich in bespiegeling:
 Hy zinkt als in een zee van heilwondering,

*Wiens son
 ven en
 leer by be-
 schouwt.*

*En het Te-
 genbeelt
 zyns Izaks
 in zyn
 doot.*

244 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Door 't levend denkkeelt van de liefde zonder gade,
 Die 't eeuwig Wezen, die de Vader der genade
 Der waerelt toedraagt, in het offren van zyn' Zoon,
 Zyn' eenigen, den glans van zyne glorykroon,
 Het uitgedrukte Beelt van zyn zelfstandigh Wezen.
 Maar nu myn Godshelt Hem ziet uit den doot verzezen,
 Wordt hy verrukt van vreugde, en raakt byna geen aard',
 Wanneer zyn Heilvorst in triumf ten hemel vaart,
 En op de wolken, zyn' verheven zegewagen,
 Het fyn gezicht van zyn bespiegling wordt ontdragen.

Opstanding en Hemelvaart.

Abraham trekt weer naar Bersaba in zeegepraal.

Maar hoe beschryve ik best de grootfche zegepraal
 Van myne Helden met verheven styl en taal?
 Wat klanken zal ik nu aan myne vaerzen geven,
 Om myn verbeelding uit te drukken naar het leven?
 Daar Godshelt Abraham van 't bergryk Morya
 Zeeghaftigh met zyn' Zoon zich spoedt naar Bersaba.
 Een ander zinge de trofeen van aartstyrannen,
 En hoe zy leeuwen voor hunn' zegewagen spannen,
 En stroomen, landen, steên, en kroonen, schepters, gout,
 Gebonden Vorsten, roof en buit, somtyts te stout
 Met onrecht en geweld van wapnen aangegrepen,
 Uit ydele eerzucht in hun staatsy ommeslepen:
 Ik zing van Abraham en zynen grooten Zoon:
 Twee Helden, niet gesiert met muur- of legerkroon;
 Maar van de Godtheit zelf met paradyslaurieren,
 Die tot in d'eeuwigheit den overwinner sieren.

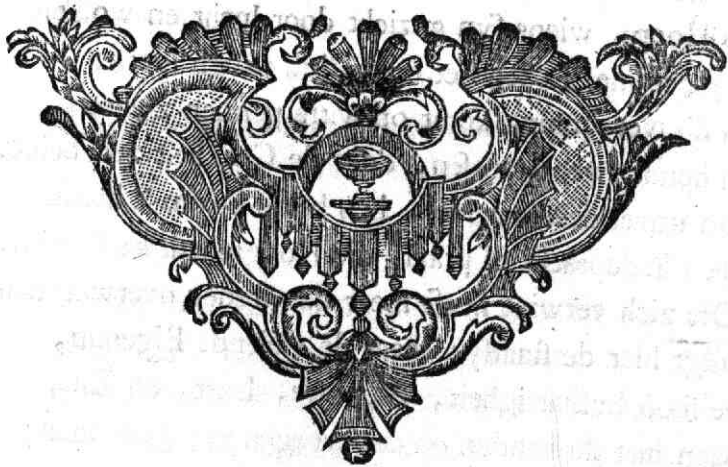
Die, in tegenstelling van die der waereltvorsten,

Zy ryden heerlyk op het Heilgeloof, (wie zag
 Ooit schooner zegekoets op Romes grootften dagh!)
 Die voortgetrokken wordt met onvermoeide fchreden,
 Door vier hoofdeugden in 't gareel der gouden reden:
 Gehoorzaamheit, die 't juk op haren fchouder torscht;
 De Nedrigheit met bei de handen op de borst:
 Rechtvaerdigheit met haar vergulde redenshalen,
 En naerftige Yver, die, ontvonkt van hemelstralen,
 Zichzelve voortnoopt, en met prikkelfporen fteekt.
 De Hoop, wiens fyn gezicht door lueht en wolken breekt,
 Wyst myne Helden het onëindigh zaligh leven;
 En d'Overwinning komt op witte pennen zweven,
 En houdt twee kransen, door de Godtheit zelf beloofst,
 Van onverwelkbaar loof, hen beide boven 't hoofd.
 Geen ftedepracht of praal, die Hoogmoedt heeft verzonnen,
 (Die zich verwint heeft meer dan fteden overwonnen.)
 Volgt hier de Staatsy; maar de vleiende Eigemin,
 De fnoô Lafhartigheit, Begeerte, Lust, en Zin,
 Gaan met de handen op den veegen rug gebonden:
 d'Inbeelding, die 't vernuft voert van zyn vaste gronden,
 Gaat met de Wantrou, met de Vreeze, en ydlen Waan,
 Met fiere driften en hartstochten, zwaar gelaân
 Met ftalen ketens, die de ware Wysheit fmeedde,
 Helt Abraham ten dienste, en zynen zielevrede:
 Ook wordt de Waerelt met haar momtuig omgeleidt,
 En 't wufte speeltuig der fchoonschynende Ydelheit,

*Zinne-
 beeldigh
 befchre-
 ven word.*

246 ABRAHAM, DE AARTSVADER!

X Die 't hart, haars ondanks, moet in eene schotel dragen!
Met deze krygstrofeen, op zulken zegewagen,
Komt Abraham te rug, en deelt den eedlen buit,
Zyn ware blytſchap, aan zyn lieve Sara uit.

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET ELFDE BOEK.

I N H O U D T.

De voorspoet volgt den Holt, na 's proeffstuk van 't geloof;

Daar hy de tyding hoort van zyn Geslacht en Magen,

Maar d'onverzoenbre doot, voor zyne zuchten doof,

Doet hem het sterven van zyn Sara teér beklagen.

Hy koopt een grasssteê in 't belommert Machpela,

Maant Izak tot den echt, en zendt zyn' huisknecht benen,

Om eene jonge bruit; terwyl hy Ketura

Verkiest, om met die maagt door 't huwlyk te verëenen.

Maar Izaäk ontvangt Rebekka tot zyn Vrouw.

Men houdt'er bruilofst, en men viert de dubble trouw.

De lenteluchjes, uit het hartverkwikkend zuiën,

Vertroosten 't aardryk, na de guure winterbuiën:

De schoone morgenstont verdryft den donkren nacht:

Wanneer de zwarte lucht na 't onweêr scheurt, dan lacht

En bloost de gouden zon weêr lieflyk door de wolken:

De zachte vrede streelt, na harden krygh, de Volken:

*Na die
harde be-
proewing
geniet
Abraham
weêr vre-
de en
voorspoet,*

Zoo

J. Pons invenit et fecit. 1745.

DE BEGRAVING VAN SARA.

248 ABRAHAM, DE AARTSVADER:

Zoo strookt de lieve rust; zoo vleit de zielevreê,
 Zoo blaakt de Heilzon 't hart myns grooten Godshelts meê;
 Na zulk een' oorelog van driften; onweêrvlagen
 Uit zwarte wolken van beproeving; donderslagen
 Van Gods bevelen, in een' nacht van angst en druk:
 Zoo overwint de deugt: zoo streeft, na 't ongeluk,
 't Geloof myns Abrahams nu al het leet te boven,
 En glimt, gelyk het gout, als 't uit den heeten oven
 De hoogste proef behoudt, en straalt by 't helder licht,
 Met glans en luister, in des Proefheers syn gezicht;
 En draagt nu vruchten van gerechtigheit en vrede.
 Zyn Godsmin werkt hem thans in alle dingen mede
 Ten goede, daar op hem, in 't velt van Bersêba,
 De hoorn van overvloed, van zegen en genâ,
 Wordt uitgestort, als met geheele regenvlagen.
 De welvaart hoedt hem voor gevreesde lichaamsplagen;
 Versterkt den ouderdom met kracht en nieuwe jeugt,
 Met vergenoegen, geest en leven, lust en vreugt;
 X En strykt de voren en de rimpels uit zyn wezen.
 X Zyn rykdom klimt nu ook veel hooger dan voor dezen,
 En wordt gestadigh door de milde vruchtbaarheid,
 In oogstmaant opgesiert, en wyder uitgebreidt:
 Zoo dat het Bersêba begint aan ruime streken,
 De ruimte aan weilant, en het lant aan gras t'ontbreken,
 Om al zyn vee te voên; waarom de groote Man
 Zyn herdersleger jaar op jaar in Kanaän

*Welvaart
 en Ryk-
 dom,*

Al wyder uitbreidt langs de heuvelen en dalen.

Maar om zyn' voorspoet en zyn vreugt in top te halen,
 Gebeurt het, als hy tot aan * Arbaas trotsche stat
 Zyn vee verweidt, en daar zyn tent geslagen had;
 Dat hem de blyde maar, den vaderlande ontvlogen,
 Den toefant van 't geslacht, zyn welvaart en vermogen,
 In d'ooren riep, en hoe vrou Milka trou van aart,
 Zyn' broeder Nahor vier paar zonen had gebaart,
 Hoe zy genoemt zyn; waar ze in Paddan Aram wonen;
 Hoe brave Bethuël, de jongste van die zonen,
 Alreede in 't huwelyk Rebekka had geteelt,
 Een schoone maagt, waar in de geest van grootvaâr speelt:
 Zoo dat de stamboom van broêr Nahor weligh groeide,
 En met vier zonen uit Reüma, 't bywyf, bloeide;
 Ja dus al breeder, in 't Mesopotamisch lant,
 Zyn lommer uitbreidt, en alom de kroone spant.

*En krygt
 ryding
 van zyn'
 broeder
 Nahor en
 zyn ge-
 slacht.*

Maar als de zon van vreugt ten middag schynt te klimmen,
 Ryst vaak een zwarte wolk van droefheit uit de kimmen,
 En wekt een tranevlaag, die 't hart met angst bestuwt.
 Het menschlyk leven, aan den vluggen tyt gehuwt,
 Heeft d'onbestendigheit ten bruitschat meêgekregen.
 De zekerheit is toch ten hemel opgestegen.
 Wy dobbren stadigh in een ongestuime zee
 Van wisselvalligheên, en angst, en hartewee:

*Maar de
 onzeker-
 heit is 't
 leven hier
 eigen.*

l i

Daar

* Hebron, dus genoemt naar Arba, den Vader van Enak; men zie
 Reland in zyne beschryving van Palestina, Bladzyde 144.

Daar holle deining gaat, en hartstochtstormen waaiën;

Daar klippen blaffen, en gevreesde kolken draaiën.

Hoe fiks een zeeman op de noortstar oogt en tuurt,

En met ervarenheit de brooze kiel bestuurt,

Het lager mydt, en all' de diepten weet te peilen;

Hy kan geen donderbui of wintverloop ontzeilen:

*De droef-
heit over-
valt hem;
want Sa-
ra sterft,
127 jaren
out zynde.*

Zoo kan myn Abraham het harteleet, den rou

En droefheit niet ontvliën, om zyne dierbre Vrou,

De trouwe Sara, die, van krankheit overvallen,

Haar eedle ziel, ô smart! uitblaast in Hebrons wallen;

Nu zesmaal twintigh en nogh zeven jaren oud.

Godtvruchtige Izak stort, daar hy het lyk beschout,

Een tranebEEK, en kan zyn hartepyn naau dragen,

En Vader Abraham slaat derelyk aan 't klagen.

Hy noemt haar zyne Helft, zyn Hart- en Echtvriendin,

*Hy be-
klaagt
haar.*

Een voorbeeld van de trou en eerbare Huwlyksmin,

Die met hem ommezworf, en waagde lyf en leven;

Die tweemaal was geschaakt; en tweemaal trou gebleven;

Hy haalt haar deugden, met een teêre omzichtigheit,

En gaven op, terwyl hy heete tranen schreit;

Maar weet zyn hartstocht in den redendwang te binden.

Hy weet dat trouwen, vroeg of laat, moet scheiding vinden;

Dat al wat leven heeft zich spoedt naar 't grafgewelf;

*Met een
redenna-
tigit droef-
heit.*

Dat hem die zware slag gebeurt van d'Almaght zelf,

En dat haar groote ziel, tot Godt omhoog gevaren,

Alreê ten reie gaat by blyde hemelscharen,

En met de kroone pronkt van haar geloove en hoop.
 Hy schreit nochtans, en gunt de tranen haren loop:
 Want die een springbron stopt, bestaat natuur te kwellen,
 Doet rotsen bersten, daar de vochtryke aders zwellen.
 Wanneer de strenge doot twee harten, t'faamgeboeit,
 En door de liefde omtrent een eeu lang vastgegroeit,
 X Van een rukt, moet de woede in 't hart een wonde scheuren.
 De Reden zelf vergunt, door een gematigt treuren,
 De huwlyksliefde die ontlasting voor 't gemoet:
 Zy wascht de hartwond' met de tranen; stelpt het bloet,
 En mengt dat ziltigh nat, gelyk een heelmestresse,
 Met weinigh tyts, gedults, en troostzalve uit haar flesche.
 De droefheit is toch van dien aart, dat zy zich in
 X Ons leet en onheil mengt, gelyk een vyandin,
 Het lichaam pynigt, en den glans der ziel verduistert;
 In haren aanval, naar geen' raat of reden luistert,
 X Maar haast verflaaut, zoodra de zielenbalfem hecht;
 En wykt, terwyl zy ons wel scherp de waarheit zegt,
 De sterfelykheit verwytt, en schamper houdt voor oogen
 Onze ydelheit, en al 't natuurlyk onvermogen.

*Den aart
 der droef-
 heit be-
 schreeven.*

In zulk een' toefant, by het eerste redenlicht
 Ryst myn Aartsvader op, en scheidt van 't aangezicht
 Der doode Sare, en zegt: men zal, ô Roem der vrouwen!
 Een grafsteê, waardigh aan uw deugt en grootheid, bouwen.
 Hy treedt grootmoedigh nu de treurtente uit, en gaat
 Tot d'Edelen des volks; verschynt in hunnen Raat,

*Hy scheidt
 van 't doo-
 de lyk.*

*En gaat
in de ver-
ga lering
der Heth-
biten.*

En zegt: myn Heeren, hoort; vergunt my eene bede:

Ik ben een Vreemdling, een bewoner dezer stede:

Ik heb noch eigen gront, noch erfrecht, waar ik kom:

Ai, gunt me een stukje lants, een plaats in eigendom,

Daar ik myn dooden magh begraven onder d'aarde:

Ik zal den prys daar voor betalen, naar de waarde.

Nu hadt een edele beleeftheit zich gezet

In 't hart dier Grooten, all' het nageslacht van * Heth:

Elk riep om stryt, myn Heer! myn Heer! hoor onze reden:

Gy zyt geen Vreemdeling, ons gisteren of heden

Bekent geworden, gy vernedert uwen stant:

Gy zyt een Vorst, van Godt gezonden in ons lant,

*Die hem
grootte
eere aan-
doen.*

Die vorsten kunt verflaan: de Koningen en Grooten

Van Kanaän biên zich u aan tot bontgenooten;

Want waar ge uw tenten stelt, daar woont de welvaart meê.

Zoude iemant onzer u dan weigren deze beê:

Zoude iemant van ons volk zyn graf aan u ontzeggen,

Om uwe dooden daar te ruste neêr te leggen?

ô Neen; myn Heer, laat af, laat van verzoeken af:

Neem keur van graffsteên, en begraaf in 't beste graf:

*Abraham
koopt den
Akker
Maabpe-
la.*

Toen boog zich Abraham, en sprak: magh, in myn treuren;

My, eedle Mannen, zoo veel gunst en eer gebeuren.

Weest dan myn voorspraak by Heer Efron, Zohars zoon,

Opdat hy my verkoop', ter grasplaats voor myn doôn,

't Be-

* Heth, een zoon van Kanaän, den zoon van Cham.

't Belommert Machpela, in 't einde van zyn' akker.
 Op deze reden wordt het hart van Efron wakker,
 Daar hy in 't midden der Hethiten nederzat,
 En dus lang in dees zaak geen woort gesproken had.
 ô Neen, Heer Abraham, wil om geen' koopprys denken;
 (Dus sprak hy) laat ik u dien kleinen akker schenken;
 Ik geve u 't lant; ik geve u myn spelonk daarby.
 Wat 's luttel akkergronts toch tuschen u en my,
 Het welk ten hoogsten zou vierhondert sikkels halen;
 Dat 's immers onder ons niet waardigh te betalen.
 Ik roepe, in 't aanzien van de stat en 't volk alom,
 Dat Machpela u zy een erflyk eigendom!

Maar die verplichting wil vermijden, moet betoonen.
 Dat hy beleeftheit met milddadigheit kan loonen.
 Zoo weigert Abraham 't geschenk; maar weegt het gelt,
 Vierhondert sikkels, door Heer Efron voorgestelt;
 En zoo wordt d'akker, de spelonk, en boomplantaadje,
 Van Efron, Zohars zoon, by Mamres lustboschaadje,
 Myn' Helt ten eigendom, door 't kooprecht, vast en wis
 Bevestigt, voor al 't volk, ten erfbegrafenis.
 Daar nu de vrome Man voor Sara, 't puik der vrouwen,
 Een trotsche grafsteê uit den diepen gront laat bouwen,
 En nevens Izak, bei met tranen in 't gezicht,
 Voldoet, by d'uiteerste eer, den allerlaatsten plicht,

Terwyl nu 't dierbaar lyk lag onder 't kout gesteente,
 Terwyl de grafworm knaagt het afgeleest gebeente;

*Alwaar
 by een
 grafsteê
 bouwt, en
 Sara be-
 graaft.*

*Abra-
 hams
 droefheit
 verdwyns
 De allengs.*

254 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

De bleeke rou vast, met het zwart gewaat, verslyt,
 En Abraham gevoelt zyn hartswond' met den tyt
 Genezen, door de kracht der wysheit, d'eedle reden,
 Door zyn geloof, gedult, en vuurige gebeden;
 Blyft Izak nogh gestaág zwaarmoedigh, wars van vreugt,
 Of schoon de Godtvrucht, en de hagelwitte deugt
 Hem trou verzellen; schoon de reden werkt van binnen:
 Hy kan de vlagen van zyn hartstocht niet verwinnen;
 Maar haakt naar d'eenzaamheit voor zyn bespiegeling.

*Maar
 Izak blyft
 vreugh.*

*In't derde
 jaar na
 Saraas
 doot,*

De zon had tweemaal rond geloopen in haar' kring:
 Ten derdemale was de Winter wechgeweken,
 En had het ysel uit zyn' baart en pruik gestreken;
 Sints moeder Saraas doot; en d'eedle Lente stont
 Ten derdemale nu met rozen in den mont,
 En gaf het aardryk weêr een nieuwe jeugt en leven;
 Toen godtlyke Abraham, door hemelvuur gedreven,
 Daar hy nu hondert en nogh veertigh jaren telt,
 Met zynen Izak ging spanseren over 't velt,
 En zei: bezie, myn Zoon, hoe ryk wy zyn gezegent;
 't Is of het schapen uit den hemel had geregent:
 De dalen zyn voor all' de runders niet alleen,
 Maar voor de kemels, en onze ezels veel te kleen,
 Van Berseba tot hier aan Arbaas vaste muuren.
 Wy zyn als Vorsten, in het oog der nagebuuren;
 In eer en aanzien by de Grooten van het lant:
 De Godtheit stort op ons, met onbekrompen hant,

*Vertoont
 Abraham
 aan zynen
 zoon*

*Zyne ryk-
 dommen,*

Een'

Een' stroom van zegen uit, na haar verbontbeloften.
 Het krielt van knechten en van slaven, van gekoften,
 En ingeboornen in ons huis, die dagh en nacht
 De kudde gadeflaan, en trou staan op de wacht;
 En van slavinnen in de vette zuiveltenten:
 Myn schatkist weegt van gout, en zilveren talenten:
 De schuuren zyn vol graan; de kuipen vol van most:
 Het vee gaat dik en zwaar in zachte wol gedost;
 En geeft ons kleeders, en ryke inkomst alle jaren.
 Maar al die rykdom is gering om t'evenaren
 ('k Spreek van myn krachten in myn' ouderdom nogh niet)
 By 't licht der waarheit, dat de Heilzon in ons schiet,
 Dat onzen geest verlicht, ver boven alle volken,
 Wier blind vernuft, bedekt met donkre nevelwolken,
 De stomme goden eert. hier dient men Astarot,
 Het zilvren maanbeelt: daar een' gouden Zonnegodt;
 Gints eert men starren, die men beelden heeft verheven,
 Waar in de lichten, zoo men waant, hunn' invloed geven.
 Myn vaderlyke stat eert zelf het gloeiend vier;
 Egiptelant den os, en menigh monsterdier:
 Maar wy, myn Izak, wy ontfangen hemelstralen,
 Die van de Wysheit zelf in onze harten dalen,
 En stellen onze hoop op 's waerelts Heilvorst pal.
 Het is wat groots, den Godt en Schepper van 't Heelal
 Te kennen; maar het is nogh grooter, Hem te vreezen:
 Nogh grooter is het, met dat eeuwigh Opperwezen,

*En ont-
vangen
zegenin-
gen.*

*En breiat
zyn voor-
deel bo-
ven andre
volken
uit,*

*Die de af-
goden die-
nen,*

Gelyk

256 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Gelyk twee vrienden met elkaâr, van mont tot mont,
 Te sluiten een verdrag, een vriendlyk heilverbont:
 Maar allergrootst, met Hem in d'eeuwigheit te leven.
 Dat hoogste Goet is aan Vrou Sare alreê gegeven:
 Dat is aan ons beloof, en zal ons niet ontstaan,
 Indien wy op het pat van deugt en Godtvrucht gaan.

*En maakt
 uit de be-
 loften op,
 dat zyn
 zoon ver-
 plicht is
 zich in
 het huw-
 lyk te be-
 geven,*

Doch daar d'Almagtige, uit zyn eeuwige genade,
 In u, dit Kanaân beloof, aan mynen zade
 Ter erfenis, daar zien we, ô Zoon, schoon onvermeldt,
 Den eerbren liefdeplight, den echt voorönderstelt.
 Godt werkt door d'orden der natuur, en wy bestryden
 Zyn heilbeloften, zoo wy 't huwelyk vermyden,
 Wanneer de teelkracht door ons bloet en geesten zweeft.
 't Is tyt, ô Izak, dat ge u in den echt begeeft.
 Ik zelf meen weêr, zoolang ik kracht voele in myn spieren,
 Den vryën teugel aan de huwlyksmin te vieren.

*Daar op
 beveelt
 den Helt
 zynen
 Eliëzer.*

Godtvruchtige Izak boog zich, uit gehoorzaamheit,
 Voor 's Vaders reên, en was tot zynen wil bereidt;
 Wanneer zy aan de tent van Eliëzer kwamen,
 En dien bezorger van den huize zelf vernamen;
 Alwaar Vorst Abraham tot dezen oudsten zegt:
 ô Huisbezorger, ô myn oude trouwe Knecht,
 Die al myn goet beheert, myn slaven en myn knapen
 Gebiedt, en my gerust doet op uw zorgen slapen;
 Ik eisch een proefftuk van de trou voor uwen Heer.
 Kom, leg uw hant nu aan myn linker heupe, en zweer

By

By Godt, den Koning van het eeuwigh ryk hier boven,
 Den Richter dezer aarde, in wien wy t'faam gelooven,
 Dat gy geen jonge Bruit, geen Vrou voor mynen Zoon
 Zult nemen uit dit lant, daar ik in 't midden woon';
 Geen schoone dochter van de wufte Kananiten,
 Hoe ryk of eedel, uit de Vorsten der Hethiten,
 't Afgodifch nageslacht van den vervloekten Cham:
 (Men wacht den Heilvorst uit geen' goddeloozen ftam.)
 Maar dat ge trou uw echtgezantschap zult verrichten,
 En uit myn maagschap hem een Vrou, eene onzer Nichten,
 Verwerven zult in 't lant, door my u voorgestelt.

*By den
 sparen
 Godt te
 zweren,*

*Geen
 bruit voor
 Izak uit
 den ge-
 flachte
 Chams op
 te speu-
 ren,*

Toen fprak de trouwe knecht, tot myn' godtvruchten Helt:
 Maar, zoo de dochters uit den ftam van Sem, uw magen,
 t'Angstvalligh om met my zoo groot een reis te wagen,
 Den optoght weigren naar een' vreemden Bruidegom,
 En zeggen: dat uw Heer hier zelf uit vryën kom?
 Moet ik dan Izak, om my by den eedt te hou'en,
 Weêr heen geleiden, naar dat lant, om daar te trouwen?

*Die eene
 vraag
 voorftelt,*

Nu ryst een hooger ernst op Abrahams gelaat.
 Neen, (zegt hy) wacht u van dat dierverboden kwaat.
 De Hemelvorst, die met zyn ftem my heeft bewogen,
 Ten vaderlande, huize en maagschap uitgetogen;
 d'Almaghtige, die, als hy 't aardryk overziet,
 Zyn' oogftaal verder dan zyn' fnellen blikfem fchiet:
 Die Godt, die tot my fprak, en zwoer zelfs by zyn leven:
 Ik zal dit Kanaän aan uwen zade geven;

*Dewelke
 Abraham
 hem be-
 antwoordt.*

Zal zynen Engel voor u heen, van zynen troon
 Afzenden, opdat Hy een Vrou voor mynen Zoon,
 Naar zyn verördening, zou aan uw oog ontdekken:
 Doch zoo 'er geene vrou met u zal willen trekken;
 Dan zult gy rein en vry zyn van den eede: alleen
 Bezweere ik u, breng nooit myn' Izak derwaarts heen.

*Eliëzer
 zweert en
 trekt
 naar Me-
 fopota-
 mie.*

Als Eliëzer dit belooft met dierbren eede
 Ontvangt hy 't laatst bevel; maakt zich ten optoght reede.
 Hy zoekt tien kemels, uit zyns Heeren vee, van 't velt,
 Die hy met kostlykheên, met kleederen en gelt,
 Met voorhoofstfierfels, en goude arm- en halsfieraden,
 Tot bruitgeschenken, op zyns Heeren woort, doet laden;
 Neemt vyf paar mannen meê, all' kloek en sterk van hant,
 En trekt naar Karan, in 't Mesopotamisch lant.

*Izak
 woont by
 den put
 Lachai
 Roi.*

Intuschen wordt het vee verweidt. de jonge Herder
 Slaat zyne tenten neêr in 't zuiden, weinigh verder
 Van Vader Abraham, om dus, aan d'eene zy',
 Het leger gaâ te slaan, omtrent Lachai Roi,
 Den put, door Hagar dus genoemt, toen zy voordezen
 Aldaar wierd aangezien van 't levend Opperwezen.
 Terwyl myn oude Helt, in eenzaamheit, den tyt
 Nu in bespiegeling van zyn geloof verslyt;

*Abraham
 in een-
 zame be-
 spiege-
 ling,*

Dan van Gods wondren der natuur en der genade.
 Somtyts slaat hy den loop der hemellichten gade,
 En meet met zyn vernuft de starren en de maan;
 De ruime kringen, die zy aan den trans beslaan;

Want hy is dieper in de wetenschap ervaren
 Van 'shemels orden, dan de wyze Egiptenaren,
 Kaldeenwen en Sabeers: hy bouwt somwyl het lant;
 Hy snoeit den wynstok; leidt en bindt met eigen hant
 De jonge ranken aan de zuidzy van zyn tente.

Maar schoon elk jaarfaizoen, de zomer of de lente,
 Hem tytverdryf verschaft, hy mist nochtans de vreugt,
 Den zoeten ommevang der huisvrouw' van zyn jeugt,
 Haar minzaamheden en zorgvuldige bedryven.

*Neigt zyne
 gedachten
 weder tot
 het huwe-
 lyk.*

Hoe! (zegt hy) waarom zoude ik toch dus eenzaam blyven?
 Daar myn Verbontsgodt, die my met zyn gunst bestraalt,
 De kracht myns ouderdoms met nieuwe jeugt verstaalt;
 En mooglyk wil, om dus myn nageslacht te stellen
 Gelyk de starren of het zant, niet op te tellen;
 Dat ik ook met eene andre en frische bedvriendin,
 In 't heiligh huwelyk, nogh andre zonen winn'.
 't Is waar, in Izak moet myn zaat gerekent worden;

Maar Ismaël is ook befmeden naar Gods orden:
 Dien heeft hy meê zyn heil en zegen toegezegd,
 Omdat hy was myn Zoon; schoon uit een' tweeden echt,
 Met myne Dienstmaagt voortgeteelt, by Saraas leven.
 Zou my d'Alzegenaar vergeefsch die sterkte geven?
 ô Neen. maar schoon die hoop tot ydelheit gedy';

*Waar
 over hy
 redenka-
 velt,*

Ten minste staat my dat gezellig leven vry.

Niet lang daarna zat hy des middags buiten kommer,
 Voor 't stecken van de zon, in d'aangenaame lommer

*En kort
 daar na
 zyne oogen
 slaat op
 Keturâ,*

Eens ouden eiks, die op een' groenen heuvel stont,
 Daar hy een ruim en breed gezicht had in het ront,
 En, waar hy d'oogen floeg, op grazige landsdouwen,
 Op voorgront en verschiet, niet anders kon beschouwen
 Dan zyne tenten, vee en knechten, zynen schat.
 Het herdersleger was gelyk een groote stat,
 Die, in haar' aanwas, wal en vesten uit moet zetten.
 Hier kon myn Helt, gelyk een Vorst, op alles letten:
 Hier zag hy Ketura staåg bezigh voor zyn huis;

*Wier boe-
 danighe-
 den be-
 schreven
 worden;*

Een schoone en wakkre maagt, zoo vriendlyk, trou en kuisch,
 Als edelaardigh van bedryf en handelingen:

Zy kon, met haren wenk, all' d'andre maagden dwingen:
 Want Sara stelde haar welëer in 't huisbestier.

Zy ging niet, maar zy dreef, en toonde een' eedlen zwier
 In haar beweging, schoon zy nedrigh was en zedigh;

Zy was van inborst stil en vroom, van oordeel snedigh,
 Zy onderwierp haar' wil den waren Godsdienstplicht:

Naar deze wendde hy genadigh 't aangezicht:

Ja deze Ketura besluit hy te beminnen.

Hy doet haar roepen uit het midden der slavinnen;

Die ze elk heur taken gaf in 't werk van haren Heer.

Hy zegt nu: zet u hier in deze schadu neêr.

*Die by der
 dienst-
 haarbeit
 ontrekt,
 en zyn
 voorne-
 men voor-
 stelt.*

Thans wordt myn oude Helt van jeugdigh vuur bewogen,
 De kuische huwlyksmin straalt uit zyn zedige oogen:

Hy lacht haar vriendlyk toe, doch statigh en bedaart;

Streek met zyn linkerhant den langen breeden baart,

En stelt haar 't huwlyk voor, en hoe hy had besloten,
 Om haar der dienstbaarheid t'onttrekken, te vergrooten
 Met eer en aanzien, tot een hoofd van 't huisgezin;
 Een hulp zyns ouderdoms, en lieve bedvriendin.
 De schoone Ketura hieldt d'oogen neêrgeflagen,
 En bloosde in 't aangezicht, gelyk by zomerdagen
 De vroege morgenstont, of als de rozeblaân,
 Of roode bloemen, die in 't rypend koren staan,
 Eer oogstmaant, opgesiert met goude en zyde draden,
 Gaat treden over 't velt met krakende gewaden.
 Zy buigt eerbiedigh 't hoofd voor Abraham haar' Heer,
 En noemt zich te gering, t'onwaardigh zulk een eer,
 Die best Prinsessen past uit vorstelyke hoven.
 Maar hy vat hare hant, en slaat het oog naar boven,
 En troont den zegen op het eerbaar troubesluit,
 Met zyn gebeden van Gods troon; geleidt de bruit
 In Hagars tente, en gaat langs 't herdersleger dwalen,
 Om zyn geval in 't breede aan Izak te verhalen.

*Gelykenis
 op hare
 schaamte.*

*Hy sluit
 het huw-
 lyk.*

De zon daalde in de kim, en d'avont floeg alreê
 Zyn' valen sluier om; de veltknaap telde 't vee,
 En dreef het naar den stal, om 't veilig te bewaken
 Voor wolf en ondiër, toen myn Helt de lage daken
 Van Izak naderde, en van Izak ledigh vondt.
 De vrome Jongeling was met den avontstont
 Ter zyde 't leger af om d'eenzaamheit gewandelt;
 Daar hy nu van zichzelf met zyn' Verbontsgodt handelt,

*En gaat
 naar
 Izaks ten-
 ten,*

*Die uitge-
 gaan wes
 om te bid-
 den,*

262 ABRAHAM, DE AARTSVADER:

En 't wigtigh pak van zyn bekommering en smart

Op 't eeuwigh Albestier afwentelt van zyn hart.

Hy bad nu vuurigh voor den handel der vryädje,

Wanneer zyn kemels juist van achter de boschaadje

Langs Hagars waterput, hem kwamen in 't gezicht.

*En wordt
zyn' huis-
knecht en
kemels ge-
waar.*

De Damascener, trou aan zynen eedt en plight,

Kwam met helt Izaks bruit, haar voedster en gespelen,

Van Paddan Aram op de torfchende kamelen.

Rebekka, 't nakroost van oom Nahor, trok voor uit,

Met voedster Debora, en Jiska, Pildas spruit,

Gevolgt van eenen rei bekorelyke maagden,

Die, bruit Rebekka ten geval', dien optoght waagden.

De Huisbezorger met zyn mannen dekt alom,

Gelyk een lyfwacht, dat angstvalligh vrouwendom.

*Rebekka
staat
baar
ougen op,*

Toen Izak opzag, hield Rebekka meê hare oogen

Geslagen op dien Man, en voelde 't hart bewogen,

Haar' boezem zwoegen van een teedre hartkewetfuur.

Zulk een verborgen kracht heeft vaak het liefdevuur,

Wanneer 't ontstoken wordt door goddelyke stralen.

*Vraagt
wie zy
zigt ko-
men,*

Zy vraagt: wie is de Man die aankomt door de dalen,

En wandelt naar ons toe? de trouwe huisknecht zei:

't Gelykt uw' Bruidegom, tot wien ik ungelei:

*En hoort
dat haar
Bruigom
komt.*

Ja! 't is myn Heer, voor wien ik 't huwlyk heb gefloten;

't Is Izaäk, de Zoon van Abraham, den grooten!

Toen sprong zy af op d'aarde, en dekte 't aangezicht

Met haren sluier naar den maagdelyken plight.

Het hart van Izak, in zwaarmoedigheid gedompelt,
 Wordt nu al teffens van de blydfchap overrompelt,
 Terwyl de liefde meê geheime pylen fchiet.
 De gulle vrientschap, die de maagden welkom hiet;
 De dankerkentenis, die 's huisknechts handen drukte,
 En 's Hemels voorzorg looft, waardoor het al gelukte,
 Bestormen elk om 't meest den boezem van den Helt.
 Elk wil'er meester zyn: dan wint de vreugde 't velt,
 En doet hem juichen: nu ziet hy met vriendlyke oogen
 Den rei der maagden aan: dan krygt de min vermogen,
 En doet hem met zyn Bruit spanferen hant aan hant,
 Naar Saraas tente, daar zy alles overmant;
 Tot zuivre Godtvrucht, na een' korten tyt, gansch teder
 't Gewelt der driften ftult, en legt dien twist ter neder,
 En koestert yder, beurt om beurt, in haren fchoot.

Nu is in Saraas tent de drang en toevloet groot:
 Elk is nieusgierig om de jonge Bruit t'aanschouwen.
 Maar godtlyke Abraham doet eenen altaar bouwen,
 Twee rammen, Godt ter eer, ten huwlyksöffer doôn;
 Voltrekt zyn trouverbont nu teffens met zyn' Zoon
 Voor 't heiligh outer met Godsdienstige gebaren,
 En geeft een' hoogtyt aan de blyde herdersfcharen.
 Al 't leger is vol vreugt. 't is bruiloft overal.
 De naam Rebekka klinkt nu over berg en dal,
 Op alle tongen van de flaven en flavinnen.
 Men zingt haar fchoonheit, en haar deugt en deugdlyk minnen,

*Izak wort
 van ver-
 fcheide
 driften
 overrom-
 pelt.*

*De plech-
 tigheden
 van beide
 huwlyken
 worden
 volbracht.*

*Door al
 't leger
 wordt
 hoogtyt,*

En

264 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En d'eer van Ketura, vorst Abrams jonge vrou.

Maar in de bruilofttent was nu de blanke trou

*En in de
tente een
dubbele
bruiloft
gebonden.*

Met zuivre liefde, vreugt, en vrientschap aangezeten,

In 't hart der gasten, die van nyt noch belgzucht weten,

De lachjes zweven met de lonkjes uit en in,

Met eerlyk kortswyl, als speelnootjes van de min,

Die leven by 't vermaak, en prikkelen de harten.

De dischgerechten, die eens Konings tafel tarten,

Vertoonen alles wat het herdersleven geeft,

En hoe Helt Abraham in 's Hemels zegen leeft.

De weelde houdt zich kuisch, en d'overvloed zelfs matigh:

De grysheit wort'er groen, de groene jeugt is statigh:

De vrientschap zonder gal; de vreugt met deugt gemengt,

En all' de vrolykheên met zedigh zout besprengt.

De gryze Vader had een' drinknap, net gedreven

Van loutren goude, dien hem Faro had gegeven,

Daar op stont Isis met Osiris afgemaalt:

*Redenc-
ring van
Later
Abrabam*

Dien houdt hy boorde vol in zyne hant, verhaalt

Hoe dat afgodisch volk de ware Godtheit lastert,

En d'oude waarheit en geschiedenis verbastert,

Daar snoode Priesters haar in 't godtloos brein versmeên.

Hoe Isis, Eva, en * Osiris Adam schein,

Waar

* Hoe de Egyptische Priesters den zin van hunnen Godsdienst verborgen hebben, getuigt de beroemde Bischoep Stellingfleet: dat men voor den Godt Osiris, Mitsraim, Cham, of Noäch-te houden hebbe, gevoelen, behalven de beroemde Vossius, de Abt Banier, en vele uitleggers der outheden: dat men hunne goden van de Vaderen, die voor den

Waar uit het menschdom was geteelt en voortgesproten :
 Hoe wreede Thifon, die, van 't Godendom verftooten,
 Geblikfemt was, (gelyk zy beuzlen) en dat paar
 Vervolgt had en verdrukt, als een geweldenaar;
 De slang verbeeldde, die onze ouders had bedrogen,
 En boos verftooten uit hun welvaart en vermogen.
 Hy zendt den drinkkelk tot een' liefdedronk in 't ront,
 En fpreekt nu heerlyk van het eerste trouverbont,
 Dat zelf de Godtheit floot in Edens levenslommer;
 Van d'eerfte liefde, vry van drift en zorg en kommer;
 En hoe de Godt der liefde in zyn gezegent Zaat
 Zelf was in ondertrou met onzen menschenftaat.
 Voorts fprak de gryze Helt nogh fchrande, en verheven,
 Van ware blydfchap; hoe die 't leven van het leven,
 En hoe de liefde was de ziel der vrolykheit:
 Hoe ver de vryheit tot de vreugt was uitgebreidt,
 Indien zy, uit een goed beginfel voortgekomen,
 Ten besten einde zich door reden liet betoomen.

*Over de
 eerfte
 trou en
 liefde.*

*Van de
 vreugde
 en vro-
 lykheit,*

De Huisbezorger, reede al een- en andermaal
 Door Izaak aangespoort, doet nu een breed verhaal
 Van zyn gezantschap: hoe de Godt des hoogen hemels
 Hem, toen hy Nahors ftat met zyn vermoeide kemels

*Eliëzer
 verhaalt
 hoe Gods
 Engel het
 gezant-
 fchap
 gezegent
 hadt;*

L 1

Vast

den zondvloed leefden, moet afleiden, vindt men by den Hoogleeraar Perizonius, in zyn doorgeleert boekje *de investig: Egiptorum Originum & temp.* Pag: 21 en 23. Maar Meursius brengt, volgens de aantekening van den Heere G: Suikers, de gefchiedenis van Isis en Oflris op die van Adam, en Eva; waarmede overeenftemt de zeer geleerde Basnage, in zyne *Antiquitez Judaïques* tome 2. Pag: 488.

266 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Vast naderde, aan den put, omtrent den avontfont;
Den wegh voorspoedigh maakte, en zynen Engel zondt,
Naar 't woort van Abraham zyn' Heer; en aan de beeken

*Hoe Re-
bekka zyn
kemelen
gedrenkt
had;*

De Maagt Rebekka deed ontmoeten, met het teeken
Dat hy te voren van den Hemel had gebeên;
En hoe zy, vriendelyk van aart, hem niet alleen,
Maar ook zyn kemels drenkte, en haar geslacht verhaalde:

*Hoe La-
ban hem
in noodig-
de,*

Hoe hy die heusheit met geschenken mild betaalde,
Van voorhoofftierfels en armringen, zwaar van gout:
Hoe Laban, toen hy die schenkeadjen had beschout,
Hem in kwam noodigen, en riep, verheugt van zinnen:

Kom, gy gezegende des Heeren; kom toch binnen!
Wat zoudt gy buiten staan: ik heb myn huis bereidt;
Daar 's voeder in den stal, en strooi voor 't vee gespreidt!

En hoe hy, ingeleidt door dien getrouwen broeder,
Gehoor by Bethuël verkreeg, en by de moeder;

*En hoe hy
Rebekka
verwor-
ven hadt.*

Zyns Heeren woorden had gesproken tot dat paar;
Het wonderlyk bestier van Godt, den Zegenaar
Van Abraham, ontvout; en dus, als 't niemant weerde,
De schoone Dochter voor zyns Heeren Zoon begeerde;

Hoe d'oude Bethuël en Laban, overtuigt,
Terwyl de Moeder meê zich voor het wonder buigt,

Uitriepen: deze zaak is dus van Godt beschoren!

't Ware ydel 'i hoog besluit dier trou te willen storen!

Gods wil moet vast geschiên! Rebekke onze echte spruit:

Zy aan uws Heeren Zoon ter Vrouwe! lei haar uit!

Voorts

Voorts meldt hy, hoe hy toen onthaalt wiert by de magen;
 Hoe hy aan yder had geschenken opgedragen,
 Van gout, en zilver, en kleinnoodjen, naar den eisch;
 En welk een' spoet hy had gemaakt op zyne reis.
 De bruit Rebekka meldt, hoe zy, geenszins bewogen
 Door minnelust, maar door een goddelyk vermogen;
 Haar maagfchap en haar lant verlatende, misfchien
 Haar' Vader, Moeder noch haar' Broeder weêr zou zien:
 Waarop een traantje rolt langs hare rozekaken.
 Vrou Debora vertelt, hoe elk zich op moest maken
 In allen haast, om meê te trekken; daar de knecht
 De Moeder zelf 't verzoek van uitsfel had ontzegt,
 Om weinig dagen zich ten optoght toe te stellen.
 Zy weet haar liefde voor Rebekka te vertellen,
 Die ze aan haar borsten had gezoogt en opgebracht.
 De vrome Vader vraagt omftandigh naar 't geflacht,
 Waarvan de maagden elk byzonderheên verbreiden.
 Zoo groeit de vreugt tot dat de feestgenooten fcheiden.
 Zoo krygt myn oude Helt een frifche en jonge Vrou:
 En zoo wordt Izak nu vertroost in zynen rou
 Om Moeder Saraas doot; daar hy in tedre banden
 Wordt door de huwlyksmin met haar fluweele handen
 Gekoestert, en gestreelt met al het zoetste zoet,
 Dat d'eêlste wellust geeft aan een verliest gemoet.

*De bruit
 Rebekka
 verhaalt
 ook.*

*De voed-
 ster ver-
 baalt ook
 van Re-
 bekka.*

*De brui-
 loft
 fcheidt,*

*En Izak
 wordt nu
 vertroost
 na Saraas
 doot.*

ABRAHAM,

DE

AARTSVADER.

HET TWAALFDE BOEK.

INHOUT.

*Zes zonen wint de Helt by schoone Ketura,
Terwyl Rebekka blyft onvruchtbaar twintig jaren,
Tot Godt d'Alzegenaar, op Izaks beel, daarna
Ziet van zyn' troon, en doet haar tweelingzonen baren.
Helt Abraham voorspelt hun beider lotgeval;
Beleeft hun jonglingschap; en zendt nu, zat van dagen,
Zyne andre zonen wech, om Izak bovenal
Zyn' zegen, en Gods heilbeloften op te dragen.
De doot besluit in 't end' zyn heerlyk levensperk.
Hy vaart ten hemel op. de Dichter sluit zyn werk.*

Nu kunnen wy den gront van onze dichtstof peilen,
Nu nogh een lieflyk wintje in d'opgetrokken zeilen!
Zoo varen we eindlyk, uit dees wyde letterzee,
De blyde haven in der langgewenschte reê.

*Abraham
zeelt nogh
zes zonen
by Ketura;*

d'Almaghtige Opperheer, de Schepper aller dingen,
Gaf Vader Abraham, in vyf paar zonnekringen,

Nogh

J. Dons invenit et sculp. 1745.

HET STERFBED VAN ABRAHAM.

Nogh drie paar zonen uit den schoot van Keturà.
 Zyn levende ouderdom vindt nergens wedergà:
 Hy is gelyk een boom, die in de winterdagen
 Verstorven schein, als of hy nimmer vrucht zou dragen:
 En die, zoo dra de zon het tweelingteeken raakt,
 Weêr schooner uitbot, blat en bloesemknoppen maakt,
 En in den zomer al 't geboomte in planters hoven,
 Met eenen ryken oogst van vruchten, gaat te boven.
 Hy komt, ô wonder! met een' glans op 't aangezicht,
 Nogh grootsch en statigh met zes zonen in het licht,
 In eenen ouderdom van driemaal vyftigh jaren,
 En toont een groene jeugt by zyne gryze hairen:
 Niet anders dan de heldre Oriën in 't gestarnt,
 Als hy des winters met een' schooner luister barnt,
 Zyn' knots en gordelriem bezaait met heldre lichten,
 En doet de duisternis der koude nachten zwichten.

Maar Izak, in de vaag zyns levens, fris en sterk,
 Godvruchtige Izak, ziet van 't eerbaar minnewerk
 Uit zyn Rebekka geen beminde huwlyksvruchten:
 Zyn hoop loopt jaar op jaar te niet op ydel zuchten:
 Hoe zeer hy wenscht, en haakt, en bidt om eenen zoon,
 Hy kan de Vruchtbaarheid niet troonen van Gods troon;
 De Vruchtbaarheid, die, toen de waerelt was geboren,
 Uit Gods almaghtigh Woort, verkreeg een' vollen horen,
 Van alle zaden, die zy strooide op 's aardryks gront;
 Ontving 't vermogen uit den Goddelyken mont,

*Maar Re-
bekka
blyft on-
vrucht-
baar.*

*De
Vrucht-
baarheid
beschre-
ven,*

270 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Om al wat leven had, by 't minnen en het trouwen,
 Elk naar zyn' eigen aart, in wezen t'onderhou'en.
 Maar ach wanneer de zonde eerst haren oorspronk nam
 Uit snoô begeerte, en naakt en bloot ter waerelt kwam,
 Toen moest de Vruchtbaarheid ook 't heilloos onkruid zaaiën;

*En hoe ze
 door de
 zonde be-
 paalt
 wordt.*

Opdat de menschen zorg en arbeit zouden maaiën:
 Toen werd haar vrye maght bepaalt aan enger bant,
 Door 't eeuwigh Albestuur: toen moght het vruchtbaar lant
 Geen inkomst geven naar zyn uiterste vermogen:
 Het aardryk was gevloekt: de mensch, met al zyn pogen,
 Bleef sints te derelyk der ydelheit een slaaf:
 Zoodat, of schoon hy ploegde, of plante, of zweete, of draaf,
 Of zaaie, of natmaak', all' de dagen van zyn leven;
 Het ydel is, zoo Godt den wasdom niet wil geven.

*Izak be-
 gint na
 twintigh
 jaren de
 Godtheit
 met dub-
 blen yver
 om de
 vrucht-
 baarheit
 te smeeken.*

De blyde lente had het aardryk, wyd en breed,
 Al byna twintigmaal in 't nieu gewaat gekleedt,
 En zooveel malen had de zomer blond van hairen,
 Den gouden oogst, gehult met rype korenairen,
 De velden omgevoert, sints Izaks trouverbont;
 Wanneer dat heiligh paar begon met hart en mont,
 Met dubbel yvervuur, aan 't heilgeloof ontfteken,
 De hooge Godtheit om de vruchtbaarheid te smeeken,
 Om eenen nazaat uit den Godtverloofden stam.
 De rechtgeëarde Zoon van Vader Abraham,
 Gesterkt door 's Vaders reën, bestaat met heete tranen
 't Almaghtigh Wezen met eerbiedigheit te manen

Om

Om zyn beloften, die het aan zyn' Vader deed,
 En in zyn byzyn had bevestigd met een' eedt,
 Op Morya, toen hy, door Gods bevel bewogen,
 't Geloovigh hooft had voor het offermes gebogen.
 Hy bidt, en zucht, en smeekt, in tegenwoordigheit
 Van zyn Rebekka, die ook heete tranen schreit,
 Tot dat de wierook dier gebeden, opgerezen
 Tot voor den troon van 't hoogaanbidlyk Opperwezen
 Een' lieffelyken reuk verspreidde in 't hemelhof,
 En 't mededoogen der alziende Godtheit trof.

*Tot zyn
 gebet ver-
 boort,*

(Zoo groot een kracht is in 't gebedt der vrome mannen!)
 Straks gloeit Gods yvervuur; fluks wordt de Raat gespannen,
 't Besluit genomen, en de vlugge Vruchtbaarheid
 Gezonden naar omlaag, die zich in 't bloet verspreidt
 Van vrou Rebekka, en in Izaks levenstappen,
 En werkt in 't deugtryk paar heur wondere eigenschappen.

*En Re-
 bekka
 vrucht-
 baar
 wordt.*

Nu zweeft de blydschap, die verlokkende vriendin
 Van 't zwakke menschedom, haast de tenten uit en in
 Van herder Izaäk, den vromen: 't lydt niet langer
 Dan weinigh maanden of Rebekka voelt zich zwanger:

*Blydschap
 daar over.*

Zy draagt twee zonen in 't gezegent ingewant.
 d'Egiptenaar is nooit verheugder, als het lant,
 Door 't ryzen van den Nyl, en 't liefelyk overvloeien
 Bevochtigt, vruchtbaar wordt, en doet zyn koren groeien;
 Dan Izak, nu de hoop op 't langgewenschte zaat
 De blydschap schildert op het vergenoegt gelaat.

Maar

*De tweelingen
worstelen
in haar
lichaam,*

Maar vrou Rebekka, die den zwangren schoot voelt zwellen;
Lydt harder pynen, dan ooit vruchtbre vrouwen kwellen:
Een wreede perfsing drukt het ingewant te ftyf,
De vruchten worstelen en dringen in haar lyf,
En stooten tegen een, als hadden ze ongeboren
In 's moeders lyf elkaâr den oorelog gezworen.

*Waarom
zy de
Godtheit
raat
vraagt,
die haar
ant-
woordt.*

Zy wringt de handen, zucht en steent, en fchreit en klaagt,
En roept in eenzaamheit de Godtheit aan, en vraagt,
Waarom ze dus met zoo veel weedom had te ftryden,
Eer nogh de barensoodt haar riep tot bitter lyden,
Naar 't godtlyk noodtbeffluit, den wyven opgelegt?

Mit klinkt een Hemelftem haar in het oor, en zegt:
Twee zonen draagt gy, ô Rebekke, in d'ingewanden,
Twee wakkre Hoofden van twee volken, die twee landen
Beheerfchen zullen, en, van tweederlei bedryf,
Zich fcheiden zullen van den andren, uit uw lyf:
't Een volk zal fterker zyn dan 't ander; doch van dezen
Zal 't grootste en fterkste volk aan 't minfte dienstbaar wezen.
Dus klont de Godtftem, en Rebekka werd verblydt,
En gansch gerust gefelt, tot ze op den rechten tyt
Den ruigen Ezau en den blanken Jakob baarde.

*Zy baart
Jakob en
Ezau.*

Dit was myn' gryzen Helt de grootste vreugde op aarde;
Nu ziet hy Zonen van zyn' Zoon, het rechte kroost
Van Gods beloftenis, zyn' ouderdom ten troost:
Nu ziet hy in 't geloof d'ontwyffelbare teekenen,
Dat hy in Izak heb zyn nagelacht te rekenen;

En

En in den groei en bloei van 't wonder broederpaar,
 Zyn tweelingneven, blykt hem duidlyk, jaar op jaar,
 Hunn' tweederhanden aart en ongelyke zeden.
 Hy merkt in Ezau, ruig van vel, en grof van leden,
 Een schrandre fierheit in een onverfaagde jeugt:
 Maar ziet d'oprechtigheit, gehoorzaamheit, en deugt
 Al vroeg in Jakob, en bemerkte de vaste schakel
 Der heilge waarheit van het goddelyk Orakel:
 Ja fomtyts zegt hy, door een' hemelgeest beroert,
 Een' profesygeest, die hem uit zichzelve voert,
 Wanneer hy Jakob ziet: daar gaat hy, die, na dezen,
 Zal d'Erfgenaam van Gods verbontbeloften wezen;
 Op wien de zegen, en de vrede, rusten zal,
 In hem zal myn geslacht vermeerden in getal,
 Gelyk aan 't hoog gewelf de tintelende vieren.
 De koningklyke spruit, die met zyn leubanieren
 Den scepter zwaaien zal, tot Vorst Meslias koom',
 Des waerelts Vreugt en Heil, zal spruiten uit dien boom,
 Dien boom, die zich verheff' tot 's hemels hooge daken,
 En breede lommer zal met twalef takken maken.
 Maar fomtyts zei hy, als hy groven Ezau zag:
 Zie daar den Sterken, die zyn' Broeder overmag,
 En eenen wreedten haat en vyantschap zal dragen.
 Vlucht, Jakob: wacht uw hooft: vlucht naar uw moeders magen!
 Hy is uw hant te sterk; maar door 't geboorterecht
 En 's Vaders zegen, wordt hy u gelyk een knecht:

*In wier
 opvoeding
 de Aarts-
 vader de
 waarheit
 der Gods-
 stem ziet.*

*En voor-
 zegt bun-
 ne lotge-
 vallen.*

Doch na veel eeuwen zal uw zaat, ten troon geklommen,
 Dat magtigh nagelacht met all' zyn vorstendommen
 Zich dienstbaar maken, tot het zich verneêre in 't stof
 Voor d'Oppermajesteit van 't eeuwigh hemelhof.

*Hy ziet,
 in verruk-
 king van
 zinnen,
 de kroone
 zyner on-
 sterfelyk-
 heit,*

Dus Profeteert myn Helt het lot van zyne Neven;
 Maar wordt, nogh hooger in beschouwing opgeheven,
 Schier bysterzinnigh door een nuchtre dronkenschap
 Van hemeltochten, die zyn' geest van trap tot trap,
 Langs all' Gods weldaân, en zyne aardfche zegeningen,
 Vervoeren, boven lucht en ruime starrekringen;

*Die be-
 fcreven
 wordt,*

Daar hy de Kroon beziet van zyne onsterfelykheit,
 Die 't eeuwigh Wezen voor den Helt had toebereidt,
 En t'saam doen vlechten, voor zyn heiligh aangezichte,
 Van wonderheerlyk, en uitnemendgroot gewichte
 Van zaligheên, verbeeldt door 't onverwelkbaar groen,
 Geplukt van 's levensboom in 't eeuwigh heilsaizoen,
 Met onverderfelyk goet, verzadiging van vreugden,
 En wondre ftralen van Gods luisterryke deugden,
 Te saam gestrengelt, en verheerlykt overal
 Met glorynamen, en eertytlen zonder tal,
 Van Godsvrient, Helt, en Vorst, en Vader der geslachten,
 Die in geloove en deugt Mesfiâs heil verwachten;
 Godtvreezer, Erfgenaam der waerelt; Bontgenoot
 Des Scheppers; groot Profheet, die, 't geen Gods Raat besloot
 In d'eeuwigheit, voorziet in 's Heilants dagh en wandel;
 Gehoorzaam Voorbeelt van des Vaders liefdehandel,

In 't offren van zyn' Zoon; de schrik van 't slangezaat;
En wat 'er meer van hem in 't boek des levens staat.

Die dierbre Kroone, van Gods liefdevuur omvangen,
Zag hy aan 't einde van het frytperk opgehangen,
En merkt nu, op het zien dier heerlyke erfenis,
Dat hy by 't einde van zyn levensloopbaan is:
Ja hy gevoelt, na die verrukking van gedachten,
Alreê vermindering van zyne levenskrachten.
Gelyk een eik, wanneer een wintbui raast en woedt;
De zomer afscheit neemt; de herfst zyn intreê doet;
De zon ontwykt, en door de wolken, die haar dekken,
't Vermogen kwyt raakt om de vochten op te trekken,
Zich slaau bevoelt, verbleekt, en strooit zyn blaân in 't rond,
Als van een koude koorts geslagen, op den gront.

*Waar uit
by zyn
aanstaande
einde
bemerkt.*

Nu spoedt zich Abraham, eer d'ongefalte aan 't wasfen
Hem moght in 't schikken van zyn' laaften will' verrassen,
Te veldewaart, daar hy van zynen overvloed
Van knechten, vee en have, en allerhande goet
Een deel afzondert, dat hy weêr door 't zestal deelde,
Tot zes geschenken voor zes zonen, die hy teelde
By schoone Ketura, all' kloek en sterk van leest:
Die geeft hy yder, met een' onverschrokken geest,
Een erfchenkaadje, en zendt ze uit Kanaâns lamsdowen,
Naar 't Oosten hene, om daar het vruchtbaar lant te bouwen;
Opdat geen vuur van twist zyn nageslacht verteer',
En Izak blyven zou een Erfgenaam, en Heer

*Hy zendt
zyn zes
zonen uit
Ketura
met ge-
schenken
naar het
Oosten.*

276 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

X Van al zyn' rykdom, en Gods hemelfche onderpanden.
 Zoo zendt een lantman van zyn vruchtbare akkerlanden
 De graanschoof naar de fchuur, wanneer het onweêr groeit,
 En reets de donder door de zwarte wolken loeit:
 Opdat geen fchichtigh vuur van felle blikfemvlagen
 Verteer zyn' gouden oogst, de hoop der zomerdagen.

*Hy doet
 all' zyn
 knechten
 byëen ver-
 gären,*

Zoo trekt de dubble trits van zonen oostwaart aan,
 Tot ze in Arabië hun tenten nederflaan,
 Daar ze al de lantstreek, door den zegen uit de wolken,
 Met Abrahams geflacht uit Ketura, bevolken.
 Maar Izak blyft alleen by mynen gryzen Helt,
 Die all' zyn knechten thans byëen roept in het velt,
 Zyn ingeborene en zyn aangekofte flaven:
 Die by het outer, dat nu blaakt van offergaven,
 Te faam vergären op 't bevel van hunnen Heer,
 Elk even reede tot zyn' dienst, gelyk weleer,
 Toen ze, onderwezen tot den kryg, de herdersrieten
 Voor fcherpe fpietsen en voor 't glimmend zwaert verlieten;
 Dien Veltheer volgden, en, met onverfaagden moedt,
 X Den wreedten Kedor deën verfmoren in zyn bloet;
 Zyn sterke Vorsten en 't roofgierigh heir verfloegen,
 En den geroofden buit den vluchteling ontjoegen.

*En roept
 Izak tot
 zyn' erf-
 genaam
 uit,*

Thans roept de veege Helt zyn' Izak overluid
 Tot zynen Erfgenaam voor all' zyn knechten uit,
 En tot een' Heer van al zyn' rykdom, en den zegen,
 Dien hy zoo mildlyk van den Hemel had verkregen;

En

En zegt in 't einde: ô Zoon, myn zilver en myn gout,
 Myn koren en myn most, myn vee, zoo meenigvout,
 All' deze knechten, die nu d'ooren tot ons neigen,
 En al wat ik bezit, is 't uwe, en blyft uw eigen:

*En geeft
 hem al
 zyn goet.*

Ik sta den eigendom u vry en willigh af,
 Myn zwak gebeente haakt naar rust in 't donker graf;
 Myn levenszon is al genadert tot de kimmen,
 En by het ondergaan, om schooner op te klimmen.
 Hier zwygt hy; en men hoort nu een verwart gedruis,
 Van klagen en gezucht, niet ongelyk 't gedruisch
 Van eenen zuidewint, die schielyk losgebroken,
 Na lange stilte, komt het digte wout bestoken,
 En ruischt en huilt door all' de groene takken heen.

De zwakke Godshelt, (die met waggelende treên,
 Door vromen Izak, met de tranen in zyne oogen,
 Ter tent geleidt wordt,) spreekt van 't eindeloos vermogen
 Des grooten Scheppers, en zyn eeuwich Albestier;
 Zyn wondre Wysheit, en het onbegryplyk vier
 Van zyne Liefde; en van haar heilgeheimenissen,
 En krachten om de smet van 't menschedom uit te wisfen.
 Hy haalt Gods daden, die hy in zyn leven zag,
 En die hem grootvaâr Sem weleer t'ontvouwen plagh,
 In zyn geheugen op, en breidt die uit ter eere,
 En heerlykheit van Godt, zyn' wyzen Opperheere;
 En spreekt tot Izak: zeg, al wat gy hebt gehoort,
 Uit mynen monde, ô Zoon, toch aan uw kindren voort.

*Izak leidt
 den Vader
 naar zyn
 tente,*

*Daar by
zynen
Zoon de
leere der
Vaderen
en de
voort-
planting
der oude
geschiede-
nisen
aanbe-
veelt.*

Plant in hun hart de leer der eeuwige genade,
Der vaders erfleer, eerst in den Vrouwezade
Beloofd, maar namaals in 't besnydenisverbont
In myn, in uw geslacht bevestigd met Gods mont:
Zoo blink' het heilicht in 't geloovigh zaat niet doover.
Draag d'oude hantvest der geschiedenisfen over,
Van 's eerste waerelts op- tot haren ondergang.
Bewaar de waarheit. hou de leugen in den dwang.
Sta naar geen Oppermaght; maar heersch, gelyk een Koning,
In 't ryk van uw gemoet; bestuur dus in de woning
Van uw' verheven geest de driften met den staf
Der heldre reden, die Gods wysheit aan u gaf;
En hou daar vrede by de zuivre deugdewetten:
Ons later nageflacht zal zich ten rykstroon zetten.

*Nu be-
tuigt belt
Abraham
moede te
zyn van 't
leven, en
zat van
dagen.*

Thans treedt de veege Helt naar 't zachte rustbedt toe.
Wat ben ik (zegt hy) nu dit ydel leven moê!
'k Ben moê van 't opstaan, en van 't liggen myner leden.
Myn oog is 't slapen moede, en 't zien der ydelheden,
En all' myn zinnen zyn van werkzaamheden mat.
Myn vlugge ziel is dit vergangklyk lichaam zat;
Dien klomp der ydelheit, die, midden in d'elende,
Zich afflooft, en verkwikt, by beurten zonder ende.
Myn groote geest is in 't beschouwen afgeslooft
Van duizent wondren, die ons hangen boven 't hooft;
Daar 't kennen en verstaan blyft van ons afgezondert.
Wat baat het eeuwen, uit onwetendheit, verwondert,

Verrukt, te staren door een dikbenevelt oog,
 Op 't schoon des aardryks, en den blaauwen hemelboog,
 't Gestarnte gâ te slaan, en d'ongemeten kringen;
 De jaarfaizoenen, en hun beurtverwisselingen,
 En duizent dingen in dien stâgen ommekeer?
 Een jaar was tyts genoeg: voorts zien we 't zelfde weêr.
 De kennis woont toch niet in dikke duisternissen.

Wat ben ik moede van het staâg en eindloos gissen
 Naar eigenschappen, die zich opdoen voor 't verstant;
 Waar naar wy tasten, als de blinden naar den want!
 'k Ben loof en afgemat van 't zwerven, en het reizen
 Door vreemdlingschappen, naar de hemelsche Paleizen
 Der oppervredestat, die fundamenten heeft;
 Daar ware wetenschap en zuivre wysheit leeft,
 En daar ik eens myn afgematte ziel zal baden
 In 't Heilfonteinnat, in de schaâu der levensbladen;
 Wanneer ik 't lichaam, nu van dagen zat en moê,
 Aan moeder d'aarde geef; het komt toch d'aarde toe.

Zoo wordt de Boezemvriend der Godtheit daaglyks zwakker *Hy wordt zwakker,*
 Van lichaam; maar zyn geest blyft altyt even wakker;
 Ja schynt te groeien in verhevenheit en kracht,
 Hoe hy al nader aan den doot zyn uitkomst wacht.
 Ha! zegt hy zomtyts, meent ge, ô Doot! ô Vrouweschaker,
 ô Huwlykscheider, ô gy Weeu en Weezemaker,
 ô Koning van den nacht, uit 's menschen schult geteelt,
 Die, hier in dit gewest des doots, den meester speelt,

En

280 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

En komt den waereltling in zyne vreugt verrasfen;
Meent gy, Verwaande, met uw ydele grimmasfen
Van vrees en sidring, of verbeeldingen van pyn;
Met graffpook, rougewaat, en met den ydlen schyn
Van yslyke angsten, die om uwen zetel waaren;
Myn levensmoede ziel, den minsten schrik te baren;
Als ware ik een, die op den rykdom of het gout,
Op eer en staatzucht had myn heil en hoop gebout,
En, in de liefde tot de waerelt diep verzopen,
U te verzoenen dacht, of uitstel af te koopen;
Een, dien uw prikkel diep in 't vuil geweten steekt?
Neen; zwarte Koning, 'k daage u uit: uw prikkel breekt:
Uw pylen stompen op myn schild en harnasplaten,
In Gods genadebron gehardt, en nooit ontlaten:
Ik schrik noch vrees voor u, gevreesde Menscheplaagh,
Geringste Dienaar van Gods eeuwige orde, omlaag:
Als gy dit leven met geweld meent af te plukken,
En van den stamboom van het menschdom fier te rukken,
Zal 't als een rype vrucht u vallen in de hant.
Geluk dan met dien buit: wanneer myn geest, den bant
Des engen kerkers in de vryë lucht ontsprongen,
Door alle persing in een oogenblik gedrongen,
Op starreronden treedt, en 't groot Heeläl beschout,
Door d'eeuwige Almaght en de Wysheit opgebout;
Daar ik de zon en maan beneên my zal zien rennen
In hare kringen, en deze aarde naau bekennen:

En daagt
den doot
uit,

En ver-
acht zy-
nen prik-
kel,

Terwyl ik spot met u, en uw gewaant gezag,
En, u verwinnende, om uwe overwinning lach.

Nu scheen het of de Doot te rug deinsde, en verschrikte
Voor die grootmoedigheid, en of de Helt verkwikte.

*Die voor
die groot-
moedig-
heit ver-
schrikte.*

Zyn levenslamp gaf nogh een helder flikkerlicht,
Waarop de hoop verschynt in Izaks aangezicht,
En vleit zyn hart, en zegt: 't verlengen uwer dagen,
ô Vader, is mischien als nogh Gods welbehagen.

Neen, (zegt de Helt) ik wensch of hoop op 't leven niet.
Zou een gevangen, als hy zyn' verlosfer ziet,

*Waarop
de hoop in
Izak ver-
schynt;*

Zyn boeien voelt geslaakt, de kluisters van zyn handen;
De vryheit weigeren, en blyven in de banden?

*Doch de
Aartsva-
der rede-
neert met
zekerheit
van zyn
einde,*

Of zou een zeeman, die in 't nypen van den noodt,
In storm en onweêr met zyn hobbelende boot,

De haven ziet, het dan weêr naar de diepte zetten?
Neen, waerde, niemand zal my in myn' vaart beletten.

'k Zie myn' Verlosfer, en myn vryheit, voor de hant:
Ik zie de haven, en de baak van 't vaderlant.

De Heilant zal myn ziel, die paerel, duur van waerde,
Haast uit dit lichaam, uit dit stof en slyk der aarde

*En van de
heerlyk-
heit van
de zalige
woningen,*

Opbeuren, loutren door den doot, van allen last,
Om heerlyk in het gout der eeuwigheit gekast,

Op 't kostlykste in zyn albeschouwend oog te pralen:
Daar zal ik wandlen met de hemelsche koralen

Naar 't koninglyk Paleis, en naar den gouden troon
Der Oppermajesteit. wie weet hoe groot en schoon

282 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Zyn zetel is; want daar de voetbank zoo begeerlyk
 En groot is: ryke Godt! hoe kostelyk en heerlyk
 Is dan uw troon! hoe wyd de zaal, hoe toebereidt,
 Daar gy den scepter zwaait van uwe mogentheit!
 Maar dit Paleis, zoo vol verrukkende gezichten,
 Moet voor de heerlykheit des grooten Konings zwichten,
 In wiens beschouwing zulk een eindeloos getal
 Van zuivre geesten nooit verzadigt wezen zal;
 Maar zonder uitēinde, in verwondring opgetogen,
 Op zynen luister zien met nooitgeslotene oogen.
 Daar boet de wysbegeerte in 't weten haren lust.
 Daar wordt de wil verpoost in 't middelpunt van rust;
 En al 't begeren neemt een einde in 't vol genieten
 Van 't hoogste Goet, waaruit de vreugt en wellust vlieten,
 De bronnen springen van het onbegryplyk Heil,
 Zoo wonder groot, zoo ver verheven boven 't peil
 Van 't menschelyk vernuft, als zelfs de hoogste hemel
 Is boven d'aarde en al het sterfelyk gewemel!
 Heilryke Godt! hoe groot is 't goet voor my bereidt!
 'k Verlies me in 't aanzien van zyn schoonte en heerlykheit.
 ô Heilant! waarom toeft ge! ai haast u! sta niet stille!
 Gebie de geesten, die gereedt staan, u ten wille!
 Of moet de doot my nogh op harder weedom staan,
 Om myn gebreken, en myn zondenschult? welaan:
 Laat hem dit lichaam vry met al 't geweld bestryden,
 Dat ge in 't verzoenen van de waerelt zelf zult lyden.

Maar

*En bidt
 om zyn
 einde,*

Maar waarom dit? ik ben uw Vrient, en Bontgenoot,
 Met u verzoent in uw zoenöfferhande, uw' doot.
 Ontsluit uwe armen dan, om mynen geest t'ontvangen;
 Want ik ben krank van liefde, en sterfschier van verlangen.

Dit hoort de Heilant' op zyn' troon, en zendt gezwint *En wordt
 verhoort,*
 Twee geesten, vlugger dan den vluggen noordewint,
 Naar 't schaduryk geweest des doots, om dien beminden,
 En trouwen Godsvrient van de sterflykheit t'ontbinden.
 Straks worden all' de vergelegen deelen styf,

En kout, de zinnen meê verwart in haar bedryf:
 't Gezichtpunt breekt; 't gehoor wordt van zyn' pligt ontslagen:
 De reuk vervliegt; de smaak is wech; 't gevoel ontdragen. X
 De levensgeesten, uitgespreidt in yder deel,

Vliên van hun posten nu verbaast naar 't hartkasteel;
 Gelyk verlegene en onstelde burgerlieden, *Begint te
 steruen,*
 Van hunn' bestormden wal, naar d' uiterste uitvlucht vlieden,
 Hun binnesterkte en burgt; om die met heldenmoedt
 Nogh te beschermen tot den laatsten druppel bloet.

Nu roept de Godshelt nogh, met halfgebroken reden: *Spreekt
 zyn laats-
 te reden,*
 't Gaat wel! daar komt een rei van Englen naar beneden!
 Ik proef den wellust: 'k riek de Paradyslucht al:
 Ik hoor alreê 't gejuich van 't Cherubyngheschal:
 Ik zie de Hemelstat! daar gaan haar poorten open:
 Wat wederhoudt me? wat belet my in te loopen?
 Triumf! nu ben ik los, en treê met éénen stap
 De waerelt uit, tot in myn hemelburgerfchap!

*En geeft
den geest,
175 jaren
out zynde,
100 na hy
in Ka-
naän
kwam, 38
na Saraas
doot, in
het 2183
jaar na de
schepping
der waer-
reld, 15
na de ge-
boorte
van Ja-
kob en
Ezau.*

*Zyn geest
wort in
triumf
zen hemel
gevoert,*

*En geleidt
naar Gods
troon,*

Zoo fluit de grootſte Man, die d'aarde ooit zag, zyne oogen,
 En blaast den adem uit. het hart heeft geen vermogen
 Om die geloofsdrift en verrukking van 't gemoet
 Te wederſtaan; vergeet zyn' ſlag, en laat het bloet
 Nu zonder perſing ſtil, verſtyven in all' d'aderen.
 Zoo ſtaat een uurwerk, met zyn ſpillen en zyn raderen,
 Zoodra 't aan tegenwicht begint t'ontbreken, ſtil.
 Zyn ſpieren trekken nogh een weinigh door 't gedril
 Der zenuwen, gelyk ontsprongen luitefnaren.
 Maar zyne Heldeziel, ten hemel in gevaren,
 De ſtat des grooten Gods, wordt in zyn vaderlant
 Nu door Gods Vrede, met d'olyven in de hant,
 Ontmoet en ingeleidt, omringt van duizent drommen
 Van zaalge geesten, die den Helt verwelkomen.
 De Godſtat is vol vreugt, en geeft een' dubblen glans.
 De naam van Abraham rolt voort van trans in trans.
 De hemelhofbazuin ſtemt met de reiën t'samen,
 En galmt zyn glori uit, zyn tytelen en namen,
 Terwyl de weërgalm roept: zoo nadert tot Gods troon
 De Helt van 't waar geloof, Slachtöffraar van zyn' Zoon!
 Nu vliegen Engelen en Serafynereiën
 Vooruit, om mynen Helt naar d'opperzaal te leiën,
 Daar ook de hofſchalmei der Cherubynen klinkt.
 De diämanten poort gaat open, blik en blinkt,
 En al 't geſteente van de wonderlyke bogen
 Schiet ſtraal op ſtraal, daar hun gewelven zich verhoogen.

Zoo

Zoo wordt Helt Abraham tot voor den troon geleidt,
 Daar hem Gods Liefde omhelst, en d'Algenoegzaamheit
 Vervult; de Wysheit hem verlicht met wetenschappen;
 De Heerlykheit verliert, en voert op hooger trappen;
 Tot daar de Heilant zelf hem al den schat ontsluit
 Van zyn genade; en stort op zynen schedel uit
 Den hoorn van heil, en zegt: zoo heerlyk en uitstekend
 Een erfnis wordt u in myn' zoendoot toegerekent.
 Kom nu, Gezegende myns Vaders, erf de kroon
 Der overwinning! kom, myn teêrbeminde Zoon!
 Zit aan, met alle myn verheven Gunstelingen.
 Nu wordt hy, onder 't heilgejuich en vrolyk zingen,
 Geleidt ter bruiloft van het Lam, in d'eeuwigheit,
 Daar hem verzadiging van vreugt was toebereidt.

*En de
 bruiloft
 des Lams.*

Maar ach! hoe aakligh stondt het nu in 't velt geschapen!
 Hoe treurt helt Izak! ach! hoe treuren bei zyn knapen!
 In welk een rouklagt berst vrou Ketura niet uit,
 Daar zy nu d'oogen van haar' grooten Herder sluit!
 Hoe zucht Rebekka niet, van rouwe in 't hart geslagen!
 Hoe deerlyk hoort men nu den huisbezorger klagen!
 En welk een nare kreet klinkt over 't ruime velt!
 Alle oogen schreien om het sterven van den Helt.
 Gansch Gerar staat verbaast; en Hebron slaat aan 't weenen.
 De heuvels zuchten, en de harde rotfen stenen.
 De stroomende Jordaan zwelt van den tranevloet.
 Het bosch van Berseba roept Mamres te gemoet;

*Algemeene
 droefheit
 om de
 doot van
 Abraham.*

*Waar
van 't
gerucht
tot op Pa-
rans ge-
bergte
tot Isma-
ël's ooren
komt,*

Ja al het lant, tot aan de Palmstat, en veel verder,
Roept schier uit eenen mont: Helaas de groote Herder,
Helt Abraham, de Vorst van Godt, 's lants Bontgenoot,
De sterke Temmer van de dwinglandye, is doot!

ô Ramp! ô bitter wee! Zien we ook Profeten sneuvelen!
Zoo rolt de treurgalm rond, en stuit op Parans heuvelen,
Met zucht op zucht, en met angstvalligh wee! en ach
Tot dat zy Ismaël, gelyk een donderslag
In d'ooren klinkt, daar hy byna van schrik versteende:

*Die zyn
Vader
komt be-
weenen,
en met
Isak be-
graven in
de spelan-
ke Mach-
pela.*

Hy maakt zich haastigh op, en komt daar 't alles weende,
En wascht het kout gebeent zyns Vaders met het nat,
Dat hem van droefheit uit zyn schreiende oogen spat:

Tot dat het dierbaar lyk wierd prachtigh, naar zyn waerde,
In 't lommrigh Machpela te rust vertrouwt aan d'aarde:
Daar bei de zonen, met de tranen in 't gezicht,
Een voorbeeld geven van den deugdelyken plicht.

*Besluit
der ge-
schiede-
nisse.*

Nu is myn taak volwrocht; myn dichtwebbe afgeweven;
'k Heb twaalf boekjes van Helt Abraham geschreven;
Dien grooten Man, schier van zyn wieg tot aan zyn graf,
Op alle toghten, van zyne eerste roeping af,
Tot daar hy zegepraalt in d'opperhemelbogen,
Op vlugge vleuglen van de Dichtkunst naargevlogen:
En dus eene eerzuil, voor den Godsdienst in myn dicht,
Met geestlyk wapentuig behangen, opgericht;
Waarop het Heilgeloof, na 't einde van myn dagen,
Mischien nogh eeuwen lang zal moedt en glori dragen.

De blinde Griek zong van der Helden oorlogsdaan;
 De Mantuäner van Eneäs, den Trojaan,
 Die 't brandend Ilium, met zyn gewaande goden,
 En zynen Vader, op zyn schoudren, was ontvloden:
 Ik heb gezongen van den grooten Abraham,
 Die zynen Vader mede uit Ur, de Vuurstat, nam,
 En hem, op Gods bevel, de vaderlyke muuren
 Onttoog, en 't smooken der afgodische outervuuren.
 De Helt van Sulmo, wien ik 't Roomsche jaargety
 En feesten naarzong in myn duitsche poëzy,
 Zong van zyn goden en hun vormveranderingen:
 All' schrandre fablen en geleerde beuzelingen:
 Ik van de Godtheit, die het ongenaakbaar licht
 Bewoont: van Godt begint en eindigt myn gedicht,
 En van zyn Waarheit, die 'k geschildert heb naar 't leven
 Met echte verven; Haar zooveel sieraats gegeven,
 En, naar 't vermogen van myn kunst, zoo ryk gekleedt,
 Als hare statigheid, van hemelsche afkomst, leed.

*Vergelyk
 van dit
 werk met
 oude
 dichtstuk-
 ken.*

ô Godt der Waarheit, die myn lage maatgedichten
 Met zuivre stralen van uw Wysheit voor woudt lichten;
 En dikwerf mynen geest hebt door uw' Geest geleidt:
 U zy de lof, de dank, al d'eer en heerlykheit!
 En zoo de waerelt my ooit lof of eer wil geven;
 Die komt U toe: die worde alleen U toegeschreven!
 Want Gy bliest door uw kracht myn ziel, al van 't begin
 Tot aan het einde van myn werk, den yver in.

*Besluit
 van het
 werk.*

919605

288 ABRAHAM, DE AARTSVADER.

Gy hebt het heiligh vuur op 't hartaltaar ontstoken,
Om U dit offer van myn gaven toe te rooken:
Ontvang het gunstigh, en met een verzoent gelaat.
Bewaar myn' arbeit voor de klaauwen van den Haat,
En koester mynen geest, vermoeit van 't ommedwalen
Door letterbeemden, in de warme Heilzonstralen:
Ja laat hem, of de doot my haast verrassen kwam,
Toch rusten in den schoot van mynen Abraham.

E I N D E.